

בעזרת השם יתברך

ספר

קב הישר

השלם

חלק שני

[ויקרא - במדבר - דברים]

ספר נחמד

לתועלת הנפש וגוף ונשמה

מה שחיבר הרב הגדול הצדיק ומקובל,
בקי בחכמות וסודות התורה, מוכיח ובעל-מופת
מוהר"ר צבי הירש קאיידנאוור זצוק"ל

מקהילת פראנקפורט דמיין

יוצא לאור מחדש שנת תשס"א לפ"ק

הספר נדפס לזכות את הרבים
ונחלק בחנם לכל דורש ומבקש

הרשות נתונה לכל מי שברצונו להדפיס קטעים מספר זה או כל הספר בכל לשון שהוא ככל מדינה
ומדינה, כדי להרכות תורה ויראת שמים בעולם ולעורר לבות אודנו בני ישראל לתשובה שלימה

בעזרת השם יתברך

פרקים מ"ז-ס"ו

◆ סדר ויקרא ◆

מזבא בספר אור אלימלך (אות ק"ה) שהרבי ר' אלימלך מליזעסק זי"ע היה מעיין תמיד בספר הקדוש "קב הישר", ולמד את הספר מאה ושנים פעמים, כמספר פרקי הספר.

הגאון בעל חתם סופר זי"ע כתב בעזרתו, שבנותיו ילמדו בספרי מוסר ויראה בשפה המדוברת אידיש, אשר בנוים ומיוסדים על אגדות חז"ל. ותלמידו הגדול בעל "לב העברי", רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זי"ע, כתב, שכוונת רבו החתם סופר היתה שילמדו בספר הקדוש "קב הישר".

תוכן הענינים

של פרקים מ"ז-ס"ו

- א. בזמן התקופה יש להניח ברזל על המאכלים והמשקאות..... ט
- ב. לבו של האדם צריך ליחרד כאשר שומע קול שופר..... יב
- ג. רמזים של "תקיעה שברים תרועה"..... יב
- ד. על כל אחד להוכיח את חברו..... יג
- ה. מעשה באחד מתלמידי האריז"ל, שהיה מעורר בני אדם לתשובה..... יג
- ו. תשובה המעולה היא התשובה שעושה בסתר..... יד
- ז. לקיים תחילה "סור מרע" ואחר כך "ועשה טוב"..... יד
- ח. רמז לתיבת "קרבן", לשון קירוב להשם יתברך..... טז
- ט. תשעה דברים שפוגמים התענית..... טז
- י. הנחיצות לפרט חטאיו בפיו..... יז
- יא. כאשר האדם מפרט חטאיו, כבודו של הקדוש ברוך הוא להגביר עליו רחמנותו..... יח
- יב. בכי השכינה בעת חורבן בית המקדש..... יח
- יג. המחבר את עצמו לתלמידי חכמים, מקרב את הגאולה..... כא
- יד. מעשה בעשיר שהביא קרבן עני..... כא
- טו. נדר שמכאן ולהבא לא יעלו על לבו מחשבות של חטא חס ושלוש..... כב
- טז. קרבן העני חביב אצל הקדוש ברוך הוא יותר מכל הקרבנות..... כב
- יז. צריך האדם להתפלל בכוונה ובלב נשבר..... כב
- יח. חשיבות אמירת פסוקי דזמרה ושירת הים בכוונה..... כד

- יט. למרות שהקדוש ברוך הוא גבוה מן העולם, שומע תפלתו של האדם כשמתפלל כראוי..... כד
- כ. מנהג כשר לנשק כותלי בית המדרש..... כה
- כא. גודל קדושת בית הכנסת שבגלות בית הכנסת הוא דירת השכינה..... כה
- כב. המתפלל באימה וביראה זוכה לראות פני השכינה..... כה
- כג. יתפלל האדם שהקדוש ברוך הוא יזכהו להיות כסא לשכינה הקדושה..... כו
- כד. ידקדק לקרות את שמע בכוונה גדולה..... כו
- כה. אם האדם מקבל את היסורים באהבה, הם מטהרים את גופו ומקדשים אותו..... כז
- כו. הוי זהיר מאנשים שנראים כחסידים אבל לבם מלא תועבות..... כח
- כז. אשתו לא ידעה שעשה מפתח לכל חדר בביתו..... ל
- כח. אין לאדם לסמוך על ראות עיניו, כי אין אדם יודע מה בלבו של חברו..... לא
- כט. כנגד כל פעם שאדם מונע עצמו מלכת לישיבה בעולם הזה, כך דוחין אותו מישיבה של מעלה בעולם הבא..... לב
- ל. בלימוד הלכה מקשטין את השכינה, "הלכה" אותיות "הכלה"..... לב
- לא. על ידי הזיעה בשעת הלימוד משברים את הקליפות..... לג
- לב. עיקר לימוד התורה כדי לעשות כסא לשכינה..... לג
- לג. כמו שעל האדם לקיים המצוות בגשמיות, כן עליו לחדש חידושי תורה..... לג
- לד. לא ישאל את חברו איזה דבר בתורה, אם יודע שחבירו לא ידע להשיב..... לד
- לה. המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא..... לו
- לו. עונשו של חכם אחד שלא היה נותן ספריו לאומן לכרוך אותן ולתקנם..... לז
- לז. החיוב לכבד את הספרים..... לז
- לח. אין להניח ספר תחת הספר שמעיין בו כדי שיקל לו..... לז

- לט. החיוב לעמוד בפני החומשים כמו לפני ספר תורה..... לח
 מ. לאהוב לומדי התורה..... לח
 מא. כל יום עומדות רבבות נשים עם יוכבד ומשבחות להקב"ה... לט
 מב. שירת דבורה וברק..... לט
 מג. טעם שזכו לכל זה..... לט
 מד. גודל המצוה לפרנס תלמידי חכמים ולכבדם כמו שמצוה
 לכבד את השבת..... לט
 מה. אשרי המכבד תלמידי חכמים..... מ
 מו. אם ימצא בספר דבר שיכול לתקן חטאיו, ירשמנו על
 הנייר, כדי שיוכל לתקנו..... מ
 מז. טעם שני כתרים על ראשו של אדם..... מא
 מח. מי שיתנהג כך יהיה טוב לו תמיד..... מב
 מט. הנשבע על שקר גורם שטפון לעולם חס ושלוש..... מב
 נ. אם האדם היה יודע גודל הפגם, היה מכה את ראשו
 בכותל..... מג
 נא. לא ינקה ה' את הנשבע על שמו לשוא..... מג
 נב. אדם לא ירגיל עצמו לישבע..... מג
 נג. תקיעת כף היא כשבועה..... מד
 נד. לא יהיה עון השבועה קל בעיניך..... מה
 נה. ירא ה' יתפלל על זה שלא יכשל בשבועת חנם, ומכל שכן
 בשבועת שוא ושקר ותקיעת כף..... מה
 נו. בשמים ממתינים על קימת איש ישראל בבוקר לעסוק
 בתורה ובתפילה..... מו
 נז. השכינה לנגד המתפלל, ועל כן אל יסתכל מחוץ לסידור או
 למחזור בשעת התפילה..... מו
 נח. על האדם להתפלל שלא ימות מתוך יסורים חס ושלוש..... מו
 נט. במקום לימוד התורה יש השראה השכינה, ובזכות התורה
 מתקיים העולם..... מז
 ס. כבוד חכמים ינחלו..... מז
 סא. ילמוד תורה בעצמו ועם אחרים..... מח

- סב. מי שאוהב לשמוע דברי תורה בעולם הזה, יזכה לשמוע דברי תורה מפי הקדוש ברוך הוא בעולם הבא..... מח
 סג. כל מה שלומד האדם יותר, הוא מתרחק יותר מן העבירות..... מט
 סד. תורה שלמדת טובה יותר מייך הטוב..... מט
 סה. על כל אחד לחבב התורה בפני בני ביתו ובניו..... נא
 סו. כל בית שאין בו צניעות מצויה בו קליפת ליליית רח"ל..... נא
 סז. ברכות ינוחו על ראשו ואבריו יהיו נקיים וטהורים לעד..... נא
 סח. יתפלל האדם להשייית שיזכהו להיות טהור וכסא לשכינה..... נב
 סט. נשמתו של אדם דומה לנר, וטבע הנר כשאינו מאיר כראוי מנענעים אותו שיתלהב יותר..... נב
 ע. הקב"ה אינו שולח היסורים לחנם..... נג
 עא. למחר נלך לביהכ"נ להתפלל להקב"ה..... נד
 עב. טעם שנקראת העיר בשם "מתא מחסיא"..... נד
 עג. המתפלל בכוונה תפלתו מקובלת..... נה
 עד. צריך האדם לזכור יום שעמדו אבותיו על הר סיני..... נה
 עה. ענין עולם הבא שמאיר מאוד לצדיקים..... נו
 עו. מעשה נורא המובא בזוהר..... נו
 עז. "איך זה שניצלו אנשים בזכותי, ואנכי לא ידעתי מזה?"..... נז
 עח. העופות התאספו ופרחו על ראשיהן..... נז
 עט. הנני מנשק פה קדוש שמריח מבשמי הגן-עדן..... נח
 פ. מחמלת השם יתברך עלינו אינו מחשיב לנו זאת לעון..... נח
 פא. האילנות ההם עומדים שם פרושים עד היום הזה..... נח
 פב. השייית משגיח על ההולכים בתמימות ועוסקים בתורה..... סא
 פג. צריך האדם להכיר בחמלת הי עליו..... סא
 פד. שליטת הנשמה הוא מצד הקדושה, ושליטת הגוף הוא מצד הנחש הקדמוני..... סב
 פה. יוסף הצדיק נוטר הברית, נטמן בארון..... סב
 פו. יסוד התשובה שלא להרבות באכילה ושתייה לפני השינה..... סג

- פז. כאשר תתגבר תאווותך לאכול ולשתות, משוך ידך
מההנאה..... סג
- פח. טוב לנשמה שבאה למעלה בלי שום פגם ועון..... סג
- פט. אדם שמדבר לשון הרע וניבול פה, מחרימין אותו ארבעים
מלאכי השרת ומנדין אותו רח"ל..... סד
- צ. אשרי האדם שמתנהג בלי רמאות..... סד
- צא. מקרה אחד לאדם ולבהמה..... סה
- צב. הרשעים המתגאים שהם חשובים משאר בני אדם,
כבהמות נדמו..... סה
- צג. תיפח רוחן של בני אדם הסוברים "לית דין ולית דייקן",
רחמנא ליצלן מהאי דעתא..... סו
- צד. עיקר תפקיד האדם בעולם הזה הוא לירא מהשם יתברך..... סז
- צה. כל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן, יוותרו חיייו חס ושלוש..... סח
- צו. בתחילה לא יוכיח לחבירו בלשון נוכח, אלא בדרך סיפור
דברים בעלמא..... סח
- צז. אם אינו שב אלא על ידי הבושה, מותר להוכיחו באופן זה..... סט
- צח. עיקר התוכחה שלא יצא שכרו בהפסדו חס ושלוש..... סט
- צט. העושה פעולה להסיר את חבירו מן החטא, הרי הוא בכלל
"מזכה את הרבים"..... סט
- ק. מעשה מהזוהר בענין תוכחה..... סט
- קא. האוהב את חבירו מוכיחו בסתר שלא יתבייש..... ע
- קב. הצדיק שאינו מוכיח את הרשעים, נענש על ידיהם..... ע
- קג. ישים בטחונו בהשם יתברך כי הוא מהרס מצב הרשעים..... עב
- קד. מצות תוכחה מוטל על הרבנים ודיינים, ואם אין שם רב,
מוטל על כל ישראל להוכיח איש אחיו..... עב
- קה. משל לעשיר ששלח את המצורע מעל שלחנו..... עג
- קו. תפילה קצרה קודם שיכנס לבית הכנסת..... עג
- קז. המגביה ידיו ומתפלל בכל לבבו, הוא חשוב לפני הקדוש
ברוך הוא..... עד
- קח. משה רבינו עליו השלום הגביה ידיו כאשר התפלל למפלתו
של עמלק..... עד

- קט. ידיים נקיות מגול וגניבה שמגביהם לברך את השם יתברך, יתברכו מאת השם יתברך. עד
- קי. כשמגיע למקום אשר ראוי שם למסירת נפש - יגביה ידיו. עה
- קיא. הגוף בקבר אינו נכנס בין הצדיקים עד שתעיד עליו נשמתו מגן עדן שגופו קדוש. עו
- קיב. צריך לכוון בעת הנחת טלית ותפילין. עו
- קיג. צריך ללבוש בגדים שנקנו מכסף נקי מכל עול. עז
- קיד. הכנסת אורחים בהיזור גורם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. עח
- קטו. לזרז בני אדם לעבודת השי"ת. עח
- קטז. הכהן צריך לבוא למקום הקודש במחשבת קודש. עט
- קיו. כאשר ישראל עוסקים בתורה ובמצות, התיקון הוא בשלימות. עט
- קית. תיקון ה"עת רצון" לייחודה עם השם יתברך. פ
- קיס. אלמלא לא באנו לעולם הזה אלא לשמוע דבר זה, דיינו. פ
- קכ. אשרי הגורם שבית המקדש וחורבות ירושלים יחזרו ליופים. פ
- קכא. אין הברכה שורה במקום ריקן. פא
- קכב. אם פגע באדם שמוליד כלים רקים, לא יצא לדרך ביום ההוא. פא
- קכג. התלמיד חכם צריך לכבד את כל האדם. פא
- קכד. חכמים נהגו כבוד בכל אחד ולא גבה לבם בנשיאותם. פב
- קכה. בשם אביו, ביאור מאמר "בטוב העולם נידון". פב
- קכו. הכבוד בעולם הבא הוא לפי רוב המעשים טובים שעשה האדם. פג
- קכז. בעולם הבא יתאוה העשיר לראותו כבודו של התלמיד חכם, אבל לא יזכה לזה. פג
- קכח. אוי להם להמבזים תלמידי חכמים. פג
- קכט. חביבותו של חזקיהו מלך יהודה לתלמידי חכמים, וכן של אנטונינוס לרבינו הקדוש. פד
- קל. להזהר בכבוד רבו כמו בכבוד אביו ואמו. פד

- פד. קלא. מקצת מן הגאווה מעטרת את התלמיד חכם.....
- קלב. המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, והגאווה גופה הוא תקרובת עבודה זרה.....
- פה. קלג. מי שנוהג באמת ובענוה, עליו הכתוב אומר "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו".....
- פח. קלד. הדרך למדת הענוה.....
- פו. קלה. הגאווה גורמת להלבנת פנים.....
- פז. קלו. אין להאמין לבעל גאווה.....
- קז. רבי צדוק התענה ארבעים שנה לבטל גזירת חורבן ירושלים.....
- פז. קלח. דורות הראשונים היו דוברים אמת.....
- פט. קלט. עונש המדברים סרה נגד תלמידי חכמים.....
- צ. קמ. עונש המקלל עצמו בכעס או זורק כלי בחמתו.....
- צ. קמא. דרכי השם יתברך במשפט על דרכי בני אדם.....
- צא. קמב. הצדיק מוציא נשמות מן הגיהנם.....
- צא. קמג. צריך לכסות בטלית את הראש ורוב הגוף.....
- קמז. המלעיגים על דברי חכמים מתייסרים בגיהנם יותר מכל הרשעים.....
- צב. קמה. צריך לזכור תמיד שכל העולם הזה הוא הבל.....
- צג. קמו. רק תורה ומצות מגינים עליו בעולם העליון.....
- צג. קמז. אופן האנחה על החטאים.....
- צג. קמח. יותר טוב להתאנח בעולם הזה על החטאים.....

בעזרת השם יתברך שמו

• ויקרא •

פרק מ"ז

א. בגמרא הנדרים איתא, "חסידים הראשונים היו מתאווים להביא קרבן חטאת". והטעם נראה, כי היו מדקדקים בעצמם שלא יהא חל עליהם שום פגם אפילו בשוגג, ולהסיר החטא מיד שלא יהיו אפילו מעט מזעיר תחת ממשלת הסיטרא אחרא ולקיים בעצמם "ולא ידבק בך מאומה מן החרם".

ואם כן, אם על השוגגים היו מביאים קרבן, על המזידים לא כל שכן. ועל כל אלה יבוא אלהים במשפט על האדם ואם במשפט יבוא אלהים אי אפשר להתקיים ולסבול כל הדינים ויסורים, אך ה' הוא אל רחום וחנון לא יחפוץ במות הרשע כי אם בשוב הרשע מרשעתו וחיה.

לכן קדמה התשובה לבריאת העולם להורות כי לולי התשובה לא היה העולם מתקיים אפילו שעה אחת, ובכל ד' זמנים תקופי השנה מכרוזים על התשובה כדאיתא בזוהר פ' ויקרא (דף ט"ו עמוד ב):

ב. תניא בארבע תקופין דשתא דינים מתערין ותשובה תליא עד דאיתקין וכד דינים מתערין קלא נפיק מסוף עלמא עד סופא סלקין ונחתין כרוזים קרי ולית מאן דיתער.

[תרגום הזוהר: בארבע תקופות השנה דינים מתעוררים, ותשובה תולה עד שמתתקן, וכאשר הדינים מתעוררים - קול יוצא מסוף העולם ועד סופו, [ובעלי הדינים] עולים ויורדים. כרוז קורא, ואין מי שיתעורר].

בזמן התקופה יש להניח ברזל על המאכלים והמשקאות

ולזה רמזו רז"ל להזהר מתקופת השנה בד' תקופות מטפת הדם שהוא רמז לדינין המתעוררין ויורדין בעולם, ולזה יש תקנה בהנחת הברזל שמציל מפני התקופה.

ויש ליתן טעם הגון וכשר בעיני אלהים ואדם הוא מכוון על דרך הכתוב (תהלים ב, ט) "תרועם בשבת ברזל". ומצאתי בשם גדול אחד הרמז שעל זה התפלל דוד המלך עליו השלום שישבר ויהרס הקדוש ב"ה את המצערים שמצערין את ישראל בזכות י"ב שבטים שנולדו מן ד' אמהות שראשי תיבות שלהן הן ברז"ל, ב"להה ר"חל ז"לפה ל"אה.

ג. והטעם שזכות האמהות יעמוד לנו להנצל מן הדינים קשים כי כל ענין דם הוא מורה על דינים קשים שהן באין מסיטרא נוקבא שבס"א שהיא לילי"ת הרשעה עם מחנותיה שבה נכללין ה' מראות דם הטמא, וזה שאמרו רז"ל במסכת נדה, "בנות כותיים נדות הן מערסותן" כי המחנה טומאה של לילית נקראים עריסה מלשון ערס וארס של הנחש הקדמוני. וכמו שאמר הכתוב (עמים ה, ד) "השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערסותם".

מה שאין כן מחנה השכינה נקרא מטה (שיר השירים ג, ז) "הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים" וגו', ובהיות הדם הנזכר הוא בא מחמשה דמים טמאים שהשתלשותם מלילית הרשעה נוקבא של סמא"ל, ע"כ אין תקנה להתיש כוחם אלא בנוקבא של הקדושה שהן האמהות שמהן באין י"ב שבטים.

ולכן צריכין לזהר להזהיר לנשים דוקא בשעה שמניחין הברזל. מפני התקופה לזכור זכות אמהות ב"להה ר"חל ז"לפה ל"אה שזכותן יעמוד לנו להצילנו מכל גזירות רעות וקשות, כי ענין גדול הוא כשמצרף מעשה עם מחשבה והוא יחוד גדול וחביב מאוד לגבי הקב"ה ומציל מכל רעה ומכל פגע רע בעזרת ה' אלהי ישראל. ועל כן בהיות החוטאים מתרכים בישראל חס ושלוש אוי מדה"ד רודף לשפיכת דמים דווקא.

וכדאיחא בזוהר שמות (דף י"ב עמוד א') "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור" (שמות ב, ה) הוי נחחא מדת הדין לאסתחא מדמה של ישראל על יד היאור היא התורה שנמשלת למים על עלבונה של תורה". אכן ע"י תשובה מעבירין הכל, וכדאמר רבי יהודה, "כל מילין דעלמא תליין בתשובה ובצלוחתא דצלו בני נשא לגבי הקב"ה וכ"ש מאן דאושיד דמעין בצלוחתא דלית לך תרעא דלא עאלין דמעין מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד", ותפתח קאי על השכינה דאיהי פתחא תדיר בזכותיהון דישאל וכיון דפתחה ותראהו הילד בוכה, היינו ישראל דנקראים ילד שעשועים והנה ר"ל דמהדרין בתשובה ובכאן קמיה ותחמול עליו ודינים מסתלקין מינייהו וכל גזירות בישין ומרחם עלייהו ותאמר מילדי העברים זה שיש לו רך לבב ולב בשר ואינם קשי עורף מלעשות תשובה".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[״ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור״ – ירדה מדת הדין לרחוץ בדמן של ישראל בגלל עלבונה של תורה. זה שכתוב בהמשך הפסוק: ״על יד היאור״ – היא התורה, שנמשלה למים. אכן על ידי התשובה מעבירים את כל הקטרוגים, וכמו שאמר רבי יהודה: ״כל הדברים שבעולם תלויים בתשובה ובתפילה, שמתפללים בני אדם להקדוש ברוך הוא, וכל שכן מי שמוריד דמעות בתפילתו, שכן אין לך שער, שאין הדמעות חודרות בעדו. מהו שכתוב: ״ותפתח ותראה את הילד?״ ״ותפתח׳ – השכינה, שהיא מחזרת תמיד לפתוח בזכותם של ישראל, וכיון שפתחה ראתה את הילד בוכה – אלו ישראל, הנקראים ״ילד שעשועים׳, בוכים מתוך תשובתם, וכו׳.״]

ודע כי בד' תקופות השנה מכריזים על התשובה כמש"ל. על כן באותו הפעם הוא עת וזמן להתעורר על התשובה ובפרט בתקופת תמוז שהיא חמורה משאר תקופות מי הוא אשר לא יירא וישים דבר זה אל לבו. ויחדר מפני הדין ויתחרט במעשיו ויעשה תשובה בככי ובתחנונים ואז ושב ורפא לו.

פרק מח

א. מנהגן של ישראל להתחיל לתקוע מראש חודש אלול שהוא שלשים יום קודם ראש השנה, דמיון בעל חוב שנותנין לו זמן בית דין שלשים יום להמציא מעות כדי שמשלם לבעלי חובות, כן בדמיון זה נותנין לו לאדם בבית דין של מעלה זמן שלשים יום לעשות תשובה, כדי שיצא זכאי מבית דין של מעלה בעשיית תשובה תפלה וצדקה להעביר מעליו רוע גזירה.

ב. והשופר בא לעורר, כי הוא מרמז על קרן ישראל ורמזו על קרן של עקידת יצחק שנאמר בו (בראשית כב, יג) "איל אחר נאחזו בסבך בקרניו", ואיתא במדרש (ילקוט בראשית, רמז קא) שיהיו ישראל נאחזים בעבירות אבל סופן להגאל בקרניו של האיל, הדא הוא דכתיב (ישעיה כז, יג) "ביום ההוא יתקע בשופר גדול", לפי שאברהם אבינו ראה את האיל נוטש וחורש, רוצה לומר שהיה איל בצער מחמת קושי השעבוד של ארבע גליות.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, האיל זה הוא סימן לבניך להסתבך ממלכות בכל למלכות מדי, וממדי ליון, ומיון לישמעאל ואדום וסופן להגאל בקרניו של האיל, זהו שנאמר (זכריה ט, יד-טו) "וה' אלקים בשופר יתקע ה' צבאות יגן עליהם".

לבו של האדם צריך ליחרד כאשר שומע קול שופר

ג. לכן, מי האיש אשר חרד לדבר ה', כששומע קול השופר יחרד לבו ויתמלא רתת ורעדה מפני פחד ה' ומהדר גאונו. שופר מרמז שפר"ו מעשיכם ועזבו דרכיכם הרעים.

רמזים של "תקיעה שכרים תרועה"

תקיעה הוא תפלה, וצריך האדם לומר, רבון העולמים, תק"ע שם של י"ה בין ישראל להיות יתד תקוע יד על כס י"ה. שכרים הוא רמז, שהקדוש ברוך הוא ישבר וימגר ויכלה כסא של סמרא אחרא שלא תשלוט על ישראל, ואז "תרועה", יתרועעו וישירו יחדיו הוא"ו עם הה"א בדחילו ורחימו בשם כל ישראל.

ד. על כן יתעורר כל אחד ואחד לקול השופר המכריז ומעורר ומתרה על התשובה, וקום קרא לאלהיך בבכי ותחנונים, כפי מנהג אנשי מעשה שכשתוקעין בשופר מראש חודש אלול, הופך פניו אל הקיר וקורא לה' בקול בכי ויללה, ואומר הנני, הנני ה' "א-ל מלך יושב על כסא רחמים מתנהג בחסידות" וכו', "ויעבור ה' על פניו ויקרא, ה' ה' א-ל רחום" וכו' עד סוף שלש עשרה מדות.

על כל אחד להוכיח את חברו

ואחר כך יעורר לב חברו לעשות תשובה, ומכל שכן כשרואה בחברו דבר מגונה צריך להוכיחו ולומר לו בנחת, אחי, ידיד נפשי, הגיע עת וזמן לתקן המעוות וליישר המסילה, שמע נא לדברי והסר ממך המכשול אשר בך אשר עשית מעשים שלא כהוגן, כי מוכרח אני להזהיר אותך. ואם ראית בי דבר שאינו הגון אף אתה אמור לי כך וכך עשית, כי אנשים אחים אנחנו ונשמותינו הם ממקום אחד מתחת כסא הכבוד.

מעשה באחד מתלמידי האריז"ל, שהיה מעורר בני אדם לתשובה

ה. וכמו שמצינו בחסיד אחד ושמו רבי אברהם, תלמידו של האריז"ל, שהיה הולך בשווקים וברחובות והיה מכריז על התשובה, והיה מקהיל כנופאי של בעלי בתים והיו הולכים לבית הכנסת של האשכנזים ואמר להם, ממני תראו וכן תעשו לקבל ארבע מיתות בית דין, והיה נכנס לשק אחד, והיה מצווה לגוררו בכל אורך ורוחב בית הכנסת כדי לכזותו ולהכניע את יצרו.

אחר כך צוה ליקח כל אחד אבן של משקל לישראל וחצי והיו זורקין עליו, ואחר כך יצא מהשק, והיה מוכן בבית הכנסת מטה, ובתוך המטה היה מונח מין עשב שקורין ("ברען נעסמלין") והיה פושט את בגדיו ומשליך את עצמו על החרולים ערום, והיה מתגלגל תוך (הברען נעסמלין) עד שנעשה בשרו כמו אבעבועות, ואחר כך היו מלקין אותו שלשים ותשע מלקות נגד הרג.

ואחר כך היה טובל עצמו במקוה כי הטבילה היא נגד חנק, ואחר כך היה אומר לאנשים שהיו שם, רבותי, מי שרוצה להנצל מדין של גיהנם יעשה כמנהג הזה. ומיד נזדרזו כולם יחד וקבלו עליהם כל אותן היסורים באהבה ובחיבה, והיו מרימים קולם בבכיה והתוודו על עונם, ולא זז משם עד שנעשו כולן בעלי תשובה גמורים כל ימי חייהם.

ו. ובאותו הזמן היה איש אחד שלא היה רוצה לעשות כן, באשר שידעו בני אדם שהוא בעל תשובה. מה עשה, לקח שק אחד והלך אחר חצי הלילה לפני פתח בית הכנסת, ונכנס בשק מכוסה כולו מראשו ועד רגלו בענין שלא היו יודעין מי הוא, והפך פניו אל הקיר, ועמד שם כל חצי הלילה וכל היום עד חצי לילה אחרת מעת לעת בתפלה ובתחנונים ובכיות.

תשובה המעולה היא התשובה שעושה בסתר

כיון שעבר עליו חצי הלילה, כשהיו כולם ישנים, אז יצא מבית הכנסת והלך לביתו, כי בני אדם לא היו יכולין לידע מי הוא זה. והיה האר"י ז"ל אומר, וודאי זהו תשובה שלימה, כי תשובה וצדקה בחדא סדרא אינהו.

לקיים תחילה "סור מרע" ואחר כך "ועשה טוב"

ז. וכשם שצדקה מובחרת כשהיא נסתרת ובסתר, כן התשובה היא יפה כשהיא בסתר, כי אין הסמרא אחרא יכולה לשלוט עליו להסיר אותו מדרכי תשובה. והעיקר, שיקיים תחלה סור מרע ואחר כך ועשה טוב, ואז הבא לימחר מסייעין לו (שבת דף ק"ד עמוד א').

• צו •

פרק מ"ט

א. כתבו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש משלי פרק ו, ד) "התחלת התעוררות התשובה הוא התענית". ונבאר ענין כח התענית, רק נקדים מה שמצאתי בזהר פרשת שמות (חלק ב', דף כ' עמוד א'):

"רבי אבא הוה אויל באורחא והוה עמיה רבי יצחק. עד דהוו אולי, פגעו באינן וורדא. נטיל רבי אבא חד וורדא בידיה והוי אויל. פגע בהו רבי יוסי, אמר, וודאי שכינתא הכא ואנא חמינא בידיה דרבי אבא למילף חכמתא סגיא, דהא ידענא דרבי אבא לא נטיל האי וורדא אלא לאתחזאה חכמתא.

אמר רבי אבא, תוב ברי. יתבו, ארח רבי אבא בהווא וורדא. אמר, ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח, דהא חזינא דנשמתא לא מתקיימת אלא על הריח, ועל דא הדם צריכין לנטלא במוצאי שבת.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי אבא הלך בדרך ועמו רבי יצחק. בדרכם מצאו שיח ורדים. קטף רבי אבא ורד אחד ונטלו עמו. פגשו הצדיקים את רבי יוסי שאמר: "ודאי השכינה כאן בקרב הצדיקים ורואה אני, שאוכל ללמוד חכמה ממה שבידו של רבי אבא, שהרי יודע אני, שלא סתם קטף רבי אבא את הורד". ואמר: "אין העולם מתקיים אלא על הריח, שהרי רואים אנו, שהנשמה אינה מתקיימת אלא על הריח, לכן צריך להריח את ההדס במוצאי שבת".]

ב. והנה ביאור הענין לסבר את האוזן, כי כשם שהנפש שהיא הנשמה נקראת עולם קטן, אין קיום שלה כי אם מהריח, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות דף מ"ג עמוד ב') איזהו דבר שהנשמה נהנית ואין הגוף נהנה זה הריח. כן העולם הגדול התחתון ועולם העליון, קיומן על הריח, דהיינו בזמן שבית המקדש קיים היו מקריבים קרבנות והיו מכוונים בשעת ההקרבה כל

היחודים השייכים אל הקרבנות, ובשמות הקדושים היוצאים מפסוק (במדבר כח, ח) "אשה ריח ניחוח לה". והיה מעורר רצון העליון, ונתייחדו העולמות בקשורא חדא ובחבורא חדא.

רמז לתיבת "קרבן", לשון קירוב להשם יתברך

וזהו מורה תיבת קרבן, לשון קירוב. ועכשיו התפלה היא במקום קרבן, על ידי הבל פיו. וכן התורה היא במקום קרבן, וכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה (מנחות דף ק"י עמוד א'). וכן הבל פיו של המתפלל בשעת התענית הוא דומה לריח הקרבנות.

ג. וביאר הזוהר (שם) כי כשם שהוורדא (שקורין בל"א רוזין) היא אדומה, וכשמבשלין אותה באש נעשית לבנה והיא סימן שהאודם נהפך ללבן, כמו כן הקרבן הוא חלב ודם, אודם ולבן. והעשן העולה הוא חיוור, לרמז שהחטא שהוא אודם נהפך ללבן. וכמו כן התענית שאדם מקריב חלבו ודמו, ובכל תענית יש בהגוף חימום שמורה שהאודם נהפך ללבן על ידי החימום.

והיינו דאמר רבי אלעזר, "כד הוינא יתיב בתענית הוינא מצלי, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שהקרבתי לפניך חלבי ודמי, וגופי הוא נדלק מחמימות חולשת גופי. יהי רצון מלפניך שיהא הריח העולה מפי בשעה זו כריח ניחוח כקרבנות המזבח ותרצני".

תשעה דברים שפוגמים התענית

ד. ואחר שביארנו קצת מעלת התענית נבאר דברים הפוגמים בתענית: האחד, לזוהר ביום התענית להתעסק בדברים שבקדושה, ולא כמו מקצת בני אדם ההולכים ועוסקים בדברים בטלים וליצנות ויצא שכרם בהפסדם.

השני, מאן דמפרסם תעניתו הוא ענין גרוע, ודומה לנותן מתנה לחבירו ומכריזה ברבים.

השלישי, הכועס ביום התענית, ודומה לנותן מתנה דרך כעס.

הרביעי, יראה ללמוד אף מעט קודם שיטעום מאומה.

ה. החמישי, ידקדק אחר פת ישראל.

הששי, לשלוח תחלה לעני מן מאכל שהכין לו.

השביעי, הוא עיקר ומקור לכולם, שיזהר שלא לאכול דרך רעבתנותו, והוא איסור גמור, כי זהו מדת עשו הרשע שאמר (בראשית כה, ל) "הלעיטני נא", וכתוב במשלי (יג, כה) "בטן רשעים תחסר". והרבה בני אדם נכשלים בזה שאוכלין במהירות דרך זולל וסובא, והוא פגם גדול מאוד.

השמיני, שלא ישתה הרבה בכדי שישתכר, שאז ישתקע בשינה על ידי בלבול דעת השכרות, ונמצא שהפסיד במה שלא הפקיד רוחו ונשמתו קודם השינה בידו של הקדוש ברוך הוא בכוונה וכדיעה צלולה, והוא חיוב גדול, כדאיתא בזוהר פרשת דברים (דף ר"ם עמוד א') באריכות, עיין שם.

התשיעי, יום התענית הוא מסוגל שיפרש האדם חטאיו לפני הקדוש ברוך הוא ואז אין להשטן שום קטרוג בקרבנו או בתפלתו.

הנחיצות לפרט חטאיו בפיו

ו. ודבר זה מבואר בזוהר פרשת ויקרא (דף כ' עמוד א') וזה לשונו:

"רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי באורחא. עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חייא, בוא ונשתדל באורייתא. פתח רבי חייא ואמר (תהלים לב, ה) חטאתי אודיעך, מכאן אוליפנא דכל בר נש דמכסה חטאין ולא מפרש לון קמי מלכא קדישא ויתבע רחמי לא יהבין ליה למיפתח פתחא דתשובה, ואי פריש לון הקדוש ברוך הוא חיים עליה ויתגברון רחמי על דינא, וכל שכן אי איהו בכי, דהא כל פתחין סתימין ואיהו פתוח ואתקבל צלותיה.

כאשר האדם מפרש חטאיו, כבודו של הקדוש ברוך הוא להגביר עליו רחמנותו

ועל דא, מאן דמפרש חטאיה, יקרא דמלכא הוא לאתגברא רחמי על דינא. ועל דא כתיב (תהלים ג, כג) "זוכח תודה יכבדני", תרין כבודין אינון, חד לעילא וחד לתתא, חד בעלמא דין וחד בעלמא דאתי.

בבי השכינה בעת חורבן בית המקדש

ז. פתח עוד ואמר, דבהוא יומא דאיתחרב בית המקדש לתתא וישראל אזלו בגלותא ורחיים על צואריהון וידיהון מהדקין לאחורא, וכנסת ישראל אתתרכת מבי מלכא למיהך בתריהון ובשעתא דנחתא שכנתא, אמרה איהך בקדמיתא ואבכה על מדוראי ועל בני, ועל היחוד גדול שהיה נעשה בבית המקדש.

וכד נחתת ממקדש של מעלה חמת אתראה דמקדש של מטה הוא חרב ודמיהון של צדיקיא אתושד כרין ארימת קלא ואתרגישו עלמי עלאי ותתאי, ומטא קלא לעילא עד אתר דמלכא שריא ובעי מלכא למיחרב עלמא לתוהו ובוהו עד דנחתי כמה אוכלסין וכמה משריין לנחם השכינה ולא קיבלה תנחומין, הדא הוא דכתיב (ירמיה לא, יד) "קול ברמה נשמע, רחל מבכה על בניה" וגו'.

ותחילה יצאה מבית מקדשא ושרתה בארץ ישראל, ולבתר נפקה מן ארעא קדישא למדברא, וישבה תמן תלתא יומין וקראה שם (איכה א, א) "איכה ישב ברד העיר" וגו'.

בכו רבי חייא ורי יוסי כו'. עד דהוו יתבי פרח חד עופא ורחיש קמיהו שילכו מכאן. אמר רבי חייא, ניקום מהכא דוודאי יתבי טורייא הכא, רוצה לומר יש כאן גזלנים יושבים, קמו ואזלו עד ריישיהו חמו אינון ליסמין דרהטי אבתרייהו ואתרחש להון ניסא ואשכחו חד טיגרא וחד מערתא ועאלו תמן. יתבו תמן יום אחד ולילה אחת. כד רמש אתגהיר סיהרא עברי תמן תרין טייעין וחמריהון טעונין יין ומיכלא להו, אמרו, ניתוב הכא הא אית לן למיכל ולמשתי ולחמרי ואגן ניעול דא. אמר חד לחבריה לא תכנום עד דתפרש לי

חד קרא, מאי דכתיב "אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך", וכי לגבי אחרא לאו איהו טוב בידיה. אמר ליה, ווי לטייעא דשבקיה להקדוש ברוך הוא ואורייתא ועסקי במיועא רבי יוסי דהוי יתבי במערא חדו.

אמר רבי חייא לרבי יוסי, חזי כמה נסים קודשא בריך הוא שזיב לן מליסמים וסחור לון במערה בהשקט ושלוח, והשתא עלי תורה.

נפקו מן מערתא ופתחו בשלום ונתחברו יחד, אמר האי לי מהו פירוש "כי טוב נגד חסידך". אמר רבי חייא, ודאי דוקא נגד הטוב ולא נגד רשעים דמבזין דברי תורה ולא עסקי באורייתא, לפי פשוטה, אבל יומא חד הוינא גבי רבי שמעון בן יוחאי והוא פירש דרך נסתר וכו'.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך. עוד הם הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חייא: "בוא ונעסוק בתורה". פתח רבי חייא ואמר: "חטאתי אודיעך" – מכאן למדנו, שאדם המכסה חטאיו ואינו מפרשם לפני הקדוש ברוך הוא, ומבקש רחמים על עצמו אין מניחים אותו מן השמים לפתות פתח התשובה. אם מפרש האדם את חטאיו מרחם עליו הקדוש ברוך הוא ומגביר את מדת הרחמים על מדת הדין, וכל שכן אם האדם בוכה לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי כל השערים נעולים חוץ משערי דמעה ותפילתו מתקבלת. על כן כל המפרש חטאיו – כבוד המלך הוא ומגביר את מידת הרחמים, עליו נאמר: 'זובת תודה יכבדנני' – שני כבודים: אחד בעולם הזה ואחד לעולם הבא."

הוסיף רבי חייא ואמר: "באותו יום בו נחרב בית המקדש למטה, בעולם הזה, וישראל הלכו לגלות כשיריחיים על צוואריהם וידיהם אסורות לאחוריהם, והשכינה - כנסת ישראל, גורשה מבית המלכות לילך בעקבות בניה – אמרה השכינה, בשעה שירדה ממשכנה: 'אלך בתחילה ואבכה על ביתי ועל בני ועל היחוד הגדול, שנעשה בבית המקדש על ידי הקרבנות – ועתה בטלי. וכשירדה השכינה מבית המקדש של מעלה ראתה

את בית המקדש של מטה חרב ודמיהם של צדיקים נשפך כמים – הרימה את קולה בבכיה, עד שכל העולמות הזדעזעו וקול בכיה הגיע עד כסא הכבוד. מששמע הקדוש ברוך הוא את קולה, בקש להחזיר את העולם לתוהו ובוהו, עד שבאו מחנות ומלאכי מעלה לנחם את השכינה – ולא קבלה תנחומים. על זה אומר הפסוק: 'קול ברמה נשמע... רחל מבכה על בניה'. ובתחילה יצאה השכינה מבית המקדש ושכנה בארץ ישראל, ולאחר מכן יצאה מארץ הקודש למדבר וישבה שם שלושה ימים וקוננה שם: 'איכה ישבה בדד העירי וכו'."

בכו רבי חייא ורבי יוסי. עודם יושבים, פרח עוף אחד לפניהם וקשקש לפניהם כאומר: "לכו מכאן!" אמר רבי חייא: "בוא ונלך מכאן, שודאי יושבי המקום הינם ליסטים וגזלנים". קמו הצדיקים והלכו. אך התחילו ללכת והנה חבורת ליסטים רודפת אחריהם. התרחש להם נס ונקרה להם סלע ובו מערה ונכנסו לשם. ישבו שם יום אחד ולילה אחד.

כאשר ירד הלילה והאיר הירח, עברו שם שני רועים על חמורים טעונים יין ומזון. אמרו הרועים איש לרעהו: "נחנה כאן כדי לאכול - אנחנו וחמורינו - ונכנס למערה". אמר האחד לחבירו: "אל תכנס למערה עד שתסביר לי פרושו של פסוק אחד: 'אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך' - האם הקדוש ברוך הוא טוב רק לחסידיו ולא לאחרים?" לא ידע חבירו לענות לו על שאלתו. אמר לו: "אוי לרועים, העוזבים את הקדוש ברוך הוא ואת התורה ועוסקים ברעיה".

שמעו זאת רבי חייא ורבי יוסי בישבם במערה ושמחו על שהקרה ה' לפניהם בני תורה. אמר רבי חייא לרבי יוסי: "ראה כמה ניסים עשה עמנו הקדוש ברוך הוא: הציל אותנו מליסטים והושיבנו במערה בשקט ובשלחה, ועתה זמן לנו בני תורה". יצאו מן המערה, ברכו את הרועים בשלום והתחברו איתם. שאלם הרועה: "אמרו לי רבותי, מהו פרוש הפסוק: 'כי טוב נגד חסידך'?" ענה רבי חייא: "בודאי הקדוש ברוך הוא טוב דוקא

לחסידיים ולא לרשעים, המבזים את התורה". אמר לו: "נאים הדברים לפי פשוטו של מקרא. אמנם פעם שמעתי מרבי שמעון בן יוחאי פרוש נפלא על פסוק זה בדרך הנסתר". ואחר כך גילה הרועה כמה סודות נפלאים. באו רבי חייא ורבי יוסי ונשקוהו, ולאחר מכן נתפרדה החבורה.].

המחבר את עצמו לתלמידי חכמים, מקרב את הגאולה

ת. הרי, ראה כמה חביבין היו הדורות הראשונים דהוו עסקי בתורה אפילו בדרך, והיה שמחה בידם שהיו מתחברין בחברותה של בעלי תורה, כי כל המחבר את עצמו לבעלי תורה מקרבים את הגאולה, כי יש לשכינה ארבע אמות של הלכה, הליכות עולם לו, שהקדוש ברוך הוא יחסה עליו כנפיו להציל אותו מכל גזירות רעות ותפלתו תהיה קרובה להתקבל, ונכסיהון מתברכין בכל הברכות אמן.

פרק נ'

א. כבר כתבנו לעיל בפרקים הקודמים במעלת תפלתו של העני, ועכשיו באתי לכתוב עוד דברים נוספים על הראשונים, כי קרבן העני תמיד הוא מרוצה להקדוש ברוך הוא וכמש"ה, "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה".

מעשה בעשיר שהביא קרבן עני

ואיתא בזהר פרשת ויקרא (דף ט' עמוד א'): מעשה בעשיר אחד שהביא אל הכהן להקריב שתי תורים ובני יונה והוא קרבן עני, ואמר ליה הכהן קרבן זה לאו דידך הוא. אתא לביתיה, והוי עציב.

ב. אמרו ליה אחוהי, אמאי את עציב, אמר להו דלא קריב כהנא קרבנא דילי תרין בני יונה, אמרו ליה יאות ושפיר עביד דזהו קרבן עני דכתיב ביה "ואם דל הוא" וגו', אלא את צריך לקרבא חד תורא.

נדר שמכאן ולהבא לא יעלו על לבו מחשבות של חטא חם ושלום

אמר האי גברא בדעתיה ומה על המחשבת חטא החמירה תורה להקריב תור' על חטא עצמו לא כל שכן, נדרנא דלא אסלק על לבאי מחשבה דחטאה, מכאן ולהלאה מה עביד כל יומא אשתדל במשא ומתן ובלילה נאים קצת ואחר כך קרא לאחיו שילמדו עמו תורה והוי קריין ליה יהודא אחרא יומא חד פגע ביה רבי יוסי והוי פריש נכסי למסכנא פלגא ופלגא ליתן על סחורה לאנשים הולכי ימים והוא יתיב ולעי בארייתא.

קרבן העני חביב אצל הקדוש ברוך הוא יותר מכל הקרבנות

ג. פתח ואמר, כל מאן דקריב קרבן ברעותא דליבא הקדוש ברוך הוא איזדמן לקיבליה תא חזי קורבנא דמסכנא חשיב קמי קב"ה דהא הוא מקריב חלבו ודמו דהא לית ליה מידי למיכל ואייתי קורבנא ובההוא שעתא דהעני מקריב קורבניה מכריזים בשמים ואמרו "כי לא בזה ולא שקן ענות עני" כי קרבני דעני הוא עדיף מכולם דהא עני גרם לי למיהוי בחלק דקב"ה והעוני גרם לי למהוי בחלק דאורייתא ובג"כ פלגינא פלגא למיסכני דהא אינון גרמי לי כל האי וכו' ועיקר קרבנא הוא רעותא דליבא ורעותא דנפשא דהוא חביב מן כל קמי קודשא בריך הוא.

צריך האדם להתפלל בכוונה ובלב נשבר

ד. וכעת התפללות הן במקום קרבן צריך האדם להתפלל בלב נשבר ולכוין בהו לתקן קישוטין לשכינה בתפלתו כי אלו בני אדם המכוונים כמעשיהם הטובים עושין נחת רוח לשכינה ונקראין אנשי מעשה כי מעשה הוא לשון תיקון. "ויעש" - ותיקן, ולכן אמרה השונמית לבעלה "נעשה עליית קיר קטנה ונשים שם ממה ושלחן כסא ומנורה" וכוונתה היה לכבד השכינה כי ענין ד' דברים אלו צריכין בני ישראל להכין אל השכינה ובעמדו להתפלל תפלת ערבית יכוין בתפלתו הוא נגד מנורה וקריאת שמע של ערבית הוא נגד המטה ובשחרית פסוקי דזמרה וקריאת שמע הוא נגד שולחן ותפלה הוא נגד כסא והכל הוא כבוד השכינה, עיין שם באריכות.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[מעשה בעשיר אחד, שהביא שני תורים ובני יונה אל הכהן. אמר לו הכהן: "קרבן זה אינו נאה לך". הלך אותו אדם לביתו עצוב. שאלוהו אחיו: "מדוע הנך עצוב?" אמר להם: "משום שהכהן לא קבל ממני את בני היונה ולא רצה להקריבם". אמרו לו אחיו: "צודק הכהן ויפה עשה, שלא הקריב את קרבנך, שהרי תורים ובני יונה – קרבן העני הם, כמו שכתוב: 'ואם דל הוא ואין ידו משגת', אולם אתה שעשיר הנך, צריך היית להביא שור לקרבן".

חשב אותו אדם: ומה אם על מחשבת החטא החמירה התורה להקריב שור גדול – על החטא עצמו – לא כל שכן! נודר אני שלא יעלה על ליבי מחשבת חטא לעולם. מה עשה מאותו יום? עסק במסחר כל היום ובלילה ישן מעט, ואחר כך הזמין את אחיו ללמוד עמו תורה, והיו מכנים אותו 'יהודה אחר' על שם שנעשה אדם אחר. יום אחד פגשו רבי יוסי וראה, שחילק אותו אדם את נכסיו: חצים נתן לעניים וחצים נתן לסותרים עוברי ימים, שיתעסקו בסחורה בשבילו, ואלו הוא עצמו ישב ועסק בתורה כל הימים. פתח אותו אדם ואמר: "כל המקריב קרבן בכל ליבו - הקדוש ברוך הוא מתקרב אליו. בוא וראה - כמה חשוב קרבן העני לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי קרבנו חשוב מכל הקרבנות, שהרי כשהוא מביא קרבן – ממש את חלבו ודמו שלו מקריב הוא, שהרי אין לו בביתו מה לאכול והוא מביא קרבן לה', ובאותה שעה שהעני מביא קרבן מכריזים בשמים: 'כי לא בזה ולא שקץ ענות עני', וקרבן העני יקר מכל, שהרי הוא אשר גרם לי להסתפח בנחלת ה' ובתורה, לכן מחלק אני את מחצית נכסי לעניים, שהרי הם אשר גרמו לי להדבק בתורה. ועיקר הקרבן תלוי במחשבת הלב וברצונו, שהיא חביבה מכל לפני הקדוש ברוך הוא, ועכשיו התפילה היא במקום קרבן."]

חשיבות אמירת פסוקי דזמרה ושירת הים בכוונה

ה. על כן יראה האדם כמה היא התפילה חביבה כשהוא מתפלל בכוונה ואיך משמח השכינה לאין ערך ושיעור כי בשעה שאומר האדם שירות ותשבחות השכינה מתעטרת באותו הפעם בהוא כתרא דאודמן הקדוש ברוך הוא לאתעטרא למלכא משיחא ובהוא כתרא חקוק' בו שמות הקדושים שהיו גלופים בו בהוא זמנא דעברו ישראל על הים בנין דאבעי בר נש לכיין רעותיה בהוא שירתא, וכל מאן דזכי בהאי עלמא שאומר פסוקי דזמרא "ואז ישיר" בכוונה, זכי למיחמיה מלכא משיחא בתיקוני ההוא כתרא ובכלי מלחמתו לעתיד לבא. וזכי לשיר האי תושבחה תמן.

וכיון דמטי בר נש לישתבח נמיל הקדוש ברוך הוא האי כתרא ושוי לקמיה, ולכן צריך למכללא לה בתליסר מכילין עלאין דמינה אתברכת אינון תליסר בושמין עלאין דאינון, הצרי והצפורן חלבנה והלבונה מור וקציעה שבולת נרד כרכום קושט וקלופ' וקנמון בורית כרשינא (יין קפריסין). והכי אינון שיר ושבחה הלל וזמרה עוז וממשלה נצח גדולה וגבורה תהלה ותפארת קדושה ומלכות והן נגד י"ג מדות הרחמים, וצריך לומר בנשימה אחת דלא ליפסק בינייהו, ואי פסיק בינייהו אז נפיק חד שלהובא מתחת גדפיהו דכרובים ומכריזים בקול גדול פלוני דין פסיק בשבחיה דמריה, וישתצי ויתפסק זכותי דלא יחוי בגאות' דמלכא כד"א ובל יראה בגאות ה' עד כאן.

למרות שהקדוש ברוך הוא גבוה מן העולם, שומע תפלתו של האדם כשמתפלל כראוי.

ו. על כן צריך האדם לזהר בזה מאוד לומר מן תיבת שיר ושבחה עד קדושה ומלכות בתפלת ישתבח בנשימה אחת, וכן נכון שלא להפסיק בכל מיני דקדושה כגון בעניין אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך. וקבלתי בשם חסיד אחד שהיה מדקדק כשאמר אמן יהא שמיה רבא וכו' לכיון את רגליו להדדי כמו בתפלת י"ח כי זה אות ומופת שהקדוש ברוך הוא חפץ מאוד בתפלתן של ישראל, כדאיתא במדרש יחזקאל, ראה כמה

גבוה הקדוש ברוך הוא מן עולמו ואדם נכנס לבית הכנסת ומתפלל אחורי העמוד ומהפך פניו אל הכותל, ואם הוא בדרך יהדר אפיה לאילן.

מנהג כשר לנשק כותלי בית המדרש

ז. כי תיבת כותל הוא סוד נפלא הובא בתיקוני זוהר שהוא תיבות כ"ו ת"ל רצה לומר כ"ו הוא שם ה', ת"ל קאי על בית המקדש שהוא כותל מערכי תל שכל פיות פונין לשם, ולכן צריך האדם לכוין בזה כשיהפך פניו אל הכ"ו ת"ל ואחר כך יתפלל בהכנעה ובאימה, כי כותלי בית הכנסת הם קדושים מאוד ואור השכינה חופפת עליהם תמיד, ולכך מנהג כשר לנשק הכותלים של בית הכנסת מחמת הקדושה.

גודל קדושת בית הכנסת שבגלות בית הכנסת הוא דירת השכינה

ח. וראיה ממדרש ילקוט יחזקאל (רמז ש"ז) "ויצא כבוד ה' מעל מפתן הבית", משל למלך שיצא מפלמין שלו והיה מנשק בכתלים מגפף בעמודים, ואמר הוי שלום ביתי הוי שלום פלמין שלי, כך היתה השכינה מנשקת ומגפפת בבית המקדש הוי שלום ביתי ומקדשי".

המתפלל באימה וביראה זוכה לראות פני השכינה

ועכשיו בגלות הוזה הבתי כנסיות הן דירות השכינה ועל כן צריכין אנו לנהוג בבתי כנסיות שלנו כבוד וקדושה, ולא להראות בהן קלות ראש כמש"ל, וכל המתפלל באימה וביראה ובכוונת הלב זוכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו אמן.

פרק נ"א

א. כתיב (דברים כג, טו) "והיה מחניך קדוש". כשם שיש גבול בכיתות ומחנות השכינה שנקראים קדושים, כן נמי בגוף האדם ואיבריו הם נקראין מחנה, בענין אם האדם מקדש את גופו ואיבריו בענייני הקדושה אז איבריו

שלו נקראים מחנה שכונה ממש, ועליהם נאמר, "ונקדשתי בתוך בני ישראל ושכנתי בתוכם". וכשהולך האדם בדרך לא טוב אזי הוא מכנים עצמו להיות מחנה לסיפרא אחרא.

יתפלל האדם שהקדוש ברוך הוא יזכהו להיות כסא לשכינה הקדושה

ב. על כן יהיה שגור בפי האדם לומר תפלה קצרה, רבנו של עולם זכני להיות כסא לשכינה. כי כשהגוף הוא בקדושה נעשה כסא לשכינה, כי זה הוא חשק ותאוה לשכינה לשרות על גופות הצדיקים. מה שאין כן כשיסלף אדם את דרכו הוא להיפוך חס ושלו, כדאיתא בזהר פ' נח בפסוק, "וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ" בגין דחוטאין בעלמא שכינתא מסתלקת מן ארעא, והשכינה נקראת תיב"ה, כי תיבה הוא אות ב"ת ה' בהיפך אתוון. ושם בזהר מבואר דברים השייכים אל קדושת הגוף ואבריו, ועיקר מקום לכל הקדושות לקדש גופו בלימוד התורה מאי דאפשר ובפרט קודם שילך לישון בלילה כדאיתא במדרש הנעלם, "אמר רבי יהודה אין לך בכל לילה שאינו אוחו ממטרון שר הפנים כל הנשמות העוסקים בתורה, ומראה אותן לפני הקדוש ברוך הוא וממתינים מלאכי השרת מלומר שירה עד שיכנסו נפשות צדיקים עמהם ויאמרו ביחד לאל עליון מקדושת הגוף.

ידקדק לקרות את שמע בכוונה גדולה

כן ידקדק האדם באמירת קריאת שמע בכוונה גדולה ומלה במלה כי יש בקריאת שמע רמ"ח תיבות נגד רמ"ח איברים.

ג. ואיתא בזהר חדש (דף נ"ט עמוד א') "כל אדם שקורא קריאת שמע כדקא יאות כל תיבה ותיבה משפיע בכל אבר ואבר דיליה, ואם אינו קורא קריאת שמע בכוונה כי אם במהירות ועראי וכלכו הוא מהרהר בעסקים אחרים ולב אינו יודע מה שהפה מדבר, אזי כל אבר ואבר שואב עליו ס"א, וע"י כן באים חלאים ומכאובים על גופות בני אדם על אשר אינן נזהרין לקרות קריאת שמע בכוונה". והענין שצריך לידע מ"ש בס' "כלי חמדה" פ' בראשית, "כי כשם שרמ"ח איברים ושם"ה גידין של האדם מכוונים

ומשועבדים תחת רמ"ח מצות עשה ושם"ה מצות לא תעשה, ה"נ ארצות תבל ומקומות של העולם מכוונים ומשועבדים תחת רמ"ח מצות עשה ושם"ה מצות לא תעשה נגד איברים וגידים של האדם".

אם האדם מקבל את היסורים באהבה, הם מטהרים את גופו ומקדשים אותו

ד. ואמרו הראשונים כי עקרב מסור תחת ממשלת מצות מילה, וזה מופת שאם ישוך העקרב אם ישימו על הנשוך ברית מילה של תינוק שלא ראה קרי ישקוט הכאב ומסתלק הסכנה. ועוד סגולה נפלאה לתינוק הנולד שלא יקרה עליו חולי נכפה בר מינן, מיד כשנולד ישימו בפיו ברית קודש של תינוק ויהיה ניצול כל ימיו מחולי נכפה. עוד דע כי היסורים הבאים על האדם אם הוא מקבל עליו באהבה ובחבה אזי אותן יסורין מזכין ומטהרים ומקדשים את הגוף מאוד.

ה. והענין מבואר בוהר פרשת לך לך, כי נשמת האדם נמשלת לנר, וטבע הנר כשאינו מאיר אזי מנענעין אותו קצת ויתלהב יותר ומאיר כראוי, וזה דוקא בנר יפה, מה שאין כן בנר גרוע אדרכא בנענעו אותו יכבה הנר, וכמו כן אדם בהיותו חוטא הנשמה אינה מאירה בתוך גופו כראוי אזי הקדוש ברוך הוא שולח עליו יסורים המנענעים אותו ומזעזעים אותו, וכאשר יקבל באהבה אזי חוזרת הנשמה להיות מאירה יותר מבראשונה, ואם אינו מקבל באהבה אזי אינו זוכה להאיר כבראשונה, ויסורין מריעין לו והדין מתעורר עליו עד ירידתו לשוחה עמוקה של גיהנם, והירא דבר ה' יבחר בחיים וטוב לו.

פרק נב

א. שלמה המלך עליו השלום כתב בספרו (קהלת ז, טו-יז) "אל תהי צדיק הרבה ואל תרשע הרבה", וכן אמרו רז"ל במס' סוטה, "הזהרו מן הצבועים שדומים לפרושים שעושים מעשי זמרי ומבקשים שכר כפנחס". והנה לפעמים האדם יראה לעינים שאיש אשר הוא עוסק תמיד בתפלה בכוונ'

והלך בתפילין כל היום אתה סובר בדעתך שהוא איש ישר וכשר כאשר שתמיד הוא עומד במלאכת השמים, אבל אין אתה יודע מה שהוא בלבו.

הוי זהיר מאנשים שנראים כחסידים אבל לבם מלא תועבות

ב. ובוא וראה מה שהביא במדרש פסיקתא רבתי, "מעשה באיש עשיר אחד שהיה לו סך עצום ורב והיה למדן מופלג וחסיד במעשיו, ולעת זקנתו היה בדעתו לילך וליסע לארץ ישראל, ובנסיעתו בדרך הגיע לעיר אחת קהלה קדושה מערי הישמעאלים, וראה אדם אחד ושמו רבי אלכסנדר שהיה רוב היום בב"ה עוסק בתפלתו ועומד בטלית ותפילין והיה סובר בדעתו שהאיש הנ"ל שעוסק בתפלתו הוא איש כשר ונאמן, והמתין האיש העשיר עד שסיים תפלתו ואמר לו בבקשה ממך כאשר שאני היום מארץ נכריה והארץ היא משובש'בגייסו' וחיילות ומתיירא אני ליסע עם הממון שלי מחמת אחריות הדרך, קח מאתי הממון עם האוצר כלי כסף וכלי זהב תחת ירך עד בואי אליך כי בדעתי ליסע בעצמי להכין לי איזה עיר ובית לישב בארץ ישראל. והשיב לו רבי אלכסנדר טוב הדבר תן לי את ממונך עם הארגו ואני אציג הממון שלך בתוך החדר אשר אוצרותי שמה, ואתה לך לשלום לארץ הקדושה, והבטיח לו כשיחזור לבא אליו אזי יתן לו הפקדון במלואו, וכן עשה העשיר הנ"ל ונתן לו הארגו עם המעות וכליו כלים מכלים שונים בפקדון, והלך העשיר עם אשתו לשלום לארץ ישראל ובחר לישב בק"ק חברון. וחזר בעצמו אחר הממון ופקדון שלו, וכאשר ביקש העשיר פקדונו מהאיש רבי אלכסנדר המתפלל בתפילין וטלית אז כיהש בו האיש ואמר לא ידעתך ומעולם לא ראיתך בעיני, וחדר האיש העשיר מאד ונפל על פניו ובכה והתחנן לו והאיש אטם אזנו ממנו והעיז פניו עליו וקלל אותו ואמר שמעולם לא לקח ממנו שום פקדון. והלך האיש.

העשיר ממנו בפחי נפש והלך לבית הכנסת ונשא לכו אל השמים ואמר, "רבנו של עולם אתה אדון הכל עליך יש לי התרעומת כי סבור היית שהאיש רבי אלכסנדר הוא צדיק גמור כאשר שראיתי אותו מעוטף בטלית ותפילין רוב היום, ועומד ומתפלל לפניך בכוונה גדולה ועכשיו אני רואה

שהוא עושה הכל ברמאות ואין לכו שלם אתך, לכן אני מוסר דיני לשמים שתנקום את נקמתי ממנו כדי שידעו הכל ירך הגדולה והגבורה, אין לי שום תרעומות על שום בריה כי אם עליך". ובכה בלב נשבר ומר ומיד נגלה אליו אליהו הנביא ואמר לו, אל תירא לך אצל אשתו ואמור לה סימן שאכל זה הפסח הוא ואשתו חמץ, וגם סימן שני אמור לה בשביל בעלה שאכל גם ביום הכיפורים בהשכמה קודם שהלך לבית הכנסת, וכשהלך בעלה רבי אלכסנדר לחוץ, לשוק באיזה משא ומתן, הלך האיש העשיר לאשתו ואמר לה הסימנים הנ"ל. וסברה אשתו שבעלה צוה כן, ותיכף הלכה והחזירה לו הפקדון, והלך העשיר בשמחה ובטוב לבב לדרכו לשלום. וכשבא ר' אלכסנדר לביתו ספרה לו אשתו איך שנתן העשיר הסימנים הנ"ל והיא החזירה לו הפקדון, אז אמר רבי אלכסנדר כאשר נתפרסם הדבר שהוא רשע גמור, הלך והמיר דתו הוא ואשתו ימח שמם וזכרם". ועל כן אל יראה האדם לעינים לסמוך על האדם שהוא עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס, אלא יראה האדם מי שהוא צדיק ועומד בצדקתו בממוץ, שאינו מבקש ממון של אחרים זהו צדיק גמור. ובא וראה שהוא מרגלא בפומי' דאינשי הזהר מן הצבועין והשמר מן וצדקתך, ושמעתי מעשה שהיה איש זקן עשיר גדול, והיה לו רק בן יחיד בחור יפה עינים וחכם מאוד, ויהי היום ויקרבו ימי הזקן למות וקרא לבנו הבחור וצוה לו קודם מותו ואמר לו, בני הנני נוהל לך ממון רב אוצרות גדולות שיהיה לך כל טוב כל ימי חיך, ואני מצוה לך שתשמור את עצמך מן הצבועין ומן אנשים שהמה עוסקים בחסידות הרבה חוץ מטבע הבריות, כי כך מראה את עצמם שהן חסידים אבל שבע תועבות הן בלבם, והזהר מן וצדקתך, ואז יהיה לך ולזרעך כל טוב כל הימים, ומת האיש הזקן.

ג. ואחר כך נשא הבחור בתולה יתומה ענייה אחת יפת תואר מאוד כאשר שישרה בעיניו, ואחר הנשואין שמח באשתו ואשתו היתה צנועה וחסידה בעיני בעלה, וכמו ד' או חמש שנים אמר הבעל לאשתו בואי עמי למייל ברחובות ובשווקים לראות בטוב הארץ, ואמרה לו אשתו לא אלך פן אשא עיני אל אנשים אחרים או אנשים אחרים יתנו עיניהם בי ואני מכשילה

אותם, אז אמר בעלה בלבו אף היא נראית כצדקת וזכר את צוואת אביו ושתק, והלך בעצמו לשוק יחידי.

אשתו לא ידעה שעשה מפתח לכל חדר בביתו

מה עשה האישה הנ"ל כמו חצי שנה אחר זה המעשה הלך וצוה לעשות לכל החדרים שבביתו שני מפתחות ונתן מפתח א' לכל חדר וחדר לאשתו ומפתח א' לקח לעצמו, ולא הגיד לאשתו שיש לו עוד מפתח.

ד. ויהי היום אמר הבעל לאשתו שהוא צריך לילך למרחקים לקנות סחורות ושתכין לו צדה לדרך, וכן עשתה אשתו כי היתה סבורה שבעלה יסע ממנה כדרך כל הארץ. וליום מחרתו נסע הבעל ממנה והיא סברה שהלך בעלה למרחקים. אבל הבעל עשה בערמה וכשהיה חצי פרסה מחוץ לעיר צוה לעגלון לשוב ולילך לעיר ולא שב לביתו כי אם לבית האושפיזא אשר אורחים שמה, וכאשר הגיע החשך בלילה הלך העשיר לביתו ופתח פתח ראשון בביתו, ואחר כך הלך מחדר לחדר עד שבא לחדר אשתו שהיתה ישינה, והיה ערל שוכב עמה במטה, וכשראתה האשה שבעלה הוא בחדר אמרה להערל שיקח חרב וידקור את בעלה, והוא היה מתירא והלך לו מחוץ לבית, ומרוב הצער שלו הלך ושכב בשוק וישן שם, ובאותו הלילה נגנב מהמלך של אותו העיר אוצר א'. ולקח הגנב מאתו כל האבנים טובות של המלך, והיתה צעקה גדולה בארמון המלך.

ה. וצוה המלך לחפש בכל הדרכים ובבתים חיפוש אחר חיפוש, והלכו עבדי המלך בכל העיר והיא ומצאו להאישה שוכב וישן על הרחוב. ואמרו בלכם שהוא הגנב ותפסו אותו, ונגמר דינו למיתה אחר העינוים קשים שנפסקו לו.

ואחר כך כשהיו מוליכין אותו לתלותו על העץ הלך כומר אחד עמו כסדר האומות, ואותו הכומר היה חשוב וגדול אצל המלך והיה הכומר מדבר על לבו שימיר דתו, ואחר כך היו מוליכין אותו דרך אחד שהיה שם אשפה, והיו תולעים יוצאין מהאשפה על הארץ, ואמר הכומר להתליין

שיסבב את האיש סביב להתולעים שלא ימית את התולעים מאחר שהתורה הזהירה "ורחמיו על כל מעשיו" (תהלים קמה, ט).

ז. אמר האיש בלבו אף הכומר מן הצבועים של וצדקתך, אמר האיש לעבדי המלך שהוא והכומר היו עושיין הגניבה בחצר המלך, ומיד תפשו השומרים גם לאותו הכומר. וצוה המלך לחפש בחדר הכומר הגדול ומצאו שם כל הגניבה, ואחר כך שאל המלך את האיש מה שייכות היה לו אצל הכומר.

התחיל האיש לספר להמלך מצוואת אביו ומה שאירע לו עם אשתו הזונה, ומה שאירע לו עם הכומר, ולכן היה נוקם ונוטר להכומר שהיה רוצה להיות צדיק הרבה, וצוה המלך תיכף לתפוס את אשתו הזונה ומצא שכדבריו כן הוא, וצוה המלך להשיב את האיש לביתו כבראשונה, ואשתו צוה להסיר את ראשה עם הזנאי, ואת הכומר צוה לתלותו על העץ.

אין לאדם לסמוך על ראות עיניו, כי אין אדם יודע מה בלבו של חברו

ה. על כן נלמד מזה המעשה שלא יסמוך האדם במה שיראה בעיניו שהוא הולך תמים, כי אין האדם יודע מה שהוא בלבו. הכלל הזה נקוט בידך מי שאינו רוצה להנות בממון של חברו, ומכל שכן שאין רוצה בממון של גול או ממון של גניבה, ומשאו ומתנו הוא באמונה, הוא איש צדיק וישר בודאי.

אבל כשהאדם רואה את חברו נושק התפילין ומתפלל ואינו עוסק במשא ומתן באמונה צריך להרחיק ממנו בכל מיני הרחקות כי עיקר היראה והצדקות הוא בממון, וכל אדם שהוא עומד בצדקתו על ממון זה הוא צדיק גמור, ועליו נאמר, "יגיע כפיך כי תאכל (כיושר) אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא" אמן.

• תזריע •

פֶּרֶק נ"ג

א. כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם הכל הוא לכבודו ברא, וכל שכן האדם שהוא עולם קטן לא נברא אלא לכבודו, כדי שיהיה האדם עבד להקדוש ברוך הוא לעובדו באימה וכיראה וכאהבה. והנה בהיות האדם מלובש לבושים קדושים במעשים טובים או נקרא עבד ה'. ואלו הן הדברים שאדם משעבד גופו ונפשו לעבודת ה', אהבת התורה, כוונת המצות, כוונת התפלה, קדושת שבת ויום טוב, קדושת האברים, קדושת המחשבה, קדושת המחנה, קדושת הגדרים, קדושת המדות.

ב. ונתחיל באהבת התורה, הוא שיכוין בלימודו לשם הקדוש ברוך הוא ושכינתיה ולא לתועלת עצמו, כדי שיחזיק עצמו לבעל תורה או אפילו שיהיה לו עוה"ב, וכל המכוין בלימודו להנאות עצמו ולכבודו עליו נאמר, "וכל חסדו כציץ השדה". והאדם העוסק בתורה צריך להיות בשמחה כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה ולא מתוך עצלות.

כנגד כל פעם שאדם מונע עצמו מלכת לישיבה בעולם הזה, כך דוחין אותו מישיבה של מעלה בעולם הבא

ב. צריך האדם לזהר לילך לישיבה של הרב מורה צדק לעדתו, וכתב הרב רבי יעקב בירב ז"ל כי כנגד כל פעם שאדם מונע עצמו מלכת לישיבה בעולם הזה כך דוחין אותו מן ישיבה של מעלה בעוה"ב במספר ימים.

בלימוד הלכה מקשטין את השכינה, "הלכה" אותיות "הכלה" צריך לזהר בעל התורה מגאווה כמו שהארכתי לעיל צריך האדם ללמוד הלכה בכל יום, ויכוין לדיוק היטב ולהסיר לפי שכלו כל הקושיות שבה, ובזה הוא מסיר מן השכינה כל הקליפות ומקשטה בקישוטין, כי אותיות "הלכה" הן אותיות "הכלה". ולא יבוש לומר על דבר שלא שמע ולא ידע לא שמעתי.

על ידי הזיעה בשעת הלימוד משכרים את הקליפות

ג. וילמד בכח עד שיזיע ובוה הוא משכר הקליפות. גם יזהר שלא יהיה בכעס בפלפולו בישיבה, כי חכמתו מסתלקת ממנו ואפילו על התלמידים שלא הבינו לא יהיה בכעס, וכמש"ל בפרקים הקודמים.

עיקר לימוד התורה כדי לעשות כסא לשכינה

ד. יהיה לו חדר מיוחד לקדושת בית המדרש ממש, ואם אי אפשר להיות לו חדר מיוחד ייחד בחדרו זוית אחד מיוחד ויקבע שם עתים לתורה. עיקר לימוד ועסק התורה הוא לעשות כסא לשכינה, ובהיות האדם מלוכלך בעון וחטא אזי אין השכינה שורה עליו, כי כל עון ועון הוא קוץ מכאיב נגד השכינה, ולכן יתודה האדם קודם שילמוד כדי לייחד הקדוש ברוך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו.

כמו שעל האדם לקיים המצוות בגשמיות, כן עליו לחדש חידושי תורה

ה. ספר שיש בו טעות יתקן ואל תשכן באהלך עולה, אין להגיה מסברא וכתב הרמב"ן ז"ל "יד המוחקת בספרים בלתי ראייה ברורה תקציץ" ולמאי דרבנן יגיע להאי ידא שתקציץ. היגע בלימודו לא במהרה הוא שוכח. הלומד בבית הכנסת אינו שוכח. הלומד ולשונו יבש מחמת צמאון ואינו מפסיק מלימודו נחשב לו לכפרת עון על עון דברים במילים. כשם שמחוייב האדם לקיים מצות הגשמי' כך הוא מצווה על הרוחני' לחדש חידושים בתורה, ועל ידי כך יזכה לאור התורה.

ו. "קנה לך חבר" כמשמעו, וגם רמז על הקולמוס יהא לך חבר שתכתוב מה שתחדש, זה סימן כתוב "וא"ת זכ"רון ב"ספר" ואין זאת אלא תורה דכתיב "וזאת התורה", וכתיב, "כתבם על לוח לבך".

צריך האדם שיהיה מושלם בלימודו בלימוד פשט רמז דרוש סוד ור"ת פרד"ס, שאם לא כן צריך להתגלגל אפילו על אחד מהן.

הוי רגיל בלימוד תרי"ג מצות. יקבע עתים לתורה בכל יום שיהיה לו עת קבוע שאף אם ירויח ממון רב באותו זמן לא יעבירנו קביעות התורה, (וכן הוא המנהג זה בעיר ואם בישראל ק"ק פרנקפורט דמיין). וזה מאהבת ה' ותורתו.

יזהר שביום שני ויום ה' ילמוד יותר מבשאר ימים, ויכוין למתק הדינים השולטים ביותר באותן ימים.

ירחק מלימוד של פילוספי"א מאד כי היא אשה זרה ועליה נאמר, "שחה אל מות ביתה, כל באיה לא ישובון", ואפילו לימוד הטבעיות ירחק ממנו, וכבר הזהיר הגאון מוהר"ר משה לנדאו ז"ל על זה.

ז. יזהר שילמד במקום שיש בו חלונות ולהסתכל בכל עת לשמים כי מועיל להשגה.

ח. אסור לומר דבר בשם תלמיד חכם אחד דבר שלא נאמר בשמו.

יזהר שלא להוציא דברי תורה במקומות שאינם נקיים וכן בבתי עבודה זרה יזהר שלא להוציא שום דברי תורה. אל יבוש לקבל האמת אפילו מקמן שבקטנים.

לא ישאל את חבירו איזה דבר בתורה, אם יודע שחבירו לא ידע להשיב

אם יודע בחבירו שלא יודע להשיב לו על קושיתו לא ישאלהו כלל כדי שלא לבייש אותו חס ושלום.

מעשה בתינוק שלא הניחוהו ליכנס לשיבה של מעלה, מחמת שהיה שואל את רבו קושיות הרבה, ונכלם מחמת שלא היה יודע לענות.

ט. ראה מה שכתב הזוהר פרשת שלח לך, "חד ינוקא היו אוחזין ביה בעלי דינים ולא הניחו אותו לשיבה של מעלה, צווח האי ינוקא אודעזע מקליה כל בני מתיבתא עלאי, אמר רב מתיבתא מאן אינון דלא שבקין להאי ברא דאלהא חייא למיעל לקמן, מיד אחזו בו בההוא ינוקא והכניסו אותו לפני רב מתיבתא ואז נאספו הרבה בני ישיבה, אמר ליה רב מתיבתא פתח

פומך ואימא ברא קדישא אמר האי ינוקא, דחילנא דאנא ממתכתא אחריתי והלכתי לשיבה זו ואחזו בי בעלי דינים, אמר ליה רב מתיבתא לא תדחל ברא קדישא הנה תהיה ז' יומין ותסתחי בכל יומא מטלא קדישא ולכתר יסלקון לך לגו מתיבתא עלאה בין ינוקיא.

י. פתח ואמר, בכל הני קראי דהוי רב מתיבתא דריש פירש האי ינוקא שבע פירושיין, וגילה להון סודות נפלאות. בהאי שעתא נמלו לאבוה דינוקא והכתירו אותו בע' כתרים וכו', ואמרו שם עניינו דהאי ינוקא שאחזו בו בעלי דינים ורצו לדון אותו ביסורים, בשביל שהיה מקשה לרבו הרבה קושיות והוי מכסיף לרביה שלא היה יודע להשיב ליה. ולא היה חס על כבוד רבו, ועל ידי זה חלש דעתיה דרביה, על כן באו לדונו כדינא תקיפא, ואף דשויב רב מתיבתא יתיה והושיבו אצלו ז' יומין, אף על פי כןסביל דינא כל הני ז' יומין כי כל ז' יומין היה צורתו חסר, והיה סובל יסורים כאשר שהיה נטרד ממקומו.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[נשמת ילד אחד – אחזוה בעלי דין, ולא הניחוה להכנס לשיבה של מעלה. צווח הילד והזדעזעו מקולו כל בני השיבה העליונה. אמר ראש השיבה: "מיהו אשר אינו מניח לילד להכנס לפנינו?!", מיד אחזו המלאכים באותו ילד והכניסוהו לפני ראש השיבה, ואז נאספו כל בני השיבה. אמר לו ראש השיבה: "פתח בני הקדוש פיד, ואמור דברי תורה!" ענה הילד: "פוחד הנני, שהרי משיבה אחרת אני, ורציתי להכנס ללמוד בישיבה זו – ולא הניחוני בעלי דינים". אמר לו ראש השיבה: "אל תפחד בני הקדוש, הנה תשאר כאן שבוע שלם ותרחץ כל יום בטל הקדוש היורד כאן, ולאחר מכן יחזירוך לשיבת הילדים". פתח הילד את פיו, פרש את הפסוקים, בהם עסק ראש השיבה, באר להם את הפסוקים בשבעה פרושים וגלה להם סודות נפלאים. באותה שעה לקחו את אבי הילד והכתירוהו בשבעים כתרים. ואמרו שם בזוהר, שסבת עונשו של הילד, שתפסוהו

בעלי דין ורצו לדונו ביסורים, היתה, שלא חס על כבוד רבו, והיה מקשה לרבו קושיות רבות, ועל ידי כך היה מביישו, שכן רבו לא היה יודע להשיבו, ובשל כך חלשה דעתו, ומסיבה זו רצו בעלי הדין לדונו בדין קשה, ואף שבמקרה זה הציל ראש הישיבה את הילד והושיבו אצלו שבעה ימים, הרי למרות זאת הוכרח הילד לסבול יסורים בשבעת ימים אלו, משום שבמשך כל שבעת ימים היתה נשמתו חסרה, וסבל יסורי גלות, שהרי גלה מישיבתו.]

המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא

ואם התינוק היה לו צער והיו רוצין בעלי דינים ליסר אותו. מכל שכן שיש לאדם עונש גדול כמתכווין לבייש את חבירו או רבו. וכן אמרו רז"ל "המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא" על כן שומר נפשו ירחק מהן שלא לבייש שום אדם.

פרק נד

א. מאהבת התורה צריך לדקדק שיהיו לו ספרים כרוכים נאים, והוא בכלל מצות "זה אלי ואנוהו" התנאה לפניו במצות.

**עונשו של חכם אחד שלא היה נותן ספריו לאומן
לכרוך אותן ולתקנם**

ב. ואיתא בשם ספר חסידים, שהוציאו לחכם אחד מקברו וחבטו אותו במקלות על שהיו ספריו קרועים ולא נתן אותן לאומן לכרוך אותן ולתקנם. גם יזהר שלא יהיו ספריו עומדין מהופכין ראשן למטה, ופעם אחד אירע לאיש שלמד בחדרו איזה ענין והוצרך ליקח גמרא לעיין, ואחר העיון העמיד הגמרא למקומה לבין הספרים, וכשהפך פניו נפלה הגמרא וקול הנפילה היה בקול גדול, וחזר המעיין והעמידה פעם שנית והיפך ראשה למטה. ותיכף שהפך פניו נפלה שנית בקול גדול, וכן פעם שלישית. ואחר כך שם לבו על דבר זה להעמיד הגמרא כתיקונה ולא נפלה עוד, והוא אות ומופת שעל הכל יש השגחה מן השמים.

החיוב לכבד את הספרים

ג. חיוב גדול לנהוג כבוד בספרים, וכשהספר פתוח ואירע דבר טיגוף בחדרו יסגור הספר או יכסהו במטפחת. חלילה שיהיו ספרים בחדר שהאיש ואשה שם אם לא שיש יריעה פרוסה בפני הספרים, או סביב המטה שקורין (פיר הענג). לא ישב על ספסל שהספרים עומדין עליו, אלא אם כן הספרים מונחים על איזה דבר גבוה ממנו.

אין להניח ספר תחת הספר שמעיין בו כדי שיקל לו

ד. מצא הספר מונח מהופך יהפכנו וינשקנו, אין להניח ספר תחת ספר אחר כשרוצה ללמוד ואז עושה בזיון לספר, מה שיוכל לעשות בעץ או באבן והוא בזיון גדול אם לא שהספר התחתון מונח כבר שרי להניח עליו, וכבר הזהיר על זה בעל מ"ז ע"ש.

החיוב לעמוד בפני החומשים כמו לפני ספר תורה

ה. צריך האדם לעמוד מפני חומשים, ואף כי רבים מקילים טוב להחמיר, וכן מצינו במהרי"ל ז"ל כשהיה מסבב והולך בב"ה ליתן מתנת יד בי"ט כמנהג אשכנז היה נוטל חומש בתוך ידו כדי לזכות בו הרבים שיהיה הקימה לפני החומש. וכן ראיתי נוהגין במדינת פולין שיש כמה רבנים שהן נוהגין בזה כשיוצאים ביום שבת או בי"ט ראשונים מב"ה והקהל עומדים לפני הרב אז לוקחים בידם איזה ספר.

לאהוב לומדי התורה

ו. צריך האדם להיות אוהב לומדי תורה אהבה גמורה, ומכל שכן שצריך לאהוב את רבו וצריך לאהוב את רבו יותר מאהבת אביו. וצריך אדם לזוהר שיהא מורא רבו עליו שלא ישב בפניו עד שיאמר לו רבו שב, ולא ישב במקום רבו, וכשהולך ילך לשמאל רבו, ולעשות לו כל שירות, וכל מי שמבשר את רבו בשורות טובות וכונתו הוא לשם שמים אזי שכרו הוא גדול מאוד.

ז. כדאיתא בזוהר פרשת שלח לך, היכל אחד יש למעלה והוא מיוחד לבתיה בת פרעה, וכמה רכבות ואלפים נשים צדקניות עמה ולכל חדא מקום מיוחד להתענג בעונג גדול. וג' פעמים ביום מכריזים הא דיוקנא דמשה נביאה מהימנא אתי' ואז יוצאת בתיה למקום אחר אשר פרוכה פרוסה שם ורואה דרך פרגודא דיוקנא דמשה ואומרת זכאי חולקי שגדלתי נהורא דא, ואחר כך חוזרת אל הנשים שיושבות עמה בחדר הנ"ל עם בגדים נאים כמו שהיתה בעולם הזה בלבושים המאירים באור גדול ונקראים נשים שאננות.

ח. ובהיכל השני יושבת סרח בת אשר וכמה אלפים ורכבות נשים צדקניות עמה ושלוש פעמים בכל יום מכריזים "הא יוסף צדיקא אתי" והיא חדאת ויצאת גם כן לגו פרגודא דאית לה וחמאת נהורא דדיוקנא דיוסף ואומרת זכאי חולקי וזכאה האי יומא שבשרתי מדהוא שופרא לאבי זקני ליעקב ואחר כך חוזרת למקומה.

כל יום עומדות רבבות נשים עם יוכבד ומשבחות להקב"ה

ז. בהיכלא אחרא שם יוכבד אמה דמשה ואהרן ומרים וכמה אלפים ורבבות נשים עמה ובכל יום עומדות ומשבחות למאריה עלמא אלהי וכל הנשים מזמרות שירת הים ואחר כך איהי בלחודא מנגנת פסוק ותקח מרים הנביאה את התוף בידה וכמה כתות של מלאכים שומעים לקול נעימות שלהן.

שירת דבורה וברק

י. ובהיכלא ד' שם דבורה הנביאה והרכה נשים עמה ומשוררות שירת דבורה וברק בן אבינועם, ולפנים מהיכלין אלין שם ד' היכלין ממירין של שרה ורבקה רחל ולאה ולא אתגלין ולא חמאן ומהיכלא דילהון נפקן נשמות הגרים ונכנסין אחר כך תחת כנפי השכינה ואין רשות לדבר יותר בזה"ע"ל הזוהר ע"ש.

מעם שזכו לכל זה

יא. אם כן נלמד מהמעשה זה שזכתה בתיה בת פרעה לגדל מעלה זאת עבור שגדלה למשה רבינו, וסרח בת אשר זכתה לגדל המעלה בשביל שבישרה בשורה טובה ליעקב אבינו.

גודל המצוה לפרנס תלמידי חכמים ולכבדם כמו שמצוה לכבד את השבת

יב. מאהבת התורה צריך האדם לפרנס תלמיד חכם בהסתר, ומצות פרנסת תלמידי חכמים היא שקולה כעונג שבת, כי תלמיד חכם הוא דומה ונמשל ליום השבת, כמו שיום השבת אינו מכין לעצמו פרנסה לפי שאין בו מלאכה כי אם ששת ימים מכינין לו, הכי נמי תלמידי חכמים שעוסקים בתורה ומבטלין ממלאכה ואינם עוסקין במלאכה ובמשא ומתן כשאר העם ההולכים לעיר וברחובות ובשווקים להמציא פרנסה.

יג. על כן שאר אנשים צריכין לראות ליתן פרנסת תלמידי חכמים, וכשם שהאדם מחויב לענג את השבת כן מחויב האדם לראות ליתן דווקא בכבוד

המתנה לתלמיד חכם ולא דרך בזיון, וזה שאמר הכתוב, "וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד" ותלמיד חכם נקרא קדוש ה'.

אשרי המכבד תלמידי חכמים

יד. וכל המכבד את התלמידי חכמים אשרי לו ואשרי חלקו, ועליו נאמר "שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך".

טו. אבל המצערין לתלמידי חכמים אוי להם ואוי לנשמותיהן, והעונש שלהן תמצא בוהר ברעיא מהימנא פרשת במדבר באריכות, כי קצרה היריעה להעתיקה.

על כן יראה האדם לבלתי להקל בכבודן של תלמידי חכמים, ועלייהו איתמר "לא תגע בו יד כי סקל יסקל" ע"ש היטיב בוהר. וכל המכבד לתלמידי חכמים יהיה מכובד מן השמים.

• מצורע •

פרק נ"ה

א. "ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע" (שמות יז, יד). הוזהיר הקדוש ברוך הוא למשה, שהיה רבן של ישראל, על הכתיבה, כי זהו תועלת גדול לזכרון, ואם למשה רבינו הוזהיר הקדוש ברוך הוא קל וחומר לשאר בני אדם שצריכין להרהר תמיד במעשים ולפשפש בהם שמא חטאו, אזי יכתוב חטאו שיהיו לו לזכרון לתקן את החטא.

**אם ימצא בספר דבר שיכול לתקן חטאיו,
ירשמנו על הנזיר, כדי שיוכל לתקנו**

או אם ימצא באיזה ספר איזה דבר תיקון לחטאיו ירשום על נייר מיוחד מיד כדי שיוכל לתקן בלי עיכוב מאי דאפשר לו, ואם נזכר שחטא נגד חברו בדבור קשה והיצר לו, או תלה בו שום שמץ דופי, או שהלכין פניו ברכים,

יבכה ויתחרט ויקבל עליו מיד למחרתו לפייסו ולרצותו, וזה יהיה לו עסק ראשון למחרתו.

ב. ואין צריך לומר אם נזכר שחטא נגד מי שגדול ממנו יצטער מיד ויבקש להקדוש ב"ה שלא ירשום בספר חובותיו, ויקבל עליו למחר לתקן מיד. ואם חטא אחר לנגדו באונאות דברים ימחול לו מיד וכה יאמר, שרי ליה מרי' לכל מאן דמצערין לי, ויקרא קריאת שמע על מטתו בכוונה. ואחר כך יזהר לקרוא עשרת הדברות שבפרשת ואתחנן בכל לילה כי עשרת הדברות שבפ' יתרו שכתוב זכור הוא נגד היום, ובפרשת ואתחנן כתיב בו שמור והוא נגד מדת הלילה.

מעם שני כתרים על ראשו של אדם

ג. ועל כן יש לו שתי כתרים בראשו, אחת כשעולה נשמתו למעלה, ואחת ללוחה בחזרתה למטה, ועל כן יש ב' מעמים ב' הדברות, א' למעלה וא' למטה. ובשחרית קודם יציאתו מביתו יטול ידיו תחלה, ואחר כך יבא אל המזוזה ויניח ידיו על המזוזה ויכוין שהקדוש ברוך הוא בעל הבית ואנחנו כולנו בבית רק אורחים, ויכוין השם ש-ד-י כמו שכתבתי בפרק ראשון.

ד. ואחר כך יאמר (תהלים קכא, ח) "ה' ישמר צאתי ובואי לחיים ולשלום מעתה ועד עולם" ג"פ, ואחר כך יאמר פסוק "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", והפסוק הזה הוא כולל כל התורה ויש בו כ"ו אותיות כמנין שם הוי' שהוא קדש קדשים, ומתחיל באות ב' ומסיים באות כ' נגד כ"ב אותיות התורה, ובכל פעם שיאמר פסוק זה יטה את ראשו לשש קצוות כסדר הזה, מזרח דרום מערב צפון מעלה ומטה. ויכוין שמוסר נפשו להקדוש ברוך הוא המושל בשש קצוות העולם ובוזה הוא משעבד נפשו וגופו להקדוש ברוך הוא.

מי שיתנהג כך יהיה טוב לו תמיד

ה. ומי שהוא פנוי יאמר אלו הפסוקים המרמזים כל אחד על אבר המיוחד, "ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי", "בשרתי צדק בקהל רב הנה שפתי לא אכלא ה' אתה ידעת", אליו פי קראתי ורומם תחת לשוני" "פקודי ה' ישרים משמחי לב", "מצות ה' ברה מאירת עינים", "שמע קול תחנוני בשועי אליך בנשאי ידי אל דבר קדשך" "לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי", "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", "אברך את ה' אשר יעצני אף לילות יסרוני כליותי", "רגלי עמדה במישור במקהלים אברך ה'". ואחר כך יאמר משנה אחת שהיא כוללת כל הגוף וראש האדם ותוכו וסופו. וזהו אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם שיתפללו כדי שיכוונו את לבם למקום, אפי' המלך שואל בשלומו ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, ואחר כך יאמר פסוק "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם", שהפסוק כולל כל התרי"ג מצות וכל מי שיתנהג כך אז טוב לו יהיה סלה.

פרק נו

א. אמרינן בגמרא, "חיה רעה בא' לעולם על עון שבועת שוא", דע לך כי סתם חיה הנזכרת בגמרא היא לילי"ת הרשעה. אמהון דשדין אשר היא מעוררת בעו"ה כמה גזירות רעות על ישראל, והיא תדיר באותו בית אשר שבועת שוא מצויה שם, והיא דרה שם באותו הבית והיא הורגת ילדים קמנים, ובאותו הבית או עיר אשר שם שבועת שוא עניות מצוי שם.

הנשבע על שקר גורם שטפון לעולם חס ושלום

ב. והנה בא וראה גודל הפגם על שבועת שוא, דע דאיתא בזהר פרשת יתרו, "כי בשעה שגזר הקדוש ברוך הוא על מימות העולם שירדו לתהום עשה להם כיסוי, ובתוך הכיסוי הוא כיסוי אחר, ובתוך זה הכיסוי חקוקים ורשומים שמות הקדושים אשר הם שומרים את מי התהום שלא יגברו לעלות ולהציף את העולם, ובשעה שאדם נשבע לשקר אזי המים מתגברים

וגוברים את הכיסוי עד שאותן אותיות ושמות הקדושים פורחים ומסתלקין מהכיסוי, ויש באותו פעם רשות למי תהום להתגבר ולשטף את העולם, ובאותו הפעם הקדוש ברוך הוא מרמז למלאך א' ויעזריאל שמיה והוא ממונה על שבעים מפתחות וחוקק מחדש שמות הקדושים הנ"ל על כיסוי של תהום, ואז מי תהום חוזרין לאחוריהם לירד למקומה, ואז ניצול העולם משטיפות המים. וי לאותו האדם שגרם קיצוץ ופירוד באותיות הקדושים ממקומם, וכביכול הטריח את קונו לצאת לחקוק מחדש שמות הקדושים.

אם האדם היה יודע גודל הפגם, היה מכה את ראשו בכותל

ג. בן אדם בן אדם, טיפה סרוחה איך יטריח את קונו, ובוודאי השמות מקללין אותו ומקטרגים עליו, ולולא היה אדם שומע קללתם וקיטרוגם בוודאי היה מכה את ראשו בכותל על גודל הפגם, ועל כן אמרו חז"ל כל המזכיר שם שמים לבטלה נעקר מן העולם, כי אין זה דרך כבוד להזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא על חנם לבטלה, ומכל שכן לשוא ושקר חס ושלום.

לא ינקה ה' את הנשבע על שמו לשוא

וזה לך הכלל, כי שבועת שקר לא תחזור עד אשר תעשה רושם בגופו או בממונו לזמן קרוב או רחוק, ושבועות שקר תשיגהו בבית או בשדה בהר או בעיר ביבשה או בים ובוודאי לא תחזור ריקם. כמש"ה "כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא", ובעת אשר ירצה האדם לישבע יצייר לפניו כאלו כתוב, "כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא" בכתב אש שחור על גבי אש לבנה ויפול עליו מורא ופחד ואז ינצל משבועות שקר.

אדם לא ירגיל עצמו לישבע

ד. על כן לא ירגיל האדם לישבע בגופו או בנשמתו כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל, או בחיי בניו או בשאר דברים, כדרך הפוחזים ורקים לישבע בחנם ונשבעים אם הדבר כן תבא שריפה לביתו, או שיהרג. וכל אלו השבועות יש בהם סכנה שלא יקויים בו, כי מי יודע באיזה שעה ובאיזה מזל הוא אומר כן ויקויים חס ושלום אותו הרעה.

ה. והרב האר"י ז"ל הזהיר לתלמידיו שלא להזכיר שום מלאך בשמו אפילו בלימודו, כגון, מטטרון יאמר רק מט"מ, וסנדלפו"ן יאמר רק סנד"ל, וכיוצא בהם שאר שמות מלאכים, וזולת שמות המלאכים שהן כשמות האנשים כגון, מיכאל גבריאל רפאל וכיוצא בהן אין חשש. והטעם כי הכל ברא הקדוש ברוך הוא לצורך האדם, ובשעה שברא הקדוש ברוך הוא מלאכים השביעים הקדוש ברוך הוא שיהיו מצויים בשעה שיזכירם האדם לאיזה הצלה בהשבע' וכיוצא בו, ובהשבעה כשמוזכר האיש שם המלאך אזי המלאך בא ומוכרח לעשות כפי ההשבעה, וכשרואה המלאך שביאתו הוא כחנם לפעמים מזיקו, מזה יתבונן האדם שגדול הוא סכנת שבועת שוא ושקר.

תקיעת כף היא כשבועה

ו. ודע כי ענין תקיעת כף הוא כמו שבועה, והענין כי מקור הנפש תלוי בכף האדם הן לטובה והן לרעה. לטובה בהיותו פורש כפיו אל ה' ומעורר רחמים וכן רוב המצוות תלויין ביד האדם, בידו הוא כורת ברית מילה, בידו מקיים כל מילי דקרבנות, תרומות ומעשרות, סוכה, ד' מינים שבלולב, צדקה, תפילין, והרבה מצות תלויין בידים. על כן חיי הנפש תלויין בידיו.

ז. ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום, "נפשי בכפי תמיד ותורתך לא שכחתי", רצה לומר שבחרתי לי דרכים טובים של הידים ולא ההיפוך חס ושלום, והנה כשרוצה האדם לאמת דבריו תוקע כפיו כאלו נותן לו משכון בטוח שהוא הנפש דיליה אשר הוא בכפו, והוא יותר חמור מנשבע על נפשו ופוגע בבחינותיו שהוא נפש העליונה הנקראת נפש והוא שם של אדנו"ת, והנה שם אדנו"ת במלואו יש לו י"ב אותיות כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד ונמצא שהוא פוגם גם כן בי"ב תיבות של "שמ"ע ישראל" ה' אלהינו ה' אחד, ברוך ש"ם כבו"ד מלכות"ו לעולם וע"ד" שהן נגד י"ב אותיות מילואין של אדנו"ת, והנה אותיות אמצעים של מילוי שם של אדנו"ת הן ללו"ו שהוא גמט' ע"ב, נמצא שפוגם גם כן בשם ע"ב היוצאים מפסוקים ויס"ע ויב"א וי"מ, ואותיות שלישיות הן פתג"ד שהן גימט' תקל"ד שהם אותיות ד"ת ק"ל מראה שפוגם

על התורה הקדושה שנאמר בה "מימינו אש ד"ת למו", ואתיות ק"ל מורה שפוגם בע"ב ק"ל אשר שם ה' רוכב עליו, כידוע ליודעי חן.

לא יהיה עון השבועה קל בעיניך

ה. על כן שומר נפשו יתרחק משבועת שוא ומסתם שבועות ומתקיעות כף ותמיד יהיה לו לזכרון גודל הפגם שפוגם בשמות הקדושים הנזכרים למען השם, אל יהיה עון זה קל בעיניך כי צרות ה' העוברת על תקיעת כף אזי לפני מטתו, ועל כל אצבע עומדין כמה אלפים מזיקין רחמנא ליצלן ובעת פטירתו ה' היא מעידה עליו שעבר על תקיעת כף שלו.

ירא ה' יתפלל על זה שלא יכשל בשבועת חנם, ומכל שכנ בשבועת שוא ושקר ותקיעת כף

מ. על כן צריך האדם להזהיר את בניו ובני ביתו שלא יהיו רגילין בשבועות ונדרים ותקיעות כף, וה'ירא לדבר ה' מחוייב להתפלל על זה שלא יכשל בשבועת חנם ומכל שכנ בשבועת שוא ושקר ותקיעת כף של שקר, ומי שלא נזהר אזי יתן מקום חם ושלוש ללילי"ת הרשעה להיות לה מדור וחלק בביתו ויאבד את בניו הקטנים, ונפרעין ממנו וממשפחתו, ואחר כך מכריזין עליו חרמות ושמחות בכל רקיעין ותמיד מזכירין אותו לרעה. על כן שומר נפשו ירחק ממכשול זה ואז בטוח תהיה שימלא ה' לו ברכות והצלחות ישועות ונחמות אמן.

• אחרי •

פרק נ"ז

א. כתב בטור (סימן א) בבוקר יתגבר אדם כארי לקום לעבודת הבורא ויזהר ליטול ידיו סמוך למטתו ולשפוך מים דווקא על גבי כלי להעביר הזוהמא ורוח רעה מעל ידיו כמבואר בספרי המוסר, ולא ילך ד' אמות בלי נטילת ידים".

בשמים ממתנינים על קימת איש ישראל בבוקר לעסוק בתורה ובתפילה

ב. ואיתא בזוהר ואתחנן (דף ר"ם עמוד א') כי ברקיע ממתנינים ומצפים על קימת בר ישראל שיקום לעסוק בתורה ובתפלה, והראייה דכד בר נש קאים מערסיה לאשתדלא באורייתא כרוזא קאים עליה ואומר "הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות" ואחר כך כשעומד והולך לבני כנישתא בצלותיה קמיה מאריה האי כרוז קארי עליה "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". אכן כל זה הוא כשהאדם מתפלל בכוונה, ובתחנונים ידבר רש כמו משה רבינו שאמר "ואתחנן אל ה'" וגו', וצריך האדם שיתן עיניו למטה סגורות ולבו יהיה למעלה.

השכינה לנגד המתפלל, ועל כן אל יסתכל מחוץ לסידור או למחזור בשעת התפילה

ג. ומי שהוא רגיל להתפלל מתוך המחזור או מן הסדור יראה להתפלל מתוך הכתב ולא יביט מחוץ למחזור או מחוץ לסדור, כי השכינה עומדת לנגדו ואסור להסתכל בשכינה. ובספרא דרב המנונא סבא אמר מאן דפקח עיניו בשעתא דצלותא, או מאן דלא מאיר עיניו בשעתא דצלותא, או מאן דלא מאיך עיניו בארעא מקדים עליו מלאך המות ובא אצלו קודם מותו, וכד תיפוק נפשיה לא יסתכל בנהירו דשכינתיה דכתיב, "כי לא יראני האדם וחי", אבל קודם מותו כל בר ישראל זוכה לראות את השכינה ומי שהוא זוכה השכינה מקדימה אצלו, וזהו סימן טוב לבר נש שידע שנשמתו תצא ממנו בנקל ובנחת בלי שום יסורים, ואם אינו זוכה לא מקדמת השכינה לבא והאדם סובל יסורים גדולים בשעת יציאת נשמתו, עד שירחם ה' עליו לפרוש נהירו קצת משכינה כדי שתצא נשמתו.

על האדם להתפלל שלא ימות מתוך יסורים חס ושלום

ד. אמנם זהו אחר שסבל יסורים קשים ומרים שהסימנים הן כאלו נשחטין בסכין פגומה והבני מעיים מתכווצין, ועל זה הזכיר הזוהר ואתחנן, שמי שהוא מביט אנה ואנה בתפלתו ואינו מאיך עינים למטה אזי לא יזכה

שתקדים שכינה להתראות אליו כדי שיסכול צער הגסיסה. ועל זה יתפלל כל חסיד אליו לעת מצוא זה יום המות שתהא מיתתו בנקל בלתי יסורים לבלתי ערבוב הדעת כדי שיוכל לומר הוידוי ולהתודות על כל פשעיו וחטאיו, ולסדר צוואה לבניו איך יתנהגו אחרי מותו, שיהיו מהולכי תמים ולא ישחירו פניו בקבר, כי זכות גדול הוא לאדם אשר הוא מת בשכלו לדבר לפני מותו, כי לאו כל אדם זוכה לכך.

ה. ובעודו בבריאותו יתפלל האדם שיזכה שתקדים אליו השכינה להצילו ממיתה חטופה וממיתה משונה וממיתות אכזריות, ורפואה גדולה להיות דבוק בתורה בחייו כי ע"י התורה יש לו דביקות אל השכינה לפני מותו ומכל שכן לאחר מותו. כדאיתא בזוהר ואתחנן, רבי אחא הוי קאים עמיה רבי אלעזר, ליליא חדא בתר פלגות ליליא הוו משתדלי באורייתא.

במקום לימוד התורה יש השראה השכינה, ובזכות התורה מתקיים העולם

ו. פתח רבי אלעזר ואמר "כי הוא חיך ואורך ימך לשבת על האדמה" (דברים ל, ב), תא חזי שכינתא לא מתיישבת אלא במקום שלומדים תורה, ובזכות התורה עלמא קאים הה"ד כי הוא חיך וגומר לשבת על האדמה, וכשאינם עוסקים בתורה אזי נאמר, "על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתי". והוא מה שאמר ר"א מאן דיכול ללמוד תורה ואינו לומד הרי הוא כאדם שיש לו אשה צנועה ונעימה במעשיה הטובים והבעל עוזב אותה ואינו עושה עמה כפי החיוב הראוי לה מן התורה שארה כסותה ועונתה, והאשה ההיא צועקת על בעל נעוריה שעזב אותה, כמו כן התורה צועקת עליו דין על מי שיכול ללמוד ואינו לומד, אזי פתאום בא עליו הדין רחמנא ליצלן.

כבוד חכמים ינחלו

ז. אדהכי אתא חד גברא והוי רחיש בשפתותיה וכו'. פתח האי גברא ואמר כבוד חכמים ינחלו וכסילים מרים קלון, כל העוסק בתורה הוא זוכה לדבק בשכינתא דאיקראת כבוד וכל צבא מעלה מלמדין עליו זכות מה שאין

כן כשבני אדם הולכים בדרכים המקולקלים אזי במעשי' הרעים מתהווים ומתיילדין כמה חיצונים והמה המקטריגים על האדם, על זה נאמר וכסילים שהן הרשעים מרים קלון. רצה לומר מגביהין את הקלון שהן החיצוניים שעושין קטיגוריא על האדם עד שמביאין איזו גזירה קשה, על כן יראה כל אדם לקבוע עתים לתורה כדי שתבא השכינה לתוך ביתו ולברך אותו בכמה ברכאן אמן.

פרק נח

א. צריך האדם לתקן הפגם שחטא בכריתו בחטא הוצאת ש"ז לבטלה כמו שאכתוב לקמן התיקון האמתי, על כן צריך למהר בתשובה ואף אם חטא הרבה פעמים הקדוש ברוך הוא מלך רחמן והוא מקבל תשובת השבים בכל לב ומודה ועוזב ירוחם, ומוסיפין לו יראה וקדושה.

ילמוד תורה בעצמו ועם אחרים

ב. נמצא עושה שתי פעולות, אחת שעונותיו מכופרים, ושנית, שיורש עולם הבא, באופן ובתנאי כשאוחז בתורה ולומד בהתמדה, ויקבע עתים לתורה, הן ללמוד בעצמו והן ללמוד עם אחרים. ואם אינו יכול בעצמו, אזי על כל פנים יקבע עתים לשמוע דברי תורה, כי לאחר מיתת האדם אם יש לו זכות יבא למדריגה למעלה, ושם לא יעסוק באכילה ולא בשתיה ולא במשא ומתן, כי אם בעסק התורה.

מי שאוהב לשמוע דברי תורה בעולם הזה, יזכה לשמוע דברי תורה מפי הקדוש ברוך הוא בעולם הבא

ג. ומי שהוא אוהב לשמוע דברי תורה בעולם הזה, יזכה לשמוע דברי תורה מפי עתיק יומין לעולם הבא. מה שאין כן אם האדם ממאס לשמוע

דברי תורה בעולם הזה, אין לו שייכות גם בעולם הבא, ובודאי יהיה נדחה מפרגודא דיליה.

ובוא וראה מה שאמר בזוהר פרשת שמיני (חלק ג', דף ל"ט עמוד א'), "רבי יהודה ורבי יצחק הוי אזלי לציפורי והוי רביא חד אזיל אבתרייהו עם החמור שהיה נושא משא כלים עם דבש. אמר רבי יצחק לרבי יהודא, נימא מילי דאורייתא וניזול.

כל מה שלומד האדם יותר, הוא מתרחק יותר מן העבירות

ד. פתח רבי יצחק ואמר, "וחכך כיינ הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישינים" (שיר השירים ז, ט), וחכך כיינ הטוב זו היא תורה שנקראת יין טוב ממש, כי לפעמים יין לא טוב לגוף ולא טוב לנשמה, כיון כשאדם שותה הרבה יין אזי ראשו כואב לו, ולפעמים נכשל גם כן בעבירה חס ושלום. וההיפך היא התורה הקדושה, כל מה שלומד יותר היא מרחיקה ממנו פשעיו, ולומד דרכי יראה ונוחל עולם הזה ועולם הבא, ולא עוד אלא שיזכה למה שכתוב אחר זה "דובב שפתי ישינים", שאף שהיה ישן בקבר שפתותיו מרחשין דברי תורה.

תורה שלמדת טובה יותר מיינ הטוב

ה. אמר האי רביא, אם כן למה כתיב "וחכך", דהיינו לימוד התורה שלומד והוגה בגרונו "כיינ הטוב", משמע דיין הטוב נמשל גם כן לתורה, הוה ליה למימר וחכך מיינ הטוב. אשגח ביה, אמר רבי יצחק, ברי, אימא מילך דשפיר קאמרת, דמאן דאשתדל באורייתא ודביק ביה, וכשלומד תורה מוציא מפיו ואומר דברי תורה בשפה ברורה ומרים קולו כשלומד תורה וכו', יזכה להרים קולו כד יפוק מהאי עלמא, "הולך לדודי למישרים", נשמתו תלך לדודי, להקדוש ברוך הוא, מישרים, שלא יפגעו בו שום בעלי דינים, ורשות יהיה לאדם ההוא לילך בחדרי גן עדן, וזהו "דובב שפתי ישינים".

אתו רבי יהודה ורבי יצחק ונשקו ליה על רישיה וחדו עמיה. וסיפר התינוק ההוא סדר הלימוד שלו, וגילה להן סודות נפלאות וסתרי תורה.

אמר ליה, מה שמך. אמר ליה, ייסא, אמרו ליה, רבי ייסא יהיה שמך, ואחר כך אמרי ליה השלך את החמור אצל אביך וזיל עמנו. אזל עמהם, וכד מטי האי ינוקא לבי מדרשא ועייל לבי מדרשא, הוה קם רבי יהודה מקמיה וצוה לכל בני מתיבתא לאנהגא עמיה יקר וכו', והוי רבי שמעון בן יוחאי קרא עליו "בטרם אצרך בכטן ידעתך".

תרגום הוזהר בלשון-קודש:

[רבי יהודה ורבי יצחק הלכו לצפורי. אחריהם השתרך נער אחד עם חמורו, שטעון היה משא של דבש. אמר רבי יהודה לרבי יצחק: "הבה ונעסוק בדברי תורה בהלכנו בדרך!" פתח רבי יצחק ואמר: "וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים". 'וחכך כיין הטוב' – זו תורה, שנקראת 'יין טוב', משום שהיין לפעמים מזיק לגוף ולנשמה, מכיון שכשאדם מרבה לשתות – לפעמים כואב לו ראשו, ולפעמים הוא מגיע לידי עבירה, חס ושלום. אולם התורה הקדושה- ככל שלומד בה יותר- מרחיקה היא ממנו את פשעיו ומלמדת אותו דרכי יראה, וכך נוחל הוא את העולם הזה ואת העולם הבא. ולא עוד אלא שיזכה למה שכתוב אחר כך בפסוק: 'דובב שפתי ישנים' – שאף כשינוח על משכבו בקבר, תהיינה שפתותיו דובבות דברי תורה".

שאלו הנער: "אם אמנם מתכוון הפסוק כדברך, להמשיל דברי תורה ל'יין טוב'- למה הזכיר הפסוק את החך ואמר: 'וחכך כיין הטוב'? ואם מתכוון הפסוק באמרו 'וחכך' רק לדברי התורה, הנאמרים על ידי החך- היה צריך לומר: 'וחכך מיין הטוב', שדברי התורה משובחים הם מ'יין הטוב'? אלא משמע, שמתכוון לרמז על בטוי דברי התורה, הנאמרים דרך הגרון.

כאשר הלך בדרך אחריהם, לא שמו התכמים את לבם אל הנער, אולם מששאל את שאלתו, הבחינו בו, ואמר לו רבי יצחק: "בני אמר את דברך שנאים הם!". אמר הנער: "ודאי העוסק בתורה- ראוי לו להוציא את דברי התורה מפיו ולהגותם בחכו ולאמרם בשפה ברורה ובקול רם- ואז יזכה להרים קולו

כשיפטר מן העולם. זה שאומר הפסוק: 'הולך לדודי למישרים'-
 נשמתו תלך לידודי'- להקדוש ברוך הוא. 'מישרים' - שלא יפגעו
 בו שום בעלי דינים, ותהיה בידו הרשות להלך בחדרי גן העדן".
 שאלוהו: "מה שמך? ענה להם: "ייסא". אמרו לו: "רבי
 ייסא יהיה שמך". ואחר כך אמרו לו: "השאר את החמור אצל
 אביך, ובוא עמנו". הלך הנער עם הצדיקים. כשנכנס ילד זה
 לבית המדרש, קם רבי יהודה לפניו וצוה על כל בני הישיבה
 לכבדו. קרא עליו רבי שמעון בן יוחאי את הפסוק: "בטרם אצרך
 בבטן ידעתך".]

על כל אחד לחבב התורה בפני בני ביתו ובניו

ז. והנה ישכיל הנבון איך הקדמונים היו פנוים לשמוע דברי תורה אפילו
 מן התינוק, מאהבת התורה, כדי לקבל חידושי התורה שהוא אורך ימינו,
 והיא אילת אהבים ויעלת חן על לומדיה. ועל כל אדם מישראל מוטל לאהוב
 התורה ולחבב התורה בפני בני ביתו ובניו, ולהזהירם תמיד על קיום התורה
 ומצוותיה.

כל בית שאין בו צניעות מצויה בו קליפת לילי"ת רח"ל

ח. ובפרט זיהיר בנשים דלא יתחזי מנהון שערות ראשן, כי בעון זה
 גורמת שיהיו בניה עניים, ויהיו בזוים ונבזים בין הבריות. וכל בית שאין בו
 צניעות שם לילי"ת מצויה והורגת לילדים קטנים חס ושלום כמבואר בפרקים
 הקודמים.

ברכות ינוחו על ראשו ואבריו יהיו נקיים ומהורים לעד

ט. על כן מי שנכשל בעון קרי יהיה זריו בדברי תורה ויתענה ארבע
 פעמים שלשה ימים רצופים, דהיינו בכל תקופות השנה שלשה ימים ויתעסק
 בתורה, ואז, ושב ורפא לו, וברכות ינוחו על ראשו, וכל איבריו יהיו נקיים
 ומהורים לעד.

• קדושים •

פרק נ"ט

א. כתיב בתורה (דברים כג, טו) "והיה מחניך קדוש". רצונו לומר, שיהיה גופו ואיבריו של האדם בקדושה, כי האיברים של האדם הן מחנה השכינה. וזה שאמר הכתוב (ויקרא כב, לב) "ונקדשתי בתוך בני ישראל ושכנתי בתוכם", וכשהולך האדם חס ושלום בדרכים לא טובים ועוסק בהבל תענוגי עולם הזה, אזי הוא מחנה להשמן ולילי"ת רחמנא ליצלן.

יתפלל האדם להשם יתברך שיזכהו להיות מהור וכסא לשכינה ב. ולעולם יהא אדם רגיל לומר, רבנו של עולם, זַפְּנֵי לְהוֹיֹת אֲנִי מֵהוֹר וְכִסֵּא אֶל הַשְּׁכִינָה, בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכֹל קִרְבֵי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ.

ובהיות כשחוטאים ישראל, אזי השכינה מסתלקת מישראל ואז נאמר (בראשית ז, יז) "ותרם התיבה מעל הארץ", כי השכינה נקראת בספר הזוהר (חלק א', דף ס"ח עמוד ב') תיב"ה, שהוא אותיות ביי"ת ה'. ולכך רמ"ח תיבות בקריאת שמע, נגד רמ"ח איברים של אדם, כי כל תיבה מקריאת שמע משפיעה קדושה באבר אחד כשקורא בכוונה.

**נשמתו של אדם דומה לנר, ומבע הנר כשאינו מאיר כראוי
מנענעים אותו שיתלהב יותר**

ג. ואל תקשה, הלא כמה בני אדם שקורין קריאת שמע בדקדוק ובכוונה גדולה ואף על פי כן איבריהן הן חלושים. דע בני, הענין הוא מבואר בזהר שלח לך (דף קס"ח עמוד א'), כי נשמת האדם דומה לנר, ומבע הנר כשאינו מאיר כראוי אזי מנענעים אותו קצת ועל ידי כן מתלהב יותר ויאיר כראוי, וזה דווקא בנר יפה. מה שאין כן בנר גרוע אדרכה בניענוע ככה ושוקע, כמו כן האדם בהיותו חוטא והנשמה דיליה על ידי החטאים אינה מאירה כראוי, אז הקדוש ברוך הוא שולח עליו יסורים המנענעים אותו ומטרידים גופו ואיבריו.

הקב"ה אינו שולח היסורים לחנם

ד. וכאם האדם מקבל מאהבה ובחיבה היסורים ומשים אל לבו כי לא לחנם שלח הקדוש ברוך הוא עליו היסורים כי הקדוש ברוך הוא לא עבד דינא בלא דינא, ומתחרט על העבר ורואה לתקן מה שקלקל, ולהבא גודר עצמו בגדר היראה, אזי חוזרת הנשמה יותר להאיר ומאירה יותר, ואם האדם אינו מקבל היסורים באהבה ומבעט ביסורים, ולפי זמן הולכין היסורין מאתו וחוזר האדם לדרכו הרעה ולמעשיו המקולקלים, אז היסורים חוזרין ובאים אליו בחזקה ומאכדין אותו מהעולם, ונר דיליה שהיא הנשמה כבה ושוקע ויורד עמו לכור שוחה עמוקה.

ה. והנה בזמן שבית המקדש היה קיים, האדם היה מביא קרבן ומתוודה עליו בצירוף התשובה, ואחר כך נשחט הקרבן ונזרק דמו של הקרבן וחלבו נקרב, זה היה תמורת גופו ואיבריו אשר תמאו ונתחייבו מיתה, וקרבן זה היה תיקונם. ועכשיו האמירה היא במקום קרבן כמו שאמר הכתוב (הושע יד, ג) "ונשלמה פרים שפתינו", ועל ידי זה, כתב הרב מהר"ם הבבלי, שבאמירת פרשת הקרבנות יכוין האדם שהאותיות הכתובות לפניו הם דמיון גוף הקרבן, והנקודות המנענעות את התיבה הוא הנפש של הקרבן, ועל ידי כן יחשב כאלו הקריב קרבן על גבי המזבח, ואל יהא קל בעיניך אמירת פרשת הקרבן בכל יום, כי בכל יום בבוקר מתעורר חיצוני אחד הנקרא תול"ע (שער הכוונות, ד"ג מתפלת השחר, דף י"ג עמוד ב'; פרי עין חיים, שער עולם העשיה, פרק ג'), והוא מתחיל לקמרג על העבירות שעשו ישראל בלילה, ובהקרכת תמיד של שחרית היו מחלישין ומתישין את כחו, ואל זה יכוין באומר פרשת תמיד, עול"ת תמיד העשויה בהר סיני (רצה לומר עול"ת הוא אותיות תול"ע בהיפך אתוון). וכל המתגאה הוא נותן כח וחזוק לזה החיצוני. וכל ההולך בענוה, שהוא דוגמת הקרבן, כמו שאמר הכתוב (תהלים נא, יט) "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה". בתפלתו הוא מתיש כוחו, ועל זה אמר דוד המלך (שם כב, ז) "ואנכי תולע"ת ולא איש".

למחר נלך לביהכ"נ להתפלל להקב"ה

ז. והכלל, כי אמירת פרשת הקרבנות היא ענין גדול, ובפרט ענין פרשת קמרת הוא ענין גדול וחשוב מאוד, כמו שכתוב בזוהר פרשת וירא (דף ק"א עמוד א') רבי אחא הוי אזיל לכפר טרשא, אתי לגבי אושפיזא, לחישו עליה כל בני מתא, אמרו, גברא רבא אתא להכא, ניזיל לגביה.

אזלו ואמרו ליה שהן בצרה גדולה בזאת העיר, כי שבעה ימים שהחל הנגף רחמנא ליצלן ובכל יום הנגף הולך וגובר. אמר להם, למחר ניזול לבית הכנסת ונבעי רחמי מן הקדוש ברוך הוא. עד דהוי אזלי, אתו ואמרו, פלוני ופלוני מיתו, פלוני ופלוני נומים למות.

ח. אמר להם רבי אחא, אין העת לקיימא הכא דשעתא דחיקא אבל אפרשו מנכון ארבעין בני נשא מן חסידי וצדיקי העיר, עשרה עשרה לכל חלק, שיהיו עשרה למזרח, עשרה לדרום, עשרה למערב, עשרה לצפון, ואנא עמכון. ויעמדו עשרה לכל זוית דמתא ויאמרו בכוונה גדולה ענייני קמורת בוסמין וענין הקרבנות.

עבדו כן תלתא יומין. לבתר אמר, ניזיל לבתינו כי במלה הגזירה, ואף אותן אנשים שהיו נומין למות אפרישו מינייהו לבתיהון, וצוה עליהון שיימרון קמורת מן "ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ושים עליה קמורת" וכו' וכן עבדו ובטיל מינייהו מותנא. שמעו חד קלא דאמר חולין הדבר, חולין הדבר, לא תרד לכאן, כי ידעין לבמלה ליה. אדהכי חלש ליביה דרבי אחא ואדמוך, שמעו חד קלא שאמר, כשם שעשית זאת כאן כך תעשה בעיר אחרת.

טעם שנקראת העיר בשם "מתא מחסיא"

אחר כך הלך רבי אחא לדרכו וצוה לבני מתא דלא יבטלון מאורייתא לעולם, והחליפו שם העיר "מתא מחסיא", על שם שחם הקדוש ברוך הוא עליהם.

המתפלל בכוונה תפלתו מקובלת

לכן צריך האדם לומר גם כן פרשת קמורת וברייתא "פיטום הקמורת" בכל יום, כי הוא תועלת גדול, וכל מי שמתפלל בכוונה תקובל תפלתו, והקדוש ברוך הוא יעשה רצונו למלאות שאלתו הטובה אמן.

פרק ס

א. דע, כי יש רמ"ח מצות עשה, וכל אבר מרמ"ח איברי האדם תלוי במצוה, למשל, בפה תלויין מצות לימוד התורה, בעינים תלויה מצות קידוש החודש ומצות ראית ציצית, וכן במוח תלויין המצות שצוה הקדוש ברוך הוא על ידי זכירה, כגון: זכור את אשר עשה ה' למרים (דברים כד, ט), זכור את היום אשר יצאת ממצרים (שמות יג, ג), זכור את יום השבת לקדשו (שם כ, ה), (זכור יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב (דברים ד, י).

צריך האדם לזכור יום שעמדו אבותיו על הר סיני

ב. ולכן כתב הרב מורינו הרב רבי יצחק לוריא ז"ל שצריך האדם להזכיר תוך תפלות הקבועות בכל יום, שמתוך כך לא ישכחם האדם.

ובאומרו בברכת אהבה רבה "כי אל פועל ישועות אתה ובנו בחרת מכל עם ולשון", יכוין זכירת יום עמדו אבותינו במעמד הר סיני לקבל התורה, ובחר אותנו מכל עם ולשון ליתן לנו תורה הקדושה. "וקרבתנו לשמך הגדול" יכוין זכור אשר עשה לך עמלק כו', כי אין השם מלא עד שימחה שם עמלק, ואחר מחיית עמלק יהיה השם שלם, ועכשיו השם הוא בסוד כי יד על כס ית. "סלה באמת להודות לך" צריך לכוין שהפה ולשון נבראו כדי להודות ולהלל שמו של מלך מלכי המלכים. וצריך גם כן לזכור שמרים הנביאה נצטרעה על ידי סיפור לשון הרע, על כן צריך לזהר האדם מלספר לשון הרע. ובקריאת שמע זכור יציאת מצרים.

ענין עולם הבא שמאיר מאוד לצדיקים

ג. ומאוד צריך האדם לזהר בזה, כי ידוע שאם האדם מחסר מצוה אחת, מוכרח הוא להתגלגל שנית בשביל לקיים המצוה, ואז אם אינו מקיים מצות הזכירה הנזכר לעיל התלויין במצות צריך עוד פעם להתגלגל.

ועל זה רמז בעל המסורה, ב' פעמים כתיב "ויצאה": "ויצאה חנם אין כסף" (שמות כא, יא), "ויצאה והיתה לאיש אחר" (דברים כד, ב), ופירוש הדבר, "ואם שלש אלה לא יעשה" קאי על הנשמה, תורה נביאים כתובים, דין אמת ושלוש, קדושה מטהרה ענוה, יראה אהבה זריוות, תורה עבודה גמילות חסדים, כל אלא הן משולשים. ואם לא יתנהג בהם אזי ויצאה הנשמה חנם אין כסף, רוצה לומר, שלא תזכה לבא לעלמא דכסופין, פירוש העולמות המאירים לצדיקים, באשר שלא קנו שלימות אזי תצא מביתו הראוי לה להיות לה אם קנתה שלימות, ועכשיו שלא זכתה לבית זה תצא לחוץ, והלכה והיתה לאיש אחר בגלגול, ויסבול שנית צער חבלי לידה ומיתה, וחיבוש הקבר וכל העונשים הנזכרים בספר חסד לאברהם, עיין שם בחלק עין משפם.

ד. על כן, בן אדם, ראה דרכיך וחכם להיות אוהב לעצמך שלא תהיה נדחה מחוץ לפרגודא קדישא, אוי לאותה בושח וחרפה לנשמה הנדחה שלא תתקבל לפני כסא הכבוד מקום מחצבתה, ואומרים אל הנשמה, וי לך, איך היית כפוית טובה מחסד שעשה לך בוראך והיה מטיב עמך במאכל ובמשתה ודי מחסודך, ואת משלמת רעה תחת טובה.

מעשה נורא המוכא בזוהר

ה. בוא וראה מה דאיתא בזוהר פרישת בלק, "ר' פנחס הוי אתי למחמי ברתיה, אימיה של רבי אלעזר דהות במרעא, והוי עמיה חברייא. עד דהוו אזלי פגעי בתרין ערבאי. אמר לון, בחקל דא אתער קלא מיומין דעלמא. אמרו ליה מיומין דעלמא לית אנן ידעין, מיומא דילן אנן ידעין, דהא יומא חד הוי אינון ליסמין מקפחי ארחין (רוצה לומר, שודדי דרכים) עברין בהאי חקל ופגעו באינון יהודאין ואתו לקפחא להון, ואשתמע קול דחמרא בהאי חקל דא

דנהיק תרי זימני, ואתא שלהובא ואוקיד להון, ואשתזיב אינון יהודאין. אמר להו, ערבאי, במלה דא דקאמרייתון תשתזבון יומא דין מליסמין אחרין דקא מחכאן לכו.

"איך זה שניצולו אנשים בזכותי, ואנכי לא ידעתי מזה?"

ו. בכה רבי פנחס, אמר, מארי דעלמא, רחשא דניסא עבדית בניני ואשתזבון אינון יהודאין ולא ידענא. פתח ואמר "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו" (תהלים קלו, ב), כמה מיבו עביד הקדוש ברוך הוא עם בני נשא ולא ידע אלא איהו בלחודו. בר נש אזיל באורחא וליסמין מחכאן ליה למיקמליה, אתי אחרא דאתייהיב כופרא תחותיה והוא אשתזיב, ולא ידע הטובה דעביד הקדוש ברוך הוא עמיה, רק הקדוש ברוך הוא איהו בלחודיה ידע. וזה שאמר הכתוב, "לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו".

אמר רבי פנחס לחברייא, הא דשאיילנא לאינון ערבאי משום דאינון מצויין תדירא בחקלא כו'. בתר הכי שאיל רבי פנחס לערבאי אם לא שמעי איזה קלא (שלפי שידע רבי פנחס דרבי שמעון בן יוחאיובנו רבי אלעזר יפקון לקבל אפיה). עד דהוי אולין, חזרו אינון ערבאי לגבי רבי פנחס.

העופות התאספו ופרחו על ראשיהן

ז. אמרו ליה, סבא, סבא, אנת שאול לון שאילתא מן יומא דעלמא ולא שאילתא לנא על יומא דא, דחמינא תוואה על תוואה דהוי יתבין חמשה בני אדם וחד סבא בהדיהו, וחמינא עופות מתאספין וקא פרשין על רישייהו, אלין אולין ואלין תבין, וטולא לא אתעבר מעל רישייהו, וההוא סבא ארום קליה עלייהו ואינון צייתין ליה. אמר להו, זהו אשר רציתי לשאול אתכם, תוואהו כו'.

אחר כך הוי נהיק חמרא דרבי פנחס בן יאיר קליה, ושמע רבי שמעון בן יוחאי קליה דחמריה, אמר לבנו רבי אלעזר ותלמידיו, ניקום דהא קלא דחרוה דחמריה דסבא אתער לגבן.

הנני מנשק פה קדוש שמריח מבשמי הגן-עדן

ה. קם רבי שמעון בן יוחאי וקמו חברייהו. פתח רבי שמעון בן יוחאי ואמר, "ויפתח ה' את פי האתון" (במדבר כב, כח) של בלעם. אמרו חברייהו, דפי האתון היה נברא בערב שבת בין השמשות.

אדהכי אתי רבי פנחס בן יאיר ונשקו לרבי שמעון בן יוחאי. אמר, נשקנא פי ה' דאתבשם בבוסמין דגינתא דעדן דיליה. חדו כחדא ויתבו.

שאלה להעופות: מדוע אינכם משגיחים על כבוד הקב"ה שנמצא כאן?

כיון דיתבו, פרחו כל אינון עופין דהוי עבדי טולא ואתבדרו. אהדר רישיה רבי שמעון בן יוחאי, ורמא להון קליה ואמר לון? עופין דשמיא, לית אתון משגיחין ביקרא דמאריכון דקיימא הכא? קיימו ולא נטלו מדוכתייהו ולא קריבו לגבייהו.

אמר רבי פנחס, אימא לון דייזלון עופיא לאורחיא. אתבדרון אינון עופין ואזלו.

ט. אדהכי הא תלת אילנין מתפשטין בענפין לתלת סיטרין עליהו, ועינא דמיא נבעא קמיהו. חדו כולהו חברייהו, אמר רבי פנחס, טולא סגיא הוי מאינון עופין בקדמיייתא, אבל צער גדול היה לבעלי חיים, וכתיב (תהלים קמה, ט) "ורחמיו על כל מעשיו", ולכן לא בעינן ליתוב בטולא דילהון.

מחמלת השם יתברך עלינו אינו מחשיב לנו זאת לעון

אמר רבי שמעון בן יוחאי, אנא לא אטרחנא להון אבל אי קודשא בריך הוא חס עלן לית עלן שום חובא ולית אנן יכלין למדחייא יתהון. יתבי כחדא תחות ההוא אילנא ושתו מן מייא.

האילנות ההם עומדים שם פרושים עד היום הזה

פתח רבי שמעון בן יוחאי: זכאה חולקנא דעסקי באורייתא, דכתיב (תהלים א, כג) "כתורת ה' חפצו וגו' והיה כעין שתול על פלגי מים". והנה בוא וראה מאי דעביד לון קודשא בריך הוא, נטע לון אינון אילנין תלתא ודא

מעיינא מאתר דא ועד יומא דין קיימא אלן אילנן בענפין רברבין פרישין וקראו להון בי נשא נציבו של רבי שמעון בן יוחאי ורבי פנחס בן יאיר.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי פנחס, שלוח על ידי החבריה, הלך לערוך בקור חולים אצל ביתו החולה, שהיתה אשתו של רבי שמעון בן יוחאי ואמו של רבי אלעזר. בדרכם פגשו שני ערביים. שאלם רבי פנחס: "האם נשמע איזשהו קול בשדה מעולם?" ענו לו הערבים: "מימות עולם אין אנו יודעים, אולם בימינו שלנו אכן התרחש מאורע כזה: יום אחד עברו בשדה זה שודדים, אשר רצו להתנפל על חבורת יהודים שעברה במקום. והנה נשמעה פעמיים קול נהקת חמור, ובאותה שעה ירדה אש ושרפה את הלסטים, וכך נצלו חיי היהודים".

אמר להם רבי פנחס: "ערבים! בזכות מלים אלו שאמרתם תנצלו היום מלסטים אחרים המחכים לכם". הבין רבי פנחס, כי נעירת החמור- נעירת חמורו היא, ובכה ואמר: "רבון העולמים! נס עשית בשבילי והצלת יהודים אלו- ואני לא ידעתי!" פתח ואמר: "לעושה נפלאות גדולות לבדו, כי לעולם חסדו. כמה טובות עושה הקדוש ברוך הוא עם בני האדם - ואיש אינו יודע על כך, אלא הוא לבדו: אדם הולך בדרך, ולסטים אורבים לו להורגו. בא אדם אחר ונהרג תחתיו, והוא נצול, ואינו יודע על הטובה, שגמל עמו הקדוש ברוך הוא, שאותה יודע רק הקדוש ברוך הוא לבדו. וזה שכתוב: "לעושה נפלאות גדולות לבדו, כי לעולם חסדו".

אמר רבי פנחס לחבריה: "זה ששאלתי דווקא את הערבים, משום שהם מצויים בשדה". לאחר מכן הוסיף רבי פנחס לשאול את הערבים, אם בכל זאת שמעו איזשהו קול (משום שידע שרבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר בנו ודאי יצאו לקבל פניו). כשהתכוונו להמשיך בדרכם, חזרו הערבים אל רבי פנחס ואמרו לו: "סבא, סבא! אתה שאלת אותנו בתחילה, אם שמענו פעם

איזשהו קול בשדה, ולא שאלת אותנו על יום זה. אמנם היום ראינו בעינינו דברים תמוהים ונפלאים: ראינו חמישה בני אדם יושבים וזקן אחד ביניהם והנה לתדהמתינו ראינו, כיצד מתקבצים עופות רבים מעל ראשיהם בפרשם את כנפיהם כדי להצל על קבוצת היושבים. והעופות, כדרכם, חלקם עפים וחלקם שבים, אולם מחנה העופות נשאר קבוע מעל ראשיהם של החוסים בצלם, הנשמעים לקול פקודתו של הזקן ועושים את אשר הוא מצווה להם לעשות".

אמר להם רבי פנחס: "זהו בדיוק הדבר אשר רציתי לשמוע מפיכם". תמהו הערבים לפשר דבריו. אחר כך נהק חמורו של רבי פנחס וקולו נשמע באוזני רבי שמעון בן יוחאי. אמר רבי שמעון לאלעזר בנו ולחבריה: "הבה ונקום, שהרי קולו הצוהל של חמור הסבא נשמע!", קם רבי שמעון בן יוחאי ובעקבותיו החבריה. פתח רבי שמעון בן יוחאי ואמר: "ויפתח ה' את פי האתון של בלעם". אמרו החבריא, שפי האתון נברא בין השמשות. בינתיים הגיע רבי פנחס בן יאיר, נשק לרבי שמעון בן יוחאי ואמר: "נשקתי את פי ה' - פה, שהתמלא בבוסמי גן עדן. שמחו וישבו. בינתיים - פרחו העופות, שהצלו עליהם, והתפזרו. החזיר רבי שמעון את ראשו והרים את קולו על העופות ואמר: "עופות השמים! האם אינכם מכבדים את בוראכם אשר שכינתו שורה כאן?" עמדו העופות במקומם. לא התפזרו ולא התכנסו שוב מעל ראשיהם. אמר רבי פנחס: "אמור לעופות שיתפזרו". עפו העופות והתפזרו.

עודם מדברים והנה שלושה אילנות מלאי נוף צצו לידם משלושת צדדיהם ופרשו עליהם את ענפיהם לצל, ומעין מים חיים בקע לרגליהם מן האדמה. שמחו החבריה. אמר רבי פנחס: "צילם של העופות רב היה מצילם של האילנות, אבל אותו צל כרוך היה בצער בעלי חיים, והרי כתוב: 'ורחמיו על כל מעשיו', לכן לא רציתי לשבת בצל זה"ץ

אמר רבי שמעון בן יוחאי: "אני לא ציויתי על העופות להתאסף ולא הטרחתים, אולם אם רצה הקדוש ברוך הוא להביאם מעל ראשינו, משום שחס עלינו אין לנו שום חטא ועוון של צער בעלי חיים, ואין אנו רשאים לדחות חסד זה של הבורא". ישבו הצדיקים כולם כאחד תחת האילנות ושתו ממימי המעין.

פתח רבי שמעון ואמר: "אשרי חלקנו, שאנו עוסקים בתורה, שהרי כתוב: 'ובתורת ה' חפצו' – 'והיה כעץ שתול על פלגי מים'. בוא וראה מה עשה לנו הקדוש ברוך הוא: נטע עבורינו שלושה אילנות אלו ומעין זה שלרגלינו". עד היום נצבים שלושת אילנות הללו, אשר ענפיהם גדולים ועבים, והם מכונים נטיעותיו של רבי שמעון בן יוחאי.

השם יתברך משגיח על ההולכים בתמימות ועוסקים בתורה

י. ממעשה זה נלמד איך הקב"ה משגיח על מי שהולך בתמימות ועוסק בתורה אשר תמיד "עיני ה' אל יראיו למיחלים לחסדו", להופיע עליהם רוח מטהרה וקדושה והוא עושה רצון יראיו.

צריך האדם להכיר בחמלת ה' עליו

יא. על כן צריך כל האדם להכיר בטוב ה' וחמלה יתירה שהקדוש ברוך הוא עושה בכל עת ובכל רגע עם בני אדם, וצריך להתפלל על זה להיות שגם אנחנו חסויין בצל כנפיו להיות האדם ניצול מהחטא ועון, שיתן לנו הקדוש ברוך הוא לב ירא וחרד, כי מה יתרון לחיינו בהפרד חס ושלום מהקדושה, ומה יתרון בעמלנו אם נהיה אנחנו כבושים תחת יד היצר הרע, וכל הירא וחרד לדבר ה' יתפוס בלבו לכחור לו דרך נכון וישר, ועל העבר יתאנח בשברון לב על חטאיו, וה' יסלח לו ואחריתו יהיה כפול ומכופל, אמן סלה.

• אמור •

פרק ס"א

א. כתיב בתורה (ויקרא י"ט, כו) "לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו". וביאר הענין בוזהר ויקהל, כי כבר ידוע מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, השינה הוא אחד מששים ממיתה, כי בהיות האדם ישן אז נשמתו נפקת מיניה ולא אשתאר ביה כי אם הנפש אשר חיותה היא רק רביעית הדם שבלב ועל כן הסיטרא אחרא מתפשטא בגופו לשרות עליו, ובפרט בלילה שהוא זמן שליטת החיצונים ואף שקם כלילה ועוסק בתורה, אף על פי כן הנשמה לא מתיישבת כל כך בתוך הגוף עד אחר זמן התפלה, ואז הנשמה מוכנה כראוי לשוב להגוף.

שליטת הנשמה הוא מצד הקדושה, ושליטת הגוף הוא מצד הנחש הקדמוני

ב. וידוע ששליטת הנשמה היא מצד קדושה ושליטת הגוף והנפש הוא מצד הנחש הקדמוני, ובהיות האדם קודם שמתפלל בזמן שליטת הנפש השוכנת בדם שהיא תחת ממשלת הנחש אזי האכילה ושתייה ממש כאלו מקריב קרבן להנחש, וזה שאמר הכתוב, "לא תאכלו על הדם" לשלוח הנפש שבדם בעוד שהנשמה עדיין אינו אצל האדם, ולכן כתיב, "לא תנחשו" לא תתן מקום לנחש הקדמוני. ומפורש שם בוזהר שהאוכל או שותה קודם שהתפלל אף שעדיין לא האיר היום ממש כאילו עובד עבודה זרה כנזכר.

יוסף הצדיק נוסר הברית, נטמן בארון

ג. והנה ראיתי שכמה אנשים במדינות האלו אשר הם להוסיף אחר גרונם ותיכף כשיעמדו קודם שיאור היום איזה שעות בהשכמה מדמין בעצמן שימותו אם לא ישתו יין שרף, והיא להם כהיתר גמור למלאות תאותם ושרירות לבם הרע, ולפעמים שותין ומשתכרין ואחר כך כשיגיע זמן

התפלה של שחרית התפלה אינה שגורה בפיהם וזהו חטא גדול אשר כמה גדולים נכשלין בה.

והנה צריך שתדע בהיות האדם נמשך אחר תענוגי הגוף ואחר תאות לבו בעולם הזה וע"י כן הוא מתבטל מעבודת הבורא אזי נלכד במצודה רעה ואינו זוכה ליקבר בארון כראוי, עיין שם בזוהר דמאריך בזה בסוד יוסף הצדיק שנמיר ברית דיליה כתיב ביה "ויישם בארון במצרים", כי מי שהולך אחר תאות ושרירות לבו הוא נכשל בעון ראיית קרי.

יסוד התשובה שלא להרבות באכילה ושתיה לפני השינה

ה. על כן הירא וחרד לדבר ה' ישמע לקול עצה הטובה שיהיה לו חתיכ' דאסורא לאכול או למעום שום דבר קודם שהתפלל תפלת שחרית, ובתפלתו יזכיר בבכי ותחנונים לפני ה' שיזכהו ה' שבמעט אוכל ובמעט שתייה ישבע נפשו ולא יצטרך להרבות באכילה ושתיה, ובפרט שאנחנו יתמי דיתמי שאין אדם בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ועל כן מוכרחים אנו אל התשובה.

כאשר תתגבר תאוותך לאכול ולשתות, משוך ירך מההנאה

וזהו הגדר הראשון אל התשובה שבתוך החשק וחמדת האדם אל המאכל, יסוג אחור ויפסיק כמבואר בספרי המוסר הקודמים עיין שם, ובפרט בס' הקדוש לרבנו ישעיהו סג"ל זצ"ל.

ומכל שכן שלא יבא לידי ביטול עבודת בוראו מחמת ריבוי האכילה ושתיה בלילות קודם השינה, שאז הוא זמן למסור נפשו ונשמתו בפקדון להשם יתברך בנקיות, ולעיין במעשיו היטב במחשבתו אם לא פגם ביום העבר, ואם נזכר שחטא ישים לזכרון בלבו לתקן המעוות.

טוב לנשמה שבאה למעלה בלי שום פגם ועון

ה. וכל זה אם יש לו שהות להרהר ולהתבונן על כך, מה שאין כן כשהאדם הוא מרבה באכילתו ושתיתו עד שכריסו הוא מלא יותר מדאי ושכלו הוא מעורבב מרוב האכילה ושתיה איך יחשוב בדעתו להרהר בדברי

תורה ויראה, שהרי אחר שכרותו יפול על מטתו כחזיר ואיך תעלה נשמתו לפני כסא הכבוד לקבל שפע כמו שאר הנשמות המהורות. ועיין בסוהר ס' לך לך שהאריך רשב"י ז"ל בפסוק, "נפשי אויטיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך" תא חזי כד בר נש סליק על ערס" נשמתיה נחית מיניה וכו', וסיום כוונת הזוהר כי טוב לנשמה אשר היא באה מהורה בלי שום פגם ועון וכל דרכיו הן בחלק קדושה אזי ההיא נפשא זכאת למחמיה בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

אדם שמדבר לשון הרע וניבול פה, מחרימין אותו ארבעים מלאכי השרת ומנדין אותו רח"ל

וכשם שהמעשה מעכב הנשמה מלעלות אל הקדושה כך הדיבור הוא פוגם כלשון הרע ודברי ניבול פה שמחרימין אותו ארבעים מלאכי השרת ומנדין אותו עד שיתחרט האדם ויעשה תשובה, עיין שם באריכות.

אשרי האדם שמתנהג בלי רמאות

ו. וכן מי שמדבר עם חברו אחד בפה ואחד בלב וחבירו הוא סומך על דבורו שאינו יודע שדבורו הוא חלוק ממחשבת לבו. ואיתא בזוהר פרשת נשא (דף קכ"א עמוד ב'): "ההיא מלה של רמיה דאפיק בר נש סלקא ובקע רקיעין וקיימא עד דעאל לילה ונשמתא סלקא קמי' מלכא קדישא הדא הוא דכתיב (מיכה ז, ה): "משוכבת חיקך שמור פתחי פיך" וכדין אתרשים ההוא מלה וההוא חובה דבר נש, ובגין כך אשרי האדם שהנהגותיו הן בלתי רמאות.

אם יחשוב האדם הרי מצינו הרבה בני אדם שמעשיהם המה בערמה ולעולם אין פיהם ולבם שוים ומרמין חבריות בדבורם והן מרוויחין כמעשיהן, אבל דע כי עונשן הוא גדול וסופן שיהיו נמרדין מן העולם הזה ועולם הבא כי זהו דרך המינים ופוקרים, כי הקב"ה בעצמו משגיח על כל דיבור הן לרעה והן לטובה.

מקרה אחד לאדם ולבהמה

ז. ואיתא בזוהר פרשת שלח, "ר' חזקיה ורבי ייסא הוי אולי באורחא, אמר רבי ייסא לר' חזקיה חמינא באפך דהרהורא דאורייתא אית גבך, אמר ליה הא וודאי בהאי קראי אסתכלנא ביה דאמר שלמה המלך, "כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל" ואם כן יש כאן חס ושלוש פתחון פה לרשעים לאינן דלאו מהימנותא אשתכח בהו, אמר ליה ודאי יש לעיין בהאי קרא.

הרשעים המתנאים שהם חשובים משאר בני אדם, כבהמות

נדמו

ה. אדהכי חזו בר נש אתא ושאל מיא כו' אפיק רבי ייסא זפירא מלא מים ויהיב ליה ושתה בתר דשת' סליקו לטורא ואשכחו תמן נודא דמייא, אמר ליה האי בר נש השתא שאילו לי מילין דאורייתא ואפרש יתהון וכו', ושאלו ליה הפי' דהאי קרא כי מקרה בני אדם ומקרה הבהמה מקרה אחד לכולם וכו'.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי חזקיה ורבי ייסא הלכו בדרך. אמר רבי ייסא לרבי חזקיה: "רואה אני בפניך, כי בדברי תורה חושב אתה". אמר לו: "נכון; בפסוק מקהלת מהרהר אני. הפסוק הוא: 'כי מקרה האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם. כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל, ומותר האדם מן הבהמה אין, כי הכל הבל'. מתקשה אני שהרי לכאורה, פסוק זה נותן פתחון פה לרשעים ולכופרים, שאינם מאמינים". אמר לו רבי ייסא: "ודאי צריך לעיין היטיב בפסוק זה". בינתיים ראו בן אדם אחד מתקרב ובקש מהם מים. הוציא רבי ייסא כלי מלא מים ונתן לו. שתה האיש. לאחר ששתה עלו להר ומצאו שם נאד מלא מים. אמר להם אותו האיש: "עכשיו שאלו אותי דברי תורה שתומים ואני

אשיב - ואפרשם לכם". שאלו אותו פרוש הפסוק הנזכר לעיל, שהתקשו בו וכו'.

אמר ליה וכי אמר שלמה פסוק זה מעצמו אלא הוא אהדר אינון מילין דאמרי טפשיאי דעלמא בעלמא ואדלעיל קאי דכתיב תחלה "אמרתני אני בלבי על דברת בני האדם לברם האלהים ולראות שהם בהמה המה להם כי מקרה אחד וגו'", והכי פי' דאמר שלמה על עצמו אמרתני אני בלבי להתבונן בענין אחד והוא זה על דברת בני אדם לברם האלהים הפי' הוא כך, כי יש כתות רשעים המתגאים בדעתם ואומרים הנה אנחנו חכמים ואין כדאי לנו להתחבר עם שארי בני אדם כי אותנו ברא אלהים שנהיה לבדנו בלתי התחברות עם בני אדם ורוצין להתגאות על בני האדם, ועל ידי זה התבוננתי ואראה להם האמת שכן הוא שהוא נכון שיהיו לכדם ולא להתחבר עם בני האדם שהם יראים וחרידים כי אם עם בני אדם ההולכים אחר ענייני עולם הזה ואין חושבים כלל על חלק לעולם הבא והמה כבהמות נדמו.

תיפח רוחן של בני אדם הסוברים "לית דין ולית דיין", רחמנא ליצלן מהאי דעתא

ט. וזה שאמר הכתוב "ולראות שהם בהמה המה להם", לכדם רשעים לעצמן ולא להתחבר עם בני אדם היראים הכשירים, ומה הוא הדיבור של אותן הרשעים שרוצין לחדש דבר של שוא ושקר מלבם שאומרים "כי מקרה אחד לאדם ומקרה אחד לבהמה". על כן איש הישר בעיניו יעשה כי אין מתן שכר לצדיקים ואין עונש לרשעים ולית דין ולית דיין, אבל תיפח רוחן דאינון בהמות ואינון טפשיאין מחוסרי אמנה אוי להם ולנפשייהו, ועל זה אמר שלמה אבתריה "מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ", פי' אינון טפשיין אינן יודעין כי רוח בני אדם הכשרים ודאי היא העולה למעלה ורוח הבהמה של אותן הרשעים החוטאים בנפשותם ונדמו כבהמה היא יורדת למטה לארץ להאי אתר דהוי תיפח רוחן עלייהו, כתיב, "יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך ה' דוחה" אותן. אתו רבי חזקיה ורבי ייסא ונשקו אותו אמרו כל כך הוה עמך ואנחנו לא ידענא זכאה האי שעתא דארענא כך כו'.

י. אמרו ליה תיבעי דנתחבר בך ותזיל בהדן, אמר להו אי עבידנא הכי אורייתא תקרא לי כסיל ולא עוד אלא דאתחייבנא בנפשאי, אמר ליה למה אמר להו דהא שלוחא אנא ושדרו לי בשליחותא ושלמה מלכא אמר (משלי כו, ו) "מקצה רגלים חמס שותה שולח דברים ביד כסיל" תא חזי מרגלים על דלא אשתכחו בני מהימנותא ושלוחי מהימנותא אתחייבו בנפשיהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

עיקר תפקיד האדם בעולם הזה הוא לירא מהשם יתברך

יא. נשיק להו ואזיל. אזלי רבי ייסא ור"ח עד דהוי אזלי פגעו באינון בני נשא ושאלו רבי חזקיה ורבי ייסא מה שמיה דהאי גברא, אמר ליה רבי חגי שמיה והוא חד דמן חברייא דהאי ביתא דשלחו ליה חברייא לגבי רשב"ל למנדע מילין מפומיה דרבי שמעון בן יוחאי וכו', אמרו זכאה איהו וזכאין חברייא דיליה דשלחו ליה דשליחא מהימנא הוא", עד כאן לשון הוהר.

תרגום הוהר בלשון-קודש:

[התקרבו רבי חזקיה ורבי ייסא ונשקו לאותו האיש. אמרו לו: "כל כך הרבה תורה יודע אתה ואנחנו לא הכרנוך, אשרינו שפגשנו בך!" אמרו לו: "האם מוכן אתה שנלך בדרכך?" אמר להם: "אם אעשה כך תכנה אותי התורה 'כסיל' ולא עוד אלא שאתחייב בנפשי". אמרו לו: "למה?" ענה להם: "שליח אני והולך הנני בשליחות ושלמה המלך אמר: 'מקצה רגלים חמס שותה שולח דבריו ביד כסיל'. בואו וראו: המרגלים, שמעלו בתפקידם, ולא עשו שליחותם בנאמנות, התחייבו בנפשם בעולם הזה ובעולם הבא". נשק להם האיש והלך לדרכו.

המשיכו רבי חזקיה ורבי ייסא. עודם הולכים, פגשו בעוברי אורח ושאלום: "מה שמו של איש זה, שנפרד זה עתה מעמנו?" ענו להם האנשים: "רבי חגי שמו והוא אחד מתלמידי חכמים שבעיר. אותו שלחו בני הישיבה אל רבי שמעון בן יוחאי ללמוד מפיו את הלכות התורה ואת סודותיה". אמרו רבי חזקיה ורבי

ייסא: "צדיק הוא, וצדיקים הם בני הישיבה ששלחוהו, ששליח נאמן הוא".]

כל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן, יותרו חייו חם ושלום

נלמד מן הנזכר לעיל שיראה האדם בעין שכלו שסוף דבר הוא שצריך האדם לירא מן העונש לזכור תמיד הפסוק שסיים שלמה בסוף הספר, "סוף דבר הכל נשמע את אלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם". ודע כי על כל אלה יבא האלהים במשפט, וכל האומר הקב"ה וותרן יותרו לו חייו. ויהי רצון שיהיו דברים האלו קשורים וחתומים על לוח לבנו ואז טוב יהיה לנו סלה.

פרק סב

א. אחד מדרכי היראה הוא לכלתי לשאת פנים. כשרואה באדם שעובר עבירה מחוייב הרואה להוכיחו ולומר לו אחי לא יפה אתה עושה כי צריך לדעת שעניני ה' משוטטים בכל הארץ ומה תעשה ליום בקר אשר מחר מוכרח ליתן דין וחשבון, זהו חיוב גדול על האיש היודע להוכיח.

אכן לא יוכיחו בפרהסיא כי אם בנסתר, ועל זה כתיב (ויקרא יב, ז), "הוכח תוכיח" תחילה הוכח בלשון נסתר, רוצה לומר שיוכיחנו בסתר ואם לאו אזי תוכיח הוא לשון נוכח, אכן גם כן לא בנגלה כדי שלא לבייש פניו ברכים אלא גם כן בנסתר.

בתחילה לא יוכיח לחבירו בלשון נוכח,

אלא בדרך סיפור דברים בעלמא

ב. רק החילוק הוא שבפעם הראשון לא יוכיחנו בלשון נוכח ולא יאמר לו לא יפה אתה עושה, אלא בא וראה ענין חטא כשארם חטא עונשו גדול דרך סיפור דברים בעלמא ואומר לו הנה שמעתי שמי שעושה כן פוגם ונפגם ועונשו כך וכך כדי שעל ידי כך יחשוב זה שהוא חטא חטא זה ואולי יתקן.

אם אינו שב אלא על ידי הכושה, מותר להוכיחו באופן זה
 ג. ואם אתה רואה בו שאינו נותן אל לבו לעזוב החטא ועדיין אינו
 משגיח בדבריך, אזי תוכיח בלשון נוכח ותאמר למה תעשה כזאת למרוד
 בה' אלהינו.

ואם עדיין אינו משגיח לסור מרוע מעלליו אם ידוע לו שעל ידי
 שיביישנו ברכים יהיה הכושה על פניו ושוב לא יחטא יכול לביישו עד שישוב
 ויעזוב החטא ולא יחשוב ה' לו עון להמוכיח עבור שמבייש את החוטא.

עיקר התוכחה שלא יצא שכרו בהפסדו חס ושלום

ד. והכלל, החכם יכלכל דבריו וענייניו במשפט ובהשכל שלא יצא שכרו
 בהפסדו חס ושלום, וכאם הוא רואה שאין רוצה לקבל תוכחתו אזי טוב
 שלא להוכיחו, וע"ז אומרו רבותינו זכרונם לברכה כשם שמצוה לומר דבר
 הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע.

העושה פעולה להסיר את חברו מן החטא, הרי הוא בכלל "מוצה את הרבים"

ה. והכלל, הרואה בחבירו איזה דבר שאינו מתוקן ונשתרש בחטא אם
 אפשר לעשות פעולה להסירו מחטאו אולי חפץ ה' יעלה בידו להצליח אז
 הוא בכלל כל המוצה את הרבים. או המוצה את חברו לדבר מצוה אזי שכרו
 כפול ומכופל.

מעשה מהזוהר בענין תוכחה

ו. וראייה מהזוהר פרשת תזריע, "ר' חייא ורבי יוסי הוי אזלי באורחא
 פגעו בחד בר נש ואנפוי הוה מלא מכתשין, אמר ליה רבי חייא מאן את
 אמר ליה יהודאי אנא, אמר לו רבי יוסי אסתכל ביה וחמי אנפוי סומקין
 באינן מכתשין (רוצה לומר פניו היה כמצורע) בוודאי חטאה הוא דאי לאו הכי לא
 אתרשימו אנפוי באילין מרעין בישין ויסורין כאלין לא מקרי יסורים של
 אהבה.

האזהב את חבירו מוכיחו בסתר שלא יתבייש

ז. אמר רבי חייא הכי הוא ודאי דיסורים של אהבה לא מקרי אלא כשה' מכוסים מראיית שאר בני"א ומגלן דאיצטרך להיות תוכחת האדם הכי נלמוד מתוכחות הקב"ה דמאן דאוכח לחבריה באהבה בעי לאוכחא יתיה בסתרא כדי דלא ליכסוף אותו בפרהסיא הא תוכחה זו בפרהסיא אינו של אהבה, כך הקב"ה אוכח לבר נש בקדמיתא ומחי ליה בסיתרא אי הדר ביה מוטב ואי לא מחי ליה באתגלי' באנפוי בגין דאיסתכלון ביה וינדעון דהוא חטאה ולא רחימא דמריה איהו.

ח. והאי גברא הוי שמע כל מילין אלין אמר להו גברא בקוטרא דעיטא חדא, רצה לומר בעצה חדא ובדבור אחד אתון אמרין עלי דברים האלה קריב לגביהון, אמר וודאי אתון מאינן דדיוורהון הוא בבית רשב"י דלא דחלין מכולא אי אתון אמרין מילי אבתראי הני מילין יקטרגו לכון איך מילייכו הכי באתגליא (רצה לומר שאמר להם האיש אי יבא המשפט לפני הקב"ה יעשה סנווריה עמכם על שאתם מביישים אותי בגלוי אף שאני חוטא גדול), אמרו ליה באוריתא הכי כתוב דכתיב (משלי א, כא) "בראש הומיות תקרא בפתחי שערים בעיר" אמרין במילין דאורייתא אין דחלון קמך לא גשתכח בכסופא קמי הקב"ה, פתח האי גברא ואמר, מי אל כמוד נושא עון ועובר על פשע וגו', ארים קליה ובכי.

הצדיק שאינו מוכיח את הרשעים, נענש על ידיהם

ט. אדהכי מטיין בנוי, אמר בריה זעירא ס"ד הכא הכי פתח ואמר יש צדיק אוכד בצדקו וגו' האי צריך פי' איך יאכד הצדיק בצדקו אל' הענין כך, כשרכו החוטאים ומרכים חטאים ופשעים וצדיק א' הוא בנייהם ואין מוכיח להרשעים הצדיק נענש על ידם אף שהוא צדיק גמור ואין חוטא כלל וכן אבא דאיתפס בחוכייהו דבני מתא דהוי כולן חצופים לנגדו והוא לא הוי מוכיח אותן ולא גער בהון בניזיפה לביישם לכן נענש הוא ביסורים האלה.

י. אמר האי בר נש דהוי אביו של האי ינוקא וודאי הקב"ה אעניש לי בהא דהוי בידי יכולת למחאה בדייהו ולא עבדית ולא אכסיפנא להו

בממירא ולא באתגלייא, פתח בריה אחרא ואמר נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר ראיתי עמא דאזלין בדרכי לא טובים נאלמתי דומיה ולא יסרתי אותם על פניהם והחשתי מטוב מדברים טובים שמסירים את האדם מדרכי הרעים לדרכי הטובים וישרים, על כן כאבי נעכר באין יסורים מכווערים באתגלייא, אתו רבי חייא ורבי יוסי ונשקוהו וכו'.

תרגום הוזהר בלשון-קודש:

[רבי חייא ורבי יוסי הלכו בדרך ופגשו באדם אחד, שבפניו נכרו נקבים נקבים, שאלו רבי חייא: "מי אתה?" השיב לו: "יהודי אני". אמר רבי יוסי לרבי חייא: "הסתכל באדם זה וראה, כיצד פניו אדומות מפצעיו, ודאי חוטא הוא, שאלמלא כן, לא היו פניו נגועות בנגעים קשים אלו, שהרי הנגעים הללו ודאי לא יחשבו יסורים של אהבה, שהרי גלויים הם לכל, ואלו יסורים של אהבה הנם יסורים, המכוסים מעיני אדם. גם כאשר מוכיח אדם את חבירו, חייב הוא להוכיחו בסתר – וזו תוכחה של אהבה – כדי שלא לביישו בפרהסיא. אנו לומדים זאת מתוכחתו של הקדוש ברוך הוא, שבתחילה מעניש את האדם בסתר; אם הוא חוזר בו מוטב ואם לאו – מענישו הקדוש ברוך הוא בפניו, כדי שכל רואיו ידעו כי חוטא הוא". שמע אותו אדם נגוע את כל דבריהם ואמר להם: "בעצה אחת אתם דוברים עלי כך?" התקרב אליהם והוסיף: "ודאי הנכם מתלמידי ישיבתו של רבי שמעון בן יוחאי, אשר אינם פוחדים מאיש, ואם אתם מדברים עלי כך – דבריכם אלו יקטרגו עליכם, מאחר שבגלוי מדברים הנכם עלי". השיבוהו: "הפסוק אומר: 'בראש הומיות תקרא בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר', ואם נפחד ממך בענין הנוגע בדברי תורה, הרי עתידים אנו להתבייש בפני הקדוש ברוך הוא!", קרא אותו אדם: "מי קל כמוך נושא עוון ועובר על פשע וגו'" ובכה.

בינתיים הגיעו למקום בניו. אמר בנו הקטן: " האם חושדים אתם באבי, שעבר עבירות?" הוסיף ואמר: " יש צדיק אובד בצדקו'. פסוק זה צריך פרוש: הכיצד אפשר לומר, שהצדיק יאבד בצדקו? אלא הענין הוא כך..."

ישים במחוננו בהשם יתברך כי הוא מהרם מצב הרשעים

יא. נלמד מהנזכר לעיל כל המתיירא להוכיח מפני בני האדם אז יהיה בכסופא קמיה קב"ה, ואף שהוא צדיק נענש על ידי וכמש"ל, ומקור החיים הוא לבלתי להחניף לאדם רשע למי שיספיק בידו לעמוד לנגד הרשע להתיש כחם של רשעים ובאם שידחול מנהון אזי יהיה בטוח שיבא עליו יסורים וישיגו לו חרפות ובושות בבי דינא רבא לפני הקב"ה שאו למרום עיניכם ובטחו אל ה' כי הוא משבר זרוע רשע ומהרם מצב רשעים.

יב. חזק ואמץ לנגד הרשע ובוודאי כל פמליא של מעלה יהיו בעזרך ותראה להתאמץ בכל איבריך ושם"ה גידך להתחמם כנגדו לבלתי צאת מחשבתו הרעה אל הפועל, ואם תעשה כן אזי נחשב בהדלקות גופך לנגד הרשע כאלו איברי עולה מונחים ע"ג המזבח, ואף אם תראה רשע שבגרמא דיליה תוכל לבא להיזק ממון חס ושלום מ"מ תראה לעשות פעולתך כי הרבה שלוחים למקום ב"ה ואם תחריש לו בשביל היזק ממונך מ"מ לא תנצל מההיזק בכפליים כי סוף החונף לרשע סופו ליפול בידו, ואם תראה בדעתך שלא תוכל לבא בריב ומצה עם הרשע שאתה מוכיח אותו בעבור שהשעה משחקת לו מ"מ אסור ליתן להרשע כח ואומץ וחיזוק לסיועי לדבר עבירה חלילה וחס, וגם אפי' במקום חשש נזק הגוף חס ושלום נראה דאסור ליתן חיזוק ואימוץ לרשעים אם לא במקום שיש סכנת נפשות או יסתלק עצמו והשמטה שריא, אבל סיוע אסור לסייע לעוברי עבירה.

מצות תוכחה מוטל על הרבנים ודיינים, ואם אין שם רב, מוטל על כל ישראל להוכיח איש אחיו

יג. והמצוה של הוכח תוכיח הוא מוטל על הרבנים גאוני ארץ ועל דייני עיר ועיר ובמקום שאין שם רב ומורה צדק ודיינים קבועים אזי המצוה מוטל

על כל ישראל להוכיח איש אחיו ואז יהיה אהוב למעלה ואהוב למטה ויקויים בו (משלי ט, ח) "הוכח לחכם ויאבהך" ויזכה לשער האהבה אמן.

• בהר •

פרק ס"ג

א. דוד המלך עליו השלום כתב בספר תהלים, "בקראי ענני אלהי צדקי חנני ושמע תפלתי". נראה לי לפרש הפסוק על פי מ"ש רבותינו זכרונם לברכה, "כל המבקש רחמים בתפלתו ונענ' מיד אל יתגאה בתפלתו בשביל כך" לחשוב בלבו שהוא צדיק באשר שנתקבל' תפלתו מיד, אדרבא צריך לחשוב בדעתו שהוא מהחוטאים ואין להקדוש ברוך הוא שום נחת רוח בתפלתו.

משל לעשיר ששלח את המצורע מעל שלחנו

ב. כדאיתא במסכת תענית, "משל למצורע שבא לשלחן המלך ואין רצון המלך שימאם הפלטרין שלו, אזי הוא מצוה ליתן למצורע כפי בקשתו ולפטר, וזהו כוונת דוד המלך באמרו, "בקראי ענני אלהי צדקי" אכן לא תיכף ומיד אלא "חנני ושמע תפלתי" ואחר כך תן ותמלא בקשתי. וכן יחשוב האדם בדעתו שאף אם האריך בתפלתו ולא נענה לא יתייאש מלהתפלל עוד כי אדרבא הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתו כשהיא בכוונה, דהיינו שיהיה הלב יודע לכוון למה שהפה מדבר.

תפילה קצרה קודם שיכנס לבית הכנסת

ג. וכמו שהזהיר הוזהר פרשת בשלח וז"ל, "תאנא כל מאן דמצלי צלותיה קמיה מלכא קדישא בעי למיבעי בעותא ולצלא' מעומקא דליבא בגין דישתבח לביה שלים עם הקדוש ברוך הוא ויכוין ליבא ורעותא, ולכן אמר דוד המלך עליו השלום "בכל לבי דרשתיך" וגו'. ונכון לכל אדם להתפלל

טרם כניסתו לבית הכנסת תפלה קצרה זו, נדבת פי רצה נא ה' ומשפטך למדני, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתהא תפלתי צלולה וזכה וברורה מכל ערכוביא המבטלים כוונות התפלה.

המגביה ידיו ומתפלל בכל לבנו, הוא חשוב לפני הקדוש ברוך הוא

ד. ומאד יקר לפני הקדוש ברוך הוא להגביה ידיו עם אצבעותיו כשהוא מתפלל מעומק הלב, כדאיתא בווהר פרשת יתרו, דיש עשרה מלאכים ממונים על זה כשאדם מרים את ידיו ואצבעותיו בתפלה או בברכת נטילת ידים, אבל אסור להרים את ידיו ואצבעותיו בחנם וע"ז הזהיר הזוהר ולא יראו פני ריקם, וכל מאן דמרים ידיו ואצבעותיו בחנם אזי אותן עשרה מלאכים הנוכרים מקללין אותו ברמ"ח קללות רחמנא ליצלן ומיד רוח הטומאה שריא על אלו הידים וברכתא לא אשתכח בהון.

משה רבינו ע"ה הגביה ידיו כאשר התפלל למפלתו של עמלק

ה. ולכן כתיב באברהם שאמר, "הרימותי ידי אל ה' אל עליון" ותרגמו ארימת ידוי בצלוי (פי' דאמר אברהם דווקא בכה"ג) רצה לומר כשהייתי מתפלל הרימותי ידי אל ה' ולא למגנא חס ושלום. וכן במשה כתיב בשעה שהיה מתפלל על מפלת עמלק כתיב, "והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל". ודוקא בשעת תפלה או בברכות והודאות או חייב להרים ידיו ואצבעותיו עיין שם באריכות.

ידים נקיות מגזל וגניבה שמגביהם לברך את השם יתברך, יתברכו מאת השם יתברך

ו. ומכאן תראה גודל עונש המרימים ידיהם בשבועת חנם. וקבלה הוא בידי כל המרים ידיו ואצבעותיו שלא בשעת התפלה שלא לצורך בוודאי יבא עליו איזה עונש בקרוב, ואם אין בא עליו איזה עונש ידאג יותר כי בוודאי מקבצים עליו בבית דין של מעלה עד שתתמלא סאתו. לכן כל המורגל בחטא זה ובמכשול זה ירגיל עצמו לומר פסוק זה קודם התפלה וקודם ברכת

נמילת ידים "שאו ידיכם קודש וברכו את ה'" או הוא ניהא קמיה קב"ה, ובוודאי כמה ברכות ומתנות טובות באין עליו, אכן בתנאי שיהיו ידיו נקיים מגזל וגניבה משאם כן אם אין ידיו נקיים מגזל וגניבה ומהשגת גבול מה יתרון לו בהגבהת ידיו ואצבעות אדרבה הן מזכירין עונותיו להפוך מדת הרחמים למדת הדין.

כשמגיע למקום אשר ראוי שם למסירת נפש - יגביה ידיו

ז. על כן יראה האדם להעמיד מחייתו בהיתר שלא יהיה במעותיו שום אבק איסור כי מה יתרון לאדם בכל עמלו כי אם בכשרון ובהכשר מעשיו שיעמול תחת השמש וכשיגיע לו בהיתר בוודאי כפים האלו הפרושים למעלה בתפלתו מעוררים עליו קדושת השם ורחמים וחסדים, ובפרט כשמגיע למקום אשר ראוי שם למסור נפשו על קדושת השם שצריך להגביה ידיו וכפיו כאלו נמסר על קדושת השם וזהו יחשב לו כקרבן עולה.

ח. והנה מסירות נפש על קידוש השם הוא בקריאת שמע באומרו "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך" עד סוף הפרשה, ועוד באומרו בסוף תפלת ובה לציון גואל וכו' "ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים" עד סוף התפלה, יחשוב בלבו שאם היה גורלו להיות בתוך האומות עובדי כוכבים ומזלות העולם היה חשוק בעבדו, ואיך יוכל לשלם אותה מתנה טובה שנתן לו הקדוש ברוך הוא שלא עשהו כאחד מהאומות, ובוודאי בזוכרו כל זה יתלהב לבו מתוך שמחה גדולה ומתוך אותה שמחה ולהב האהבה ידמה בעצמו כאלו אש לפניו ורוצים על הדת חס ושלום והוא מפיל עצמו בתוך דליקת האש באהבה ובחיבה לשם יחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתיה, וכן במנחה בשבת בתפלתו כשאומר אתה אחד ושמן וכו' כשמגיע לתיבת ועל מנוחתם יקדישו את שמך צריך גם כן האדם לכווין שמחויב למסור לנפשו על קדושת השם.

הגוף בקבר אינו נכנס בין הצדיקים עד שתעיד עליו נשמתו מגן עדן שגופו קדוש

ט. וענין מסירת נפשו על ייחוד קדושת השם הוא גדול מאוד בעיני הקדוש ברוך הוא ובפרט באומרו בתהלים פסוק "כי עליך הורגנו כל היום". וכמ"ש בזהר וירא, "אמר רבי שלום בר מניומי אין לך צדיק וצדיק מאותן העוסקים בתורה, שאין לו מאתים עולמות דכסופין הדא הוא דכתיב, "ומאתים לנוטרים את פרי", וכן המוסר עצמו על קדושת השם בכל יום ובהוא פסוקא "כי עליך הורגנו כל היום" נוטל ב' מאות עולמות דכסופין.

וכשיגיע זמן קצו של האדם אשר מסר נפשו על קדוה"ש למות, אזי השר הממונה על הגופות שנקברים יודע גם כן לכבד גופו שבקבר לפי מעשיו, והענין הוא מבואר בזהר בפ' וירא שאין הגוף נכנס בקבר בחשבון הצדיקים עד שבא הנשמה מלמעלה מגן עדן ומראית סימנים דיהבי לה הכרובים שבג"ע להראות הסימן לפני המלאך דומה כדי שידע שזה הגוף הוא גוף קדוש עיין שם.

צריך לכוון בעת הנחת טלית ותפילין

י. והנה קשור הדברים האלו בלבך לבל תשכח דבר א' מסוגל מאוד להלביש את הגוף בלבוש הקדוש והוא בהיותך מעוטף בציצית יהיה כוונתך שבקדושת מצוה זו יתקדש הגוף להיות קדוש לגדור מכל מכשול עבירות וחטאים, וכבר הזכרתי בחלק ראשון פרק א' בכל דרכיך דעהו כשלושב בגדיו יכוין איסור כלאים ואיסור שעטנז, ומכל שכן כשתשים תפילין בין עיניך תכוין למצות בוראך כדי שלא תצא מגדר הקדושה לחוץ, למקום הסיטרא אחרא חס ושלום, כי מלבושים של ישראל כולם הן מצד הקדושה ובפרט לבושי שבת ויום טוב יהיו מיוחדים להיות לבוש מצוה, ובפרט טלית של ציצית.

יא. על כן צריך האדם להזהר שלא לילך בטלית קמן שקורין סרדקי"ל לכית הכסא או למקום המינופת, אלא אם כן הוא מכוסה בכגד אחר.

אכן צריך האדם להזהר כשיש לו בגד של שבת ויום טוב שלא יהיה בו שום גזל או גניבה וכשיהיה בו איזה גזל או גניבה נקרא נגע ואותו בגד נקרא בגד בוגדים.

צריך ללבוש בגדים שנקנו מכסף נקי מכל עול

יב. ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה עתידין צדיקים לעמוד בתחית המתים בלבושיהון דהיינו במלבושיהם הכשירין הנעשין בממון של יושר, וזהו הסוד שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כשצדיקים נפטרין מהעולם יוצא' בת קול "בשלום ינחו על משכבותם" כי אותיות בשלום הן אותיות מלבוש בהיפוך אתון שלפי שהצדיקים עושין בגדים בממון של יושר, וכל מי שלבוש בגדים בממון של יושר בוודאי תפלתו מקובלת ורצויה לפני הקדוש ברוך הוא.

יג. הכלל העולה מפרק זה שטוב לאדם להתפלל מעט בכוונה ולהרים ידיו ואצבעותיו בתפלה ובברכות והודאות ובקריאת שמע ובתפלה של ובא לציון, וירחיק עצמו מן הגזל וממון שאינו של יושר, אזי אני ערב בעדו שחפץ ה' יצליח בידו בעולם הזה ושכרו יהיה כפול בעולם הבא כמאמר המשורר "ומאתים לנוטרים את פריו".

פרק טד

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "גדולה היא הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה". ובודאי רמזו רבותינו זכרונם לברכה בזה הענין דבר נסתר אשר ראוי לומר עליו דבר חשוב הוא זה יותר מהקבלת פני שכינה כביכול.

ב. והענין כי מצוה זו של הכנסת אורחים יש בה שתי בחינות, האחד הענין הפשוט במעלות האדם אשר לבו לב רחב להמשיך לביתו אורחים להאכילם ולהשקותם שהוא מצד השכל דבר כשר וטוב מאוד בגומלי החסד עם בני האדם שבאים מהדרך והם עייפים ממטרדות הדרך ותדבק לשונם לחכם בשביל הצמא, ואף שיש יכולת להאורח לקנות לעצמו מזונות והבעל

הבית מאכילו ומשקהו ונותן כר וסדין לשכב עליו למצוא מרגוע לנפשו לנוח מחולשת הדרך מה יקר חסדיו של בעל הבית מאוד כשעושה כל החסדים מטוב עין ולא בצרות עין.

הכנסת אורחים כהידור גורם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה
 ג. אמנם הענין השני הוא הרמוז (עיד) אם אתה רואה שהתורה הקדושה עומדת ברחוב ואין איש מאסף אותה הביתה לומר אקחנה לכיתי להיות ביתי נשמע בו תורה ביום ובלילה ולהיותה לי עמרה על ראשי, וכן איזה מצוה שאתה רואה שבני אדם נוהגים קלות ראש ומעט דמעט שמקיימין אותה הנה מצוה זו בודאי ממתנ' ומצפה עד כי יבחר בה איש כשר וישר להזהיר בה ולעורר עוד רבים על מצוה זו לקיימה באהבה לכבוד יחוד הקדוש ברוך הוא בוודאי זו היא הכנסת אורחים, וזו גורמת יחוד להקדוש ברוך הוא ושכינתיה.

לזרז בני אדם לעבודת השם יתברך

ד. ודבר זה נלמוד מהזהיר פרשת תרומה וז"ל, "ר' יוסי ורבי חייא הוי אזלי באורח' והוי חד מייעא טען אבתייהו, אמר רבי יוסי אית לן לאתעסקא באורייתא ולאשתדלא במילוי דאורייתא דהא קב"ה אזיל ואתלווי בהדי דעסקין באורייתא.

ה. פתח רבי חייא ואמר, "עת לעשות לה' הפרו תורתך" הכי פירושו כשאתה רואה שבני אדם עוזבים התורה או איזה מצוה שנוהגין בה קלנ' לבלתי לקיים המצוה ועל ידי כך השכינה נתרחקה מדירת הקדוש ב"ה, אז הירא וחרד לדבר ה' יאזור כגבור חלציו לזרז בזריוות רבה ולעורר אנשים לאמר קומו ונחזיק בתורה הקדושה או במצוה זו שאין לה דורשים ונרוממה אותה מירידתה אשר עזובה בני אדם זמן רב ועכשיו נכווין לקיימה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה, אז אשרי האדם אשר יעשה זאת ואשרי נשמתו, וזהו עת לעשות לה' לתקן תיקון של יחוד קב"ה ושכינתיה כשאתה תראה לבני אדם הפרו תורתך, וכל הזרזי והזהיר נקרא זרזי ונשכר.

ו. והאי טייעא דהוי טעין אבתרייהו אמר להו במטו מינייכו רבותינו בוודאי קרא נדרש שפיר כדאמריתו אכן קצת קשה להפירוש הזה הל"ל יש לעשות לה' הפרו וגו' או הל"ל נעשה מהו עת, אמר רבי יוסי בכמה גוונין אורחא מתקנא לן חד דהוינא תרין ומכל שכן השתא אנן תלת ושכינתא אתכלילת בהדן ותו דחשיבנ' דלא הוות אלא כאילנא יבשת' ועכשיו אנת הוא כזית רעננא, אמר לו פתח פומך ואימא.

ז. פתח האי טייעא ואמר יש עת מצד דקדושה ויש עת מצד סיטרא אחרא עת מצד הקדושה נקרא עת רצון כד"א "ואני תפלתי לך ה' עת רצון" שהוא השם של ה'. ומצד הטומאה הוא עת פורעניות שהיא מסטרא דלילית הרשעה נחש הקדמוני אשר ממנה מתעוררים גזירות קשות על שונאי ישראל, ודא הוא עת פורעניות.

ולכן ישראל הן מוזהרין להרחיק מפתח ביתה של לילית ממנה ומכל עובדין בישין דתלין בה ולהתקרב ולדבק בכל מאי דאפשר בהוא עת רצון שהוא בקדושה אשר השכינה כוללת כלל נשמותיהן של ישראל, ולכן נקראת השכינה כנסת ישראל כידוע ליודעי החן, וע"ז הזהירה התורה עת לאהוב דא שכינה ואת לשונא דא הסיטרא האחרא של לילית.

הכהן צריך לבוא למקום הקודש במחשבת קודש

ח. והראיה מכהן גדול כשנכנס לבית קדש הקדשים לעורר רחמים על ישראל הזהירה התורה ואמרה "ואל יבא בכל עת אל הקדש" רצה לומר שהזהירה התורה שיבא אל הקדש ובמחשבת קדש ובפרט ביום הכיפורים שהוא עת רצון שהוא היום שבו היה כפרה לישראל על חטא העגל, ונקבע יום זה גם כן לסליחה ולכפרה לדורי דורות ואסור לכהן ליכנס במחשבת זרה מסטרא אחרא חלילה.

כאשר ישראל עוסקים בתורה ובמצות, התיקון הוא בשלימות

ט. והנה כשישראל עוסקים בתורה ובמצות אזי התיקון הו' בימינא ובשלימותא בחדוה ביחודא חדא, משאם כן כשישראל מתבטלין מהתורה

ומתרשלים בקיום המצות וגמילות חסדים רק עיניו הוא צרה בחביריו וכל מעשיו הוא פעולת שוא ושקר וכל מעשיו הוא בערמה ומחלל השם בהשגת גבול, אוי ואבוי כי אז האי עת קדישא בדיוטא התחתונה בעו"ה והשכינה היא אינה בשלימות ואינה בנהור' רבא ואז כת הפורענות היא מתגברת להחזיק יד האומות העולם וגוברים יד האומות על ישראל וידי ישראל יורדים מטה מטה וכמה רעות חס ושלוש מתהווים מזה.

תיקון ה"עת רצון" לייחודה עם השם יתברך

י. ובהאי שעתא מכריזים בשמים מי הירא וחרד לדבר ה' לאזור כגבור חלציו להחזיק בתורתנו הקדושה ולעשות מצות ומעשים טובים ולרז את הרבים לקיום התורה ומצות, ועכשיו עת הזמיר הגיע לתיקון שכינה עת לעשות להביאה אל הודדה, וזהו הסוד "עת לעשות לה'" לתקן האי עת רצון לייחדא לקב"ה.

אלמלא לא באנו לעולם הזה אלא לשמוע דבר זה, דיינו

יא. אתו רבי יוסי ורבי חייא ונשקוהו ברישא ואמרו אלמלא לא באנו לעולם אלא למשמע דא דיינו זכא' דרא דרשב"י דאפי' בניי טוריאי חכמתא אשתכח תמן, ואחר כך שאילו רבי יוסי ורבי חייא להסוחר מה שמך, אמר להו חנן, אמרו ליה אלהים יחנך בני וישמע אלהים לקולך בשעתא דתצטרך ליה, א"ר יוסי הא נמה שמשא והכא בתר טורא דא אית כפר קמן חד על שמך ויתקרי כפר חנן, והלכו שם בלילה ולעו באורייתא וגילו להם סודות הרבה" עיין שם באריכות ב זוהר.

אשרי הגורם שבית המקדש וחורבות ירושלים יחזרו ליופים

יב. ובתוך הדברים אמר שיזהר האדם בהם מאן דאתעון על פתורא בתענוגי מאכלין אית ליה לאדכרא ולדאוג על קדושת ארץ ישראל ועל חורבן בית המקדש, והקדוש ברוך הוא חשיב עליה האי עציבו דאיהו קא מתעציב כאלו בנה בית המקדש וכל חורבות ירושלים אתהדרין בבנין יופי זכאה חולקיה.

יג. שנית, כוס של ברכה יקבלם בשתי ידיים תחלה ויכווין כי שתי ידיו הן נגד אברהם ויצחק, אברהם הוא סוד יד ימין מסימטרא דחסד, ויצחק הוא סוד יד שמאל מסמטרא דגבורה, והכוס שבין שתי ידיו הוא רמז ליעקב שהוא כלול מב' אבות כידוע ליודעי חן.

שלישית, צריך ליתן עיניו בכוס של ברכה ויכווין בו שכמו כן ישגיח הקדוש ברוך הוא בהשגחה תדירא על ישראל עמא קדישא ויקויים בנו "עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה".

אין הברכה שורה במקום ריקן

יד. רביעית, שיהיה הלחם עדיין על השלחן שלא יהיה השלחן ריקן, דהא לית ברכתא משתכח בדוכתא ריקנייא ובפרט על פתורא ריקנייא, וזהו סוד מאמר רבותינו זכרונם לברכה שהיו מעמידים כוסות מלאים סביב כוס הברכה. ולכן הזהיר רבינו שלמה לוריא ז"ל שלא יעמיד שום כלי ריקם על השולחן בשעת ברכת המזון כי אם מליאים.

אם פגע באדם שמוליך כלים ריקים, לא יצא לדרך ביום ההוא

טז. והואיל ואתא לידן מענייני כלים ריקים אימ' ביה מלתא להזהיר להעולם שהוא בדוק ומנוסה, ולכן שומר נפשו ירחיק ממנו.

דע כי הזוהר הזהיר לכל איש ואשה אשר ירצו לילך לדרך או לילך להשררה להשתדל איזה דבר שצריך לו, אם יפגע בצאתו מביתו כלי ריקם אוי לא ילך באותו יום לדרך ולא לשררה, והביא הזוהר ראייה מאליהו הנביא שאמר לשונמית "היש לך מה בבית ותאמר אסוך שמן" אמר הנביא הא בוודאי יחול עליך ברכה ממה דכתיב, "כשמן הטוב שיורד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה", משאם כן על כלי ריקם תמן לית ברכתא וכו'. ולכן צריכין גם כן להסיר כלים ריקם מהשולחן בשעת ברכת המזון ודי באזהרה זו.

התלמיד חכם צריך לכבד את כל האדם

טז. הנלמד מזה הפרק הוא דהקבלת אורחים הוא גדול מהקבלת פני השכינה, והשנית כשרואה אדם איזה דבר מצוה שצריך לאזור כגבור חלציו

לקיימנה ולעורר גם אחרים להחזיק המצות, ג' צריך האדם לזוהר אף שהוא חשוב ולמדן צריך לנהוג כבוד בכל אדם.

חכמים נהגו כבוד בכל אחד ולא גבה לכם בנשיאותם

יז. וראיה מר' יוסי ורבי חייא שנהגו כבוד בהוא מייעא דהוי שמו חנן ולבסוף ברכו גם כן אותו ולא נהגו גאווה בנשיאותם.

יח. גם צריך האדם להזהר בד' דברים שכתבתי בשעת המנהג סעודה ועיקר שלא יהיה כלי ריקם על השולחן בשעת ברכת המזון ואז ימלא ברכת ה' בכוס הברכה כי שם צוה ה' את הברכה.

• בחוקותי •

פרק ס"ה

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת אבות (פרק ג, משנה טו) "ובטוב העולם נידון והכל לפי רוב המעשה". הנה הגאון אדוני אבי הרב המפורסם מו' אהרן שמואל קאידנוואר זכרונם לברכה פירש על פי דאיתא בגמרא דקידושין (דף מ' עמוד ב'), תנו רבנן לעולם יראה אדם עצמו כאלו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר (קהלת ט, יח) "וחוטא אחד יאכר טובה הרכה" וכו'.

בשם אביו, ביאור מאמר "בטוב העולם נידון"

ב. והנה קשה בדברי רבותינו זכרונם לברכה קושיות משה רבינו עליו השלום דהקשה מפני מה יש צדיק וטוב לו וצדיק ורע לו, רשע וטוב לו רשע ורע לו, והיאך אמרינן דבטוב העולם נידון, לזה בא בעל המאמר לתרץ קושיות משה רבינו עליו השלום, דהכל הוא אחר רוב המעשה אם כן אפילו האדם הוא צדיק גמור ועושה עבירה בשעה שהעולם הוא מחצה על מחצה חציו זכיות וחציו עונות והוא מכריע לכף חובה אזי הוא צדיק ורע לו, וכן

להיפוך אם רשע עושה מצוה בשעה שהעולם מחצה על מחצה ואם כן הוא מכריע את העולם לכף זכות ומזכה את הרבים אזי הוא רשע וטוב לו, ולכן דייקנין והכל הוא לפי רוב המעשה וקל להבין וזהו דברי פי חכם חן.

הכבוד בעולם הבא הוא לפי רוב המעשים טובים שעשה האדם
 ג. ולי נראה כי בעולם הזה האדם נידון לפי רוב הממון וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה רבי היה מכבד עשירים כי כל הכבוד המדומה שיש עכשיו בעתים הללו הוא תולה הכל בעושר, והכסילים מביאים ראיה מרבי שהיה מכבד עשירים, אבל אינם יודעים שרבינו הקדוש היה גם כן מכבד לעניים לומדי תורה כי המה בעלי המעשה, ובעולם הבא חולקין כבוד לפי רוב המעשה שהם המעשים טובים ולא לפי רוב הממון. וזהו הפירוש בגמ' "ובטוב העולם נידון" כנזכר לעיל, אבל הפירוש של "והכל לפי רוב המעשה" רצה לומר שהן התלמידי חכמים שהם בעלי מעשה.

**בעולם הבא יתאזה העשיר לראותו כבודו של התלמיד חכם,
 אבל לא יזכה לזה**

ד. ולכן יש התעוררות גדול לכל איש אשר גם כן זיכהו ה' בעושר והוא רב או נגיד בקהילה ובמדינה אל יקיל בשביל עשרו בכבודן של תלמידי חכמים לאנהגא בהון קלנא חס ושלום, ויחשוב תמיד שאומנות בעלי תורה הוא למעלה מכל אומנות שבעולם, וכל מי שמתכבד בקלון חבירו בשביל כבודו שמתנשא באשר שהוא ראש ואינו מסביר פנים יפות לכל העם הנצבים עליו, על זה עתידין ליתן את הדין ולהיות כבושים תחת רגליהם, ושם יתאו לראות באור שלהם ולהנות ממנה, אבל תחשכנה עיניהם מראות בכבודו.

ה. אוי להם להמכזים תלמידי חכמים

ה. והנה בכמה מקומות האדם מוזהר ודינו הוא קשה בשביל שמבזה בעלי תורה, והכרוז מכריז בכל יום אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. על כן יראה האדם לחלק כבוד לתלמיד חכם באשר שהקב"ה חפץ בכבודו

ויהיה זהיר לגדל ולרומם כבודם ותפארתם של בעלי תורה, ואף אם כסא האדם הוא בין הגדולים תשים אל לבך שכסא של תלמיד חכם גדול מכסאך.

חביבותו של חזקיהו מלך יהודה לתלמידי חכמים, וכן של אנמונינים לרבינו הקדוש

ו. וכמו שמצינו (כתובות דף ק"ג עמוד ב', מכות דף כ"ד עמוד א') שחזקיה מלך יהודה עליון השלום, כשהיו באים אליו תלמידי חכמים היה עומד מכסאו ויוצא כנגדם, והיה מחבקם ומנשקם ואמר לו "רבי רבי אבי אבי רכב ישראל", וכן היה אומר אנמונינום קיסר לרבינו הקדוש, הלואי הייתי מצע תחתך בעולם הבא. ומי שמנהיג נשיאותו ברמה בשביל להרבות כבודו אזי רימה תאכלהו ולעפר ירד כבודו.

להזהר בכבוד רבו כמו בכבוד אביו ואמו

והעיקר שצריך האדם להזהר בכבוד רבו כמו בכבוד אביו ואמו, וצריך להתפלל עבור רבו ועבור אביו ואמו וכה יאמר בקצרה, רבונו של עולם יהיה רעוא מן קדמך שתתן חיי אריכי ומזוני רויחי. וסייעתא דשמיא לאבי מורי ואמי מורתי ולרבותי ולכל בני משפחתי לאריכות ימים יהיו לרצון אמרי פי וגו'. ולכן צריך האדם להשליך מדת הגאווה ולהחזיק במדת הענוה.

מקצת מן הגאווה מעטרת את התלמיד חכם

ז. ואף דאמר רב חייא בר רב אשי אמר רב (סוטה דף ה' עמוד א') תלמיד חכם צריך להיות לו גאווה אחד משמינית שבשמינית ומעמר ליה כסאסאה לשבילתא, שמעתי הפי' בשם הגאון הרב מו' וואלף אב"ד דק"ק פונא ז"ל, דאמר שכוונת רבי חייא היה בזה שאדרבה שתלמיד חכם צריך להיות עניו ולכן אמרו אחד משמינית שבשמינית, דע כי השם הקדוש של ע"ב היוצא מפסוקים ויס"ע ויב"א ויום טוב כאשר הוא מסודר בזוהר פרשת בשלח ברתיקא קדישא עלאה תמצא בשורה שמינית אחד משמונה שמות שבה תיבת ענ"ו וק"ל להבין ושפתיים ישק.

וה"ו	יל"י	סי"ט	על"ם	מה"ש	לל"ה	אכ"א	כה"ת
הז"י	אל"ד	לא"ו	הה"ע	יז"ל	מב"ה	הר"י	הק"ם
לא"ו	כל"י	לו"ו	פה"ל	נל"ך	י"י	מל"ה	הה"ו
נת"ה	הא"א	יר"ת	שא"ה	רי"י	או"ם	לכ"ב	וש"ר
יח"ו	לה"ח	כו"ק	מנ"ד	אנ"י	הע"ם	רה"ע	י"ז
הה"ה	מי"כ	וול"ל	יל"ה	סא"ל	ער"י	עש"ל	מי"ה
וה"ו	דנ"י	הח"ש	עמ"ם	ננ"א	ני"ת	מב"ה	פו"י
נמ"ם	י"ל	הר"ח	מצ"ר	ומ"ב	יה"ה	ענ"ו	מח"י
דמ"ב	מנ"ק	אי"ע	חב"ו	רא"ה	יב"מ	הי"י	מו"ם

* * *

המתנאה כאילו עובד עבודה זרה, והנאווה גופה הוא תקרובת עבודה זרה

ת. והנה לפי דעתי כמה שאמר רבי חייא הוא הענין ברמו שצריך האדם להיות עניו ולא אמר זה בפ"י אלא אמר הלשון צריך להיות נוהג שמינית שבשמינית נראה מזה דבא לרמו שאפילו הכי יאות לתלמיד חכם לנהוג בעצמו קצת סלסול, וכדאמרינן ומעטרא ליה כסאסאה לשבילתא, ועל זה אמר רב נחמן אחר כך אנא לא בעינא לא מינה ולא מקצתה. פירוש אין אני חפץ אף בסלסול ונדנדור שום גאווה אפילו מעט מזועיר, ורמו באמירתו בנעלם של מינה ומקצתה רצה לומר מהשורה השמינית ומקצת מהשם השמינית וכל זה מרמו למעט הגאווה בכל אפשרי אפילו במעט דמעט הנרמו במלת לא מינה ולא מקצתה, ועל זה סיים מר זוטרא מאי דכתיב תועבת ה' כל גבה לב אפילו כל דהו משמע, והטעם הוא מפורסם כל המתנאה כאילו עובד ע"ז והגאווה הוא תקרובות ע"ז כמו שאמר הכתוב לקמן בסייעתא דשמיא.

**מי שנוהג באמת ובענוה, עליו הכתוב אומר:
"ואוהביו כצאת השמש בנבורתו"**

פ. על כן אני מזהיר על מדת הענוה כמו שאמר הכתוב (תהלים מה, ה) "צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק" וגו', פי' שיהיה לך ענוה של צדק ולא ענוה של רמיה כדי להראות פנים של ענוה בפני הבריות הלא אלהים יחקור

זאת ואל אלהי הרוחות יבא במשפט למי שאינו נוהג באמת ובענוה, אבל מי שנוהג בענוה ובאמת עליו נאמר, "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" אמן.

פרק סו

א. לפי מה שכתבנו לעיל יבואר גמרא (מגילה דף ל"א עמוד א') אמר רבי יוחנן בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקדוש ברוך הוא וכו'. הפירוש הוא כך לפי עניות דעתי, כי כבר כתבנו לעיל דשם ענ"ו הוא שם שמינית שבשמינית והנה זה הוא מבואר דשם הגדול הנקרא חס"ד הוא גימטריא ע"ב, וזהו שאמר רבי יוחנן מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה רצה לומר שם הגדול שהוא שם המפורש שהוא כחס"ד בע"ב שמות, שם אתה מוצא ענותנותו של הקב"ה, רצה לומר שם הוא מרומז דהקב"ה הוא עניו. וקל להבין.

הדרך למדת הענוה

ב. ועיקר ענותנותו של האדם צריך להיות כמתון כל מעשיו, ולהתבונן אם לא פגם חס ושלום בכבוד הקב"ה ובכבוד הבריות, ומדת הגאווה היא המהירות שמרגיל האדם לדבר דברים רעים וחטאים לה', ומדה זו עבירה גוררת עבירה גורם חימוד ממון באמרו הרבה מעלות יש בי, ועל כרחך מקויים בי "אל תגעו במשיחי" ולא תגע בי יד, ומכל שכן בממוני ובנכסי. וזהו אי אפשר כי אם יושב יחידי בלתי שכינות בני אדם סביביו.

הגאווה גורמת להלבנת פנים

ג. גם עבירה של גאווה הוא גורם שמלבין את חבירו ברכים, כי הבעל גאווה מדקדק על כבודו כחוט השערה וגם זה אי אפשר, בנגיעת כבוד של המתגאה ובמעט מזעיר מתרגז, ולבו בוער כאש של גיהנם ומחרף ומבזה ומלבין את פני הבריות, וקיימא לן "כל המלבין את פני חבירו ברכים אין לו חלק לעולם הבא".

אין להאמין לבעל גאווה

ד. גם גורם ערכוב השכל בתורה ובתפלה ומה נספר בחסרון מדת הגאווה הלא קצרה היריעה, הגאווה מביאה את האדם לדבר דברים שהם גניבות דעות כגון שאמר מפני הגאווה לבריות לכבודך אני עושה, וכך וכך אני אעשה, ולכו בל עמו.

ה. ובוא וראה מה דאיתא בזוהר פרשת ויצא (דף קמ"ח עמוד א' - דף קמ"ט עמוד א') על דקדוק האמת ויושר, "רבי יצחק הוי יתיב קמיה חד מערתא אעבר חד בר נש ותרין בני עמיה והוי אזיל, אמר הבן אחד לאחיו דא תוקפא ושמשא מסיפריה דדרום איהו ועלמא לא אתקיי' אלא על רוח ורוח איהו קיומא שלימי' דכל סטר ואלמלא רוח לא יכול עלמא לאתקיימא וכו', תלמיד חכם בשעתא דיחדו שבטי יה ואמרו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד כדן אתחבר יעקב אבוהון עם שבטי יה ואמר בשכמל"ו (רצה לומר אם בעל הנפש אתה תבין הענין כי מדת החסד אשר נכללת בה מדת הגבורה שהוא תוקפא דשימשא וע"י כן ממתיקין הדינים שבגבורה והכל הוא על ידי מדת האמת של יעקב).

ו. אמר רבי יצחק, אשתתף בהדייהו ואשמע מאי קאמרי אזיל בהדייהו ושמע מינייהו כמה רזין דאורייתא עיין שם. בכה רבי יצחק וכו', אמר האי בר נש לר' יצחק זיל לאורחך ואנא איזיל למתא להילולא דברי. אמר רבי יצחק השתא אית זמנא למיהך לאורחי לחודיה הואיל שאומרים לי בפ"י שלא אלך עמהם ולא זמינא לי לבי הילולא.

רבי צדוק התענה ארבעים שנה לבטל גזירת חורבן ירושלים

ז. אול רבי יצחק וסדר מילין אילין קמיה דרבי שמעון בן יוחאי. אמר רשב"י ודאי שפיר קאמרו ואלין הן בנוי דר' צדוק חלשא ומאי טעמא היה נקרא חלשא דארבעין שנין הוי בתענית על ירושלים דלא יתחרכ ביומיה והוי פריש על כל מלה ומלה דאורייתא רזין עלאין.

ח. ולא הוי יומי זעירין שפגע רבי יצחק להאי רבי צדוק ובנו הקמן, אמר ליה ר"י אן הוא בריך אוחרא, אמר ליה אעבידנא ליה הילולא, ואשתאה אצל

אשתו. אחר כך שאל אותו, מאי טעמא לא זמינת לי להלולא דברוך, אמר ליה חייך דלא זמינך להלולא דברי בגין תלת מילי א' דלא ידענא בך דילמא אנת גברא רבה ואיפגם ביקרך, שנית דלמא אנת אזיל בבהילו לאורחך ולא אמרח לך.

ט. וטעם השלישי הוא דלא תכסוף קמיה חבורה דילן דכל אלין דאינון אכלין בפתורא דחתן וכלה כולהו יהבי מתנות ובזבזין להחתן ואולי אנת גבר מסכנא, אמר ליה רבי יצחק מאי שמך, אמר ליה צדוק זוטא, בההוא שעתא אר"י אוליפנא מיניה תריסר רזין דאורייתא" עד כאן.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי יצחק ישב לפני מערה. עברו לפניו אדם ושני בניו עמו. אמר אחד הבנים לאחיו: "כוחה וגבורתה של השמש הם מצד דרום, והעולם אינו מתקיים אלא על הרוח, והרוח הוא הקיום השלם של כל הצדדים, ואלמלא הרוח לא יכול היה העולם להתקיים.

בשעה שיחדו שבטי קה את השם ואמרו: 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד' – ענה כנגדם יעקב אביהם ואמר: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' (אם בעל נפש אתה תבין הענין, כי מדת החסד, אשר בה נכללת מדת הגבורה, שהיא חוזק השמש על ידי הכללות החסד בגבורה, ממתיקים את הדינים שבגבורה, והכל הוא על ידי מדת האמת של יעקב)].

אמר רבי יצחק: "אלוה אותם ואשמע מה הם אומרים". הלך עמם ושמע כמה מסודות התורה. בכה רבי יצחק וכו'. אמר אותו אדם לרבי יצחק: "לך לדרכך ואני הולך עתה לשמחת בני". אמר רבי יצחק: "עכשיו הוא הזמן לילך לבדי, היות שאדם זה אומר לי בפרוש, שלא אלך איתם, ואינו מזמין אותי לשמחת החתונה של בנו".

כנס רבי יצחק אל רבי שמעון בן יוחאי והרצה לפניו דברי תורה אלו, ששמע בדרך. אמר רבי שמעון: "ודאי יפה הם

דורשים, והם בניו של רבי צדוק החלש". ומדוע נקרא 'החלש'? משום שארבעים שנה שרוי היה בתענית על ירושלים, שלא תחרב, והיה דורש על כל מילה ומילה שבתורה סודות נפלאים. לא עברו ימים רבים עד ששוב פגש רבי יצחק את רבי צדוק ואת בנו הקטן. שאלו רבי צדוק: "היכן הוא בנך האחר?" השיב לו: "הוא נשא אשה ונשאר אצל אשתו". אחר כך שאלו רבי יצחק: "מדוע לא הזמנת אותי לשמחת נשואי בנך?" השיב לו רבי יצחק: "חייך, שלא הזמנתיך לחתונת בני משום שלוש סיבות: שלא הכרתיך, וחששתי שמא אדם גדול אתה ואפגע בך. חשבתני, שאולי ממחר אתה לדרכך. וכדי שלא תתבייש בפני מכירנו, מאחר שנהוג אצלינו, שכל האוכלים על שולחנם של החתן ושל הכלה נותנים להם מתנות, ואולי עני הנך, ואין בכוחך לתת - ותתבייש".

שאלו רבי יצחק: "מה שמך?" אמר לו: "צדוק הקטן". "באותה שעה" - אמר רבי יצחק - "למדתי ממנו תריסר מסודות התורה".

דורות הראשונים היו דוברים אמת

י. גלמוד מזה המעשה שאמרו שדורות הראשונים היו אומרים בפיהם כאשר היה האמת בלכבם, ומה מאוד הוא משובח הדבר של יושר כדאיתא בזהר פרשת פקודי, "כי יש משחיתי' מיוחדי' אשר הם תחת שלטון של אף וחימה והם ממוני' לשמוע דברים של כל אילין דמחייבין במילין דאורייתא או במילין של יראה ומוסר.

עונש המדברים סרה נגד תלמידי חכמים

יא. וכן הם מיוחדים לשמוע דברי כת המדברים איזה גנות חס ושלום על איזה תלמיד חכם או על איזה אדם כשר, ובאלו הדברים גורמים שהנחשים מפשימים מעליהם את העור שלהם והוא כואב להם וצועקים בקול גדול עד שמעוררים את הנחשים המשחיתים העומדים בחדרי גיהנם הנקרא בור וגם הם מפשימים עורם מעליהם וצועקים עד שמעוררים לנחש

סמאל אשר הוא ממונה עליהם וקשקשת שלו הוא מונח לפניו ואז פורחים משחיתים ומחבלים היוצאים מקשקשים דיליה ומהם מתעוררים גזרות רעות וכל זה הוא על ידי דבור של דופי כנוצר לעיל.

עונש המקלל עצמו בבעם או זורק כלי בחמתו

יב. וכן יש משחיתים מיוחדים הנקראים אוררי יום והם ממונים על מי שמקלל עצמו באיזה שבועה או שמקלל עצמו בבעם ונוטלין האי קללה ומקרבין אותה אל נחש עקלתון כת של סמאל ועל ידי כך הוא מקטרג ומעיר צרות רבות ורעות, וכן יש משחיתים על המגזים גזומים שהם לא כדת תורתינו הקדושה, או שזורק כלי בחמתו אזי אותן הממונים נוטלין אותן דברין רעים ומעלים אותו לבית וועד שלהם ואומרים דא קרבנא דפלניא דקריב לון ומכריזין כרוז ווי להאי פלניא דאסמאה בתר אל זר ופלח לאל נבר וכו'.

יג. ראה גם ראה כמה שלוחים וממונים והרפתקאות וסיבות יש על האדם שיסודו הוא מעפר וסופו יהיה לעפר, וכל זה ישים האדם אל לבו לחשוב אל הסוף והתכלית כי האדם אינו יודע מה ילד יום ומה תגרום לו השעה ומה יפעל לו הרגע כי תעיף עיניך בו ואיננו והרב' שלוחים למקום ב"ה לענות בו האדם ופתאום פתאום נלכד בפח יוקשים.

דרכי השם יתברך במשפט על דרכי בני אדם

יד. והראיה מאיוב שהיה ירא אלקים וסר מרע, ואף על פי כן על חטא קמן קטרג השמן עליו ונמסר הוא ובניו ביד השמן ונאבד עושרו ממנו כהרף עין ומתו בניו ואחר כך באו עליו יסורים כמבואר בספר איוב ומרוב הצער קילל איוב את יומו אשר נולד בו ודבר דברים קשים כלפי מעלה וע"י כן באו אליו חביריו והוכיחו את איוב ואמרו אליו שלא יבעט ביסורים כי כל דרכי ה' הם במשפט על דרכי בני האדם, וכשהיה איוב שומע לעצת חביריו המוכיחים אותו בזכות זה אחריתו ישגה מאוד וכפל כפליים נתן לו הקב"ה שכרו בעבור ששמע לקול יראה ותוכחה.

בעזרת השם יתברך

פרקים ס"ז - פ"ד

◆ סדר במדבר ◆

הרה"ק בעל "שר שלום" מבעלזא זי"ע העיר על עצמו, שכל ידאתו באה לו מדבריו הקרושים של בעל "קב הישר" אשר למד ספרו ק"ב פעמים, כמספר שם "קב" הישר, ומספר פרקי הספר.

גם הגה"ק בעל "צמח צדק" מלויבאוויטש זי"ע, בהררכתו בעניני ידאת שמים לאחד מתלמידיו הגרולים, מראה מקום הוא לו ללמוד ספר "קב הישר".

הגה"ק מפילץ בעל "שפתי צדיק" זי"ע כתב בצוואתו, שכל אחד מבניו ילמוד עם בניו בספר "קב הישר" פעמים הרבה, כדי שיכנסו ללבותיהם רבדי מוסר וצניעות.

הצדיק מוציא נשמות מן הניהנם

פו. והנה אכתוב לך מאמר אחד מהזהר פרישת לך לך (וזהר חדש, דף ל"א עמוד ב') השייך לענין זה וזה לשונו, "ויאמר מלך סדום אל אברהם" וגו', בשעה שהנשמה יוצאת מהגוף של צדיק ועוברת על פתחה של גיהנם ורוצה לקרוא שם אל ה' בקול תפלה כי גדול כוחם של צדיקים שעל ידי תפלה ינתן להם רשות להוציא רשעים בחזקה מגיהנם, אזי עומד שר של גיהנם שהוא נקרא מלך סדום עומד לנגד נשמת הצדיק שנקראת א"ב ר"ם שלא יתפלל על זאת כי אם כן מה הוא אמונתו וחשיבתו שנוטלים מידו מה שכבר נמסר אצלו.

פו. ואומר המלך סדום שהוא שר של גיהנם אל הצדיק הנה אתה צדיק מה לך להוציא אותן הרשעים שלא שמעו לקול הורים ומורים והעיוז פניהם לנגד תלמיד חכם על כן הן שלי רשעים הם ויאבדו, אכן אף כשחטאו הרבה ולבסוף כששמעו לקול הורים ומורים וקבלו דברי תלמיד חכם אף שלא עשו תשובה כלל נקראים רכוש של הצדיק שמחזירן במחשבתו למוטב אותן הרשעים קח לך מגיהנם וראויין הם לצאת על ידי תפלתן ולכן כתיב, "ויאמר מלך סדום" שהו' שר של גיהנם אל אברם שהוא רמו לנשמת הצדיק הנקרא אברם שהנשמה הוא חלק אלוה ממעל הנקרא א"ב ר"ם ונשא תן לי הנפש רצה לומר נפשותן של הרשעים שלא שמעו לקול הורים ומורים אלא היו מלעיגים על דברי חכמים וחידותם והרכוש קח לך רצה לומר אותן רשעים אשר שמעו לקול דבר המוכיחים בשמחה ולא היו מלעיגים נקראים רכוש של צדיקים קח לך והצילם מדינה של גיהנם.

צריך לכסות במלית את הראש ורוב הגוף

יז. אז נשבעת לו נשמת הצדיק שלא ליקח מאותן הרשעים שהן חלק של שר גיהנם אשר לא שמעו לקול חכמים וזה שאמר הכתוב, "ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל ה' אל עליון" בשבועה שלא אתפלל בעד אותן הרשעים אשר היו מלעיגים על דברי תורה והיו מביישינ תלמיד חכם וזה שאמר הכתוב, "ולא אקח מכל אשר לך" לאותן הרשעים אשר היו

המוכיחים מכריזים לפניהם באותו עולם שהוא עוררם והוכיחם למוטב ופירשו להם דרכי ג"ע ושכר עולם הבא ופירשו גם כן משפטי גיהנם והקשו ערפם לבלתי קחת מוסר.

יח. ולכן אמר "חלילה לי אם אקח מחוט ועד שרוך נעל" רמז גם כן בזה באותן הרשעים שהיו מזוללים במצות ציצית והולכים בלי ציצית לגמרי ואף אם יש להם ארבע כנפות בשעת קריאת שמע ותפלה אינם יוצאים בזה שאינו מכסה ראשו ורוב גופו, "עד שרוך נעל" שאין מדקדקים בהנחת תפילין שיהיו הרצועות שחורות ויהיו בלי שום קישור והרצועה צריכה להיות בחתיכה אחת ולא בב' וג' חתיכות, וראיתי העולם מקילין בזה אבל עונש העוברים ומזוללים במצות ציצית ותפילין ומלעיגינין על דברי תורה ומזוללין את התלמיד חכם ולצורבא מרבנן כי הם חלק שלך ומרשותך של מלך סדום שהוא שר של גיהנם.

המלעיגינים על דברי חכמים מתייסרים בגיהנם יותר מכל הרשעים

יט. ואמר רבי יהושע בן לוי זימנא חדא פגעתני סמוך לשער הגהינם שמעתי קול כרוז אותן הרשעים שהיו מלעיגינים על דרך חכמים והיו נידונים ביסורים קשים יותר מכל הרשעים, ושמעתי קול מר ויללה מאוד וצועקים ווי ווי דברי תורה ודברי יראה שמענו ולא הטינו אוזן היטב ולשים על לבנו אוי ואבוי דברי חכמים שפירשו לנו שכר ועונש שמענו ולא קיימנו דבריהם, ובתוך כך שמעתי קול שאומרים אלי בר לואי בר לואי לך לאורחך, ובאתי כמזכיר אותך שלא תפתח פיך בשום תפלה בעד כתות הנידונים בגיהנם ולילך ולהתפלל בעדם הלא כתיב עליהם שיהיו אפר תחת כפות רגלי הצדיקים" עד כאן לשון הזוהר.

צריך לזכור תמיד שכל העולם הזה הוא הבל

כ. על כן לא יקל האדם בעיניו, ויזכור את מעמדו בעולם השפל שהוא הבל וריק, והוא להוט אחר עסקיו ומחייטו בכדי שישכח לגמרי עבודת בוראו יתברך שמו ב"ה ולא ישים אל לבו לקבוע ללמוד שיעור א' בתמידות,

ואם אין ביכולתו ללמוד בעצמו אזי יקבע לו זמן שישמע לקול המוכיחים אותו או ישמע באזנו ויתחרט ושב ורפא לו.

רק תורה ומצות מגינים עליו בעולם העליון

כא. ויזכור שסוף האדם הוא למיתה ואי אפשר לו להפטר מהדין העליון וזאת תורה ומצות המגינים עליו, ובכל יום ויום יתבונן אדם תיכף בקומו במסתרים תבכה נפשו על חטאות נעוריו ופשעיו ויאנח בשברון לב.

אופן האנחה על החטאים

כב. וכתבו בעלי מוסר כשהאדם נאנח על חטאיו יאמר אל לבו לבי לבי אשר הוא קשה כאבן ובלתי נמס מרוב מרידך הקשה בזכך ואף אם נעשית בשביל החטאים ופשעים כבחזל וכאבנים אף על פי כן ראוי לך להפתח מרוב אנחותי המשכרת הרי בחזל והרי אבנים.

יותר טוב להתאנח בעולם הזה על החטאים

כג. הטוב לך להמתין עד כי תפתח לך שוחה במקום צר ואופל בקבר כי אז תולע קטן יפתח מורשי לבבך ויבדוק היטיב כל חדרי לבך ויחפוש מזונו ככל קרבי מעיד ויצא וישוב כבעל הבית באפרדנו.

אמנם יותר טוב לך להפתח עתה אל גנוחי ויללה על חטאי ופשעי אשר הרביתי הלכתי אחר תאות לבי, ומה אעשה ליום הפקודה כי יבוקש חשבוני ומה אשיב על עוני.

כד. והנה כאשר יחשוב האדם כן וישליך את גאותו וישמע לקול הורים ומורים ויקבע עתים לתורה בכל יום אזי אפי' שלא יעשה תשובה יוכל להרפא על ידי תפלת נשמתן של צדיקים.

כה. ומכל שכן כשיתעורר בעצמו לשמוע לדברי המורים דרכי צדק ויעשה עי"ז תשובה אז מעלתו גדולה מאוד וינצל מעונשים המרים וקשים הנזכרים לעיל וזאת שכרו אשר יהיה בעקב שכרו "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" (תהלים לא, כ) אמן.

תוכן הענינים

של פרקים ס"ז-פ"ד

- א. כל טיפי דמים שבגוף המה במנין ובמשקל לפני הקב"ה, וכל איברי וגידי האדם המה לעבוד עבודת השי"ת. יג
- ב. י"ח חוליות בשדרה כנגד י"ח ברכות בתפלה. יג
- ג. "הרשעים כים נגרש"..... יד
- ד. אזהרת התורה על פגם הברית..... יד
- ה. להתפלל בדמעות..... טו
- ו. שמחה של מצוה, ואבילות על חורבן ביהמ"ק מכניעים כחות הטומאה..... טו
- ז. רמז בהבאת הביכורים, לבטל את שתי הקליפות "מחלת" ו"לילית"..... טו
- ח. אזהרה גם לנשים ליזהר מהרהורים רעים, ותועלת קריאת שמע שעל המטה..... טז
- ט. אם ימהר לעשות תשובה יהיה טוב לו..... טז
- י. מעשה נוראה מעיר פוזנא..... יז
- יא. החיצונים בלבלו את הדרים בתוך הבית..... יז
- יב. אין רשות לחיצונים לשלוט במקום דירת בני אדם, אלא במקום חורבה ושממה רח"ל..... יז
- יג. טענות החיצונים שהירושה שייכת אלינו..... יט
- יד. השומר עצמו מפגם הברית אשרי לו ואשרי לנשמתו..... יט
- טו. בתפילת מעריב צריך האדם לכוון להחליש כח הסטרא אחרא..... כ
- טז. צריך ליזהר בפירורי פת כמדיון איברי עולה שנתפקעו מעל גבי המזבח..... כ

- יז. מי שדורך על פירורי פת נעשה עני רח"ל..... כא
- יח. "וי לזה שהוציא אותו מביתי"..... כב
- יט. בפירורי המוציא יש קדושת איברי העולה..... כב
- כ. עצות להנצל מעון הברית..... כב
- כא. נשמות הצדיקים מרגישים בצער בני ישראל, ומתפללים בעדם..... כג
- כב. המשנה בוכה ומתאנחת על שלא זכתה ליכנס לגן עדן..... כג
- כג. שכרן של הצדיקים שזוכים לעולם הבא..... כד
- כד. הנשמות עומדים מקבריהם ונותנים שבח והודאה להשם יתברך..... כד
- כה. המתים משבחים להשי"ת בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש חודש..... כד
- כו. כשבא לאדם פתאום מחשבה טובה לתורה ולמצוות, ידע שאז עת רצון להתפלל..... כה
- כז. מעשה מרבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, שביטלו גזירה רעה..... כה
- כח. רבי שמעון בן יוחאי הגין בחיים חיותו על כל העולם שלא ישלטו מזיקים ומשחיתים ח"ו..... כו
- כט. בדורות הללו שאין לנו צדיקים כרבי שמעון בן יוחאי, צריכים יראי ה' להתפלל על דורם..... כו
- ל. כמה דברים שצריך האדם ליזהר כדי לינצל מכל רע רח"ל..... כו
- לא. כאשר מתפלל לא יתפלל רק עבור עצמו, אלא שיכלול עצמו בתוך כלל ישראל..... כז
- לב. אם האדם מביט אל הסוף, בודאי יצליח בתורה ובמעשים טובים ויבוא לחיי עולם הבא..... כז
- לג. תינוקות של בית רבן בוקעים רקיעים בשעת לימודם..... כז
- לד. לימוד התורה עם תינוקות של בית רבן מציל את המלמד מעונש הגיהנם..... כח
- לה. צריכין להתפלל על התינוקות של בית רבן..... כט
- לו. סדר היום כשמוליכים את התינוק לבית הספר..... ל
- לז. על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים טמאים..... ל

- לח. שכר המגדל יתום בתוך ביתו..... לא
- לט. הנשמות יוצאים ומעידים על מעשיהם שביום..... לב
- מ. השכינה והצדיקים בגן עדן שומעים קול התורה שלומד האדם בעולם הזה, ומבקשים ממנו ללמוד בקול כדי שיישמע קולו במרומים..... לב
- מא. אשריהם ואשרי חלקם..... לב
- מב. אל יקל בעיניך לימוד התורה בלילה..... לב
- מג. סוד "חצות לילה אקום להודות לך"..... לג
- מד. החיוב להכין כסא לאליהו הנביא קודם ברית מילה..... לד
- מה. בלילה שלפני הברית מילה צריך הילד שמירה מן המחבלים..... לה
- מו. התורה מגנת ומצלת מכל נזק שבעולם..... לה
- מז. על ידי התורה שלומדים בלילה קודם הברית, מתגלה אליהו הנביא וזה גורם טובות וישועות לישראל..... לה
- מח. פני רבי אבא היו כאש להבה מרוב חדות התורה..... לו
- מט. אליהו הנביא אמר פסוק (תהלים סה, ה) "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך" וגו'..... לו
- נ. אשרי לאדם שמל בנו בשמחה..... לז
- נא. תרגום הזוהר בלשון-קודש:..... לז
- נב. קם רבי אבא הניח ראשו על ראש הילד וברכו..... לט
- נג. עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי..... מא
- נד. המלאכים שפגשו את יעקב אבינו ע"ה, היו אברהם ויצחק..... מב
- נה. על האדם להזהר ממחשבות רעות שמביאים אותו לעבירות חמורות רח"ל..... מב
- נו. בכל מקום שהאדם הולך יש מסייעין למחשבותיו לטוב או לרע ח"ו..... מב
- נז. גם אם אסף ממון הרבה, לא יהנה מן העולם הזה יותר מדאי..... מד
- נח. בעולם העליון אי אפשר להעלים ולהכחיש מעשים הרעים, כי המלאכים שמלווים את האדם מעידים עליו..... מד
- נט. כל מעשה טוב יהא חשוב בעיניך..... מה

- ס. תהא זריז לקיים מצוה שנחשבת "כמת מצוה"..... מה
 סא. אם האדם עוסק בתורה לשמה, שר הפנים מכבדו ומדליק
 לפניו נראות מהוד והדר..... מה
 סב. שלשה מעידין זה על זה: הקדוש ברוך הוא, שבת וישראל..... מו
 סג. מכשולות גדולות אצל בני הכפרים..... מו
 סד. שלא לדבר דברי חול בשבת, ובפרט בבית הכנסת..... מז
 סה. איסור יחוד נוהג גם בישראל, וכל שכן עם אומות העולם..... מז
 סו. חטא הרבים תלוי במכשילים..... מט
 סז. חומר איסור יין נסך..... מט
 סח. ראשי תיבות "נסך" - נשים סיוסים כסף..... מט
 סט. השותה יין נס בבתי עכו"ם, נכשל גם בעריות רחמנא
 ליצלן..... מט
 ע. חימוד איסורי עריות רח"ל מביא את האדם לידי עניות
 שלא יהא לו אפילו חתיכת לחם ח"ו..... נ
 עא. השותה יין נסך יתגלגל בחמור..... נ
 עב. אומרים אל הנשמה: הננו עושים לך כל הכבוד הזה על
 מנת שתהיה צדיק..... נא
 עג. על כל החטאים יכול האדם לשוב ולהתוודות..... נא
 עד. הקדוש ברוך הוא העמיד שלוחים ברקיע שמכריזים: שובו
 בנים..... נא
 עה. על ידי מעשיו הרעים מסר האדם את עצמו לידי הסטרא
 אחרא..... נב
 עו. מעשה מימי האר"י ז"ל..... נב
 עז. הרוח הוא שקרן וכזב, ועל כן צריך להתנהג עמו בחכמה..... נב
 עח. הרוח אמר לרבי חיים וויטאל: אינני ראוי לראות בנים..... נג
 עט. בלילה עת שליטת החיצונים רחמנא ליצלן, והדינים
 והרוחות מתגברים אז ח"ו..... נג
 פ. בעון לשון הרע, רכילות ושקר רח"ל, נעשה רוח..... נד
 פא. כל שכן שמי שעושה בידיו עבירות שחייבים עליהם כרת
 ח"ו, נענש ביותר..... נד

- פב. מי שחטא בידיו או באחד מאבריו, יש רשות לרוחות ומזיקים לשלוט עליו ח"ו.....נה
- פג. המבדיל עצמו מן העבירה, מסייעין אותו מן השמים.....נה
- פד. סכנה גדולה לדרוש ברבים אודות חטא אדם הראשון או מכירת יוסף או של שאר חסידים.....נה
- פה. אדם הראשון ביקש מרבי שמעון בן יוחאי שלא יגלה את חטא עץ הדעת יותר ממה שנתגלה בתורה הקדושה.....נו
- פו. כאשר מגיע עתו של האדם להסתלק מן העולם הזה, זקוק אז לרחמי שמים.....נו
- פז. שמענו קול מדבר אליך, אבל לא ידענו מי הוא.....נז
- פח. הוא ביקש ממני שלא אגלה חטאו לבני אדם יותר ממה שכתוב בתורה.....נז
- פט. לימוד שלא לדבר בגנותו של אדם הראשון ח"ו.....נט
- צ. התורה חסה על כבודן של צדיקים, ואפילו על כבוד הרשעים, ומי שמדבר בשבח אדם הראשון, זוכה לאריכות ימים ושנים.....נט
- צא. כל הנשמות מקבלים פני הצדיק, ומכירים לפניו "ברוך בואך לשלום".....ס
- צב. כתות הצדיקים מנחמין את הצדיק שלא יהיה שרוי בצער על עוזבו את עולם השקר.....סא
- צג. מודיעים להצדיק קודם הסתלקותו שעוד מעט יסתלק מן העולם הזה.....סא
- צד. כל חסיד יתפלל שלא ישלטו עליו משחיתים ח"ו.....סב
- צה. מאוד חביב בעיני הקדוש ברוך הוא כאשר מזכירין זכות אבות הקדושים ושל משה אהרן ומרים, ושאר נביאים.....סב
- צו. מעשה נורא ברבי יוסי שפגש תינוק וחשב עליו שהוא שד ח"ו.....סג
- צז. התינוק אמר להם דבר תורה שאמר אביו קודם הסתלקותו.....סג
- צח. על האדם לזכור שהקדוש ברוך הוא רואה כל מעשיו, אפילו שבסתר.....סה

- צט. לא יעלה על לב האדם מחשבת "כחי ועוצם ידי", אלא
 יתלה כל הצלחתו בחסד השם יתברך. סה.....
- ק. מעשה נורא ממדרש הנעלם. סו.....
- קא. עונשו של החוטא לאחר מיתתו. סו.....
- קב. מרוב יסוריו אין המת זוכר את שמו. סז.....
- קג. דנים את הנשמה חמשה פעמים במעת לעת. סז.....
- קד. טוב לחוטא שיודה על חטאיו. סז.....
- קה. בכח הבן בעולם הזה להוציא את אביו מן הגיהנום. סח.....
- קו. צריך אדם להשגיח מאוד על בניו ללמדם תורה ויראת
 שמים, כי בכח הבן לזכות את אביו לעולם הבא. סח.....
- קז. על ידי שהבן אומר קדיש ואמן יהא שמיה רבא בכל כחו,
 מכניסין את אביו ואמו לגן עדן. סח.....
- קח. שלא להשמיט תיבות באמירת הקדיש. סט.....
- קט. טעם שהבריות מקללין את האם של הבן הרע ולא את
 האב. ע.....
- קי. הבן יוצא לתרבות רעה ח"ו על ידי אמו. עא.....
- קיא. הכל תלוי באשה. עב.....
- קיב. אשרי האב והאם שמדריכים את בניהם ללכת בדרך הישר. עב.....
- קיג. גאולה האחרונה תהא בזכות נשים צדקניות. עב.....
- קיד. אחד מאלף יש לו בטחון בהשי"ת באמת. עד.....
- קטו. הבוטחים בהשי"ת באמת מתאבלים על חורבן בית
 המקדש. עד.....
- קטז. בזכות ארבעה דברים הנ"ל נזכה לגאולה במהרה בימינו
 אמן. עה.....
- קיז. נשיכת הנחש על פי ציווי השם יתברך. עה.....
- קיח. ההורגים חיות ועופות טמאות שלא לצורך עתידין ליתן
 את הדין. עו.....
- קיט. ההורגים חיות ועופות טמאות שלא לצורך עתידין ליתן
 את הדין. עו.....
- קכ. סגולת העשבים. עז.....
- קכא. שלא לצער שום ברי', אפילו עשב או צומח. עח.....

- קכב. המדבר בגאווה נגד אחד מישראל, הדיבור נחקק בפנקס
 פ של מעלה.....
- קכג. העוסק בתורה ובגמ"ח הקב"ה אוהב אותו בעוה"ז
 פ ובעוה"ב.....
- קכד. הרבה בני אדם נכשלים בזה שאין מחזירין שלום לעני
 פא וכדומה.....
- קכה. כשמחזיר שלום לחבירו, הלבבות נתקרבות זה לזה..... פב
- קכו. לקרב העניים ולהחזיר להם שלום, ואז הקב"ה יעשה
 פב שלום עלינו.....

בעזרת השם יתברך שמו

• במדבר •

פרק ס"ז

א. כתיב (דברים ו, ז) "ושננתם לבניך" וגו', אזהרה לאב שמחויב ללמוד בעצמו עם בנו ולחדד אותו בפלפולא שלא יהיה בנו טפש בתורה, ואם האב אינו בע"ת אזי הוא מצוה "ודברת בם" שידבר על לב המלמדים שילמדו עם בנו וידריך בניו במשא ומתן ובדרך ארץ, ובכולן ידקדק האדם היטב שלא יעבור על התורה ח"ו אפי' כמלא נימא. "בשבתך בביתך" צריך להתנהג בביתו ביראה ולהנהיג בני ביתו שיהיה ביתו פתוח לעניי' ושלא יהיה ביתו רגיל בדברים של לשון הרע ולא ישמע בביתו שום קללה ושבעה.

"ובלכתך בדרך" יעסוק בתורה כפי יכולתו ויתן צדקה לפי יכולתו, כמו שמצינו ביעקב אבינו שהיה מוכן לדורון ולפיוס ולמלחמה, לדורון זה מתנות עניים דאיקר דורון להקב"ה כנזכר בזהר כמה פעמים, ולפיוס זו תפלה לדצות להקב"ה בתפלה ובתחנונים, ולמלחמה היינו מלחמות התורה, ובזה היה מתיש כח של עשו הרשע ושר סמא"ל עיין שם בזהר פרשת ואתחנן (עמוד תק"ג בסוף העמוד).

"ובשבתך" להתנהג בקדושה ליחד שמו של הקב"ה בק"ש על מטתו, ויקדש עצמו בשעת תשמיש.

"ובקומך" להזדרז לעמוד ולהתפלל וליתן שירות ותשבחות להקב"ה על שהחזיר לו נשמתו, ואחר כך יעסוק במיב העולם במשא ומתן באמונה.

ג. על כן טוב לאדם שיכין עצמו גם כן לג' דברים הנזכר לעיל לדורון, ולפיוס, ולמלחמה. דורון הוא מתנה לעניים קודם התפלה שהיא הפיוס, ואחר כך יקבע עתים לתורה שהוא המלחמה.

ויש להעריך גודל מעלת מלחמת התורה ממ"ש בזוהר פרשת וירא וזה לשונו: כשחלה רבי אליעזר הגדול, האי יומא ערב שבת היה ואותיב לימיניה הורקנום בנו והיה מגלה ליה עמיקתא ומסרתתא, ואעלו קמיה חכמי הדור ואוליט' להו על דלא אתו לשמשא ליה, בכה רבי עקיבא ובקש מאתו שילמוד איזה דבר עמו קודם מותו.

ד. פתח רבי אליעזר במעשה מרכבה ואתא אש ואסחר לתרווייהון, אמרו חכמי הדור לית אנן חזיין למשמע דא נפקו ועמדו בפתח החוצה וכו', והוי רבי אליעזר אוליף לר' עקיבא ג' מאות הלכות בבהרת עזה, ואחר כך אוליף ליה סודות בשיר השירים וכד הוי מטי לפסוק (שיר השירים ב, ה) "סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", לא הוי יכול רבי עקיבא למיסבל וארים קליה בבכיה ולא הוי ממלל מדחילו דשכינת' דהוי תמן.

ואחר כך השביע רבי אליעזר את רבי עקיבא שלא ישתמש בשום חד פסוק מן שיר השירים כי היכי דלא ליחרב עלמא כי העולם אין כדאי להשתמש בסוד שיר השירים שהיא קדש קדשים, לבתר זה נפיק רבי עקיבא וזלגו עינוהי דמעין ואמר וי לעלמא דאשתאר יתום בינך רבי אליעזר, ואחר כך עאלו חכמי הדור ודברו עמו וכשראה רבי אליעזר שהוא קרוב ליציאת נשמתו הניח ידיו על לבו ואמר עלמא עילאה נהירא וכוצינא יגנו כך שתי תורות ישתכחו יומא דין מן עלמא דין, ובאותו הפעם לא היה רבי עקיבא אצלו, ושאלו ליה חכמי הדור סנדל של יבם מקבל טומאה או לאו, אמר רבי אליעזר טהור ויצאה נשמתו בטהרה.

י. במוצאי שבת בא רבי עקיבא לבקרו, ומצאו שמת רבי אליעזר קרע ללבושים ובכה וכו' והוי צווח ואמר, שמיא שמיא אמרו לשמשא ולסיהרא דנהירו דהוי יתיר מנהון והא אתחשך, אמר רבי יהודה בשעה שנשמת הצדיק רוצה לצאת מהגוף אזי היא בשמחה מחמת הבטחון שיקבל שכר בעולם הבא.

וכשראה השכינה ומלאכין קדישין ונשמות צדיקים קדושים הולכין לקראתה ללוות את הנשמה אזי היא יוצאת במרוצה מהגוף אשר היא שם

ומשתחווה ארצה נגד השכינה" (עיין שם במדרש הנעלם ותמצא נחת). על כן צריך האדם להתפלל על זה כשיבא יום קיצו שתבא השכינה אליו וימות מיתת נשיקה, מיתה של שיבה טובה, וכשהשכינה באה אליו אזי שלשה כתות מלאכים עמה אחת אומרת שלום וכו'.

פרק סח

א. כתיב (משלי כ, כו) "נר ה' נשמת אדם", פירש בזוהר פרשת משפטים (דף צ"ט עמוד ב') וזה לשונו, "נר" הוא ר"ת נשמה רוח דאינון מאירין כחדא, ונשמה אידיה קדישא מאוד, ע"כ היא מתעטפת ברוח דוגמת מלבוש. ויש עוד באדם והוא בחינת הנפש והוא למטה מהרוח כי הנשמה שרוי במוח במקום הנחת תפילין של ראש, והרוח בלב נגד תפילין של יד השמאלית, ונפש הוא בכבוד שיש בו ריבוי דם, וכנגד הנפש צוה הקב"ה לקיים מצות ציצית כדי שיהיו השלשה מצות הנזכרים מאירים לכל חלק נפש ר'וח נ'שמה.

**כל טיפי דמים שבגוף המה במנין ובמשקל לפני הקב"ה,
וכל איברי וגידי האדם המה לעבוד עבודת השי"ת**

ב. וידוע מאמרי חז"ל כי במצות ציצית יש חוט אחד של תכלת משום התכלת דומה לרקיע וכו' ולכסא הכבוד, וע"כ מצות ציצית הוא חוט א' של תכלת לקדש הנפש בכבוד, לפי שעיקר הדם והכעס הוא בכבוד ולכן כב"ד הוא חסר וי"ו מכבו"ד השמים, וכשהאדם נוהר בנפשו לבלתי לחטא בה הרי הוא משעבד גם הנפש תחת הקדושה בשלימות אשרי לו ואשרי חלקו, כי כל טיפי דמים שבגוף המה במנין ובמשקל לפני הקב"ה וכל טיפי דמים וכן איבריו וגידיהו של האדם המה לעבוד עבודת ה'.

י"ח חוליות בשדרה כנגד י"ח ברכות בתפלה

ג. כי יש באדם י"ח חוליות בשדרה שהן נגד י"ח ברכות בתפלה שתקנו אנשי כנה"ג, וכל טיפת זרע היוצא דרך ח"י חוליות לבלט' אזי העונש הראשון שתפלתו בי"ח ברכות אינם מרוצים ומקובלין אצל הקב"ה, כי הזרע הוא בא ממוח מן המקום שהנשמה הטהורה שרויה שם אזי הוא מוסר

הקדושה בידיים למקום מגופת הסיטרא אחרא, ומכל שכן כשאדם מוציא זרע במקום טומאה בנדה או בארמית או בנשים האסורים לו מן התורה.

"הרשעים כים נגרש"

ד. וכל מי שאינו נזהר בחטא זה ומגרה יצר הרע בנפשיה ומכ"ש אותן שמדברים דברי נבלות בפיהם עליהם נאמר (ישעי' נ, כ) "והרשעים כים נגרש" ומקרא מלא היא (בראשית לח, ז) "ויהי ער רע בעיני ה' וימיתו ה' על שהוציא זרעו לבטלה".

והנה אעתיק לך בקצרה הצריך לענינינו מה שמצאתי בספר "נחלת יהושע" שחיבר הרב מוהר"ר יהושע העשיל הכהן במוהר"ר שלמה ז"ל מקראקא שהיה אב"ד ור"מ בק"ק באסקעוויץ ואחר כך הוא נתקבל למ"צ בק"ק רעכניץ ז"ל, "בפ' משפטים, "מלאתך ודמעך לא תאחר בכור בניך תתן לי" ופירש רש"י ז"ל "מלאתך אלו הביכורים ודמעך זו התרומה ואיני יודע מהו לשון דמע" עכ"ל רש"י ז"ל, וכדי ליישב הנ"ל צריך ג"כ פסוק הקודם וגם צ"ע דרש"י ז"ל כתב דלא ידע לשון דמע וכו', ובמס' תמורה דף ד' פירש"י "דמעך זה תרומה לפי שהיא מדמעת ועולה באחד ומאה מפיק לה קרא בלשון דימוע", ועוד יש לעיין בתוספות ודמעך זה תרומה לפי שהיא מדמעת ועולה בא' ומאה לפי פי' רש"י, ולא נהירא דזה אינו אלא מדרבנן, והר"ר משה מפונטיוזא פי' דלכך קרא לתרומ' דמע לפי דנוהגת בלח ובכורים אינו אלא ביבש ע"כ, ועל כרחך מוכרח לומר דהתוספות פירשו דלשון דמעך הוא מלשון דמעות, ועיין בנתיב מאיר ועיין ברקנטי דפירשו ג"כ דמעך לשון דמעות לא תאח' כמו הטיפין היוודים מן העין.

אזהרת התורה על פגם הברית

ה. והנה איתא בש"ך פ' כי תצא, "כי תהיינה לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה" וכו', יש לפרש פרשה זו על אשתו של אדם ועל לילית הרשעה הן שתי נשים, ולפי שאחד מגי אלף ניצול מחטא זה של הוצאת ש"ז לבטלה באה התורה להזהיר שלפחות טיפה ראשונה ישמור אותה, וזהו "והיה הבן הבכור לשנואה" כדי שכיום הנחילו את בניו שהוא

יום המיתה יהיה נזכר על אותן שדין ורוחין ולילין שבאין מאותן טיפות ש"ז לבטלה וקראם הזוהר שהן הן נגעי בני אדם, ובעת קבורתו רוצים להתחבר עמו ואינן יכולין לפי שמתגבר עליהן בן הבכור.

להתפלל בדמעות

ו. וזהו סוד הכתוב (תהלים קיט, קלו) "פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך", ולא אמר שמרתי אלא לא שמרו תורתך פי' העינים ידמעו דמעה מפני שפגמו בראי, העין רואה והלב חומד וכל מעשיך הכל היא בגרם ראיית העין שמביא האדם לידי קרי והדמעות הן תיקון קרי כי הזרע בא ממוח וגם הדמעות באים מן המוח, לכן צריך האדם להתפלל דווקא בדמעות. וכן כשהוא מתאבל על חורבן ב"ה ועל אדם כשר שמת.

שמחה של מצוה, ואבילות על חורבן ביהמ"ק מכניעים כחות הטומאה

ז. ואיתא בזוהר ובכתבי האר"י שאותן שתי זונות שהיו בימי שלמה המה מחל"ת ולילי"ת, למחלת יש לה תע"ח מחנות כמנין מחל"ת ולילי"ת יש לה ת"פ מחנות כמנין לילי"ת ובשמחה של מצוה מכניע האדם למחל"ת ומחנותיה וכשמתאבל האדם לצורך מצוה או הוא מכניע הלילי"ת, וזהו ג"ל פי' הפסוק "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה" כי באבלות הוא מכניע שתי כיתות יותר".

רמז בהבאת הביכורים, לבטל את שתי הקליפות "מחלת" ו"לילית"

ח. והנה ידוע שהבאת ביכורים היתה בשמחה גדולה כמו שאמרינן במסכת ביכורים שהחליל היה מכה לפניהם ודכרו הלויים בשיר, ולזה נראה לומר דלכן אמר הכתוב מלאתך זו בכורים שמביאים אותה בשמחה ודמעך זו דמעות ובוה הוא מכניע שתי נשים מחל"ת ולילי"ת שלא יהיה רשות להם להחטיאך, וא"כ בכור בניך תתן לי בקדושה שהיא טיפה ראשונה, לכן סמך ליה "ואנשי קדש תהיון לי" כי מי ששומר הברית נקרא קדוש לכן מי שפגם

בבריתו יראה להוריד דמשנות בתפלות ואז הוא מכניע הנגעי בני אדם כי שערי דמעות לא ננעלו, וכן מצינו בדוד המלך ע"ה שאמר, "ממתי בדמעתי ערשי אמסה ואומר היתה לי דמעתי לחם" וכו'.

אזהרה גם לנשים ליוהר מהרהורים רעים, ותועלת קריאת שמע שעל המטה

מ. הנה האר"י ז"ל הזהיר ג"כ לנשים לקרות קריאת שמע שעל המטה, כי קריאת שמע מבטל נגעי בני האדם, וכמו שהאנשים הן מצווים על עון קרי שלא יהרהרו ביום כדי שלא יבואו לידי טומא' בלילה כך הנשים מצווים לבלתי להרה' הרהורים רעים, וקריאת שמע שעל המטה הוא תיקון קרי" עכ"ל. וזו דברי פי חכם חן.

או יש לומר דנוכל לפרש הכתוב "כי תהיינה לאיש שתי נשים אחת אהובה", שהיא מחל"ת שהיא נראת לבני אדם מקושטת ותמיד היא במחול ובשחוק, והשנואה היא לילי"ת הרשעה שהיא תמיד מיללת ועוסקת בבכיה לא יוכל לבכר את בן הבכור שהוא נולד מאשתו הראויה לו, כי צריך האדם לזהר תמיד עכ"פ מפה ראשונה שידבק באשתו.

אם ימהר לעשות תשובה יהיה טוב לו

י. וכל מי שנכשל ח"ו בעון זה יעוין לעיל פרק ב', ולקמן בפרק ס"ט ובפרק ע' וימהר בתשובה ואז טוב יהיה לו אמנ סלה.

• נשא •

פרק סט

א. צריך האדם לדעת כי המחל"ת הנזכרת לעיל בפרק ס"ח היא וכת שלה לפעמים היא נראת לפני האדם אף בהקיץ, והיא נראת אליו כאלו היא אשה יפה ומראית לו פנים שוחקות ושוחקת עם האדם ומילדת בנים ממנו הנקראים בנים זרים בנים משחיתים ולכסוף היא הורגת אותו ואת זרעו וכל

בני משפחתו. כאשר שמענו מהמעשה שנעשה בימינו ואומר לך איזי גופ' דעובדא כך היה:

מעשה נוראה מעיר פוזנא

ב. כי בשנת תמ"א ותמ"ב לאלף הו' היה בית א' של אבנים עומד ברחוב הגדול בק"ק פוזנא אשר המרתף בתוך הבית היה סגור ומסוגר ולא היה יכול לילך שום אדם לתוך המרתף, והיה היום הלך לשם בחור אחד לתוך המרתף וכמו רביעית שעה מצאוהו אנשי הבית להבחור שוכב על מפתן המרתף מת ולא היו יודעים סיבת מיתתו, ואחר מיתת הבחור הנ"ל כמו שתי שנים באו החיצונים לתוך (הפיר הויז) של בעל הבית, וכשהיו אנשי הבית מכינים מזון לבשל על הכירה היו מוצאין בקדירות תוך המאכל עפר ואפר עד שלא היה ראוי המאכל לאכול.

החיצונים בלבלו את הדרים בתוך הבית

ג. ואחר כך היה יד החיצונים מתגבר והולך עד שכאו ג"כ לתוך הדירה שהיו דרים שם הבני אדם והיו לוקחין הכלים והמנורות שהיו בחדר תלויים לגוי והיו זורקין את הכלים והמנורות על הארץ, אבל לא היו מזיקין לשום אדם רק היו מבכלכלים את האנשים הדרים שם, ואחר כך היו באים החיצונים לכל חדרי הבית עד שנכנס אימתן על אנשים הדרים בבית ובעל כרחם הוכרחו לעזוב את הבית ולעקור דירתם משם, והיתה יללה גדולה בק"ק פוזנא ויתיעצו הקהל יחד להתווכח איך ומה לעשות ועשו פעולות מן הכומרים הנקראים יע"ז וויט"ר ולא יכלו לעשות שום פעולה לגרש את החיצונים.

אינ רשות לחיצונים לשלוט במקום דירת בני אדם, אלא במקום חורבה ושממה רח"ל

ד. ואחר כך שלחו שליח מיוחד אחר הבעל שם המפורסם בדורו הנקרא מוה' יואל בע"ש מק"ק זאמושט, והנה תיכף אשר בא הרב מו' יואל ז"ל התחיל להשביעם בשמות הקדושים שיודיעו לו מאיזה סיבה הם באים

החיצונים לבית זה אשר היא בית דירה לבני אדם והחיצונים אין להם רשות לדור במקום הישוב כי אם במקום המינוף או במדבר. והשיבו שהבית הזה הוא שייך להם לחלוטין ע"פ דין ודת התורה.

ה. והתרצו החיצונים שיבואו לפני כ"ד הצדק שבק"ק פוזנא, ואחר יום או יומים היו הדיינים דק"ק הנ"ל הולכים עם הרב ר' יואל בעל שם והיו יושבים בב"ד והיו שומעים קול שאחד טוען אבל לא ראו הב"ד שום תמונת צורה מהחיצונים.

ו. והתחיל א' מן החיצונים לטעון, כי היה איש אחד דר בבית שהבית היה שייך לו בימים הקדמונים ושמו היה כך וכך, והיה האיש הנ"ל צורף והיה דר עם שידית אחת והוליד בנים זרים ובנים משחיתים וגם הוליד מאשתו ג"כ בנים, והאיש צורף הנ"ל היה לו אהבה יתירה ונפשו קשורה בנפשה של שידית, ולפעמים היה מוכרח לבטל תפלתו ולצאת מב"ה לעשות רצון השידית הנ"ל.

ז. ופעם אחת היה האיש צורף הנ"ל מסדר סדר בלילה ראשונה של פסח כסדר היהודים בכל תפוצות ישראל, ובתוך הסעודה קם האיש הצורף מן השלחן והלך לבית הכסא, ואשתו היהודיה עשתה כמחריש לו הלכה תיכף אחריו לראות מה הוא עושה בבית הכסא, וראתה דרך החור לבית הכסא והנה היה חדר יפה עומד שם וגם שלחן היה מלא מכלים של כסף וזהב ומטה מוצעת בכל מיני יפוי ובתוך המטה היתה אשה יפיה מאוד ערומה והצורף הנ"ל היה מתדבק עמה במטה, ומרוב הפחד של האשה היהודית הלכה לביתה סרה וזועפת, ואחר כך כמו רביעית שעה בא גם בעלה הצורף והאשה היהודית לא דברה מאומה עד כעת. למחרת הלכה האשה היהודית לבית הרב הגאון הגדול מור' שעפטל ז"ל וסיפרה לו כל המאורעות הנ"ל, ושלח הרב אחר הצורף והודה הצורף שיש לו אשה זרה אשר היא לא מזרע האדם ואז כתב לו הרב קמיע א' בשמות הקדושים עד שהוכרח הצורף לעזוב האשה הזרה והיא מן החיצונים.

טענות החיצונים שהירושה שייכת אלינו

ח. וקודם מותו באה אליו החיצונית ובכתה לפניו איך יניח אותה ובניה ואחר כך הראתה לו פנים שוחקות ונשקות וחבקה אותו עד שהתרצה לה ליתן לה ולזרעה חלק בנחלה שלו, ונתן לה המרתף אשר היה לו בבית. ואחר זמן נשתרכב מלחמות במדינות פולין מן שנת ה"ח עד שנת ת"ח ומת האיש הצורף במלחמה ההיא הוא ויורשיו, ועתה אין לו שום יורש ואנחנו החיצונים היורשים ולנו יש חלק בנחלת אבינו, עד כאן הטענות של החיצונים. והשיבו האנשים הדרים בבית שאנחנו בכסף מלא קנינו הבית מן הצורף ומיד באי כוחו, ואתם החיצונים אינם נקראים זרע בני אדם, ועוד שאמכם השידית היתה כופה להצורף בעל כרחו לדור עמה.

ט. ויצא פסק מהב"ד שאין להחיצונים שום דין ודברים ולא שום חלק בהבית הנ"ל כי עיקר דירתם הוא במדבר ולא בישוב, ואחר הפסק השביעי הרב ר' יואל בעל שם להחיצונים שהוכרחו לצאת מהבית ואף מן המרתף למקום יערות ומדברות. הרי לך ראייה ברורה שהעון הזה גורם כשהאדם נדבק בלילית או בשידית מן כת מחלת אוי נעקר הוא מן העולם וגם משפחתו ואין לו שום זכרון בעולם.

השומר עצמו מפגם הכרית אשרי לו ואשרי לנשמתו

י. על כן יתרחק האדם מן הזנות כדי שלא יבא אליו שידית בדמות אשה וידבק ח"ו בו או בזרעו וגורם רעה לעצמו. והגודר עצמו בגדר ערוה ומדבק באשת נעוריו שהיא כגפן אז אשרי לו ואשרי לנשמתו שלא נתן כחו לזרים, רק יהיה האדם נוהר מלהוציא זרעו לכמלה, ואם יגיע אליו ח"ו חטא זה ע"י אונס אזי יראה תיכף לתקן את הפגם בתשובה ואז טוב לו יהיה סלה.

פרק ע

א. בריש פרשת צו כתיב (ויקרא ו, ב) "זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה". פי' רש"י ז"ל, "אין צו אלא לשון זירוה א"ר שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים" עכ"ל. והנה פירושו רש"י צריך לכיבוד

מה כוונת רש"י ז"ל לדרוש דרוש זה דוקא בפ' זו ולא בשאר פרשיות שבתורה, והנראה לפרש ע"פ הגמ' דאמרינן תפלה כנגד קרבנות תקנום, תפלת שחרית נגד תמיד של שחרית, מוספים נגד קרבן מוסף, תפלת מנחה נגד תמיד שבין הערבים, תפלת ערבית כנגד איברים ופדרים שלא נתעכלו ע"ג המזבח ונתפקעו מע"ג מזבח שהזוהירה התורה להכהנים להחזיר האיברים ופדרים ע"ג המזבח ולכן היה האש של המזבח יוקד כל הלילה.

בתפילת מעריב צריך האדם לכוון להחליש כח הסמרא אחרא

ב. והענין הוא מבואר בזהר פרשת תרומה, "כי העשן של כל הקרבנות היה עולה במישור משא"כ העשן של איברים ופדרים שפקעו מע"ג המזבח וכשחוזרין ומעלין אותן ע"ג המזבח מבערב היה העשן מתעקם והולך לצד צפון אשר שם דירת ה"ס"א, ומן העשן ההוא הם יונקים ולא יוכלו לקמרג על ישראל, וכשהיה העשן ההוא הנוכר מתעקם לאותו צד צפון ועאל לחד נוקבא דבצד צפון וכל החבורות של ס"א היו יודעים מהעשן והיו מתאספים כולם לשם, וראש א' ממונה על כלם ששים אלף רבוא מחנות של קליפות עמהם וכולן הן מתאספים יחד לסמרא צפון וקיימים על פתחא חדא דאיברי קרי"י כי מההוא פתחא דאיברי קרי נפקין כל מקמריגים על ישראל וע"ז כתיב, "ואם תלכו עמי קרי והלכתי אף אני עמכם בחמת קרי", והן הן הקליפות אשר משם נפקין ופרחין ושאיין בלילה ומתחזין לבני האדם בלילה ושוחקין עמהם עד שמוציאין קרי, והנה העשן הנ"ל הוא מזון לאותן המקמריגים שישארו במקום ולא יתפשטו על העולם וכנגד זה תקנו תפלת ערבית באשר כתות הנזכרים יוצאים מערב רב וע"כ נקראת תפלת ערב להתיש כח הנזכרים, וצריך האדם לכוין היטיב בתפלת ערבית כדי להתיש כח ה"ס"א הנ"ל וביותר בפרש בגלות המר הזה.

צריך לזוהר בפירורי פת כמדיון איברי עולה

שנתפקעו מעל גבי המזבח

ג. והנה צריך אני עוד להקדים לך הקדמה אחת מה שמצאתי בספר של"ה דהזוהר הגאון מו' ישעיה הורוויץ ז"ל שצריך כל אדם לזוהר מאד

בפירור של פת כדמיון איברי עולה שנתפקעו מעל גבי המזבח, וכמו שהיו הכהנים מוזהרין להחזיר איברים ופדרים שנתפקעו מעל גבי המזבח כדי שלא יהיה שליטת החיצונים נהנין מן אותן איברים ופדרים רק יניקתן היא מן העשן המתעקם ונוטה לצד צפון, כך הפרורי פת צ"ה להזהר בהם שלא ישליכם לארץ, ובפרט מפרורי שיורי המוציא שהן דוגמת איברים של עולה ונקראים תרומת מעשר שהוא קודש קדשים. (עיין מה שכתבתי בחיבורי הגדול הנקרא עופר האילים בפ' צו ותמצא נחת ע"ש).

ד. ומי שאינו נזהר בפירורי פת אזי באה לילית שהיא גימטריא וז"פ שהיא בהיפוך אתון פ"ת עם ת"פ כוחות שלה ושורה בבית האיש שהוא עד שמביאה אותו לידי עניות. ולכן נ"ל זהו כוונת המסורה "זאת תורת העולה הוא העולה" כתי' "הוא העולה" ולכאורה הוא תמוה ולפי מ"ש אתי שפיר ההוא סו"ג הוא העולה קאי על לילי"ת הרשעה שרוצה ליהנות מן פירורי פ"ת שהיא גימטריא ת"פ שהוא ממונה על העניות ודלות, והוא העולה קאי אאברי עולה שנתקרב ע"ג המזבח.

ולכן נ"ל פי' רש"י ז"ל דרוש זה של ר"ש ביותר הכתוב צריך לורז במקום חסרון כים דווקא בפ' זו דקשה לרש"י ז"ל הקרי הוא הי"א העולה והכתיב הוא הו"א העולה, אלא ע"כ צ"ל כדפירשתי לעיל דהו"א העולה קאי אקרבנות והי"א העולה קאי אפרורי פת, ולכן בא ר"ש לומר ביותר צריך הכתוב להזהיר במקום שיש חסרון כים לפי דלי"לית היא ממונה על העניות ודלות.

מי שדורך על פירורי פת נעשה עני רח"ל

ה. כמעשה דהובא בחולין, "אמר אביי מריש הוי אמינא האי דכנשי נשוורא משום נקיות הוא (ר"ל דכנשי נשוורא שמכבדין פרורי הפת, כך פי' רש"י ז"ל) א"ל מר משום דקשה לעניות.

"וי לזה שהוציא אותו מביתי"

האי גברא דהוי מהדר עליה שד דעניותא ולא הוי יכול ליה דקא זהיר אנשורא (ר"ל שהיה הבעל הבית נזהר מאוד בפירווי הפת) יומא חד כרך ריפתא ע"פ השדה ונפלו פירורים של הפת ע"ג עשבים וא"א היה לו ללקוט כל הפירורים, אמר השד דעניותא השתא וודאי נפל בידי בתר דאכיל אייתא מרא עקרינהו לכולא ושדא לנהרא (פרש"י שקל מרא שקורים בלשון אשכנז שאוב"ל ולקח הקרקע עם העשבים ועם הפירורים וזקק למיא), שמע קלא דהוו אמרי ווי ווי דאפקי להאי גברא מביתי". ולכן נ"ל דזהו כוונת רש"י שדרש דרוש זה דווקא במצוה זו בפ' העולה שהיא קרי, וכתיב, "הוא העולה" הי"א העולה כיון דרמזי נמי אליל"ית שהיא ממונה אעניות, ולכן אמר ביותר צריך הכתוב לזוז במקום שיש חסרון כים, שהפירווי פ"ת כל מי שלא נזהר בהן וזורקן לחוץ מביא לידי עניות ודלות, ולכן לא פירש"י דרוש זה כ"א דווקא מצוה זו וק"ל ונכון הוא, ולפי עניות דעתי היא כוונה אמיתית.

בפירווי המוציא יש קדושת איברי העולה

ז. ולכן צריך האדם להזהר שלא ישליך פירווי הפת וכל שכן פירווי של המוציא שיש בהן קדושת איברי העולה, ולכן נ"ל דלי"לית עם ת"פ מחנות שלה היא ממונה על הקרי, על כן צריך האדם להתפלל שלא יבא לידי קרי ויתרחק מהרהורים רעים המביאים האדם לידי קרי.

עצות להנצל מעון הברית

ובוא וראה עצה הגונה שאתן לכל מי שירא וחרד לדבר ה' שינצל מעון קרי, ענין ראשון כבר כתבתי בפרק ב' שיצייר האדם קודם שישן בדיוקנו של אביו ע"ש. וסגולה שנית היא שיעשה טבעת מכסף טהור ויחקק עליו אלו השמות שקבלתי מהאיש הקדוש מו' יואל ב"ש ז"ל מק"ק זאמושט.

ח. ואלו הן "שדי צמדכד אנקתם פסתם פספסים דיונסים יודך אדני", ואחר עשייה והחקיקה של הטבעת כסף יטביל הטבעת במקוה ארבעים סאה

ואחר כך יוכל לשאת על ידו ויוכל לילך בכל מקומות ויהיה לבו בטוח שינצל מעון זה, וישכון וישכב לבטח על משכבתו בלי שום מכשול ועון.

• בהעלותך •

פרק ע"א

א. "ויבא עד חברון" (במדבר יג, כב) ופירש"י, "מלמד שהלך כלב על קברי האבות להתפלל שם שיהיה ניצול מעצת מרגלים". ומכאן נתפשט המנהג יפה שבישראל שאנחנו הולכים על קברי אבות להתפלל ביום שמת בו אביו או אמו.

נשמות הצדיקים מרגישים בצער בני ישראל, ומתפללים בעדם ב. ואף אם הוא במקום אחר באותו הפעם ביאר-צייט ואינו במקום ששוכב שם אביו או אמו מ"מ כשהולך על שאר קברי ישראל להתפלל מ"מ מתעוררים כל הנשמות שבגן עדן באותה התפלה וסדנא דארעא חד הוא, שהקב"ה גור כן להיות נפשות הצדיקים מצויין על הקברות לטובת ישראל שיהיו שומעין לתחינות ותפלות ישראל הבאים להתפלל על הקברות. וכל מי שיש לו איזה צער יבא אל קברי אבותיו או שאר קברות ויודיע צערו להנפשות.

ג. כי בעת שהנשמות ונפשות שומעין תפלתן של החיים המתפללין על צערו אז עולין לרוחות שבגן עדן והרוחות עולין אל חדרי ג"ע אשר שם נשמות הקדושות ומעוררין האבות שבארץ ישראל ושם משתחוויים לפני כסא הכבוד ומתפללין על החיים.

המשנה בוכה ומתאנחת על שלא זכתה ליכנס לגן עדן ד. אכן כשהנשמה אינה זוכה עדיין למקומה בגן עדן העליון והיא עדיין נדחית מחוץ לפרגודא קדישא ונדה ונעה אזי גם הרוח והנפש נע ונד ובכל פעם באה הנפש ורוח בתוך הקבר ורואה הגוף מסוכב בתולעים ופיו פתוח

ותולעים מקשקשים בו וקרבויו וכני מיעיו מלאים רימה ותולעה אז הנשמה מתאבלת עליו כמש"ה, "ונפשו עליו תאבל".

שכרן של הצדיקים שזוכים לעולם הבא

ה. מה שאין כן כשהגוף קדוש וטהור אזי מתעכל הבשר ע"י העפר ואז נעשה גופו ובשרו עפר ואפר תיכף ואינו סובל שום צער של תולעים ורימה זהו שכר גופו ושכר הנשמה בג"ע העליון עולה מיד וכן הרוח לג"ע התחתון וכל שבת ור"ח עולה הרוח לג"ע העליון אשר שם היא הנשמה, ובהוא אור וזיו המהור יורדת למטה במוצאי שבת ויו"ט וראש חודש ואז עולה הנפש ומקבלת גם כן מהאור ומהזיו המהור שקבל הרוח למעלה הנשמה שבגן עדן העליון.

הנשמות עומדים מקבריהם ונותנים שבח והודאה להשם יתברך

ו. ואז הנפש יורדת ונכנסת תוך הקבר ונוטלת ציור הגוף שהיו בחיותן בעולם הזה ובציור הזה עומדין ממש בגופות כמו שהיו בחיותן ועומדים על הקברים ונותנים שבח והודיה לאל יתברך שמו על גדול מעלות אור הנשמה, וזיו פניהם מאירים באור גדול ואז מרבין בשירות ותשבחות בציורן ממש עם העצמות מרוקמות ומגולמות כדמיון הגוף.

המתים משבחים להשי"ת בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש חודש

ז. ואילו היה רשות לבני אדם לראותן היו רואים אותם בכל מוצאי שבת ומוצאי ראש חודש ויום טוב כדמיון גופות על הקברים ואו' שיר ושבח וזש"ה, "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", אומרים אין כתיב כאן אלא תאמרנה, שאומרים המתים שירה ושבח בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש חודש.

כשנא לאדם פתאום מחשבה טובה לתורה ולמצוות, ידע שאז עת רצון להתפלל

ח. וגם צריך להודיע בעוד האדם בחיים חיותו, אז הנשמה מעוררת את לבו של אדם לדבר ה' כי זה קבלה היא בידי מספרים קדמונים. ודע כי בכל עת שיבא פתאום מחשבה טובה בלב של אדם מחשבה של שמחה ואהבה לדברי תורה או מצוה אזי תדע שאז הוא עת רצון שתהיה מתפלל וזו התפלה דבוקה תיכף בהיכל מלך מ"ה הקב"ה, ובאשר שיש לפעמים עת וזמן שנפשו של אדם עגומה עליו קרוב הדבר שיש איזה גזירה רעה ח"ו על האדם או על קרוביו או גזירה רעה על כל העולם כי ע"פ רוב כרוזים יוצאים ומעוררין לבבות האדם כי הלב יודע מרת נפשו אף שבאזניו לא שמע, וע"כ אם יתעצל האדם ולא יתפלל תיכף אזי הגזרה ממשימת ובאה, על כן יזרו האדם את עצמו ויתפלל להקב"ה בדמעות כפי כחו.

מעשה מרבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, שביטלו גזירה רעה

ט. כמבואר בזוהר פ' קדושים, דיומא חד הוי יתיב רבי שמעון בן יוחאי אתרעא דלוד זקף עיניו וחזא שמשא דנהיר ואסתים נהור' והדר נהיר ואסתים נהור' והדר נהיר ואסתים נהורא והוי כן ג"פ אדהכי אתחשיך נהורא ואתחזי בשמשא אוכמי וירוקא, אמר רבי שמעון בן יוחאי לר' אלעזר בריה תא אבתראי ונחמי דהא וודאי גזירה אתגור והקב"ה בעי לאודעא לן דוודאי ג' יומין תליא גזיר' דאיתגור לעילא עד דמודיע הקב"ה לצדיקיא הה"ד כי לא יעשה אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים

י. עד דהוו אזלי אעלו בהאי כרם חמו חד חויא דהוי אתא ופומיה פתוח ומלהטא בארעא בעפרא ואחיד ידיה ברישיה דחוייא וחמא דהוי חיוויא מרחש בלישניה (ר"ל דהנחש היה מרמוז לעורר להנחש הקדמוני שהיא סמא"ל ולילית הרשעה שיתעוררו דינים קשים על העולם), א"ל רבי שמעון בן יוחאי לחויא חויא זיל ואימא להאי חויא דאתקרי נחש עליון דהא רבי שמעון בן יוחאי בעלמא שכית.

**רבי שמעון בן יוחאי הגין בחיים חיותו על כל העולם
שלא ישלמו מזיקים ומשחיתים ח"ו**

יא. עייליה רבי שמעון בן יוחאי לרישיה דההיא נחש לחד נוקבא דעפרא ואמר גוזרני בשם דכשם דתתא אתחזיר לנוקבא דעפרא כך עלאה יתחזר לנוקבא דתהומא רבא, רחיש ר' שמעון ב"י בצלותיה עם ר' אלעזר. עד דהוי מצלי שמעו חד קלא דהוי אומר פוטקרא דקיטפא עולו לאתרייכו קטפירי דבורייני לא שראן בעלמא דהא רבי שמעון בן יוחאי בטיל להון פי' דהוי יוצא בת קול על אותן ממונים דיכולין לעשות היזק לעולם שיהיו מוכרחים לעייל למקום הראשון במקום אשר שוכנים במדברות כיון דרבי שמעון בן יוחאי הוא עדיין קיים בעוה"ז וזכותו מגין על כל הפורעניות".

**בדורות הללו שאין לנו צדיקים כרבי שמעון בן יוחאי,
צדיכים יראי ה' להתפלל על דורם**

יב. ודע, אף שעכשיו בזמן הזה אין לנו בדור כמו רבי שמעון בן יוחאי שיוכל לבטל הגזירות רעות מ"מ חסדי ה' לא תמנו על כל דור ודור ומיד שנגזרה איזה גזירה למעלה רחמנא ליצלן מיד שלוחי מעלה מכריזים ומשמיעים הקול והכרוז ע"י תינוק ותינוקת והן מתנבאין ואינם יודעים מה מתנבאים. גם הקב"ה מעורר לב הכשירים ויראים שיתפללו על דורם והתעוררו' בא מעצמותן ובעת אשר איזה רעות מתעוררות אז מלאכי דינים משוטטים ומכריזים וחיצי דינים נשלחים ומביאים איזה חולשה לעולם או שאר עניינים רעים בר מינן.

כמה דברים שצריך האדם ליזהר כדי לינצל מכל רע רח"ל

יג. ואז טוב לאדם שלא להראות כל כך בחוץ תדיר כדאיתא בזוהר פ' נח, "כיון שניתן רשות למשחית אזי להאי שלוחא רשות לפגוע באינשי דמהלכין תדיר ברחובות ובשווקים ח"ו". ולכן צריך האדם להתפלל ע"ז להנצל מכל רע כנ"ל. וצריך האדם ליזהר שלא להזכיר שמו בתפלתו דכיון דמזכיר שמו אז משגיחין לעיין עליו במעשיו, וכן ימצאו מקטריגים דינוקי ליה ח"ו.

כאשר מתפלל לא יתפלל רק עבור עצמו, אלא שיכלול עצמו בתוך כלל ישראל

יד. והביא הזוהר ראייה שאמר אלישע הנביא לשונמית, "היש לך לדבר אל המלך דא הקב"ה דההוא יומא ראש השנה הוי דכדין איקרי הקב"ה מלך הקדוש ומלך המשפט, "ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת" לא בעינא דיזכרון שמי שיגיחון כי אלא בתוך עמי אני יושבת תא חזי בשעתא דרוגזא הוי בעלמא לא אדכר שם נח כיון דדינא אתעבר כתיב "ויזכור אלהים את נח" השתא אדכר שם נח.

אם האדם מביט אל הסוף, בודאי יצליח בתורה ובמעשים טובים ויבוא לחיי עולם הבא

טו. וכל זה להודיע כי האדם נידון במשקל, ולכל מעשה טוב יש מליץ טוב ולכל ענין רע יש מקטרג. אשרי מי שאוהב את נשמתו יותר מגופו ועושה עולם הזה שפל ועוה"ב עיקר, וכל יום ויום צופה ומביט אל הסוף שסוף אדם למות ואז בוודאי יצליח בתורתו ובמעשים הטובים שיבא לחיי עולם הבא.

פרק עב

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת דף ק"ט עמוד ב') כי העולם מתקיים על הבל פיהם של תינוקות בית רבן. ומכאן תראה שגדול שכר המלמדין עם התינוקות, ובכל מקום שתינוקות לומדים אצל רבם שם השכינה מצוייה ושורה שם.

תינוקות של בית רבן בוקעים רקיעים בשעת לימודם

ב. כדאיתא בזוהר פרשת לך לך, "רבי שמעון בן יוחאי כד הוי אתי למיחמי עולמייא בבי רב הוי אמר אזילנא למיחמי אפי שכינתא ומה שדייק ואמר כד הוי אתי למיחמי עולמייא בבי רב כי כן מנהג אנשי מעשה כשהיו פנויין מן המלאכה היו הולכים אל המלמדים כדי לקבל אפי שכינת'. ועל כן

צריך האדם לזוהר שכל ההולך לשם לבית המלמדים שם האם יהיא שכינתא רובצת על הבנים ופורסת כנפי שכינה על גדיי הצאן וכהבל פיהם של תנוקות בוקעים רקיעים ואוירים.

לימוד התורה עם תינוקות של בית רבן מציל את המלמד מעונש הגיהנם

ג. על כן צריך המלמד לשום אל לבו שהשכינה שוכנת אצלו ויעשה מלאכתו באמונה בלי רמיה באשר שהוא מלאכת שמים, ויראה שיהיה החדר אשר לומדין שם התינוקות נקי וטהור מכל לכלוך ויקיים "והיה מחניך קדוש" כי זה נקרא מחנה שכינה.

ד. ואיתא בזוהר חדש, "רבי אלעזר ברכי שמעון בן יוחאי פגע ביה אליהו והוי אליהו מתחזי אליו כדמות סבא ותינוק קטן הולך לפניו והיה מעבר נהר גדול לאעברא להך גיסא.

ה. אמר לו, סבא, רמיא להאי ינוקא על כתפאי בחד גיסא ואת על כתפאי ג"כ בהאי גיסא ואעביר לכון מעברא דנהרא רבא הדין, א"ל לא מארי דדרא את ולא תוכל לעברנא (ר"ל שא"ל ראיתי שאתה הוא ת"ח ותש כחך מחמת לימוד התורה שנקראת תושיה שמתשת כח של אדם), א"ל סבא (סבא) אי איתפוש אותך ורבייא הדין בתרי ידי ארימית יתכון פלגות מיל אחורי הנהר ושאמרת לי שהתורה נקרא תושיה ומתשת כח של אדם והלא התורה נקרא אסוותא שנאמר "רפאות תהי לשרך וגו' ולכל בשרו מרפא" אף אני שתיתי מהתורה יומין סגיאין כמה דשתי מילין דאסוותא ואישר חילי נטיל להון ואעבריגון על כתפוי, א"ל סבא (סבא) חילי סגי בעלמא הדין ובעלמ' דאתי ובגין רבייא הדין לא אשבוק לך ולא אתן רשות לשר של גיהנם ליגע בכך ואנא עייל לך לעלמא דאתי בתוקף חילי דאת לי תמן, א"ל רבי רביי' חילך וסגיאא בעלמא הדין ובעלמא דאתי ואת דמיין כהאי שמשא" וכו'.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי אלעזר בן רבי שמעון בן יוחאי – נראה אליו אליהו הנביא בדמות זקן וילד קטן הולך לפניו. המקום בו נראה אליהו לרבי אליעזר היה ליד נהר גדול והוצרכו שניהם לעבור את הנהר לשפתו השניה.

אמר רבי אלעזר לאליהו הנביא: "סבא, שים את הילד על כתפי האחת ואתה עלה על כתפי השניה ואעביר אתכם את הנהר". אמר לו אליהו הנביא: "האם אינך מגדולי הדור בתורה? – לא תוכל להעבירני (כלומר, מכיון שתלמיד חכם גדול הנך ודאי תש כוחך מחמת לימוד התורה, הנקראת 'תושיה' על שם שמתשת כוחו של אדם)."

ענה לו רבי אליעזר: "סבא! אוכל לשאת אותך ואת הילד הזה בשתי ידי למרחק של חצי מיל אחרי הנהר. ומה שאמרת, שודאי התורה שעסקתי בה התישה כוחי – אין הדבר כן, היות שהתורה נקראת גם 'רפואה', כמו שנאמר: 'רפאות תהי לשרך ולכל בשרו מרפא'. ובאמת שתיתי הרבה ממשקה רפואת התורה והתחזקתי". לקחם רבי אלעזר על כתפיו והעבירם את הנהר.

אמר לו רבי אלעזר: "גדול כוחי בעולם הזה ובעולם הבא, ובזכות הילד הזה לא אעזוב אותך ולא אתן רשות לשר של גיהנום לגעת בך, ואכניסך לעולם הבא בכוחי שיש לי שם".

אמר לו אליהו הנביא: "רבי כוחך גדול בעולם הזה ובעולם הבא, ודומה אתה לשמש וכו'."]

צריכין להתפלל על התינוקות של בית רבן

ו. ובהיות כי גדול שכר כח לימוד התינוקות והבל פיהם עושים הרבה פעולות טובות והצלחות מגזירות רעות וקשות כמו שאמרו רז"ל, "הקול קול יעקב, בזמן שהקול של תנוקות מצפצפים בבתי מדרשות ובבתי כנסיות של יעקב אין הידים ידי עשו לבא עלינו ח"ו בגזירות רעות ושמודות". על כן צריכין אנו גם כן להתפלל על התינוקות של בית רבן ועל יונקי שדים שהקדוש ברוך הוא יסוכם בצל כנפיו וישמרם מכל עינא בישא ומכל חולי

ופגעים רעים שינצלו מן אסכרה שבא אל התינוקות מחמת חסרון אור הלבנה, ולכן כתיב מארת חסר וי"ו.

סדר היום כשמוליכים את התינוק לבית הספר

ז. ובהגיע הזמן לתת התינוק לבית הספר ללמוד אצל המלמד ישכים האב בבוקר ויקיץ את הילד ויוליכנו בעצמו לבית רבו, ואף אם האב הוא זקן וגדול או פרנס ורב לא יהיה לו בושה בזה שמוליך את בנו פעם ראשונה לבית רבו של תינוק ויתן שבח והודיה להקב"ה שזיכה אותו לזכות את בנו להכניסו תחת כנפי השכינה. על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים, על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים, ומחוייב האב או האם לכסות התינוק תחת בגדו בהליכתו שלא יסתכל התינוק בשום דבר שמא בעולם.

ה. ואחר שמביא התינוק לבית המלמד יתן האב התינוק לתוך חיקו של מלמד ע"ש הכתוב "כאשר ישא האומן את היונק". ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו מביאין הלוח שכתוב עליו האל"ף ב"ת ויקרא המלמד לפני התינוק א"ב ג"ד ה"ו וכו' ואחר כך תשר"ק צפע"ם נמל"ך יטח"ז והדגב"א, ואחר כך יאמר התינוק כל אות ואות אחר המלמד ואחר כך יקרא המלמד הפסוק "תורה צוה לנו משה" וגו', ואחר כך פסוק ראשון של ויקרא והתינוק יענה אחר כל תיבה ותיבה. על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים, אחר התענית יעשה סעודה לעניים ויתן צדקה כפי יכלת ועל ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים.

על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים

ט. ואחר כך יתן מעט דבש על הלוח וילחך התינוק הדבש שעל גבי האותיות, ואחר כך יקח האב התינוק וישיכנו לבית באופן שלא יראה התינוק שום דבר ממא, וטוב שכאורתו היום לא תיגע שום אשה נדה בהתינוק, ולכן נכון הוא להתענות בו כיום אביו ואמו של התינוק ויתפללו אל אלהים שבשמים שיהיה הולד מוצלח בתורה וביראה ובמע"ט לאריכות ימים, ולעת ערב אחר התענית יעשה סעודה לעניים ויתן צדקה לפי מסת ידו ואז בוודאי

יהיה לב האב בטוח שיראת ה' יהיה על אותו התינוק, ודי באזהרה זו. על
ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים

שכר המגדל יתום בתוך ביתו

י. ומה מאוד גדול שכר של אותם האנשים אשר הם חשוכי בנים לגדל
יתומים בתוך ביתם, וישגיהו עליהם לנהגם בדרך ישרה כאלו ילדם, ואם
יכולת בידו להשיב לומדי תורה בביתו ולפרנסם שיהיה ביתו מלא תורה
פשיטא אשרי לו ואשרי חלקו. וכן מצינו ברש"י ז"ל שבהיותו גולה מן גלות
צרפת היה מתאכסן בבית עשיר פרנס אחד והיה העשיר הפרנס מפציר בו
שיתעכב בביתו וילמוד תורה ולרוב הפצרתו ובקשת העשיר היה רש"י ז"ל
מחבר ספר אחד והיה נקרא הספר הנ"ל על שם העשיר הפרנס, וכוונת רש"י
ז"ל היה לגדל ולכבד את שאר בעלי גמילות חסדים. על ההורים לכסות את
התינוק שלא יראה דברים ממאים

יא. ואשרי האיש אשר בוחר ובורר מקום יפה ונאה בביתו כדי ללמוד
שם כי הקב"ה מצוי בבית שלומדים בו תורה, וגדול יהיה כבוד בית זה
לעתיד בעת שיקבצו נדחי ישראל או יקבצו ג"כ כל בתי מדרשות ובתי
כנסיות לארץ ישראל ויהיו לצבי תפארת אמן.

• שלח •

פרק ע"ג

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "לא איברי לילה אלא לגירסא" גדול
כבוד הבית אשר קול תורה נשמע בו כי הענין הוא כך, כשאדם ישן על
מטתו או נשמתו נפקת מיניה ואז היא אסהדית באדם כל מה דעביד בהוא
יומא ודנין את הנשמה בין טוב לביש, כי בלילה בית דין של מעלה יושבים
בדין.

הנשמות יוצאים ומעידים על מעשיהם שביום

ב. ובשעה ראשונה כיון שהשמש נכנסה למקומה או יש ממונה מכריז כרוזא דרך י"ב שערים אשר הם נפתחים כשהחמה יוצאת לזרות. ונסגרים כשהחמה שוקעת כל הלילה ואז כל אינון ממונים מלאכים דאינון ממונים על שמירת העולם כולם מתכנשין לעילא והשערי רחמים ננעלו והבתי דינים מתעוררין ועומדין מלאכים הממונים על התקיעות ותוקעין וזהו סימן שיעמדו מלאכים בחצי הלילה המיוחדים לומר שירה, ואז תיכף מתעוררים המלאכים ועומדין באימה וכיראה בקדושה ובמהרה ומשוררים ומזמרים קמיה קב"ה ואז בתחלת הלילה בני נשא ניימין על ערסיהון ונשמותיהן נפקין ומעידין על עובדיהן די ביממא ועומדין ברין.

השכינה והצדיקים בגן עדן שומעים קול התורה שלומד האדם בעולם הזה, ומבקשים ממנו ללמוד בקול כדי שישמע קולו במדומים

ובחצות הלילה אתער רוח צפון רוח חזק וקם חד ממונה וכטיש ביה בשרכיטא והרוח שכך וכדין אתער הקב"ה לאשתעשעא עם צדיקא הה"ד "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני" וגו'.

אשריהם ואשרי חלקם

ג. והקדוש ברוך הוא מושך חוש של חסד על אותן האנשים העומדים בלילות לעבודתו ומשמרים אותן מכל פצעים ופגעים רעים ועליהם נאמר, "יוםם יצוה ה' חסדו וכלילה שירה עמי". ובוודאי יומשך עליו חוש של חסד ואור גדול מנטיעות שבגן עדן מאותו המקום הנקרא נחל קדומים וחלקו מוכן ומזומן לאחר מותם במקום מגוחה ושמחה, אשרי לו ואשרי חלקו.

אל יקל בעיניך לימוד התורה בלילה

ד. על כן אל יהיה קל בעיניך לימוד התורה בלילה, וקדמונינו ז"ל היו מתחכמים והיו עושים סימנים לכיון חצות לילה לקום ולעסוק בתורה כדי

להתחבר כחדא עם צדיקים שבגן עדן השומעים תורה מפי הקב"ה כדמצינו בזהר:

"רבי אבא ורבי יעקב הוו אזלו מטבריה לכפר מרשא ונתאכסנו אצל אושפיזא. כד בעי למשכב, אמר רבי אבא למרי' דביתא אית הכא תרנגולא, א"ל האושפיזא אמאי, א"ל איצטריכנא למיקום בפלגות ליליא.

ה. אמר לו, לא איצטריכנא דהא אית לי סימנא אחרא דהדין טיקלא דקמי ערסיה מלינא מיא ונטויף טויף טויף בפלגות לילה ממש אתרוקן כולהו מיא ואתגלגל האי קיטפא דהיינו (טיקלא) ואשתמע קלא בכל ביתא וכדין הוא פלגות ליליא (פי' שהיה כלי מים תלוי לפני מטתו והוי עשוי כגלגל וכל זה היה נוטף טויף טויף וכדרך שעושין במדינה זו (האור ווערק) עד שמוציא כל המים שבכלי עד חצות. וכל זמן שהיו מים אפי' מעט מזעיר קאי אקיומיהו וכשנגמרו כל הטפין לצאת אזי נתהפך הגלגל ונופל למטה ונהפך הכלי והיה מרעיש וצועק ונשמע קולו עד שהקיצו אותן האנשים שהיו בחדר ההוא, והיה שם באותו הבית חד סבא דהוה קם בכל פלגות לילה ואשתדל באורייתא ובגין דא עביד האי, אמר ר' אבא בריך רחמנא דשרנא הכא.

סוד "חצות לילה אקום להודות לך"

ו. ובהגיע זמן חצי הלילה קמו כולהו והוי עסקי באורייתא וכו'. אמר ר"א לתרין בנוהי כו' ענין השכר דהקב"ה משתעשע עם צדיקים ועייל בפלגות לילה לגן עדן ולכן אמר דוד "חצות לילה אקום להודות לך", אמר רבי אבא וודאי שפיר קאמרת אבל מנא לך הא, א"ל כך למדתי מן סבא אחרא.

ז. תו הוי אמר להו, בתחלת שעתא קמייתא דלילה כל הדיינים דלתתא מתערין ואולין ושאיין בלילה בפלגות לילה ממש אתער הקב"ה בגן עדן ודינין דלתתא לא משתכחין וכל נמוסין דלעילא לא אשתכחו אלא בפלגות ליליא דכתיב, "ויחלק עליהם לילה ויהי בחצי הלילה". וכמה מקומות בתורה מצינו הכי, דוד המלך קרי להקב"ה חצות לילה ממש ר"ל היודעים סוד שהנוקבא הנקראת מדת לי זה יוצאת מאחורי חדוהי דהיינו ממחציתו, ועל כן דוד הוי קרי להקב"ה חצות לילה וזהו שדייק בזהר דאיהו חצות לילה

ממש. וזהו סוד גדול ואין מגלין אותו אלא לצנועין וליודעי חן ומלכות בית דוד נקראת מדת לילה ועל כן קם דוד בחצות ליל כדכתיב, "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", סוד משפט וצדקה גם כן ידוע למבין מדעתו או למי שיש קבלה בידו דמהני דינין נפקין דינא דמלכותא דינא, אתי ר' אבא ורבי יעקב ונשקוהו וכו', אדהכי אתי האי ינוקא ושאל אמאי כתיב חצות לילה, ר"ל מאחר דקאי אנוקבא דנקראת חצות לילה ומדת חצות אינו משמע שהוא מדת לילה לגמרי אלא כי אם מחצות של מדת לילה, אמר הא אתמר בפלגות לילה מלכות דשמיא אתער (פירוש וא"כ כבר מבואר דמשום הכי צריך שיהיה נקראת חצות לילה דאיהו הקב"ה הנזכר להראות דאז מתגלה מלכותא דשמיא הנקרא ועיר והבן). אמר האי ינוקא אנא שמענא מלה, פתח האי ינוקא ואמר מאחר דבחצות מתגלין החדשים ועל כן באותו העת יש דין ורחמים, ועל כן נקרא אז חצות לילה פלגות דינא היא דנהרא אנפחא בסישא דחדס. קם רבי אבא ושוי ידיו על רישא דהאי ינוקא וברכיה.

החיוב להכין כסא לאליהו הנביא קודם ברית מילה

ח. פתח רבי אבא ודרש סודות נפלאות בענייני דמילה ואמר דבשעה שמכנים האב את בנו למול ערלתו בההיא שעתא קרי קב"ה לפמליא דיליה ואמר חמוי פמליא דילי מה בני חביבין עברין בעלמא, בההיא רגעא מזדמן אליהו הנביא וטאם עלמא בד' טאסין ואודמן תמן על דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כורסייא לאליהו והוא סליק ואסהיד קמי קב"ה דישאל הן מקיימן בריתו של אברהם אבינו וכו'.

ט. אדהכי הוי נהורא קמו רבי אבא ורבי יעקב ובעו למיזל, א"ל האי גברא במאי דעסיקתו בחצות לילה אשתלימו אמר מאי הוא אמר להו דתיחמון למחר אנפוי דמארי קיימא בעל ברית שהוא אליהו הנביא דהא דביתאי בעית בעותא דא מינייכו על הברית מילה וגזר קיימא דברא דאתיילדת לי יהיה למחר הילולא דיליה, א' רבי אבא בעותא דמצוה ולמיחמי אנפוי דשכינה אוריכו (פי' המתינו) כל ההוא יומא בהאי לילה כגש

האי גברא כל אינון רחימין ואחר הסעודה השתדלו באורייתא ולא הוי מאן דנאים.

בלילה שלפני הברית מילה צריך הילד שמירה מן המתכבליים
 י. והובא שם בזהר דהענין כי באותו הלילה שלפני המילה צריך הילד שמירה מעולה מן אותן המתכבלין שלא זיקו להיולדת ולהולד, וע"כ המנהג שקורין בל"א וויין נאכט ובלשון פולין וואכט נאכט, ולומדין כל הלילה אז מקויים הכתוב ליהודים היתה אורה זו תורה וששון זו מילה ויקר זו תפילין. והזהר הביא באריכות שהאיש הקדוש הנ"ל כנס כל אודהיו לומדי תורה שהיו גורסין כל הלילה.

התורה מגנת ומצלת מכל נזק שבעולם

יא. וכן הוא ראוי לעשות לנו ג"כ באותו הלילה כי התורה היא מגנת ומצלת מכל חיבול ומכל נזק בעולם, ואחר כך אמר בעל הברית במטו מינייכו לימא מילא חדתא כל אחד ואחד והיו מחדשין ד"ת בענייני דמילה וכוונתו היה שדברי תורה הוא תועלת גדול לשמירת הולד ולשמירת היולדת.

על ידי התורה שלומדים בלילה קודם הברית, מתגלה אליהו הנביא וזה גורם טובות וישועות לישראל

יב. ועוד הביא הזהר שע"י התורה שעוסקין בלילה של וויין נאכט אליהו מתגלה בהארות גדולות של רצון העליון וע"י זה גורם הרבה טובות וישועות לישראל, ואחר כך אמר ר' אבא להבעל הבית ולהאי סבא מאחר דאתון חכימין טובא מפני מה אתם יתבין הכא, אמר הבע"ה אי צפרין יתעקרו מאתרייהו לא ידעין לאן מאסין כד"א כצפור נודדת מן קינה כן איש נודד ממקומו וכן אם אנו עוקרין דירתינו מכאן שהוא מקום מוכן אצלינו ללמוד תורה לא נדע לאיזה מקום יהיה הישוב שלנו ללמוד תורה, כי מקום זה הוא מוכן ומסוגל אלינו ללמוד התורה ואתרא דא זכי לון באורייתא והכי אנן נוהגין בכל פלגות לילה עסקינן באוריית' עד צפרא וכד צפר' אתי ריחי חקלא

ונהרי מיא נהרי לן אורייתא ואתישבא בליבנא, וגזר דין הוא משמים דמוכרחים אנו לדור בהאי אתר וכמה סרכין בעלי תריסין אסתלקו הכי פי' דהוו מתין באותן הימים על דלא עסקו באורייתא וכדין אשתדלותא דילן יומא וליליא בתורה ואתרא דא קא מסייע לן, והוי יתבין עד דנהיר יממא.

פני רבי אבא היו כאש להכה מרוב חדות התורה

יג. כיון דהוי התחיל לנהור יממא, אמרו לאינין דרדקי דיפקון ויחמי אי נהיר יממא ואחר כך כל חד לימא מילא חדתא נפקו וחמו דהוי נהיר יממא, אמר חד ינוקא זמין האי יומא אשא מלמעלה, אמר ינוקא אחרא ובהך ביתא, אמר ינוקא תליתאי סבא חד הכא הוא מזומן לאתוקדא בנורא, אמר ר' אבא רחמנא לישזבן, תוהא, ולא יכול למלא אמר קוטרא דהורמנא בארעא אתפס (פי' קשר ותוקף הרשות מלמעלה נתפס בארץ) ר"ל שהיו יודעים שירד אש מהשמים בבית ההוא, וכן הוי דבההוא יומא חמו חבריאי אפי דשכינתא ואסתחרו כאשא (פי' האש מהשכינה היה מסבבת אותם ור' אבא אתלהט פניו בנורא מחדוותא דאורייתא).

אליהו הנביא אמר פסוק (תהלים סח, ה) "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך" וגו'

יד. תאנא כל ההוא יומא לא נפקו כולהו מביתא ואתקמר בקטרא והוי חדאין במילין חדתין כאלו קבלו ההוא יומא אורייתא מטורא דסיני, והוי שומעין קול בשעה שהיו מביאין התינוק לבית הכנסת שהיה אליהו הנביא אומר פסוק (תהלים סח, ה) "אשרי תבחר ותקר"ב ישכ"ן חצרי"ך נשבע"ה בטו"ב בית"ך קדו"ש היכל"ך", והוא סוד גדול, שיש בפסוק זה מ"ב אותיות דהן סוד שם של מ"ב וסודו אין מגלין אותו אלא לצנועין, ויש בפסוק זה עשרה תיבות כנגד זה כתב הזוהר באמירת פסוק זה בשעת המילה מעטרים עשר חופות להתינוק הנימול לעולם הבא.

אשרי לאדם שמל בנו בשמחה

טו. ואחר כך פתח חד ינוקא ואמר תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא כאלו קריב כל קרבנין דעלמין קמיה קודשא בריך הוא. בגין כן בעי לסדרא מדבחה במאנא חד מלייא ארעא למיגזר עליה האי קיימא ברית קדישא ואתחשב קמיה קב"ה כאלו אדבח עליה עולה וקרבניה הוא ריח ניחוח וכו' בגין כך זכאה חולקיה מאן דקריב האי קרבנא בחדווא קמי קב"ה ובעי למיחדיה כל האי יומא.

אמר ר' אבא זכאן אתון בעלמא הדין ובעלמא דאתא ועליכון אתמר (דברים ה, ד) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום", והוי שמחין כל היום בחדוה דמצוה ובחדוה דאורייתא, והאי תינוק שנוגד הביא בזוהר שהיה רב אידי ב"ר יעקב שהוזכר התנא כגמרא, בריך ליה ר' אבא ואזיל לאורחא.

טז. כד אתא רבי אבא לגביה רבי שמעון בן יוחאי והוי דחיל למימר דברים האלו ששמע מהנהו חסידים ומפי התינוקות הנזכרים לעיל לפני רבי שמעון בן יוחאי דלא יתענשון על ידוי (פי' שהיה מתיירא ר' אבא לגלות זה הענין לפני רבי שמעון בן יוחאי שלא יגזור רבי שמעון בן יוחאי עליהון שיהיו גולין למקום אחר כדי שיתפרסם תורתם ברבים כדי שרבים ילמדו תורה מהם), ואחר כך סיפר ר' אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי כל המעשה הנזכר לעיל, אמר רבי שמעון בן יוחאי כל הני מילי מעלייתא הוו ממירין גבך ולא אמרת לי גזורני עלך דכל תלתין יומין אלין תתנשי התלמוד ממך והא כתיב (משלי ג, כז) "אל תמנע טוב מבעליו" וכו' עיין שם באריכות.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי אבא ורבי יעקב הלכו מטבריה לכפר טרשא והתארחו באכסניה אחת. כאשר רצו לשכב לישון, פנה רבי אבא אל בעל האכסניה ושאלו: "יש לכם כאן תרנגול?" שאלו בעל האכסניה: "לשם מה לך תרנגול?" ענה לו רבי אבא: "רוצה אני לקום בחצות". אמר לו בעל הבית: "אין אני נזקק לתרנגול כדי להתעורר, שכן יש לי כלי מורה שעות ליד מטתי. כלי זה הנו

גלגל מלא מים ולו חור בתחתיתו והמים נוטפים מתוכו מעט מעט. כאשר מתרוקן הכלי לגמרי, מתהפך הוא, מתגלגל ומשמיע קול רעש גדול, עד שמתעוררים כל דרי הבית. כלי זה התקנתי לצרכו של זקן אחד, המתעורר מדי לילה בחצות כדי לעסוק בתורה.

אמר רבי אבא: "ברוך ה', ששלחני לאכסניה זו!"

בהגיע חצות הלילה קמה כל החבריה לעסוק בתורה. הסביר אותו זקן לשני בניו את ענין חצות הלילה, בו נכנס הקדוש ברוך הוא לגן עדן ומשתעשע שם עם הצדיקים, לכן אמר דוד המלך: "חצות לילה אקום להודות לך".

אמר רבי אבא: "ודאי יפה אומר אתה, אולם מנין לך זאת?" ענה אותו זקן: "כך למדתי מזקן אחר". עוד אמר הזקן: "בתחילת הלילה מתעוררים הדינים ושמים בעולם, ובחצות לילה ממש מתעוררת השפעתו של הקדוש ברוך הוא בגן עדן והדינים מסתלקים מן העולם, וכל ההשפעות העליונות באות בחצי הלילה, כמו שכתוב: 'ויחלק להם לילה ויהי בחצי הלילה'.

ובכמה מקומות בתורה רמוז ענין זה של 'חצות הלילה'. דוד המלך קרא להקדוש ברוך הוא בחצות הלילה, ליודעים סוד הכוונה למקום שבו מתחילה קומת הנקבה מאחורי הזכר והוא מהחזה ולמטה, כלומר ממחצית גוף הזכר, לכן קרא דוד להקדוש ברוך הוא 'חצות לילה'. וזהו שדייק בזה, שהוא חצות לילה ממש וזהו סוד גדול, שאין מגלים אותו אלא לצנועים וליודעי ח"ן, ומלכות בית דוד נקראת 'מדת לילה'. על כן קם דוד בחצות הלילה, כמו שכתוב: 'חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך'. וסוד 'משפט וצדקה' גם כן ידוע למבין, שמדינים אלו 'משפט וצדקה' מקור הענין 'דינא דמלכותא - דינא'. באו רבי אבא ורבי יעקב ונשקו לזקן על דבריו הנפלאים.

והנה קם ילד ושאל: "מדוע כתוב 'חצות לילה'?" והתכוון בשאלתו, שהרי הזקן הסביר שחצות מרמז לנקבה, היוצאת מאחורי חזה הזכר, והנקבה היא מדת לילה ממש ולא חצות לילה.

ענה לו הזקן: "הרי אמרנו, שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים, המרמזת להקדוש ברוך הוא הנקרא 'זעיר'."

אמר הילד: "ואני כך שמעתי: היות שבחצות לילה מתגלים החסדים ובאותו הרגע משמשים ביחד דין ורחמים, לכן נקרא אותו רגע 'חצות לילה', שהוא רק חצי דין, שהרי הפנים כבר מוארים באור החסד."

קם רבי אבא הניח ראשו על ראש הילד וברכו.

פתח רבי אבא ודרש סודות נפלאים בקשר לברית מילה ואמר: "בשעה שמכניס האב את בנו למול ערלתו – באותה שעה קורא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו ואומר: 'ראו מה עושים בני החביבים בעולם הזה!'"

באותו רגע מזדמן אליהו הנביא למקום הברית. במהירות מגיע הוא לשם, שהרי בארבע טיסות עובר הוא את כל העולם, לכן למדנו שבעת עריכת הברית צריך האדם להכין כסא לאליהו הנביא. לאחר הברית מתייצב אליהו הנביא לפני הקדוש ברוך הוא ומעיד, שישראל שומרים את בריתו של אברהם אבינו. "בינתיים עלה השחר ורבי אבא ורבי יעקב רצו להמשיך בדרכם. פנה אליהם בעל הברית ואמר: "את התורה בה עסקתם בחצות הלילה יש לכם הזדמנות לקיים!" שאלוהו: "למה תרמונה מילותיך?"

ענה להם: "מחר תוכלו לזכות לראות את מלאך הברית – את אליהו הנביא, ואשתי מבקשת ממכם להשאיר אתנו לברית המילה שתערך מחר". אמר רבי אבא: "לבקשתכם זו, שהיא בקשת מצוה וראית פני השכינה לא נוכל לסרב". המתינו הצדיקים כל אותו היום. בלילה הזמין בעל הבית את אוהביו וכל החבורה עסקה בתורה כל הלילה. טעם ענין זה להיות נעור בלילה שלפני הברית ולעסוק בתורה – מבואר שם בזהר, שהוא משום שהתינוק צריך בלילה זה שמירה יתירה מן המזיקים, לכן המנהג, שלומדים כל הלילה ומקימים בזה את הפסוק: "ליהודים היתה אורה" – זו תורה, "ויששון" – זו מילה, "ויקר" – זה תפילין. והזהר הביא באריכות, שאותו זקן קדוש כנס את כל אוהביו והם למדו כל הלילה, וכן ראוי לנהוג, כי התורה מצלת מכל נזק שבעולם. בעל הבית בקש מכל אחד מן האורחים לומר דבר

חדוש בתורה, וחדשו דברי תורה בעניני מילה. עוד מובא שם בזהר, שעל ידי התורה, שלומדים בלילה שלפני המילה, מתגלה אליהו הנביא בהארות גדולות וגורם הרבה טובות וישועות לישראל. אחר כך שאל רבי אבא את בעל הבית ואת הזקן שעמו: "מאחר שהנכם כה חכמים, מדוע יושבים אתם במקום בודד זה?" השיב לו בעל הבית: "כצפור הנודדת מקינה, כן איש נודד ממקומו. במקום זה זכינו ללמוד תורה בשלחה, ואין אנו יודעים אם במקום אחר נזכה לכך, ובפרט שמקום זה מסוגל ללימוד תורה. בכל חצות לילה קמים אנו ועוסקים בתורה עד הבוקר, וכשמאיר הבוקר, מתבשמים אנו מריחות השדות ונהרות המים שבסביבה ומתרחבת דעתנו להבנת התורה, וזו מתבהרת ויושבת בליבנו. גזירה מן השמים היא לנו שנגור דוקא במקום זה, וכמה חשובים וגדולים נפטרנו בזמן האחרון על שלא עסקו בתורה כראוי, לכן עוסקים אנו יומם ולילה בתורה, וזכות המקום מסיעת לנו בזה."

ישבו החכמים עד שהאיר היום. משהאיר היום, פנו לכמה ילדים, שיצאו לראות, אם אכן כבר האיר היום, ובקשו מהם לומר דברי חדוש לכשיחזרו משליחותם. ראו הילדים שהאיר היום, ובא הראשון ואמר: "היום עתידה לרדת אש מן השמים!" בא השני ואמר: "ובבית זה!" הוסיף השלישי: "זקן אחד עתיד להשרף באש זו!" אמר רבי אבא: "רחמנא יצילנו!" נדהם רבי אבא, ולא יכול לדבר. אמר: "נראה, שהגזרה כבר נרשמה בארץ, שאמנם כך יהיה, שתרד אש לבית". ואכן כך היה: "עסקו החברים בתורה וזכו לראות את פני השכינה, שסובבה אותם באש, ופניו של רבי אבא נתלהמו מאותה אש מחמת שמחת התורה."

ולמדנו: כל אותו היום לא יצאה אותה חבורה קדושה מן הבית. הם עסקו בתורה ושמחו בחדושיה כאילו קבלוה עתה מסיני. בשעה שהביאו את התינוק לבית הכנסת, שמעו את קולו של אליהו הנביא, שהכריז ואמר: "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה מטוב ביתך קדוש היכלך". בפסוק זה רמזו סוד גדול, שיש בו, בפסוק זה ארבעים ושתים אותיות כנגד שם של מ"ב, וסודו אין מגלים אלא לצנועים. יש בו בפסוק זה, עשר תיבות כנגד עשר חופות, המעטרות את התינוק הנימול לעולם הבא.

אחר כך פתח ילד אחד ואמר: "למדנו: כל המקריב את בנו לקרבן, כאילו הקריב את כל קרבנות העולם לפני הקדוש ברוך הוא. לכן צריך בעל הברית לסדר מזבח לפני הקדוש ברוך הוא – כלי מלא עפר – כדי לחתוך עליו את הערלה, ודבר זה נחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאילו הקריב קרבן עולה לפניו, וקרבנו הוא ריח ניחות. בשל כך אשרי מי שמקיים את ברית המילה בשמחה לפני ה', וצריך הוא לשמוח כל אותו היום." אמר רבי אבא: "אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא! עליכם נאמר: 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום!'" שמחו החברים כל אותו היום בשמחת המצוה ובעסק התורה, ואותו תינוק שנימול – הובא בזוהר, שהוא רבי אידי בן יעקב התנא, הנזכר בגמרא. לבסוף ברכם רבי אבא ויצא לדרכו. משנכנס רבי אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי פחד לגלות לו את סודות התורה, ששמע מבני החבורה, שישבו במקום הכבוד ההוא, כדי שלא יגזור רבי שמעון עליהם שיגלו ממקומם למען תתפרסם תורתם ברבים.]

עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי

זו על בן צריך האדם לזיזר לקום בחצות הלילה לעבודת בוראו ולעסוק בתפלה ובלימוד התורה איש כפי השגתו, ולעשות התורה קבע ומשא ומתן עראי, ויראה האדם כשיזכה לבן זכר לנהוג כמו שכתבתי לעיל כי לא דבר רק הוא להציל נפש מישראל ולהדביק ישראל בשכינה כמה דאת אמר "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום", או צדקתם עומדת לעד אמן.

פרק עד

א. איתא בזוהר פרשת נח, "רבי אלעזר ורבי יוסי חמוי אזלי מאושא ללוד, אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אפשר דשמעת מן אבוך רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב "ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים" מאן אינון הוי, א"ל לא ידענא וכו'.

ב. עד דהוי אולין חמו חד מערתא, שמעו חד קלא דאמר תרין עוזלין דאיילתא עבדו קדמי רעותא דניחא לי ואינון הוי משריתא קדישא שפגעו ביעקב והלכו לפניו, אתרגיש ר"א ואתער בנפשיה (לשון התעוררות וחרדה) ואמר רבון דעלמא כך אורחוי' טב לן דלא נשמע שמענא דא ולא ידענא.

המלאכים שפגשו את יעקב אבינו ע"ה, היו אברהם ויצחק

אתרגיש להו ניסא, ושמעו קלא דאמר אברהם ויצחק הוי, נפל ר' אלעזר על פניו חמא דיוקניה דאבוי, א"ל אנא שאילנא מי הוו המלאכים, והשיבו לי אברהם ויצחק הוי שהם נודמנו לילך לפני יעקב בכרחו מפני לבן הארמי. ואף דיצחק היה עדיין קיים מכל מקום נשמתו פרחת ממנו ועלה למעלה בשעת עקידה ואתחבר עם נשמת אברהם ואולו לפני יעקב וזה שאמר הכתוב (בראשית לא, מב) "אלקי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי".

על האדם להזהר ממחשבות רעות שמביאים אותו לעבירות חמורות רח"ל

ג. ואמר רבי שמעון בן יוחאי, לא ליעקב לבד היה מזדמן נשמת צדיקים אלא לכל ירא שמים מזדמנין לו נשמת צדיקים להצילו מן הרהורי עבירה ומכל שכן מהעבירה עצמה, מה שאין כן אם אדם הוא מתהרר בהרהורים רעים הן בעיר והן בשדה והן בבית מזדמן אליו מזיק אחד תני"א שמה והוא ממונה על זה ההולך ובהליכתו הוא מחשב מחשבות רעות וזרות וניזוק הוא מאליו, והמזיק נזקק לו ואינו סר ממנו עד שמביאו לידי חטא חמור ויפגם בנשמתו בעו"ה פגם מאוד אשר יתחרט בסוף ימיו ויהיה פסידא דלא הדר.

בכל מקום שהאדם הולך יש מסייעין למחשבותיו לטוב או לרע ח"ו

ד. למען תדע כי בכ"מ שאתה הולך שם יש מסייעין למחשבותיך הן לרעה והן לטובה. ואחר כך שאיל ר"א לרבי שמעון בן יוחאי אביו מה אנן לעלמא דאתי, א"ל אנא ואנת נשתעשע עם דוד מלך ישראל קם ר' אלעזר עד דהוי חמוי ליה דאנפוהי נהירין כשמשא, א"ל מלתא חדתא שמעתא, א"ל

זכאין צדיקים שמתחברין עם צדיקים בסוד "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכך".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[כתוב בזוהר בפרשת נח: רבי אלעזר ורבי יוסי חמיו הלכו מאושא ללוד. פנה רבי יוסי לרבי אלעזר ושאלו: "אולי שמעת מאביך, רבי שמעון בן יוחאי, פרוש על הפסוק: 'ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים'? מי הם מלאכים אלו?" אמר לו: "איני יודע". בעודם הולכים, ראו מערה אחת ושמעו קול בוקע מתוכה ואומר: "שני עפרי האילה עשו לי נחת רוח, והם הם המלאכים הקדושים, שלוו את יעקב והלכו לפניו.

התרגש רבי אלעזר ואמר: "רבון העולם! כזו היא דרכך!! מוטב היה לולא שמענו קול זה, שהרי הקול סתם, ולא פרש מי הם אותם מלאכים, והשאירנו בספקות גדולים יותר מאשר לולא שמענו אותו!", התרחש להם נס, והם שמעו קול נוסף שאמר: "אותם מלאכים – אברהם ויצחק היו". מרוב התרגשות נפל רבי אלעזר על פניו. בנפלו על פניו ראה את דמות דיוקנו של אביו ואמר לו: "שאלתי, מי היו אותם מלאכים, שלוו את יעקב, והשיבו לי מן השמים, שהם היו אברהם ויצחק, שנזדמנו ליעקב, כאשר ברח מפני לבן הארמי. למרות שיצחק היה עדיין בחיים, פרחה נשמתו ממנו עוד משעת העקידה והתקשרה עם נשמתו של אברהם, ושניהם לוו את יעקב. זה שאמר הכתוב: 'אלוקי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי'".

ואמר רבי שמעון בן יוחאי: "לא רק ליעקב מזדמנת נשמות הצדיקים, אלא לכל ירא שמים מזדמנים הם כדי להצילו מעבירה, אולם אם מטמא האדם את עצמו בהרהורים רעים בעיר, בבית ובשדה – מזדמן לו מזיק אחד ושמו חניה, והוא נדבק בו ומביאו לידי חטא חמור, שיפגום פגם גדול בנשמתו, עליו יתחרט בסוף ימיו, וקשה יהיה לו לתקנו. לכן על האדם

לדעת, שבדרך שמכוון הוא את מחשבותיו, כך יסיעוהו מן השמים בין לרעה ובין לטובה".

אחר כך שאל רבי אלעזר את רבי שמעון בן יוחאי אביו: "מהו חלקי לעולם הבא?" השיב לו רבי שמעון: "אני ואתה נשתעשע עם דוד מלך ישראל". קם רבי אלעזר ושמח, עד שהאירו פניו כשמש.

שאלוהו: "האם שמעת דבר חדוש בתורה, שכה שמח הנך?" השיבם: "אשריהם הצדיקים, שמתקשרים עם הצדיקים בסוד כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

גם אם אסף ממזון הרבה, לא יהנה מן העולם הזה יותר מדאי

ה. על כן, בן אדם, בן אדם, למען ה' אלהי ישראל ולמען נשמתך המהורה החצובה מתחת כסא כבודו ית' ראה דרכיך וחכם ליישר דרכיך וסור עיניך מראות ברע ותרגיל להסתכל בדברים קדושים כמ"ש בפ' ב' לעיל, ולא תעלה על דעתך קנאה בשל אחרים ובשביל כן תנצל מגזל וממון שאינו של יושר, ותתנהג בסדר נכון אף אם אספת ממזון הרבה ולא תתענג בממונך הרבה ואל תרבה בזוללות וסובאות, רק תמיד יהיו מחשבותיך שאתה צריך ליתן דין וחשבון על מוצא שפתיך ומכ"ש על מעשיך הרעים ומזכרים.

**בעולם העליון אי אפשר להעלים ולהכחיש מעשים הרעים,
כי המלאכים שמלווים את האדם מעידים עליו**

ו. ואם תאמר פן תוכל להעלים ולכחש הרי העדים עומדים הן הן המלאכים המלווין לאדם באים ומעידים באיזה יום ובאיזה מקום נעשה העבירה או המצוה, ובאין ומשפחין על פניו ואמרים לו רשע איך נשאלך לכך לכחש ולשקר את פני בוראך הלא הכל גלוי לפניו והוא יודע כל מחשבותיו של האדם והוא בוחן לבבות וחוקר כליות.

כל מעשה טוב יהא חשוב בעיניך

ז. על כן צריך האדם לידע בכלל שהקב"ה הוא מדקדק עם בריותיו אפילו על דבור קל ומכל שכן על המעשה, והרבה שלוחין ודינים קשים יש להקב"ה להפרע ממי שאינו עושה רצונו. על כן כל מעשה טוב יהיה יקר בעיניך, אם הוכא דרך מצוה לידך תשמח מאשר בא לידך מציאה של אבן טוב ותתן שבח להקב"ה על שזיכה אותך והביאך לידי איזה מצוה.

תהא זריז לקיים מצוה שנחשבת "כמת מצוה"

ח. ובפרט אם יזדמן לך איזה מצוה שאין לה מהדרין תהיה מהזריזים ומקדימין במצוה בכל יכולתך בגופך ובמאודך ובנשמתיך כי האי מצוה שאין מתעסקים נקראת מת מצוה שאין לו מתעסקים ואתה תחזיק בה ותזכה בה, ובוזה תגביה ותרים קרן של מצוה זו ממש כמו שהקב"ה מרים מאשפה עני ואביון, ואותו המצוה תהיה לך מליץ ופרקליט יושר בפני הקב"ה אף שנגזר על אותו האדם איזה גזר דין ח"ו המצוה היא נזקפת ועומדת לפני כ"ד של מעלה עד שיבטל הגזר דין, ועל זה נאמר (איוב לג, כג) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו" וגו'.

אם האדם עוסק בתורה לשמה,

שר הפנים מכבדו ומדליק לפניו נראות מהוד והדר

ט. ועל אחת כמה וכמה אם האדם עוסק בתורה לשמה שהיא מוכרת מכל המצות אזי יהיה שכרו כפול ומכופל, ובשעת פטירתו אז מט"ט שר הפנים וכל פמליא של מעלה מלווין אותו ומלבישין את הצדיק בכל מיני בגדים דיקר ומעטרין ליה בעטרין, ושר הפנים מדליק לפניו נרות העשוין מהוד והדר מזווי השכינה, ועל זה התפלל דוד המלך ומשה רבינו (תהלים קמט, ט) "אתהלך לפני ה' באור החיים".

י. על כן יתפלל האדם תמיד שיציל אותו הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מכל מיני עון ופשע ופעולת שוא רק הקב"ה ידריכהו בדרך הישר והטוב,

והקב"ה בעל הרחמים ישמע לקול המתחנן אליו בלב נשבר ויתן להאדם לב
בשר וכשר וחפץ ה' בידו יצליח אמן.

• קרח •

פרק ע"ה

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת דף ק"ח עמוד ב') "אלמלא שמרו
ישראל שבת ראשונה לא היו שולמין בהם אומה ולשון, ואלמלא משמרין
ישראל ב' שבתות מיד הן נגאלין כי מצות שבת היא שקולה כנגד כל התורה,
וכל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים". והנה ראיתי מנהג בישא
ברוב תפוצות מדינות האלו שהן מזולזלים בכבוד יום הקדוש שהוא שבת.

שלשה מעידין זה על זה: הקדוש ברוך הוא, שבת וישראל

בראש ראיתי רבים שהולכים כל ערב שבת וערב שבת בבתי אושפיזאות
ואוכלין ושותין עד שמשחקרים כשכרותו של לוט, ואחר כך באין לביתם
ומרוב השכרות אין יכול לעשות קדוש היום כראוי, וקיימא לן שלשה
מעידים זה על זה ואלו הן הקב"ה ושבת וישראל וגמירי כל המעיד צריך
להעיד מעומד והשיכור אין יכול לעמוד אפילו על רגליו, הייטב בעיני ה'
שיבא שיכור להעיד עליו שהוא אחד ומיוחד ועל שבת שהוא שקול כנגד כל
התרי"ג מצות, על כן שומר נפשו ירחק מזה המכשול כי עונשו גדול מאוד.

מכשולות גדולות אצל בני הכפרים

ב. עוד ראיתי מכשול שני שבני הכפרים היושבים בערי הפרזי במקומות
שאין להם חומה ומחיצה והן מטלטלין מרשות היחיד לבתי ערלים ומבתי
ערלים לבתיהון, ומורין היתר לעצמן כאשר שהוא יחיד בעירו ואין ישראל
אחר דרים אצלו בקביעות אין הגוי אוסר עליו, אבל טועין הן ואינם יודעים
הדין על בוריו כי קיימא לן כיון דישראל אחד דר במקום יחידי מותר לטלטל
בכל העיר היא בעיר אשר לה חומה ודלתים ומוקפת כראוי ואז אותה העיר

היא נחשבת לו כארבע אמות ומותר לו למלטל בכל אותה העיר, מה שאין בן בערי הפרוזות ומכל שכן בכפרים אין לשום ישראל היתר למלטל אפילו מפתח ביתו ולחוץ כי איסור גמור הוא. לכן כל הירא את דבר ה' צריך להודיע את יושבי כפרים ובפרט להארנד"רים שהוא להם חתיכ' דאיסורא למלטל שום דבר בכפרים ובערי הפרוזות.

שלא לדבר דברי חול בשבת, ובפרט בבית הכנסת

ג. שלישית ראיתי מנהג ביושבי כפרים הרחוקים זה מזה ובשבת באים למנין עשרה לבית הכנסת להתפלל ברוב עם הדרת מלך מלכו של עולם הקב"ה ובאים לבית הכנסת והם עוסקים בהכלי עולם ומספרים א' לחברו אך שקנה סוסים במקח השוה אצל ערל א' וזה מספר שקנה פרה א' ושאר בהמות וכל דבריהם הוא במשא ומתן של חול, וקי"ל ודבר דבר שלא יהיה דבורך בשבת כשל חול ובחול אין רואין אחד לשני רק בשבת באים למנין והם עוסקים בכל בדרך ארץ ובמשא ומתן, או טוב היה להם לשבת בבתיהם ולישן על מטתן כדי שלא ידבר דברי חול בשבת, ומכשול זה הוא מצוי בעו"ה ברוב בני יושבי כפרים.

ועוד נגע אחד נראה לי שבקצת מקומות הולכין כמו ב' וג' שעות מעיר לעיר למנין ואומרין ד"ש תחום שבת ואני יודע בעצמי שהוא ג' או ד' תחומי שבת, ע"כ אני מזהיר בכל המקומות אשר הוא קבלה בידי אנשי הישובים שהתיר להם איזה מורה צדק שהוא מפורסם ומדד הרב בעצמו התחום או מותר לילך בשבת אבל לא יסמוך על איזה מלמד או על מי שאינו יודע להורות איסור והיתר כי בעו"ה בדור הזה רבו המתירים על האוסרים מחמת חנופה או מחמת גתינות ממון שוחד שנותנין לו והוא מתיר איסורים איסור דאורייתא. על כן יראה כל א' וא' להסיר המכשול מעליו ולא ילך ממקום למקום עד שיהיה לו רשות מן הרב המדינה שלו.

איסור יחוד נוהג גם בישראל, וכל שכן עם אומות העולם

ד. ראיתי מכשול גדול באנשי ישובים ובקצת הקהלות שישראל קדושים הם ומכוונין לכבד את יום השבת בכל מה דאפשר לו והמה שולחים בשר

לצלול לבית האופה הערל באשר שאין תנורים מצוין במדינות האלו אצל היהודים, ושתים רעות עושין בכיבוד זה:

חדא, ששולחים הבשר לצלות ע"י בתולה יחידית לבית האופה ועוברים איסור ייחוד, שאיסור זה הוא אסור אפי' בישראל כי דוד המלך ושמואל הנביא ע"ה היו גוזרין גזירה זו והיו אוסרין לייחד שום זכר ונקיבה, על כן השומר שהיא הבתולה צריכה שמירה מפני הייחוד, והאיך תשמור הבשר דצלי.

ועוד איסור שני הוא כיון דאין ישראל מסייעו להערל אין לתבשיל זה או לצלי שום היתר בעולם. כי הוא אסור מדאורייתא משום בישול גוים. ולא כל עלמא מר בר רב אשי נינהו שיודעין דין זה, ומכ"ש בני הישובים שהן נכשלים בעו"ה בעון זה אוכלים איסור דאורייתא כי לא מצאתי שום פוסק דפסק היתר בזה הדין, דבישול גוים הוא אסור אף דישאל עומד ע"ג כיון דישאל אינו מסייעהו הוא איסור גמור, ובמכשול זה בעו"ה נכשלים ברוב מדינות פולין וליטא שיש להן משרתות ערילות והמשרתות מבשלות בלי סיוע ישראל.

על כן אני מזהיר להסיר כל אחד ואחד מכשול זה מביתו ולא ישלח בתולה ואשה ביחודו, ואם שלח לבית האופה אזי יראה לחתה בנחלים או לשים הצלי בעצמו לבית התנור כדי שלא יבא לידי איסור דאורייתא ח"ו. וכל הנזהר בארבעה דברים שכתבתי יהיה שכרו כפול ומכופל ויזכה לנחלה בלי מצרים כד"א והאכלתיך נחלת יעקב אביך אמן כן יהי רצון.

פרק עו

א. איסור יין נסך הוא ידוע ומפורסם שמושה רבינו וע' זקנים שבדור גזרו על סתם יינם של נכרים כדי שלא יבואו ישראל לידי זנות כמו שחמאו בשיטים במעשה זמרי שנהרגו מחמת חמא זה כ"ד אלף מן ישראל, ובעלי המקובלים החמירו באיסור זה והפליגו בעונש מי ששותים סתם יינם.

חטא הרבים תלוי במכשילים

ב. והנה רוב מדינות הללו במקום שעושיין יין הן מקילין בשתיית יין נסך ולא עוד שהן מוכרין סתם יינם לשארי אנשים כשירים שבישראל במקום יין כשר וגורמין רעה גם לאחרים וחטא הרבים תלויין באנשים החטאים האלה בנפשותם.

חומר איסור יין נסך

ג. על כן מוטל על הרבנים ודיינים שבמדינות לגזור בגזירות נח"ש על אותן האנשים שעושים יין משעה שהתחיל היין למשוך אל תוך הכור אם יהיה שם מגע נכרי אז היין הוא אסור גמור.

ד. על כן צריכין שמירה מעולה לבלתי להכשל בעון זה ועל הרבנים הוא מוטל שלא ליתן כתב הכשר עד שבודאי יודע בבירור שנעשה היין בהכשר.

ראשי תיבות "נסך" - נ'שים ס'וסים כ'ספ

ה. והנה סוד יין נסך הוא אזהרה שצוה הקב"ה ג' מצות למלך וצוה לא ירבה לו נשים ולא ירבה לו סוסים ולא ירבה לו כסף כי ר"ת נס"ך הוא נ'שים ס'וסים כ'ספ, והן הן שלשה דברים שהמלך הוא מזהר שלא להרבות ומכל שכן שאר בני אדם שהן מזהרים שלא להרבות נ"שים ס'וסים כ"ספ שהן ראשי תיבות נס"ך.

השותה יין נס כבתי עכו"ם, נכשל גם בעריות רחמנא ליצולן

ו. והנה בחטא נשים הרבה בני אדם הן נכשלין והולכין לנשים זרים ודע כי מי שהוא שותה יין נסך בבית האושפיזות של ערלים הוא נכשל ג"כ בעון נשים זרות כי עבירה גוררת עבירה והוא עובר על לאו לא ירבה נשים והוא נותן זרעו כסוסים שהן שטופי זימה כמש"ה, "וזרמת סוסים זרמתם" כי הזנות הוא מעשה בהמה כמו שאמרו רז"ל בסוטה, "היא עשתה מעשה בהמה לפיכך הביאה הסוטה קרבן של קמח שעורים ושעורים הוא מאכל בהמה".

חימוד איסורי עריות רח"ל מביא את האדם לידי עניות שלא יהא לו אפילו חתיכת לחם ח"ו

ז. ולפי זה רמז גדול הוא במלת יין נסך לרמז מי שהוא שותה י"נ אזי עובר על לאו לא ירכה לו נ"שים ולא ירכה לו זרעו כסוסים ואחר כך יבא לידי עניות ודלות ממש על ככר לחם ממילא ולא ירכה לו כסף כי נסך הוא ר"ת נ"שים ס"וסים כ"סף, על כן יראה האדם להתרחק מעון זה. ולא ירכה לו כסף כי נסך הוא ר"ת נ"שים ס"וסים כ"סף, על כן יראה האדם להתרחק מעון זה.

השותה יין נסך יתגלגל בחמור

ח. ושמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל ששמע מפי הקדוש ר' יעקב המעדליש ז"ל שכל מי שנכשל בעון יין נסך על כרחו אחר כך יהיה מגולגל בחמור כי לשון נופל על לשון, כי תרגום של יין הוא חמר.

על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאיסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך שהוא גם כן אסור כמו יין נסך, וכל הפורש מאיסור זה נקרא קדוש וקדוש יאמר לו.

• חוקת •

פרק ע"ז

א. כתיב בפרשת ויקרא (ה, א) "ונפש כי תחמא ושמעה קול אלה" וגו'. פסוק זה נדרש בזהר פרשת ויקרא (דף י"ג עמוד א') דקאי על נשמת האדם אשר טרם יורדת הנשמה לגוף לעולם הזה מוליכין את הנשמה באלף ושמונה עולמות שתראה יקר וכבוד של תלמידי חכמים שעסקו בעולם הזה בתורה ולמדו לשם שמים וכל דרכם וכל עניינם היו לשם שמים והיו מתנהגים במדת הענוה ומושכם בכבוד ואור פני הצדיקים מאירים כזוהר הרקיע ועל ראשם חופות מאבנים טובות מאוד. ואז אומרים להנשמה ראה

בכבודן של צדיקים שיושבים בגן עדן, אם אתה תנהג כמו אלו הצדיקים תזכה גם כן אתה ליקר ותפארת הזה, ואחר כך מביאים הנשמה לפני הקב"ה ומלבישים אותה לבוש דיקר בצורת הגוף ודיוקנא דהאי עלמא.

אומרים אל הנשמה:

הננו עושים לך כל הכבוד הזה על מנת שתהיה צדיק

ב. ואז הנשמה נהנית מזיו השכינה ומעטרין לה בכמה עטרין ואומרים לה הננו עושין לך כל הכבוד הזה על מנת שתהיה צדיק ותהיה יראת ה' על פניך, ומשביעין אותה בשמא דמלכא קדישא דלא יחטא ומתרין בה כמה התראות ואחר כך היא משתחוית נגד הקב"ה, ואחר כך יורדת לגוף לעולם הזה, ואם האדם הוא צדיק הוא טוב. וכאם שאין אדם עושה רצונו של מקום אזי התורה היא מתמיה על אותו הרשע ואומר ונפש כי תחטא בתמיה הלא שמעה הנפש קול האל וקול השבועה שהיו משביעין אותה במרום קודם שירדה לגוף האדם, הרי התרו בך בכמה התראות כנ"ל.

על כל החטאים יכול האדם לשוב ולהתוודות

ג. אמנם אף על פי כן אל תתייאש מן העולם הבא רק ראה לתקן מה שאתה פוגם ועל אותן החטאים שאדם זוכר על ידי ראייה שאתה מסתכל בזה החטא או שאתה זוכר או ידעת. וזה הפירוש של "או ראה או ידע". על כולם תוכל לשוב בתשובה שלימה ותתוודה בדמעות על כל חטא ועון ואם לא יגיד כל החטא להתוודות עליו קמי הקב"ה קודם המיתה או נשא עונו ותסכול עונש וצער של גיהנם ושאר עונשים כשתפול בידי אכזרים, וכל זה גרמת לך בעצמך.

הקדוש ברוך הוא העמיד שלוחים ברקיע שמכריזים: שובו בנים

ד. והקדוש ברוך הוא הוא מלך רחמים וברוב חסדיו על בריותיו הוא העמיד ממונים ושלוחים ברקיע המכריזים בכל יום אתערו בני עלמא לקמי מלכא קדישא אתערו וחוסו על עצמיכם וחוסו על בניכם, ומפני כך כמה פעמים יבא פתאום יראה וחרדה בלב האדם לזכור על יום המיתה כדי

שיתחרט על מעשיו הרעים, והירא וחרד לדבר ה' מתגבר ומתחזק לילך בדרך טובה ואז האדם בעצמו מתעורר לעשות תשובה שלימה, ומי שיש לו לב אביר וקשה עורף אזי תיכף אחר החרטה שב אל קיא צואה לעשות עבירות כמנהג, אז כמה חיילות של מלאכי חבלות אורכים עליו להדבק בו להסמין אותו שילך בדרך הפושעים ומורדים ומביאין אותו לכמה מדות רעות להיות אכזר ומלע"ג על דברי חכמים כל דרכיו בכעס ואינו חס על כבוד הבריות ואחר כך מושלין המלאכי חבלות על אותו האדם עד שמביאים עליו כמה קלקולים ומעבירין אותו מן העולם בענין רע.

על ידי מעשיו הרעים מסר האדם את עצמו לידי הסטרא אחרא
ה. ופתאום יבוא על אותו האדם איזה פגע רע שכל רואיו תמידין על סיבתו הרע וכל זה הוא בשביל שמסר עצמו במעשיו הרעים ביד הסטרא אחרא, כי המשחיתים הממונים על סיבות הרעות אורכים ומצפים מתי יעשה האדם איזה חטא ועון ואפילו חטא קל ויפול בידם.

מעשה מימי האר"י ז"ל

ה. כדמצינו בימי האר"י ז"ל שהיה לו תלמיד זקן וגדול הדור ה"ה ר' חיים וויטאל ז"ל שהיה פעם אחת בבית המדרש של האר"י ז"ל הביאו לפניו אשה אחת שהיתה חולה בחולי רע והיה כדמיון פגע רע ולא ידעו מהו הרעה אשר פגעה בה, אם יש רוח אצלה או שד או שאר מקרה, ואמרה האשה לפני האר"י ז"ל שהיתה בריאה וחזקה בלי כאב רק לפעמים נהפכה לדמיון אדם שיש בו פגע רע.

הרוח הוא שקרן וכזב, ועל בן צריך להתנהג עמו בחכמה
וראה האר"י ז"ל הדפק שלה ואמר שנתלכש בה רוח א' בר מינן ושלחה אל ביתה ולערב צוה האר"י ז"ל להרב מוהר"ר חיים וויטאל ז"ל שילך אל האשה ויוציא הרוח ממנה, ואמר לו האר"י ז"ל ראה והתחכם נגד הרוח כי הוא שקרן וכזבן גדול וכשאתה תשאל לו על שמו יהיה משקר ג' פעמים,

והגיד לו האר"י ז"ל כוונת השמות איך להתנהג עם הרוח והלך הרב ר' חיים וויטאל ז"ל בין השמשות לבית הרוח.

הרוח אמר לרבי חיים וויטאל: אינני ראוי לראות בנים

וקודם שנכנס הרב ר' חיים הנ"ל אמר הרוח לאותן האנשים העומדים עליו תראו שיבא לכאן הרב ר' חיים וויטאל להוציא אותי מן האשה אבל אין אני מתיירא ממנו ואין לי פחד ממנו, ודבר זה היה מדבר בקול רם ובעזות מצח כדרך של הרוח וכל זה היה קודם ביאת מהר"ח וויטאל, ואחר כך כשבא מהר"ח וויטאל לתוך החדר ומיד כשראה הרוח פניו של הרב מוהר"ח וויטאל מיד התחיל לרתת וקם לפניו ונפל מרוב המורא על פניו ואמר הרוח רבי אין אני כדאי לראות בפניך הקדוש, ואחר כך שאל הרב את הרוח מי אתה והשיב פב"פ. והיה שקר בפיו. ואחר כך שאל הרב אותו פעם שנית ושיקר וכיחש בו עד פעם שלישי. ובפעם הרביעי התחיל והגיד את שמו האמיתי.

ואז התחיל מו' רבי חיים להזכיר איזה שמות קדושים והתחיל הרוח לדבר קשות ובעזות מאוד מאוד ואמר הנני יוצא אני מיד וכוונות הרוח היה לצאת דרך בית הושט ודרך הצוואר והיה רוצה בדעתו לנקוב הסימנים מן האשה והיה רוצה לכבות כל הנרות שבאותו החדר ולהזיק איזה נפשות שהיו בהחדר, והרב מו' חיים וויטאל הבין את כוונתו ומחשבתו הרע וא"ל רצוני שתלך אתה דרך אצבע קטנה של הרגל השמאל של האשה, ואמר הרוח שכך יעשה.

בלילה עת שלימת החיצונים רחמנא ליצלן,

והדינים והרוחות מתגברים אז ח"ו

והרב מוהר"ר חיים וויטאל הבין שהוא שקר כי כונת הרוח היה דווקא להמית להאשה, מיד גזר עליו חרם ונידוי ושמתא שלא יצא עכשיו כלל כי ראה הרב שאם יצא הרוח עכשיו מחמת ההשבעות ושמתות אז בוודאי ימית האשה, והניח הדבר כך והלך להתפלל ערבית לבית האר"י ז"ל ואחר התפלה סיפר מהר"ח וויטאל לרבי האר"י ז"ל כל המעשה הנ"ל.

והשיב האר"י ז"ל זה אירע לך בשביל שהלכת בלילה אל הרוח ולא מבעוד יום קודם הלילה כמו שאמרתי לך, כי בלילה הוא שליטת החיצונים ודינים והרוחות מתגברים באותו הפעם ואין אותו זמן גורם לפעול פעולות נגד הרוח בלילה, ואחר כך אמר האר"י ז"ל למוה' חיים וויטאל לך לשלום והלך עמו מעט דרך הדלת מה שלא היה עושה כן לשאר תלמידים.

בעון לשון הרע, רכילות ושקר רח"ל, נעשה רוח

ולמחרתו אחר התפלה הלך הרב מהר"ח וויטאל להשביע את הרוח והוכרח הרוח לצאת דרך אצבע קמנה של הגל האשה, והיו האנשים ונשים רואין את הרוח שנדמה להם כמו חוט של אש והיה דולק וצועק ובוכה על מעשיו. ואחר כך שאל הרב מוה' חיים וויטאל את הרוח מפני מה אירע לך כך שנעשית רוח ומה חטא הוא בידו, והשיב שהוא היה מסור מפורסם והיה מוסר ממון של ישראל ביד עכו"ם, ואחר כך היה שואל מפני מה היה לו רשות לילך לתוך האשה הזו ולגוז בתוכה.

והשיב שהממונים שלו נתנו לו רשות לבא לתוך האשה כי הוא היה שוכב על העפר שעל גבי הכירה ומ"מ לא היה לו רשות לבא לתוך שום אדם, עד שפעם א' באה האשה הזאת להכין אש ועצים לבשל מאכלים ליום השבת והיתה האשה משוררת זמירות של ניבול פה והיה לו רשות לבא אליה, וזה שלשה שנים רצופים אשר הוא שוכן בתוכה, עד כאן המעשה.

כל שכן שמי שעושה בידיו עבירות שחייבים עליהם כרת ח"ו, נענש ביותר

ז. על כן יראה האדם ויצייר בנפשו כמה הקב"ה מרדקדק עם הבריות ומה המסור הזה שלא חטא אלא בפיו ובשפתיו שהיה מדבר דלטורין על בני ישראל בעון הזה נעשה רוח, ומכל שכן העושה עבירה בפועל עבירות שהן חייבי כריתות או ארבע מיתות בית דין או המחלל שבת בפרהסיא על אחת כמה וכמה.

**מי שחטא בידיו או באחד מאבריו,
יש רשות לרוחות ומזיקים לשלוט עליו ח"ו**

ומה האשה הזאת שהיתה עוסקת במצות הכנת מזון לשבת ועל ידי שהיתה מזמרת זמרים של ניבול פה בא אליה הרוח, על אחת כמה וכמה מי שחטא בפועל אזי יש רשות להמזיקים והרוחות להזיק לו.

המבדיל עצמו מן העבירה, מסייעין אותו מן השמים

ח. על כן כל אחד ואחד מישראל יש להתפלל לפני קונו להציל אותו מכל פשע ועון ולא ירגיל אדם לדבר נבלות פה, וכשיגיע עת זמן שהאדם מתעורר בעצמו לעשות תשובה אף כי השעה תהיה עוברת, אל יתחרט על התשובה שכבר עשה. רק יחזיק תמיד בעבודת ה', והבא לטהר מסייעין אותו, ואז טוב לו יהיה סלה.

פרק עח

א. שלמה המלך עליו השלום כתב בקהלת (א, ד), "ראיתי את כל המעשים שנעשים תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח", פי' אותן המעשים שהבל שלהם הוא דברי שמץ ודופי הבל כזה אינו עולה למעלה מהשמש במעלות עליונות אלא אזיל ושט תחת השמש, כי לכל עניינים שבעולם יש הבל, וכמו שיש הבל בדיבור כן יש הבל במעשה, ואם יש הבל של מצוה אזי מיד אותו ההבל עולה למעלה למעל' ומתעמר למעלה ויעשה סניגור קמי קב"ה וכאם האדם מדבר דברי שוא אזי ההבל של פעולה זו אזיל ושט בעלמ' ומיד כשתצא נשמתו של זה האדם אזי אוחז ההבל בנשמתו וזורקו כמה פרסאות ומייסר אותו מאד.

**סכנה גדולה לדרוש ברבים אודות חטא אדם הראשון
או מכירת יוסף או של שאר חסידים**

ב. וזה שאמר שלמה המלך, "וראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח", פירושו אותן המעשים שהבל שלהם אינו

עולה למעלה מהשמש במעלות עליונות אלא אויל ושט תחת השמש אזי הוא גורם רעה לעצמו, ובפרט מי שהוא פוגם בדבורו ודובר דברים של כיעור על חבירו בחנם אזי הבל זה מקטרג. ומכל שכן כשאדם מוציא דיבה ודורש ברכים ובאים לידי שגיאה ודורשים בחטא אדם הראשון או בחטא מכירת יוסף ובמעשה דוד ובת שבע, והמה מפליגים בחטאים שלא כדת והתורה כיסהו אי אתה רשאי לפרסם אף שהדרשן כיון לאמת מ"מ עתיד ליתן את הדין, ומכל שכן אם הדרשן בודה מלכו ובקש לתלות בוקי סריקי באדם הראשון יציר כפו של הקב"ה או בהשכמים שבמי יה או בדוד המלך ע"ה וכדומיהן שהן חסידי עליון.

אדם הראשון ביקש מרבי שמעון בן יוחאי שלא יגלה את חטא עץ הדעת יותר ממה שנתגלה בתורה הקדושה

ג. והנה אציג לך מאמר א' מה שכתוב בזהר חדש פרשת בראשית (דף כ"ד עמוד א') וזה לשונו:

תנו רבנן, כשחלה רבי שמעון בן יוחאי עאלו לגביה רבי פנחס ב"י ורבי חייה ור' אבהו אמרו ליה מאן דהוא קיומא דעלמא שכיב, אמר להו לא בית דינא דלעילא מעיינין בדינאי דהא אנא חדאי דלא אנא אתייהב למלאכא ולדינא דלעילא דאנא לאו כשאר בני נשא אלא האי דינא דילי קב"ה דייני' ליה ולא בית דינא והיינו דאמר דוד מלכא, "שפמני אלהים" וגו', וכן שלמה אמר, "לעשות משפט עבדו ומשפט עמו", משפט עבדו בלחודו ולא אחרא.

כאשר מגיע עתו של האדם להסתלק מן העולם הזה, זקוק אז לרחמי שמים

ד. דהא תנינן כשאדם שוכב בי דינא דלעילא מסתכלין בדינוי אית מנהון דנמין לכף זכות ואית מנהון דנמין לכף חובא, כיון דחזין חובא בב"נ וכד דינא הוה קמיה קב"ה לא נפיק אינש למיהוי בההוא דינא בר נש טב מאי טעמא דהא תנינן מכילוי (פי' מדות) דמלכא עילאה נמוי לזכותא תדיר הוא כוליה צד רחמנות ובידו לשבקא לחמאין וחובין הה"ד כי עמך הסליחה ולא עם אחר

ובג"כ בעינא קמיה דהוא ידון דינאי ואנא אעיל בתריסר בבי דעלמא דאתי דלא אעברו לון בר אבהתא ולית מאן דימחה בידי ועוד דלא אתבע רשותא.

שמענו קול מדבר אליך, אבל לא ידענו מי הוא

ה. אמר רבי שמעון בן יוחאי מלה וחמו בבי מרעיה דלא הוי תמן תוהו ולא יכילו למללא מרחילו רבא דהוי עליהון עד דהוי יתבי סליק לון ריחין דבוסמין סגיאין וכל חד וחד מנהון אתיישר חיליה עד דהוי חמו לרבי שמעון בן יוחאי והוי ממלל מילין ולא הוי חמאן בר מיניה, לכתר עידון, אמר להו רבי שמעון בן יוחאי חמיתון מידי, א"ל רבי פנחס לא אלא כולנו תוהין על מה דחמינא לך בבי מרעך זמן רב וכד חמינין לך סליק לון ריחין ובוסמין דג"ע ושמענא קלך ממלל ולא ידענא מי ממלל עמך, א"ל ולא שמעתון מלה אוחרני בר מדידי.

הוא ביקש ממני שלא אגלה חמאן לבני אדם יותר ממה שכתוב בתורה

ו. אמר לו, לא אמר, חמיהנא על רבי פנחס דלא חמא דאנא חמית ליה כען כההוא עלמא לתתא מר"א בני וכען שדרו בדילי מלעילא ואחזון לי אתרא דצדיקייא לעלמא דאתי ולא אתיישר כלכאי דוכתאי בר עם אחיה השילוני וכרירנא דוכתאי ואתינא ואתי עמי תלת מאות נשמות דצדיקיא ולעילי מנהון אדה"ר דהוי יתיב גבאי והוי ממלל עמי ובעא דלא אתגלי חובין לכל עלמא בר מאי דאמרה התורה בגיניה ואתכסייא בהיא אילנא דג"ע ואנא אמינא ליה דהא לחברייא גלי כבר אמר האי דגלי לחברייא טב ושפיר עבדית אבל לא לשאר עלמא מאי טעמא דחס הקב"ה על יקרי ולא בעי לפרסמא ההוא חובה אלא כההוא אילנא דאכל מיניה וכו' קריב לגביה ר"א בריה, א"ל אבא מה אנא התם, א"ל זכאה חולקך ברי זמן סגיא יהא דלא תתקבר גבאי אבל כהאי עלמא דוכתא דידי ודוכתא דידי ברירנא" וכו'.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[תנו רבנן: כשחלה רבי שמעון בן יוחאי, נכנסו לבקרו רבי פנחס בן יאיר ורבי חייא ורבי אבהו. אמרו לו: "מי שעליו עומד

העולם עשוי ליפול למשכב?" ענה להם: "דיני שלי אינו מסור לבית דין שבשמים. שמח אני, שאיני נמסר לידי מלאך ולידי בית דין, שהרי אני אינני כשאר בני האדם, אלא דיני הקדוש ברוך הוא בעצמו דן אותנו, ולא בית הדין שבעולמות העליונים. זה שאמר דוד המלך: 'שפטני אלוקים' וכו'. וכן שלמה אמר: 'לעשות משפט עבדו ומשפט עמו' – משפט עבדו לחוד, כשאינן אחר עמו, שהרי למדנו: כשאדם נופל למשכב, בית הדין שבשמים מתבוננים בדינו: יש מהם שנוטים לכף זכות, ויש מהם שנוטים לכף חובה, כיון שמוצאים באדם עבירות. ואילו כשנמסר דינו של אדם להקדוש ברוך הוא בעצמו, אין קו הדין נוטה אלא לזכות ולטובה. מדוע? שהרי למדנו: מידותיו של המלך העליון נוטות לזכות תמיד, שהרי כולו רחמים, ובידו למחול על חטאים ועוונות. על זה כתוב: 'כי עמך הסליחה' – ולא עם אחר. לכן מבקש אני מה', שהוא ידון דיני, ואני אכנס לעולם הבא בתריסר שערים, שלא נכנס בהם אדם חוץ מן האבות, ואיש לא ימחה בידי, ועוד: שלא אצטרך לבקש רשות על כך".

אמר רבי שמעון בן יוחאי מלה – ונעלם מן העין. תמהו מבקריו, ולא יכלו לפצות פיהם מחמת האימה, שנפלה עליהם. תוך כדי כך עלה באפם ריח חזק ונפלא של בשמי גן עדן, וכוחותיהם שבו אליהם, עד שראו את רבי שמעון מדבר. לאחר זמן שאלם רבי שמעון: "ראיתם משהו?" ענה לו רבי פנחס: "לא. אלא כולנו תמהנו שנעלמת מעינינו זמן רב, וכששבנו וראינוך, הרחנו ריחות גן עדן ושמענוך מדבר עם משהו, ולא ראינו עם מי." שאלם רבי שמעון: "ולא ראיתם איש מלבדי?" ענו לו: "לא". אמר: "תמה אני על רבי פנחס, שלא ראה, שהרי ראיתי את מקומו בעולם הבא למטה ממחיצת רבי אלעזר בני. למעשה, קראו לי מן העולמות העליונים והראו לי את מקום מושב הצדיקים בעולם הבא, ולא מצאתי לי מקום מתאים אלא במחיצתו של אחיה השילוני, וקבעתי את מחיצתי לעתיד לבוא, ולווי נשמותיהם של שלוש מאות צדיקים, ובראשם אדם

הראשון, שישב עימי ובקשני, שלא אגלה את חטאו יותר ממה שגילתה התורה והעלימה את ענינו במעשה עץ הדעת. אמרתי לו: "הרי כבר גיליתי חטאך לתלמידי! אמר לי: 'מה שגילית לתלמידיך - טוב עשית, אבל אבקשך לא לפרסמו לשאר בני אדם, שהרי חס הקדוש ברוך הוא על כבודי והעלים את חטאי על ידי ספור עץ הדעת'".

קרב אל רבי שמעון אלעזר בנו ושאלו: "אבא, מהו חלקי לעולם הבא?" ענה לו רבי שמעון: "אשרי חלקך, בני! זמן רב יעבור עד שתקרב אלי, אבל בעולם הבא כבר הכנתי את מקומי ואת מקומך".

לימוד שלא לדבר בגנותו של אדם הראשון ח"ו

ז. מכאן תראה שלא טוב עושין הדרשים שדורשים בפרהסיא בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומרים בפומבי ברכים בפני עמי הארצות בדרוש שלהם אדם הראשון מין היה ועבר על ע"ז ג"ע ש"ד וכיוצא בזה, היתכן לעשות כן לומר על יציר כפו של הקב"ה שהוא היה צדיק גמור. ובאדם הראשון היו תולין כל הנשמות של דורי דורות אותן נשמות הרשעים שהיו תלויין בו בנשמתו של אדם הראשון או באחת מאיבריו הן היו החוטאים והיו נחפזים וממהרים לחטוא אבל אותה הנשמה שהיתה מיוחדת לאדם הראשון לא חטאה כלל כי היא היתה קודש קדשים.

ומבואר שם בזוהר חדש שיש סכנה גדולה לומר לבעל הדרשן כשידרוש איזה גנאי על אד"ה פן יקויים בו "ונפל ממנו רב".

התורה חסה על כבודן של צדיקים, ואפילו על כבוד הרשעים, ומי שמדבר בשבח אדם הראשון, זוכה לאריכות ימים ושנים

ח. על כן ראוי לגעור בהעושין כן כי אין הקב"ה חפץ באלו הקורים תגר על עמו ישראל ועל נשמת הצדיקים, והתורה חסה על כבודן של רשעים כמ"ש רז"ל, "ואת הבהמה תהרוגו" שלא יאמרו חבריות פלוני נכשל בבהמה זו", עד כאן לשונו.

על כן יראה האדם לצדד על חטא אדם הראשון לטובה וכן על חטא העגל ומכירת יוסף, והאוחז במדת המזכירי'ן לשבח מאריך ימיו ושנותיו אמון.

• בלק •

פרק ע"ט

א. כתיב (תהלים כד, ג-ו) "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו, נקי כפים" וגו', "זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה", ופי' הדבר כמ"ש בזוהר, שבזמן שצדיק נפטר מן העולם ונשמתו עולה למעלה והיא קרובה לעולמות שלפני כסא הכבוד אזי אומר הקב"ה ליעקב אבינו, בני חביבי אשר אתה סבלת יסורים בעבור גידול בני הנה פכ"פ זה הצדיק בא לעלמא הדין והוא מהודר ומפואר בכמה קישוטין ובכמה הידורין של תורה ומצות ומעשים טובים, ויאות הוא לך לצאת לקראתו ולקבלו בשמחה ובחדוה וליתן לו שלום, ואני בעצמי ובכבודי אלך עמך לקבל פנים של פנים המאירות ומסבירות בתורה וביראה.

כל הנשמות מקבלים פני הצדיק, ומכירים לפניו "ברוך בואך לשלום"

ב. וזה שאמר הכתוב "מבקשי פניך יעקב סלה" (מבקש אין כתיב כאן אלא מבקשי, דהיינו הקב"ה עם יעקב) ומי רואה אלו יוצאים ולא יצא לקראתו, ואז מתאספים כמה כתות ויוצאים כל כת וכת אצל שער א' שעובר שם הנשמה של הצדיקים וכולם פותחים את פיהם ואומרים, שלום, אתה שלום, ולתורתך שלום, אשריך ואשרי יולדתך, לך בא אל הדרך וחופות נאים מוכנים לך, ובכל יום מכריזים בכל רקיעין שלא יתעסקו בשום לימוד כ"א בתורה זו שחידש זה הצדיק בחייו ומקרין לפניו כל חידושיו כדמיון שקורין הכתובה לפני החתן וכלה תחת החופה. ונ"ל דזהו הרמז שאמרו רז"ל "אגרא דבי הילולא, מילי" היינו מילין דאורייתא דיליה. וכל ראשי בני ישיבה של מעלה נוטלין הני חידושים ומודיעין לשאר כיתות

וחבורות הצדיקים ומזכירין שמו של הצדיק וכולן פותחין את פיהם ואומרים, "ברוך מתיך לשלם".

כתות הצדיקים מנחמין את הצדיק שלא יהיה שרוי בצער על עוונתו את עולם השקר

ג. ואחר כך מביאין אביו ואמו ומעמרין להון בכמה עמרין בגין בניהם הצדיק, וגם קודם יציאת נשמתו מקדימין ג"כ כתות צדיקים ובאים לקראת נשמתו בעודו בחייו באין אצלו לחדרו ומסבבים הצדיקים את ממתו ומביאין עמהם בוסמין וריחין של גן עדן והוא זוכה ורואה אותן ונותן להם שלום והן משיבים לו שלום ואומרים לו, צדיקיא חביבא ברא קודשא להקב"ה, אל ירע לבבך בשביל פרידתך מעוה"ז אשר העולם הזה הוא שוא ושקר ובנפשו יבא לחמו, ולפעמים מחמת קיום נפשו פוגם בנשמתו ונעשה חילול השם על ידה אבל העולם הבא בגן עדן הוא יום שכולו טוב, וא"צ לסכן נפשו ואין שום חמא בא על ידו, ואומרים הצדיקים ענייני העולם הזה הוא הכל הבל ורעות רוח.

מודיעים להצדיק קודם הסתלקותו שעוד מעט יסתלק מן העולם הזה ד. על כן תכין לך הדרך הטובה והמאירה באור הבהיר לחיי עולם הבא. וכמה חופות וכמה חדרים מליאים כל טוב מוכנים לכבודך על כן באנו להודיע אותך כי לשעה קלה תבא אל בית שמחתך ותבא מאפילה לאורה ותעמוד לפני הב"ה ית' ותשב בין חבורות צדיקים ותזכה לומר שירה לפני רבון עלמא, ואז תראה שיפה קורת רוח שעה אחת בגן עדן מכל תענוגי עולם הזה. וכששומע הצדיק דברים האלו אז הוא בשמחה ומקבל עליו המיתה בשמחה, על זה תקנו לומר יהי רצון שהיא במעמדות ביום שני זו"ל, "ותוציאני משלום אל שלום" כוונת תפלה זו שאזכה למיתות הצדיקים הנזכרים.

כל חסיד יתפלל שלא ישלמו עליו משחיתים ח"ו

ה. ועל זה יתפלל כל חסיד לעת מצוא זה יום המיתה ר"ל שיתפלל שיבא לקראתו כתות ומחנות צדיקים קדושים וטהורים כדי שילך עמהם ויתעטר ביניהם בשמחה ובחדוה סגיאין רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו המה המים הזדונים כתות המשחיתים ומחבלים רחמנא ליצלן ואינם זוכים לראות באור השכינה משא"כ נשמת הצדיק מי יכול לספר כבודו.

ובוא וראה מה שכתב שם בזוהר ביחוד עשה הקב"ה כסא כבוד ליעקב אבינו לישב עליו בשעה שהצדיק בא לעולם הבא, וכשרואה הנשמה כל הכבוד הזה מברכת ומשבח' להקב"ה ומשתחוית לפניו ונותנת שבח והודיה על גודל היקר וכבוד שנעשה לה, ואז הנשמה מתפללת ג"כ על הגוף שישכון לבטח בלי עונש חיבוט הקבר ואומרת מזמור ק"ד "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו" וכו'.

וכיון ששומעין שאר האבות אברהם ויצחק אז אף הן הולכין לקראת הצדיק, ועל זה נאמר, "וישא אברהם את עיניו" וזהו נשמת הצדיק, כי הזוהר מכנה את נשמת הצדיק בשם אברהם "וירא אברהם (רא היא הנשמה) והנה שלשה אנשים נצבים עליו" זהו נשמת אברהם יצח"ק ויעק"ב וכבוד השכינה עמהם ומיד וירץ (אברהם שהוא הנשמה) לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה נגד השכינה, ומתפללת הנשמה "ויאמר אדני אל נא תעבור מעל עבדך" ר"ל שהנשמה מבקשת מאת השכינה שתלך השכינה עמה ללות אותה עד שערי גן עדן ולנטור ולשמור לה מכל המקטריגים, עיין שם בזוהר באריכות.

מאוד חביב בעיני הקדוש ברוך הוא כאשר מזכירין

זכות אבות הקדושים ושל משה אהרן ומרים, ושאר נביאים

ומה מאוד חביב בעיני הקב"ה מי שרגיל ומזכיר תמיד זכות ג' אבות וכן זכותן של משה ואהרן ומרים ושאר נביאים וחסידים עליון, כי כל הנשמות של צדיקים שמחים בראותן מעשים טובים באדם וזכותן מאיר עלינו תמיד. וכדאיאתא בזוהר חדש פ' בראשית:

מעשה נורא ברבי יוסי שפגש תינוק וחשב עליו שהוא שד ח"ו

ז. תנו רבנן, זימנא חדא הוי אזיל ר' יוסי באורחא פגע ביה ר' ירמיה ואולו כחדא פגעו בחד טורא והאי טורא החיל עליהון מאד, א"ר יוסי לר' ירמיה נימא מילין דאורייתא ואחר כך ניזול, פתח ואמר, "ואתה אל תירא עבדי יעקב" וכו' עד דהוי אזלי, שמעו חד קלא דינוקא בטורא דהוי אזיל ובכי, א"ר יוסי ניזול לגביה דלא מיסתפינא דהא תנן שד לחד מתחזי ומזיק לתרי איתחזי ולא מזיק. אזלו לגבי ינוקא. כד ממו לגביה, אמר ר' יוסי בני דמארי עלמא אנן ולא מסתפינא מינד. כד שמע ההוא ינוקא מילא דא היה משיג בדעתו דאומרים כן דחיישו שמא שד הוא.

התינוק אמר להם דבר תורה שאמר אביו קודם הסתלקותו

ח. אמר ההוא ינוקא יהודאי אני ובר בריה דר' חייא רבא אנא והוי אבא מוליף לי פסוקי דשיר השירים ופסוקי בראשית ואבא מית וגנבו לי גנבים ומוכרח אני להיות משרת אצלם ואערקינא בההוא טורא ובכינא על דא דלא ידע אנא לילך ולפנות לבית אמי, ככה ר' יוסי ואמר ווי בריה דר' חייא רבא ייזיל בלחודוי כדין נמלין ליה בידוי ואולו, אמר ר' יוסי אימא ברי מאי הוית לעית עם אביך בפ' בראשית, א"ל התינוק בפסוק "הי מאורות ברקיע השמים" הוינא לעי, א"ל ר"י מאי אמר לך אביך בפרשה דא, אמר ליה התינוק כך אמר אבא, שלשה רועים טובים היו לישראל במדבר משה ואהרן ומרים, ובזכות משה הוי יורד מן לישראל, ובזכות אהרן היה ענני כבוד ובזכות מרים היה הבאר, ואף לאחר דמיתו אהרן ומרים זכותן היה עומד לישראל כי מגודל אהבת הקב"ה חקק דיוקניהון של משה ואהרן ומרים ברקיע לאנהרא זכותיהן על ישראל, ועליהם איתמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ. אתי ר' יוסי ור' ירמיה ונשקוהו והלכו עמו ג' מילין והוי נושאין אותו על כתפיהן וקרו עליה "וכל בניך למודי ה'" וכו', ע"כ צריך לידע כי כל אינון דיוקנין קדישין דחקק הקב"ה להאיר זכותן על ישראל כמו כן מסתכלין כל אינון דיוקנין ונותנין השגחה על ישראל אם ישרים הם במעשיהם או לאו כי הרכה עדים והתראות מוכנים וערוכים מפי

הקב"ה לעורר לבבות בני האדם כדאיתא בזוהר פ' פקודי, "כמה אית ליה לבר נש למינדע ולאסתכלא באורחיה דקב"ה דהא בכל יומא ויומא קלא נפיק ואכריז אסתמרו בני עלמין טריקו כוי חוביי פן תלקו ברישתא דתפיס, פירוש סגרו בפניכם שערי העוונות והזהרו שתרחיקו מהמצודה הפרוסה לבני אדם מחוטאים פן תלכדו במצודה רעה, עד דלא יתפסון רגליכון בההוא רישתא ווי לון דנפלין לתמן ולא ינהרון בנהורא דגנאי לצדיקייא לעלמא דאתי, ועל כל דבור ומעשה אתפקדן ממונים למעלה הן לרעה הן לטובה, ואשרי מי שדבורו ממלא אוירא דעלמא בדברי תורה וביראת ה'".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[פעם אחת הלך רבי יוסי בדרך. פגשו רבי ירמיה, והם המשיכו בדרכם יחדיו. הגיעו להר אחד מאיים ומפחיד. אמר רבי יוסי לרבי ירמיה: "הבה ונעסוק בתורה ואחר כך נלך". פתח ואמר: "ואתה אל תירא עבדי יעקב וכו'".

בלכתם בדרך שמעו קול ילד, ההולך ובוכה בהר. אמר רבי יוסי: "בוא נלך אליו, ואיני פוחד ממנו, שהרי שנינו: השד נראה לאחד ומזיקו, ולשנים נראה – ואינו יכול להזיקם". הלכו לכוון הילד. כאשר הגיעו אליו, פנה אליו רבי יוסי: "בני אדון העולם אנחנו, ואיננו פוחדים ממך!", מששמע הילד כך, הבין שחושדים הם בו כי שד הוא. פנה ואמר להם: "יהודי אני ובן בנו של רבי חייא בר אבא הנני, ואבי למדני את 'שיר השירים' ואת 'בראשית' – ונפטר. לאחר פטירתו גנבו אותי גנבים והכריחו אותי לשמש אצלם כמשרת. לבסוף הצלחתי לברוח להר זה. בוכה אני משום שאיני יודע את הדרך לביתי אמי."

בכה רבי יוסי ואמר: "ווי! בנו של רבי חייא בר אבא ילך לו כך, בודד ועזוב?!!" נטלו אותו עמם והלכו. אמר רבי יוסי: "אמור, בני, מה למדת עם אביך בפרשת בראשית?" אמר לו הילד: "בפסוק: 'יהי מאורות ברקיע השמים' עסקנו". שאלו רבי יוסי: "ומה אמר לך אביך בפרשה זו?" השיב הילד: "כך אמר לי אבא: שלושה רועים טובים היו לישראל במדבר: משה, אהרן

ומרים: בזכות משה ירד המן לישראל, בזכות אהרן היו ענני כבוד ובזכות מרים – הבאר. אף לאחר מותם עומדת זכותם לישראל, שהרי הקדוש ברוך הוא חקק דמות דיוקנם ברקיע להאיר מאור זכויותיהם על ישראל. עליהם נאמר: "ויתן אותם אלוקים ברקיע השמים להאיר על הארץ". באו רבי יוסי ורבי ירמיה, נשקוהו, הלכו עמו שלושה מילים, נשאוהו על כתפיהם וקראו עליו: "וכל בני למודי ה' וכו'".]

על האדם לזכור שהקדוש ברוך הוא רואה כל מעשיו, אפילו שבסתר

פ. על כן צריך האדם ליקח כל אלה הדברים ולשום אל לבו ויחשוב תמיד שעניני ה' המה משוטטים תמיד בכל הארץ, וזהו כלל גדול אל תעשה דבר בסתר מה שאתה מתבייש לעשות בגלוי, וה' הוא אל רחום וחנון בראותו שכוונתך לשם שמים לילך בדרך הטוב והישר הוא ישלח מלאכיו לפניו להצילך מכל חטא ומכל דברים רעים. ואם יארע לך איזה חיזק או מקרה תקבל באהבה כמו שהארכת לעיל.

לא יעלה על לב האדם מחשבת "בחי ועוצם ידי", אלא יתלה כל הצלחתו בחסד השם יתברך

י. ואם תצליח במעשיך במשא ומתן ופרנסה שלך הוא ברוחה, אל תאמר חכמתי עמדה לי כי צריך לידע כי לא לחכמים לחם וכי הכל מאת אלהים הוא, ועל כולם תתן שבח והודיה להקב"ה כמו שארז"ל "ברוך ה' יום יום". ובכל יום תן שבח והודיה לאל לפי פעולתו הן לטובה הן לרעה חס ושלום ובגלל זה יברכך ה' מציון ובכל מעשיך תשכיל ותצליח אמן.

פֶּרֶק פ'

א. אמרו על הקדוש האר"י ז"ל שבימיו היה גופל פחד גדול על כל הרשעים בעבור שכשראה אותן היה מגיד להם כל פרטי העבירות של כל אחד ואחד שהיה חוטא מזמן חמשים שנה, ואפילו אם אדם היה מהרהר

עבירה בלבו היה מגיד להם, והיו הרשעים בורחים ממנו מפני הבושה שלא יסתכל בהם ויגיד פשעם. ועל זה ישים אדם אל לבו אם כן יש בושה וכלימה מפני ילוד אשה אשר רוח הקודש שורה עליו ומכיר חטאיו על אחת כמה וכמה שצריך בושה בעת בואו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ולפני כסא כבודו, והקב"ה יגיד לו מה שיחו ועדים מעידים עליו, וידי אדם בעצמו כותבין כל מעשיו, מה יעשה האדם ביום פקדו ומי יודע אם יזכה לכא לפני בוראו יתברך פן יפול בידי אכזרים, בצאת נשמתו יבא נשמתו של אדם במקום אופל ועומק שלא יראה עוד עד שיתעורר עליו איזה פרקליט של זכות או מיוצאי חלציו שיהיו עוסקים בתורה כדמצינו הרבה שלא ניצולו מיד המשחיתים בר מינן כי אם בזה הזכות.

מעשה נורא ממדרש הנעלם

ב. וכדאיתא במדרש הנעלם פ' לך לך, "גברא חד אזיל לבי טורי קרדינייא (פ' הרי ארבע) הוא ותרין חכימין עמיה וחמו גומין בקיעין ואשא ותננא נפיק מן גומין, ושמעו חד גברא דאמר ווי ווי אמרו וודאי אתר דא מדוכתיה דגיהנם הוא. יתבי תמן ואדמוך, ושמעין קול אנחה מן חד גבר דהוי מאסף קוצים חבילות גדולות והיה נושא על כתיפיו ושני ממונים מן גיהנם הולכים אחריו, והיו מדליקין החבילות באש ושורפין אותו בהליכתו, והאי גברא הוי צועק בקול מר ווי ווי.

עונשו של החוטא לאחר מיתתו

והממונים היו משיכין אותו אם היית משגיח על חסד שעשה הקב"ה עמך כמו שהקב"ה עושה עם שאר צדיקים שנותן הקב"ה להם שני מלאכים לשמור אותם כד"א "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכך" אז היית ניצול מהעונש הזה, ואתה עזבת את ה' אלהיך ולא שמרת את התורה ועשית את רצון יצר הרע ונתחברת עם כתות של רשעים הנקראים קוצים כסוחים ובקוצין כאלו הן שורפין אותך.

"וי לזה שהוציא אותנו מביתו"

האי גברא דהוי מהדר עליה שד דעניותא ולא הוי יכול ליה דקא זהיר אנשורא (ר"ל שהיה הבעל הבית נזהר מאוד בפירוורי הפת) יומא חד כרך ריפתא ע"פ השדה ונפלו פירורים של הפת ע"ג עשבים וא"א היה לו ללקוט כל הפירורים, אמר השד דעניותא השתא וודאי נפל בידי בתר דאכיל אייתא מרא עקרינהו לכולא ושדא לנהרא (פרש"י שקל מרא שקורים בלשון אשכנז שאוב"ל ולקח הקרקע עם העשבים ועם הפירורים וזרק למיא), שמע קלא דהוו אמרי ווי ווי דאפקי להאי גברא מביתו". ולכן נ"ל דזהו כוונת רש"י שדרש דרוש זה דווקא במצוה זו בפ' העולה שהיא קרי, וכתיב, "הוא העולה" הי"א העולה כיון דרמזי נמי אליל"ית שהיא ממונה אעניות, ולכן אמר ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים, שהפירוורי פ"ת כל מי שלא נזהר בהן וזורקן לחוץ מביא לידי עניות ודלות, ולכן לא פירש"י דרוש זה כ"א דווקא מצוה זו וק"ל ונכון הוא, ולפי עניות דעתי היא כוונה אמיתית.

בפירוורי המוציא יש קדושת איברי העולה

ז. ולכן צריך האדם להזהר שלא ישליך פירוורי הפת וכל שכן פירוורי של המוציא שיש בהן קדושת איברי העולה, ולכן נ"ל דלי"לית עם ת"פ מחנות שלה היא ממונה על הקרי, על כן צריך האדם להתפלל שלא יבא לידי קרי ויתרחק מהרהורים רעים המביאים האדם לידי קרי.

עצות להנצל מעון הברית

ובוא וראה עצה הגונה שאתן לכל מי שירא וחרד לדבר ה' שינצל מעון קרי, ענין ראשון כבר כתבתי בפרק ב' שיצייר האדם קודם שישן בדיוקנו של אביו ע"ש. וסגולה שנית היא שיעשה טבעת מכסף טהור ויחקק עליו אלו השמות שקבלתי מהאיש הקדוש מו' יואל ב"ש ז"ל מק"ק זאמושם.

ח. ואלו הן "שדי צמדכד אנקתם פסתם פספסים דיונסים יוהך אדני", ואחר עשייה והחקיקה של הטבעת כסף יטביל הטבעת במקוה ארבעים סאה

ואחר כך יוכל לשאת על ידו ויוכל לילך בכל מקומות ויהיה לבו בטוח שינצל מעון זה, וישכון וישכב לבטח על משכבתו בלי שום מכשול ועון.

• בהעלותך •

פרק ע"א

א. "ויבא עד חברון" (במדבר יג, כב) ופירש"י, "מלמד שהלך כלב על קברי האבות להתפלל שם שיהיה ניצול מעצת מרגלים". ומכאן נתפשט המנהג יפה שבישראל שאנחנו הולכים על קברי אבות להתפלל ביום שמת בו אביו או אמו.

נשמות הצדיקים מרגישים בצער בני ישראל, ומתפללים בעדם

ב. ואף אם הוא במקום אחר באותו הפעם ביאר-צייט ואינו במקום ששוכב שם אביו או אמו מ"מ כשהולך על שאר קברי ישראל להתפלל מ"מ מתעוררים כל הנשמות שבגן עדן באותה התפלה וסדנא דארעא חד הוא, שהקב"ה גזר כן להיות נפשות הצדיקים מצויין על הקברות לטובת ישראל שיהיו שומעין לתחינות ותפלות ישראל הבאים להתפלל על הקברות. וכל מי שיש לו איזה צער יבא אל קברי אבותיו או שאר קברות ויודיע צערו להנפשות.

ג. כי בעת שהנשמות ונפשות שומעין תפלתן של החיים המתפללין על צערו או עולין לרוחות שבגן עדן והרוחות עולין אל חדרי ג"ע אשר שם נשמות הקדושות ומעוררין האבות שבארץ ישראל ושם משתחוים לפני כסא הכבוד ומתפללין על החיים.

המשנה בוכה ומתאנחת על שלא זכתה ליכנס לגן עדן

ד. אכן כשהנשמה אינה זוכה עדיין למקומה בגן עדן העליון והיא עדיין נרחית מחוץ לפרגודא קדישא ונדה ונעה אזי גם הרוח והנפש נע ונד ובכל פעם באה הנפש ורוח בתוך הקבר ורואה הגוף מסובב בתולעים ופיו פתוח

ותולעים מקשקשים בו וקרבו וּבני מיעיו מלאים רימה ותולעה או הנשמה מתאבלת עליו כמוש"ה, "ונפשו עליו תאבל".

שכרן של הצדיקים שזוכים לעולם הבא

ה. מה שאין כן כשהגוף קדוש וטהור אזי מתעכל הבשר ע"י העפר ואז נעשה גופו ובשרו עפר ואפר תיכף ואינו סוכל שום צער של תולעים ורימה וזה שכר גופו ושכר הנשמה בג"ע העליון עולה מיד וכן הרוח לג"ע התחתון וכל שבת ור"ח עולה הרוח לג"ע העליון אשר שם היא הנשמה, ובהוא אור וזיו המהור יורדת למטה במוצאי שבת ויו"ט וראש חודש ואז עולה הנפש ומקבלת גם כן מהאור ומהזיו המהור שקבל הרוח למעלה הנשמה שבגן עדן העליון.

הנשמות עומדים מקבריהם ונותנים שבח והודאה להשם יתברך

ו. ואז הנפש יורדת ונכנסת תוך הקבר ונומלת ציור הגוף שהיו בחיותן בעולם הזה ובציור הזה עומדין ממש בגופות כמו שהיו בחיותן ועומדים על הקברים ונותנים שבח והודיה לאל יתברך שמו על גדול מעלות אור הנשמה, וזיו פניהם מאירים באור גדול ואז מרכינ בשירות ותשבחות בציון ממש עם העצמות מרוקמות ומגולמות כדמיון הגוף.

המתים משבחים להשי"ת בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש

חודש

ז. ואילו היה רשות לבני אדם לראותן היו רואים אותם בכל מוצאי שבת ומוצאי ראש חודש ויום טוב כדמיון גופות על הקברים ואו' שיר ושבת וזש"ה, "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", אומרים אין כתיב כאן אלא תאמרנה, שאומרים המתים שירה ושבח בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש חודש.

כשכא לאדם פתאום מחשבה טובה לתורה ולמצוות, ידע שאז עת רצון להתפלל

ה. וגם צריך להודיע בעוד האדם בחיים חיותו, או הנשמה מעוררת את לבו של אדם לדבר ה' כי זה קבלה היא בידי מספרים קדמונים. ודע כי בכל עת שיכא פתאום מחשבה טובה בלב של אדם מחשבה של שמחה ואהבה לדברי תורה או מצוה אזי תדע שאז הוא עת רצון שתהיה מתפלל וזו התפלה דבוקה תיכף בהיכל מלך מ"ה הקב"ה, ובאשר שיש לפעמים עת זמן שנפשו של אדם עגומה עליו קרוב הדבר שיש איזה גזירה רעה ח"ו על האדם או על קרוביו או גזירה רעה על כל העולם כי ע"פ רוב כרוזים יוצאים ומעוררין לכבות האדם כי הלב יודע מרת נפשו אף שכאזניו לא שמע, וע"כ אם יתעצל האדם ולא יתפלל תיכף אזי הגזרה ממשמשת ובאה, על כן ירח האדם את עצמו ויתפלל להקב"ה בדמעות כפי כחו.

מעשה מרבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, שביטלו גזירה רעה

ט. כמבואר בזוהר פ' קדושים, דיומא חד הוי יתיב רבי שמעון בן יוחאי אתרעא דלוד זקף עיניו וחזא שמשא דנהיר ואסתים נהור' והדר נהיר ואסתים נהור' והדר נהיר ואסתים נהורא והוי כן ג"פ אדהכי אתחשיך נהורא ואתחזי בשמשא אוכמי וירוקא, אמר רבי שמעון בן יוחאי לר' אלעזר בריה תא אבתראי ונחמי דהא וודאי גזירה אתגזר והקב"ה בעי לאודעא לן דוודאי ג' יומין תליא גזיר' דאיתגזר לעילא עד דמודיע הקב"ה לצדיקיא הה"ד כי לא יעשה אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים

י. עד דהוו אזלי אעלו בהאי כרם חמו חד חויא דהוי אתא ופומיה פתוח ומלהטא בארעא בעפרא ואחיד ידיה ברישיה דחוייא וחמא דהוי חיוויא מרחש בלישניה (ר"ל דהנחש היה מרמו לעורר להנחש הקדמוני שהיא סמא"ל ולילית הרשעה שיתעוררו דינים קשים על העולם), א"ל רבי שמעון בן יוחאי לחויא חויא זיל ואימא להאי חויא דאתקרי נחש עליון דהא רבי שמעון בן יוחאי בעלמא שכיח.

**רבי שמעון בן יוחאי הגין בחיים חיותו על כל העולם
שלא ישלמו מזיקים ומשחיתים ח"ו**

יא. עייליה רבי שמעון בן יוחאי לרישיה דההיא נחש לחד נוקבא דעפרא ואמר גוזרני בשם דכשם דתתא אתחזיר לנוקבא דעפרא כך עלאה יתחזר לנוקבא דתהומא רבא, רחיש ר' שמעון ב"י בצלותיה עם ר' אלעזר. עד דהוי מצלי שמעו חד קלא דהוי אומר פוטקרא דקיטפא עולו לאתרייכו קמפירי דבורייני לא שראן בעלמא דהא רבי שמעון בן יוחאי במיל להון פי' דהוי יוצא בת קול על אותן ממונים דיכולין לעשות הזיק לעולם שיהיו מוכרחים לעייל למקום הראשון במקום אשר שוכנים במדברות כיון דרבי שמעון בן יוחאי הוא עדיין קיים בעוה"ז וזכותו מגין על כל הפורעניות".

**בדורות הללו שאין לנו צדיקים כרבי שמעון בן יוחאי,
צריכים יראי ה' להתפלל על דורם**

יב. ודע, אף שעכשיו בזמן הזה אין לנו בדור כמו רבי שמעון בן יוחאי שיוכל לבטל הגזירות רעות מ"מ חסדי ה' לא תמנו על כל דור ודור ומיד שנגזרה איזה גזירה למעלה רחמנא ליצלן מיד שלוחי מעלה מכרזים ומשמיעים הקול והברז ע"י תינוק ותינוקת והן מתנבאין ואינם יודעים מה מתנבאים. גם הקב"ה מעורר לב הכשירים ויראים שיתפללו על דורם והתעוררו' בא מעצמותן ובעת אשר איזה רעות מתעוררות אז מלאכי דינים משוטטים ומכרזים וחיצי דינים נשלחים ומביאים איזה חולשה לעולם או שאר עניינים רעים בר מינן.

כמה דברים שצריך האדם ליזהר כדי לינצל מכל רע רח"ל

יג. ואז טוב לאדם שלא להראות כל כך בחוץ תדיר כדאיתא בזהר פ' נח, "כיון שניתן רשות למשחית אזי להאי שלוחא רשות לפגוע באינשי דמהלכין תדיר ברחובות ובשווקים ח"ו". ולכן צריך האדם להתפלל ע"ז להנצל מכל רע כנ"ל. וצריך האדם ליזהר שלא להזכיר שמו בתפלתו דכיון דמזכיר שמו אז משגיחין לעיין עליו במעשיו, וכן ימצאו מקמריגים דינוקי ליה ח"ו.

כאשר מתפלל לא יתפלל רק עבור עצמו, אלא שיכלול עצמו בתוך כלל ישראל

יד. והביא הוזהר ראייה שאמר אלישע הנביא לשונמית, "היש לך לדבר אל המלך דא הקב"ה דההוא יומא ראש השנה הוי דכדין איקרי הקב"ה מלך הקדוש ומלך המשפט, "ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת" לא בעינא דיזכרון שמי שיגיוחון בי אלא בתוך עמי אני יושבת תא חזי בשעתא דרוגוא הוי בעלמא לא אדכר שם נח כיון דדינא אתעבר כתיב "ויזכור אלהים את נח" השתא אדכר שם נח.

אם האדם מביט אל הסוף, בודאי יצליח בתורה ובמעשים טובים ויבוא לחיי עולם הבא

טו. וכל זה להודיע כי האדם נידון במשקל, ולכל מעשה טוב יש מליץ טוב ולכל ענין רע יש מקמרג. אשרי מי שאוהב את נשמתו יותר מגופו ועושה עולם הזה מפל ועוה"ב עיקר, וכל יום ויום צופה ומביט אל הסוף שסוף אדם למות ואז בוודאי יצליח בתורתו ובמעשים הטובים שיבא לחיי עולם הבא.

פרק עב

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת דף ק"ט עמוד ב') כי העולם מתקיים על הכל פיהם של תינוקות בית רבן. ומכאן תראה שגדול שכר המלמד עם התינוקות, ובכל מקום שתינוקות לומדים אצל רבם שם השכינה מצויה ושורה שם.

תינוקות של בית רבן בוקעים רקיעים בשעת לימודם

ב. כדאיתא בזהר פרשת לך לך, "רבי שמעון בן יוחאי כד הוי אתי למיחמי עולמייא בבי רב הוי אמר אזילנא למיחמי אפי שכינתא ומה שדייק ואמר כד הוי אתי למיחמי עולמייא בבי רב כי כן מנהג אנשי מעשה כשהיו פנויין מן המלאכה היו הולכים אל המלמדים כדי לקבל אפי שכינת'. ועל כן

צריך האדם לזוהר שכל ההולך לשם לבית המלמדים שם האם דהיא שכינתא רובצת על הבנים ופורסת כנפי שכינה על גדיי הצאן ובהבל פיהם של תנוקות בוקעים רקיעים ואוירים.

לימוד התורה עם תינוקות של בית רבן מציל את המלמד מעונש הגיהנם

ג. על כן צריך המלמד לשום אל לבו שהשכינה שוכנת אצלו ויעשה מלאכתו באמונה בלי רמיה באשר שהוא מלאכת שמים, ויראה שיהיה החדר אשר לומדין שם התינוקות נקי וטהור מכל לכלוך ויקיים "והיה מחניך קדוש" כי זה נקרא מחנה שכינה.

ד. ואיתא בזוהר חדש, "רבי אלעזר ברבי שמעון בן יוחאי פגע ביה אליהו והוי אליהו מתחזי אליו כדמות סבא ותינוק קטן הולך לפניו והיה מעבר נהר גדול לאעברא להך גיסא.

ה. אמר לו, סבא, רמיא להאי ינוקא על כתפאי בחד גיסא ואת על כתפאי ג"כ בהאי גיסא ואעביר לכון מעברא דנהרא רבא הדין, א"ל לא מארי דדרא את ולא תוכל לעברנא (ר"ל שא"ל ראיתי שאתה הוא ת"ח ותש כחך מחמת לימוד התורה שנקראת תושיה שמתשת כח של אדם), א"ל סבא (סבא) אי איתפוש אותך ורבייא הדין בתרי ידי ארימית יתכון פלגות מיל אחורי הנהר ושאמרת לי שהתורה נקרא תושיה ומתשת כח של אדם והלא התורה נקרא אסוותא שנאמר "רפאות תהי לשרך וגו' ולכל בשרו מרפא" אף אני שתיתי מהתורה יומין סגיאין כמה דשתי מילין דאסוותא ואיישר חילי נטיל להון ואעברינן על כתפוי, א"ל סבא (סבא) חילי סגי בעלמא הדין ובעלמ' דאתי ובגין רבייא הדין לא אשבוק לך ולא אתן רשות לשר של גיהנם ליגע בכך ואנא עייל לך לעלמא דאתי בתוקף חילי דאית לי תמן, א"ל רבי רביי' חילך וסגיאיה בעלמא הדין ובעלמא דאתי ואת דמיין כהאי שמשא" וכו'.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי אלעזר בן רבי שמעון בן יוחאי – נראה אליו אליהו הנביא בדמות זקן וילד קטן הולך לפניו. המקום בו נראה אליהו לרבי אליעזר היה ליד נהר גדול והוצרכו שניהם לעבור את הנהר לשפתו השניה.

אמר רבי אלעזר לאליהו הנביא: "סבא, שים את הילד על כתפי האחת ואתה עלה על כתפי השניה ואעביר אתכם את הנהר". אמר לו אליהו הנביא: "האם אינך מגדולי הדור בתורה? – לא תוכל להעבירני (כלומר, מכיון שתלמיד חכם גדול הנך ודאי תש כוחך מחמת לימוד התורה, הנקראת 'תושיה' על שם שמתשת כוחו של אדם)."

ענה לו רבי אליעזר: "סבא! אוכל לשאת אותך ואת הילד הזה בשתי ידי למרחק של חצי מיל אחרי הנהר. ומה שאמרת, שודאי התורה שעסקתי בה התישה כוחי – אין הדבר כן, היות שהתורה נקראת גם 'רפואה', כמו שנאמר: 'רפאות תהי לשרך ולכל בשרו מרפא'. ובאמת שתיתי הרבה ממשקה רפואת התורה והתחזקתי". לקחם רבי אלעזר על כתפיו והעבירם את הנהר.

אמר לו רבי אלעזר: "גדול כוחי בעולם הזה ובעולם הבא, ובזכות הילד הזה לא אעזוב אותך ולא אתן רשות לשר של גיהנום לגעת בך, ואכניסך לעולם הבא בכוחי שיש לי שם".

אמר לו אליהו הנביא: "רבי כותך גדול בעולם הזה ובעולם הבא, ודומה אתה לשמש וכו'." [

צריכין להתפלל על התינוקות של בית רבן

ו. ובהיות כי גדול שכר כח לימוד התינוקות והבל פיהם עושים הרבה פעולות טובות והצלחות מגזירות רעות וקשות כמו שאמרו רז"ל, "הקול קול יעקב, בזמן שהקול של תנוקות מצפצפים בבתי מדרשות ובבתי כנסיות של יעקב אין הידים ידי עשו לבא עלינו ח"ו בגזירות רעות ושמדות". על כן צריכין אנו גם כן להתפלל על התינוקות של בית רבן ועל יונקי שדים שהקדוש ברוך הוא יסוכם בצל כנפיו וישמרם מכל עינא בישא ומכל חולי

ופנעים רעים שינצלו מן אסכרה שבא אל התינוקות מחמת חסרון אור הלבנה, ולכן כתיב מארת חסר וי"ו.

סדר היום כשמוליכים את התינוק לבית הספר

ז. ובהגיע הזמן לתת התינוק לבית הספר ללמוד אצל המלמד ישכים האב בבוקר ויקיץ את הילד ויוליכנו בעצמו לבית רבו, ואף אם האב הוא זקן וגדול או פרנס ורב לא יהיה לו בושה בזה שמולך את בנו פעם ראשונה לבית רבו של תינוק ויתן שבח והודיה להקב"ה שזיכה אותו לזכות את בנו להכניסו תחת כנפי השכינה. על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים, על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים, ומחוייב האב או האם לכסות התינוק תחת בגדו בהליכתו שלא יסתכל התינוק בשום דבר ממא בעולם.

ח. ואחר שמביא התינוק לבית המלמד יתן האב התינוק לתוך חיקו של מלמד ע"ש הכתוב "כאשר ישא האומן את היונק". ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו מביאין הלוח שכתוב עליו האל"ף בי"ת ויקרא המלמד לפני התינוק א"ב ג"ד ה"ו וכו' ואחר כך תשר"ק צפע"ם נמל"ך יטח"ז והדגב"א, ואחר כך יאמר התינוק כל אות ואות אחר המלמד ואחר כך יקרא המלמד הפסוק "תורה צוה לנו משה" וגו', ואחר כך פסוק ראשון של ויקרא והתינוק יענה אחר כל תיבה ותיבה. על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים, אחר התענית יעשה סעודה לעניים ויתן צדקה כפי יכלת ועל ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים.

על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים ממאים

ט. ואחר כך יתן מעט דבש על הלוח וילחך התינוק הדבש שעל גבי האותיות, ואחר כך יקח האב התינוק וישיבנו לבית באופן שלא יראה התינוק שום דבר ממא, וטוב שבאותו היום לא תיגע שום אשה גדה בהתינוק, ולכן נכון הוא להתענות בו ביום אכיו ואמו של התינוק ויתפללו אל אלהים שבשמים שיהיה הולך מוצלח בתורה וביראה ובמע"ט לאריכות ימים, ולעת ערב אחר התענית יעשה סעודה לעניים ויתן צדקה לפי מסת ידו ואז בוודאי

יהיה לב האב בטוח שיראת ה' יהיה על אותו התינוק, ודי באזהרה זו. על
ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים טמאים

שכר המגדל יתום בתוך ביתו

י. ומה מאוד גדול שכר של אותם האנשים אשר הם חשוכי בנים לגדל
יתומים בתוך ביתם, וישגיהו עליהם לנהגם בדרך ישרה כאלו ילדם, ואם
יכולת בידו להשיב לומדי תורה בביתו ולפרנסם שיהיה ביתו מלא תורה
פשיטא אשרי לו ואשרי חלקו. וכן מצינו ברש"י ז"ל שבהיותו גולה מן גלות
צרפת היה מתאכסן בבית עשיר פרנס אחד והיה העשיר הפרנס מפציר בו
שיתעכב בביתו וילמוד תורה ולרוב הפצרתו ובקשת העשיר היה רש"י ז"ל
מחבר ספר אחד והיה נקרא הספר הנ"ל על שם העשיר הפרנס, וכוונת רש"י
ז"ל היה לגדל ולכבד את שאר בעלי גמילות חסדים. על ההורים לכסות את
התינוק שלא יראה דברים טמאים

יא. ואשרי האיש אשר בוחר ובורר מקום יפה ונאה בביתו כדי ללמוד
שם כי הקב"ה מצוי בבית שלומדים בו תורה, וגדול יהיה כבוד בית זה
לעתיד בעת שיקבצו נדחי ישראל או יקבצו ג"כ כל בתי מדרשות ובתי
כנסיות לארץ ישראל ויהיו לצבי תפארת אמן.

• שלח •

פרק ע"ג

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, "לא איברי לילה אלא לגירסא" גדול
כבוד הבית אשר קול תורה נשמע בו כי הענין הוא כך, כשאדם ישן על
מטתו או נשמתו נפקת מיניה ואז היא אסהדית באדם כל מה דעביד בההוא
יומא ודנין את הנשמה בין טוב לביש, כי בלילה בית דין של מעלה יושבים
בדין.

הנשמות יוצאים ומעידים על מעשיהם שביום

ב. וכשעה ראשונה כיון שהשמש נכנסה למקומה אז יש ממונה מכריז כרוזא דרך י"ב שערים אשר הם נפתחים כשהחמה יוצאת לזרחה. ונסגרים כשהחמה שוקעת כל הלילה ואז כל אינון ממונים מלאכים דאינון ממונים על שמירת העולם כולם מתכנשין לעילא והשערי רחמים ננעלו והבתי דינים מתעוררין ועומדין מלאכים הממונים על התקיעות ותוקעין וזהו סימן שיעמדו מלאכים בחצי הלילה המיוחדים לומר שירה, ואז תיכף מתעוררים המלאכים ועומדין באימה וכיראה בקדושה ובטהרה ומשוררים ומזמרים קמיה קב"ה ואז בתחלת הלילה בני נשא ניימין על ערסיהון ונשמותיהן נפקין ומעידין על עובדיהן די ביממא ועומדין ברין.

השכינה והצדיקים בנגן עדן שומעים קול התורה שלומד האדם בעולם הזה, ומבקשים ממנו ללמוד בקול כדי שישמע קולו במרומים.

ובחצות הלילה אתער רוח צפון רוח חזק וקם חד ממונה ובמיש ביה בשרכיטא והרוח שכיך וכדין אתער הקב"ה לאשתעשעא עם צדיקיא הה"ד "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני" וגו'.

אשריהם ואשרי חלקם

ג. והקדוש ברוך הוא מושך חוט של חסד על אותן האנשים העומדים בלילות לעבודתו ומשמרים אותן מכל פצעים ופגעים רעים ועליהם נאמר, "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי". ובוודאי יומשך עליו חוט של חסד ואור גדול מנשיעות שבגן עדן מאותו המקום הנקרא נחל קדומים וחלקו מוכן ומזומן לאחר מותם במקום מנוחה ושמחה, אשרי לו ואשרי חלקו.

אל יקל בעיניך לימוד התורה בלילה

ד. על כן אל יהיה קל בעיניך לימוד התורה בלילה, וקדמונינו ז"ל היו מתחכמים והיו עושים סימנים לכיון חצות לילה לקום ולעסוק בתורה כדי

להתחבר כחדא עם צדיקים שבגן עדן השומעים תורה מפי הקב"ה כדמצינו בזהר:

"רבי אבא ורבי יעקב הוו אזלו מטבריה לכפר טרשא ונתאכסנו אצל אושפיזא. כד בעי למשכב, אמר רבי אבא למרי' דביתא אית הכא תרנגולא, א"ל האושפיזא אמאי, א"ל איצטריכנא למיקום בפלגות ליליא.

ה. אמר לו, לא איצטריכנא דהא אית לי סימנא אחרא דהדין טיקלא דקמי ערסיה מלינא מיא ונטיף טיף ונטיף טיף בפלגות לילה ממש אתרוקן כולהו מיא ואתגלגל האי קיטפא דהיינו (טיקלא) ואשתמע קלא בכל ביתא וכדין הוא פלגות ליליא (פי' שהיה כלי מים תלוי לפני מטתו והוי עשוי כגלגל וכל זה היה נוטף טיף ונטיף וכו' כדרך שעושים במדינה זו (האור וועק) עד שמוציא כל המים שבכלי עד חצות. וכל זמן שהיו מים אפי' מעט מזער קאי אקוומיהו וכשנגמרו כל הטפין לצאת אזי נתהפך הגלגל ונופל למטה ונהפך הכלי והיה מרעיש וצועק ונשמע קולו עד שהקיצו אותן האנשים שהיו בחדר ההוא, והיה שם באותו הבית חד סבא דהוה קם בכל פלגות לילה ואשתדל באורייתא ובגין דא עביד האי, אמר ר' אבא בריך רחמנא דשרדנא הכא.

סוד "חצות לילה אקום להודות לך"

ו. ובהגיע זמן חצי הלילה קמו כולהו והוי עסקי באורייתא וכו'. אמר ר"א לתרין בנוהי כו' ענין השכר דהקב"ה משתעשע עם צדיקים ועייל בפלגות לילה לגן עדן ולכן אמר דוד "חצות לילה אקום להודות לך", אמר רבי אבא ודאי שפיר קאמרת אבל מנא לך הא, א"ל כך למדתי מן סבא אחרא.

ז. תו הוי אמר להו, בתחלת שעתא קמיייתא דלילה כל הדיינים דלתתא מתערין ואולין ושאטין בלילה בפלגות לילה ממש אתער הקב"ה בגן עדן ודינין דלתתא לא משתכחין וכל נמוסין דלעילא לא אשתכחו אלא בפלגות ליליא דכתיב, "ויחלק עליהם לילה ויהי בחצי הלילה". וכמה מקומות בתורה מצינו הכי, דוד המלך קרי להקב"ה חצות לילה ממש ר"ל היודעים סוד שהנוקבא הנקראת מדת לי זה יוצאת מאחורי חדוהי דהיינו ממחציתו, ועל כן דוד הוי קרי להקב"ה חצות לילה וזהו שדייק בזהר דאיהו חצות לילה

ממש. וזהו סוד גדול ואין מגלין אותו אלא לצנועין וליודעי חן ומלכות בית דוד נקראת מדת לילה ועל כן קם דוד בחצות ליל כדכתיב, "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", סוד משפט וצדקה גם כן ידוע למבין מדעתו או למי שיש קבלה בידו דמהני דינין נפקין דינא דמלכותא דינא, אתי ר' אבא ורבי יעקב ונשקוהו וכו', אדהכי אתי האי ינוקא ושאל אמאי כתיב חצות לילה, ר"ל מאחר דקאי אנוקבא דנקראת חצות לילה ומדת חצות אינו משמע שהוא מדת לילה לגמרי אלא כי אם מחצות של מדת לילה, אמר הא אתמר בפלגות לילה מלכות דשמיא אתער (פירוש וא"כ כבר מבואר דמשום הכי צריך שיהיה נקראת חצות לילה דאיהו הקב"ה הנזכר להראות דאז מתגלה מלכותא דשמיא הנקרא זעיר והבן). אמר האי ינוקא אנא שמענא מלה, פתח האי ינוקא ואמר מאחר דבחצות מתגלין החסדים ועל כן באותו העת יש דין ורחמים, ועל כן נקרא אז חצות לילה פלגות דינא היא דנהרא אנפאה בסיפרא דחסד. קם רבי אבא ושווי ידיו על רישא דהאי ינוקא וברכייה.

החיוב להכין כסא לאליהו הנביא קודם ברית מילה

ה. פתח רבי אבא ודרש סודות נפלאות בענייני דמילה ואמר דבשעה שמכניס האב את בנו למול ערלתו בהתיא שעתא קרי קב"ה לפמליא דיליה ואמר חמוי פמליא דילי מה בני חביבין עבדין בעלמא, בהתיא רגעא מזדמן אליהו הנביא וטאם עלמא בד' טאסין ואזדמן תמן על דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כורסייא לאליהו והוא סליק ואסתיד קמי קב"ה דישיראל הן מקיימין בריתו של אברהם אבינו וכו'.

ט. אדהכי הוי נהורא קמו רבי אבא ורבי יעקב ובעו למיזל, א"ל האי גברא במאי דעסיקתו בחצות לילה אשתלימו אמר מאי הוא אמר להו דתיחמון למחר אנפוי דמארי קיימא בעל ברית שהוא אליהו הנביא דהא דביתאי בעית בעותא דא מינייכו על הברית מילה וגזר קיימא דברא דאתיילדת לי יהיה למחר הילולא דיליה, א' רבי אבא בעותא דמצוה ולמיחמי אנפוי דשכינה אוריכו (פי' המתינו) כל ההוא יומא בהאי לילה כגש

האי גברא כל אינון רחימין ואחר הסעודה השתדלו באורייתא ולא הוי מאן דנאים.

בלילה שלפני הברית מילה צריך הילד שמירה מן המחבלים

י. והובא שם בזוהר דהענין כי באותו הלילה שלפני המילה צריך הילד שמירה מעולה מן אותן המחבלין שלא זיקו להיולדת ולהולד, וע"כ המנהג שקורין בל"א וויין נאכט ובלשון פולין וואכט נאכט, ולומדין כל הלילה אז מקויים הכתוב ליהודים היתה אורה זו תורה וששון זו מילה ויקר זו תפילין. והזוהר הביא באריכות שהאיש הקדוש הנ"ל כנס כל אוהביו לומדי תורה שהיו גורסין כל הלילה.

התורה מגנת ומצלת מכל נזק שבעולם

יא. וכן הוא ראוי לעשות לנו ג"כ באותו הלילה כי התורה היא מגנת ומצלת מכל חיבול ומכל נזק בעולם, ואחר כך אמר בעל הברית במטו מינייכו לימא מילא חדתא כל אחד ואחד והיו מחדשין ד"ת בענייני דמילה וכוונתו היה שדברי תורה הוא תועלת גדול לשמירת הולד ולשמירת היולדת.

על ידי התורה שלומדים בלילה קודם הברית, מתגלה אליהו הנביא וזה גורם טובות וישועות לישראל

יב. ועוד הביא הזוהר שע"י התורה שעוסקין בלילה של וויין נאכט אליהו מתגלה בהארות גדולות של רצון העליון וע"י זה גורם הרבה טובות וישועות לישראל, ואחר כך אמר ר' אבא להבעל הבית ולהאי סבא מאחר דאתון חכימין טובא מפני מה אתם יתבין הכא, אמר הבע"ה אי צפרין יתעקרו מאתרייהו לא ידעין לאן טאסין כד"א כצפור נודדת מן קינה כן איש נודד ממקומו וכן אם אנו עוקרין דירתנו מכאן שהוא מקום מוכן אצלנו ללמוד תורה לא נדע לאיזה מקום יהיה הישוב שלנו ללמוד תורה, כי מקום זה הוא מוכן ומסוגל אלינו ללמוד התורה ואתרא דא זכי לון באורייתא והכי אנן נוהגין בכל פלגות לילה עסקינן באוריית' עד צפרא וכד צפר' אתי ריחי חקלא

ונהרי מ'א נהרי לן אורייתא ואתיישבא בליבנא, וגזר דין הוא משמים דמוכרחים אנו לדור בהאי אתר וכמה סרכין בעלי תריסין אסתלקו הכי פי' דהוו מתין באותן הימים על דלא עסקו באורייתא וכדין אשתדלותא דילן יומא וליליא בתורה ואתרא דא קא מסייע לן, והוי יתבין עד דנהיר יממא.

פני רבי אבא היו כאש להבה מרוב חדות התורה

יג. כיון דהוי התחיל לנהור יממא, אמרו לאינן דרדקי דיפקון ויחמי אי נהיר יממא ואחר כך כל חד לימא מילא חדתא נפקו וחמו דהוי נהיר יממא, אמר חד ינוקא זמין האי יומא אשא מלמעלה, אמר ינוקא אחרא ובהך ביתא, אמר ינוקא תליתאי סבא חד הכא הוא מזומן לאתוקרא בנורא, אמר ר' אבא רחמנא לישובן, תוהא, ולא יכול למלא אמר קוטרא דהורמנא בארעא אתפס (פי' קשר ותוקף הרשות מלמעלה נתפס בארץ) ר"ל שהיו יודעים שירד אש מהשמים בבית ההוא, וכן הוי דבההוא יומא חמו חבריא אפי דשכינתא ואסתחרו באשא (פי' האש מהשכינה היה מסכבת אותם ור' אבא אתלהט פניו בנורא מחדוותא דאורייתא).

אליהו הנביא אמר פסוק (תהלים סה, ה) "אשרי תבחר/ותקרב ישכון חצריך" וגו'

יד. תאנא כל ההוא יומא לא נפקו כולו מביתא ואתקטר בקטרא והוי חדאין במילין חרתין כאלו קבלו ההוא יומא אורייתא מטורא דסיני, והוי שומעין קול בשעה שהיו מביאין התינוק לבית הכנסת שהיה אליהו הנביא אומר פסוק (תהלים סה, ה) "אשרי תבחר ותקר"ב ישכ"ן חצריך נשבע"ה כמו"ב ביתך קדו"ש היכלך", והוא סוד גדול, שיש בפסוק זה מ"ב אותיות דהן סוד שם של מ"ב וסודו אין מגלין אותו אלא לצנועין, ויש בפסוק זה עשרה תיבות כנגד זה כתב הזוהר באמירת פסוק זה בשעת המילה מעטרים עשר חופות להתינוק הנימול לעולם הבא.

אשרי לאדם שמל בנו בשמחה

טו. ואחר כך פתח חד ינוקא ואמר תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא כאלו קריב כל קרבנין דעלמין קמיה קודשא בריך הוא. בגין כן בעי לסדרא מדבחא במאנא חד מלייא ארעא למיגור עליה האי קיימא ברית קדישא ואתחשב קמיה קב"ה כאלו אדבח עליה עולה וקרבניה הוא ריח ניחוח וכו' בגין כך זכאה חולקיה מאן דקריב האי קרבנא בחדווא קמי קב"ה ובעי למיחדיה כל האי יומא.

אמר ר' אבא זכאן אתון בעלמא הדין ובעלמא דאתא ועליכון אתמר (דברים ה, ד) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום", והוי שמחין כל היום בחדוה דמצוה ובחדוה דאורייתא, והאי תינוק שנולד הביא בוהר שהיה רב אידי ב"ר יעקב שהוזכר התנא בגמרא, בריך ליה ר' אבא ואזיל לאורחא.

טז. כד אתא רבי אבא לגביה רבי שמעון בן יוחאי והוי דחיל למימר דברים האלו ששמע מהנהו חסידים ומפי התינוקות הנזכרים לעיל לפני רבי שמעון בן יוחאי דלא יתענשון על ידוי (פי' שהיה מתיירא ר' אבא לגלות זה הענין לפני רבי שמעון בן יוחאי שלא יגזור רבי שמעון בן יוחאי עליהון שיהיו גולין למקום אחר כדי שיתפרסם תורתם ברכים כדי שרבים ילמדו תורה מהם), ואחר כך סיפר ר' אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי כל המעשה הנזכר לעיל, אמר רבי שמעון בן יוחאי כל הני מילי מעלייתא הוו טמירין גבך ולא אמרת לי גזורני עלך דכל תלתין יומין אלין תתנשי התלמוד ממך והא כתיב (משלי ג, כז) "אל תמנע טוב מבעליו" וכו' עיין שם באריכות.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי אבא ורבי יעקב הלכו ממבריה לכפר מרשא והתארחו באכסניה אחת. כאשר רצו לשכב לישון, פנה רבי אבא אל בעל האכסניה ושאלו: "יש לכם כאן תרנגול?" שאלו בעל האכסניה: "לשם מה לך תרנגול?" ענה לו רבי אבא: "רוצה אני לקום בחצות". אמר לו בעל הבית: "אין אני נזקק לתרנגול כדי להתעורר, שכן יש לי כלי מורה שעות ליד מטתי. כלי זה הנו

גלגל מלא מים ולו חור בתחתיתו והמים נוטפים מתוכו מעט מעט. כאשר מתרוקן הכלי לגמרי, מתגלגל ומשמיע קול רעש גדול, עד שמתעוררים כל דרי הבית. כלי זה התקנתי לצרכו של זקן אחד, המתעורר מדי לילה בחצות כדי לעסוק בתורה."

אמר רבי אבא: "ברוך ה', ששלחני לאכסניה זו!"

בהגיע חצות הלילה קמה כל החבריה לעסוק בתורה. הסביר אותו זקן לשני בניו את ענין חצות הלילה, בו נכנס הקדוש ברוך הוא לגן עדן ומשתעשע שם עם הצדיקים, לכן אמר דוד המלך: "חצות לילה אקום להודות לך".

אמר רבי אבא: "ודאי יפה אומר אתה, אולם מנין לך זאת?" ענה אותו זקן: "כך למדתי מזקן אחר". עוד אמר הזקן: "בתחילת הלילה מתעוררים הדינים ושמים בעולם, ובחצות לילה ממש מתעוררת השפעתו של הקדוש ברוך הוא בגן עדן והדינים מסתלקים מן העולם, וכל ההשפעות העליונות באות בחצי הלילה, כמו שכתוב: 'ויחלק להם לילה ויהי בחצי הלילה'.

ובכמה מקומות בתורה רמוז ענין זה של 'חצות הלילה'. דוד המלך קרא להקדוש ברוך הוא בחצות הלילה, ליודעים סוד הכוונה למקום שבו מתחילה קומת הנקבה מאחורי הזכר והוא מהחזה ולמטה, כלומר ממחצית גוף הזכר, לכן קרא דוד להקדוש ברוך הוא 'חצות לילה'. וזהו שדייק בזה, שהוא חצות לילה ממש וזהו סוד גדול, שאין מגלים אותו אלא לצנועים וליודעי ח"ן, ומלכות בית דוד נקראת 'מדת לילה'. על כן קם דוד בחצות הלילה, כמו שכתוב: 'חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך'. וסוד 'משפט וצדקה' גם כן ידוע למבין, שמדינים אלו 'משפט וצדקה' מקור הענין 'דינא דמלכותא - דינא'. באו רבי אבא ורבי יעקב ונשקו לזקן על דבריו הנפלאים.

והנה קם ילד ושאל: "מדוע כתוב 'חצות לילה'?" והתכוון בשאלתו, שהרי הזקן הסביר שחצות מרמז לנקבה, היוצאת מאחורי חזה הזכר, והנקבה היא מדת לילה ממש ולא חצות לילה.

ענה לו הזקן: "הרי אמרנו, שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים, המרמזת להקדוש ברוך הוא הנקרא 'זעיר'."

אמר הילד: "ואני כך שמעתי: היות שבחצות לילה מתגלים החסדים ובאותו הרגע משמשים ביחד דין ורחמים, לכן נקרא אותו רגע 'חצות לילה', שהוא רק חצי דין, שהרי הפנים כבר מוארים באור החסד."

קם רבי אבא הניח ראשו על ראש הילד וברכו.

פתח רבי אבא ודרש סודות נפלאים בקשר לברית מילה ואמר: "בשעה שמכנים האב את בנו למול ערלתו – באותה שעה קורא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו ואומר: 'ראו מה עושים בני החביבים בעולם הזה!'"

באותו רגע מזדמן אליהו הנביא למקום הברית. במהירות מגיע הוא לשם, שהרי בארבע מיסות עובר הוא את כל העולם, לכן למדנו שבעת עריכת הברית צריך האדם להכין כסא לאליהו הנביא. לאחר הברית מתייצב אליהו הנביא לפני הקדוש ברוך הוא ומעיד, שישראל שומרים את בריתו של אברהם אבינו. "בינתיים עלה השחר ורבי אבא ורבי יעקב רצו להמשיך בדרכם. פנה אליהם בעל הברית ואמר: "את התורה בה עסקתם בחצות הלילה יש לכם הזדמנות לקיים!" שאלוהו: "למה תרמוזנה מילותיך?"

ענה להם: "מחר תוכלו לזכות לראות את מלאך הברית – את אליהו הנביא, ואשתי מבקשת ממכם להשאיר אתנו לברית המילה שתערך מחר". אמר רבי אבא: "לבקשתכם זו, שהיא בקשת מצוה וראית פני השכינה לא נוכל לסרב". המתינו הצדיקים כל אותו היום. בלילה הזמין בעל הבית את אוהביו וכל החבורה עסקה בתורה כל הלילה. מעם ענין זה להיות נעור בלילה שלפני הברית ולעסוק בתורה – מבואר שם בזה, שהוא משום שהתינוק צריך בלילה זה שמירה יתירה מן המזיקים, לכן המנהג, שלומדים כל הלילה ומקימים בזה את הפסוק: "ליהודים היתה אורה" – זו תורה, "ויששון" – זו מילה, "ויקר" – זה תפילין. והזהר הביא באריכות, שאותו זקן קדוש כנס את כל אוהביו והם למדו כל הלילה, וכן ראוי לנהוג, כי התורה מצלת מכל נזק שבעולם. בעל הבית בקש מכל אחד מן האורחים לומר דבר

חדוש בתורה, וחדשו דברי תורה בעניני מילה. עוד מובא שם בזוהר, שעל ידי התורה, שלומדים בלילה שלפני המילה, מתגלה אליהו הנביא בהארות גדולות וגורם הרבה טובות וישועות לישראל. אחר כך שאל רבי אבא את בעל הבית ואת הזקן שעמו: "מאחר שהנכם כה חכמים, מדוע יושבים אתם במקום בודד זה?" השיב לו בעל הבית: "כצפור הנודדת מקינה, כן איש נודד ממקומו. במקום זה זכינו ללמוד תורה בשלחה, ואין אנו יודעים אם במקום אחר נזכה לכך, ובפרט שמקום זה מסוגל ללימוד תורה. בכל חצות לילה קמים אנו ועוסקים בתורה עד הבוקר, וכשמאיר הבוקר, מתבשמים אנו מריחות השדות ונהרות המים שבסביבה ומתרחבת דעתינו להבנת התורה, וזו מתבהרת ויושבת בליבנו. גזירה מן השמים היא לנו שנגור דוקא במקום זה, וכמה חשובים וגדולים נפטרו בזמן האחרון על שלא עסקו בתורה כראוי, לכן עוסקים אנו יומם ולילה בתורה, וזכות המקום מסיעת לנו בזה."

ישבו החכמים עד שהאיר היום. משהאיר היום, פנו לכמה ילדים, שיצאו לראות, אם אכן כבר האיר היום, ובקשו מהם לומר דברי חדוש לכשיחזרו משליחותם. ראו הילדים שהאיר היום, ובא הראשון ואמר: "היום עתידה לרדת אש מן השמים!" בא השני ואמר: "ובבית זה!" הוסיף השלישי: "זקן אחד עתיד להשרף באש זו!" אמר רבי אבא: "רחמנא יצילנו!" נדהם רבי אבא, ולא יכול לדבר. אמר: "נראה, שהגזרה כבר נרשמה בארץ, שאמנם כך יהיה, שתרד אש לבית". ואכן כך היה: "עסקו החברים בתורה וזכו לראות את פני השכינה, שסובבה אותם באש, ופניו של רבי אבא נתלהטו מאותה אש מחמת שמחת התורה."

ולמדנו: כל אותו היום לא יצאה אותה חבורה קדושה מן הבית. הם עסקו בתורה ושמחו בחדושיה כאילו קבלוה עתה מסיני. בשעה שהביאו את התינוק לבית הכנסת, שמעו את קולו של אליהו הנביא, שהכריז ואמר: "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך נשבעה מטוב ביתך קדוש היכלך". בפסוק זה רמז סוד גדול, שיש בו, בפסוק זה ארבעים ושנים אותיות כנגד שם של מ"ב, וסודו אין מגלים אלא לצנועים. יש בו בפסוק זה, עשר תיבות כנגד עשר חופות, המעטרות את התינוק הנימול לעולם הבא.

אחר כך פתח ילד אחד ואמר: "למדנו: כל המקריב את בנו לקרבן, כאילו הקריב את כל קרבנות העולם לפני הקדוש ברוך הוא. לכן צריך בעל הברית לסדר מזבח לפני הקדוש ברוך הוא – כלי מלא עפר – כדי לחתוך עליו את הערלה, ודבר זה נחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאילו הקריב קרבן עולה לפניו, וקרבנו הוא ריח ניחוח. בשל כך אשרי מי שמקיים את ברית המילה בשמחה לפני ה', וצריך הוא לשמוח כל אותו היום." אמר רבי אבא: "אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא! עליכם נאמר: 'ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום!'" שמחו החברים כל אותו היום בשמחת המצוה ובעסק התורה, ואותו תינוק שנימול – הובא בזוהר, שהוא הוא רבי אידי בן יעקב התנא, הנזכר בגמרא. לבסוף ברכת רבי אבא ויצא לדרכו. משנכנס רבי אבא לפני רבי שמעון בן יוחאי פחד לגלות לו את סודות התורה, ששמע מבני החבורה, שישבו ב11 מקום הבודד ההוא, כדי שלא יגזור רבי שמעון עליהם שיגלו ממקומם למען תתפרסם תורתם ברכים.]

עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי

יו. על כן צריך האדם לזוהר לקום בחצות הלילה לעבודת בוראו ולעסוק בתפלה ובלימוד התורה איש כפי השגתו, ולעשות התורה קבע ומשא ומתן עראי, ויראה האדם כשיזכה לבן זכר לנהוג כמו שכתבתי לעיל כי לא דבר רק הוא להציל נפש מישראל ולהדביק ישראל בשכינה כמה דאת אמר "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום", או צדקתם עומדת לעד אמן.

פרק עד

א. איתא בזוהר פרשת נח, "רבי אלעזר ורבי יוסי חמוי אזלי מאושא ללוד, אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אפשר דשמעת מן אבוך רבי שמעון בן יוחאי מאי דכתיב "ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים" מאן אינון הוי, א"ל לא ידענא וכו'.

ב. עד דהוי אזלין חמו חד מערתא, שמעו חד קלא דאמר תרין עוזלין דאיילתא עבדו קדמי רעותא דניחא לי ואינון הוי משריתא קדישא שפגעו ביעקב והלכו לפניו, אתרגיש ר"א ואתער בנפשיה (לשון התעוררות וחדה) ואמר רבון דעלמא כך אורחוי' טב לן דלא נשמע שמענא דא ולא ידענא.

המלאכים שפגשו את יעקב אבינו ע"ה, היו אברהם ויצחק

אתרחיש להו ניסא, ושמעו קלא דאמר אברהם ויצחק הוי, נפל ר' אלעזר על פניו חמא דיוקניה דאבוי, א"ל אנא שאילנא מי הוו המלאכים, והשיבו לי אברהם ויצחק הוי שהם נזדמנו לילך לפני יעקב בברחו מפני לבן הארמי. ואף דיצחק היה עדיין קיים מכל מקום נשמתו פרחה ממנו ועלה למעלה בשעת עקידה ואתחבר עם נשמת אברהם ואזלו לפני יעקב וזה שאמר הכתוב (בראשית לא, מב) "אלקי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי".

על האדם לחזק ממשבות רעות שמביאים אותו לעבירות חמורות רח"ל

ג. ואמר רבי שמעון בן יוחאי, לא ליעקב לבד היה מזדמן נשמת צדיקים אלא לכל ירא שמים מזדמנין לו נשמת צדיקים להצילו מן הרהורי עבירה ומכל שכן מהעבירה עצמה, מה שאין כן אם אדם הוא מהרהר בהרהורים רעים הן בעיר והן בשדה והן בבית מזדמן אליו מזיק אחד תני"א שמיה והוא ממונה על זה ההולך ובהליכתו הוא מחשב מחשבות רעות וזרות וניזוק הוא מזאליו, והמזיק נזקק לו ואינו סר ממנו עד שמביאו לידי חטא חמור ויפגם בנשמתו בעו"ה פגם מאוד אשר יתחרט בסוף ימיו ויהיה פסידא דלא הדר.

בכל מקום שהאדם הולך יש מסייעין למחשבותיו לטוב או לרע ח"ו

ד. למען תדע כי בכ"מ שאתה הולך שם יש מסייעין למחשבותיך הן לרעה והן לטובה. ואחר כך שאיל ר"א לרבי שמעון בן יוחאי אביו מה אגן לעלמא דאתי, א"ל אנא ואנת נשתעשע עם דוד מלך ישראל קם ר' אלעזר עד דהוי חמוי ליה דאנפוהי נהירין כשמשא, א"ל מלתא חדתא שמעתא, א"ל

זכאין צדיקים שמתחברין עם צדיקים בסוד "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[כתוב בזוהר בפרשת נח: רבי אלעזר ורבי יוסי חמיו הלכו מאושא ללוד. פנה רבי יוסי לרבי אלעזר ושאלו: "אולי שמעת מאביך, רבי שמעון בן יוחאי, פרוש על הפסוק: 'ועקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלוקים'? מי הם מלאכים אלו?" אמר לו: "איני יודע". בעודם הולכים, ראו מערה אחת ושמעו קול בוקע מתוכה ואומר: "שני עפרי האילה עשו לי נחת רוח, והם הם המלאכים הקדושים, שלוו את יעקב והלכו לפניו.

התרגש רבי אלעזר ואמר: "רבון העולם! כזו היא דרכך?! מוטב היה לולא שמענו קול זה, שהרי הקול סתם, ולא פרש מי הם אותם מלאכים, והשאירנו בספקות גדולים יותר מאשר לולא שמענו אותנו!", התרחש להם נס, והם שמעו קול נוסף שאמר: "אותם מלאכים – אברהם ויצחק היו". מרוב התרגשות נפל רבי אלעזר על פניו. בנפלו על פניו ראה את דמות דיוקנו של אביו ואמר לו: "שאלתי, מי היו אותם מלאכים, שלוו את יעקב, והשיבו לי מן השמים, שהם היו אברהם ויצחק, שנזדמנו ליעקב, כאשר ברח מפני לבן הארמי. למרות שיצחק היה עדיין בחיים, פרחה נשמתו ממנו עוד משעת העקידה והתקשרה עם נשמתו של אברהם, ושניהם לוו את יעקב. זה שאמר הכתוב: 'אלוקי אבי אברהם ופחד יצחק היה לי'".

ואמר רבי שמעון בן יוחאי: "לא רק ליעקב מזדמנת נשמות הצדיקים, אלא לכל ירא שמים מזדמנים הם כדי להצילו מעבירה, אולם אם מטמא האדם את עצמו בהרהורים רעים בעיר, בבית ובשדה – מזדמן לו מזיק אחד ושמו חניה, והוא נדבק בו ומביאו לידי חטא חמור, שיפגום פגם גדול בנשמתו, עליו יתחרט בסוף ימיו, וקשה יהיה לו לתקנו. לכן על האדם

לדעת, שבדרך שמכוון הוא את מחשבותיו, כך יסיעוהו מן השמים בין לרעה ובין לטובה".

אחר כך שאל רבי אלעזר את רבי שמעון בן יוחאי אביו: "מהו חלקי לעולם הבא?" השיב לו רבי שמעון: "אני ואתה נשתעשע עם דוד מלך ישראל". קם רבי אלעזר ושמח, עד שהאירו פניו כשמש.

שאלוהו: "האם שמעת דבר חדוש בתורה, שכה שמח הנך?" השיבם: "אשריהם הצדיקים, שמתקשרים עם הצדיקים בסוד כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

גם אם אסף ממון הרבה, לא יהנה מן העולם הזה יותר מדאי

ה. על כן, בן אדם, בן אדם, למען ה' אלהי ישראל ולמען נשמתך המהורה החצובה מתחת כסא כבודו ית' ראה דרכיך וחכם ליישר דרכיך וסור עיניך מראות ברע ותרגיל להסתכל בדברים קדושים כמ"ש בפ' ב' לעיל, ולא תעלה על דעתך קנאה בשל אחרים ובשביל כן תנצל מגזל וממון שאינו של יושר, ותתנהג בסדר נכון אף אם אספת ממון הרבה ולא תתענג בממונך הרבה ואל תרבה בזוללות וסובאות, רק תמיד יהיו מחשבותיך שאתה צריך ליתן דין וחשבון על מוצא שפתיך ומכ"ש על מעשיך הרעים וטובים.

בעולם העליון אי אפשר להעלים ולהכחיש מעשים הרעים,

כי המלאכים שמלווים את האדם מעידים עליו

ו. ואם תאמר פן תוכל להעלים ולכחש הרי העדים עומדים הן הן המלאכים המלווין לאדם באים ומעידים באיזה יום ובאיזה מקום נעשה העבירה או המצוה, ובאין ומטפחין על פניו ואמרים לו רשע איך נשאך לכך לכחש ולשקר את פני בוראך הלא הכל גלוי לפניו והוא יודע כל מחשבותיו של האדם והוא בוחן לבבות וחוקר כליות.

כל מעשה טוב יהא חשוב בעיניך

ז. על כן צריך האדם לידע בכלל שהקב"ה הוא מודקדק עם בריותיו אפילו על דבור קל ומכל שכן על המעשה, והרבה שלוחין ודינים קשים יש להקב"ה להפרע ממי שאינו עושה רצונו. על כן כל מעשה טוב יהיה יקר בעיניך, אם הובא דרך מצוה לידך תשמח מאשר בא לידך מציאה של אבן טוב ותתן שבח להקב"ה על שזיכה אותך והביאך לידי איזה מצוה.

תהא זריז לקיים מצוה שנחשבת "כמת מצוה"

ח. ובפרט אם יודמן לך איזה מצוה שאין לה מהדרין תהיה מהזריזים ומקדימין במצוה בכל יכולתך בגופך ובמאודך ובנשמתיך כי האי מצוה שאין מתעסקים נקראת מת מצוה שאין לו מתעסקים ואתה תחזיק בה ותזכה בה, וזוה תגביה ותרים קרן של מצוה זו ממש כמו שהקב"ה מרים מאשפה עני ואביון, ואותו המצוה תהיה לך מליץ ופרקליט יושר בפני הקב"ה אף שנגזר על אותו האדם איזה גזר דין ח"ו המצוה ההיא נוקפת ועומדת לפני ב"ד של מעלה עד שיבטל הגזר דין, ועל זה נאמר (איוב לג, כג) "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו" וגו'.

אם האדם עוסק בתורה לשמה,

שר הפנים מכבדו ומדליק לפניו נראות מהוד והדר

ט. ועל אחת כמה וכמה אם האדם עוסק בתורה לשמה שהיא מוכחרת מכל המצות אזי יהיה שכרו כפול ומכופל, ובשעת פטירתו אז מט"ט שר הפנים וכל פמליא של מעלה מלווין אותו ומלבישין את הצדיק בכל מיני בגדים דיקר ומעטרין ליה בעטרין, ושר הפנים מדליק לפניו נרות העשוין מהוד והדר מזיו השכינה, ועל זה התפלל דוד המלך ומשה רבינו (תהלים קטו, ט) "אתהלך לפני ה' באור החיים".

י. על כן יתפלל האדם תמיד שיציל אותו הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מכל מיני עון ופשע ופעולת שוא רק הקב"ה ידריכהו בדרך הישר והטוב,

והקב"ה בעל הרחמים ישמע לקול המתחנן אליו בלב נשבר ויתן להאדם לב בשר וכשר וחפץ ה' בידו יצליח אמן.

• קרח •

פרק ע"ה

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת דף קי"ח עמוד ב') "אלמלא שמרו ישראל שבת ראשונה לא היו שולטין בהם אומה ולשון, ואלמלא משמרין ישראל ב' שבתות מיד הן נגאלין כי מצות שבת היא שקולה כנגד כל התורה, וכל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים". והנה ראיתי מנהג בישא ברוב תפוצות מדינות האלו שהן מזוללים בכבוד יום הקדוש שהוא שבת.

שלשה מעידין זה על זה: הקדוש ברוך הוא, שבת וישראל

בראש ראיתי רבים שהולכים כל ערב שבת וערב שבת בבתי אושפיזאות ואוכלין ושותין עד שמשתכרים כשכרותו של לומ, ואחר כך באין לביתם ומרוב השכרות אין יכול לעשות קדוש היום כראוי, וקיימא לן שלשה מעידים זה על זה ואלו הן הקב"ה ושבת וישראל וגמירי כל המעיד צריך להעיד מעומד והשיכור אין יכול לעמוד אפילו על רגליו, הייטב בעיני ה' שיבא שיכור להעיד עליו שהוא אחד ומיוחד ועל שבת שהוא שקול כנגד כל התרי"ג מצות, על כן שומר נפשו ירחק מזה המכשול כי עונשו גדול מאוד.

מכשולות גדולות אצל בני הכפרים

ב. עוד ראיתי מכשול שני שבני הכפרים היושבים בערי הפרזי במקומות שאין להם חומה ומחיצה והן מטלטלין מרשות היחיד לבתי ערלים ומבתי ערלים לבתיהון, ומורין היתר לעצמן באשר שהוא יחיד בעירו ואין ישראל אחר דרים אצלו בקביעות אין הגוי אוסר עליו, אבל טועין הן ואינם יודעים הדין על בוריו כי קיימא לן כיון דישראל אחד דר במקום יחידי מותר למלטל בכל העיר היא בעיר אשר לה חומה ודלתים ומוקפת כראוי ואז אותה העיר

היא נחשבת לו כארבע אמות ומותר לו לטלטל בכל אותה העיר, מה שאין כן בערי הפרחות ומכל שכן בכפרים אין לשום ישראל היתר לטלטל אפילו מפתח ביתו ולחזין כי איסור גמור הוא. לכן כל הירא את דבר ה' צריך להודיע את יושבי כפרים ובפרט להארנד"רים שהוא להם חתיכ' דאיסורא לטלטל שום דבר בכפרים ובערי הפרחות.

שלא לדבר דברי חול בשבת, ובפרט בבית הכנסת

ג. שלישית ראיתי מנהג ביושבי כפרים הרחוקים זה מזה ובשבת באים למנין עשרה לבית הכנסת להתפלל ברוב עם הדרת מלך מלכו של עולם הקב"ה ובאים לבית הכנסת והם עוסקים בהבלי עולם ומספרים א' לחברו איך שקנה סוסים במקח השוה אצל ערל א' וזה מספר שקנה פרה א' ושאר בהמות וכל דבריהם הוא במשא ומתן של חול, וקי"ל ודבר דבר שלא יהיה דבורך בשבת כשל חול ובחול אין רואין אחד לשני רק בשבת באים למנין והם עוסקים בכל בדרך ארץ ובמשא ומתן, אז טוב היה להם לשבת בבתיהם ולישן על ממתן כדי שלא ידבר דברי חול בשבת, ומכשול זה הוא מצוי בעו"ה ברוב בני יושבי כפרים.

ועוד נגע אחד נראה לי שבקצת מקומות הולכין כמו ב' וג' שעות מעיר לעיר למנין ואומרין דיש תחום שבת ואני יודע בעצמי שהוא ג' או ד' תחומי שבת, ע"כ אני מזהיר בכל המקומות אשר הוא קבלה בידי אנשי הישובים שהתיר להם איזה מורה צדק שהוא מפורסם ומדד הרב בעצמו התחום אז מותר לילך בשבת אבל לא יסמוך על איזה מלמד או על מי שאינו יודע להורות איסור והיתר כי בעו"ה בדור הזה רבו המתירים על האוסרים מחמת חנופה או מחמת נתינות ממון שוחד שנותנין לו והוא מתיר איסורים איסור דאורייתא. על כן יראה כל א' וא' להסיר המכשול מעליו ולא ילך ממקום למקום עד שיהיה לו רשות מן הרב המדינה שלו.

איסור יחוד נוהג גם בישראל, וכל שכן עם אומות העולם

ד. ראיתי מכשול גדול באנשי ישובים ובקצת הקהלות שישראל קדושים הם ומכוונין לכבד את יום השבת בכל מה דאפשר לו והמה שולחים בשר

לצללות לבית האופה הערל כאשר שאין תנורים מצוין במדינות האלו אצל היהודים, ושתים רעות עושין בכבוד זה:

חדא, ששולחים הבשר לצלות ע"י בתולה יחידית לבית האופה ועוברים איסור ייחוד, שאיסור זה הוא אסור אפי' בישראל כי דוד המלך ושמואל הנביא ע"ה היו גזרין גזירה זו והיו אוסרין לייחד שום זכר ונקיבה, על כן השומר שהיא הבתולה צריכה שמירה מפני הייחוד, והאיך תשמור הבשר דצלי.

ועוד איסור שני הוא כיון דאין ישראל מסייעו להערל אין לתבשיל זה או לצלי שום היתר בעולם. כי הוא אסור מדאורייתא משום בישול גוים. ולא כל עלמא מר בר רב אשי נינהו שיודעין דין זה, ומכ"ש בני הישובים שהן נכשלים בעו"ה בעון זה אוכלים איסור דאורייתא כי לא מצאתי שום פוסק דפסק היתר בזה הדין, דבישול גוים הוא אסור אף דישראל עומד ע"ג כיון דישראל אינו מסייעו הוא איסור גמור, ובמכשול זה בעו"ה נכשלים ברוב מדינות פולין וליטא שיש להן משרתות ערילות והמשרתות מכשלות בלי סיוע ישראל.

על כן אני מזהיר להסיר כל אחד ואחד מכשול זה מביתו ולא ישלח בתולה ואשה ביחידו, ואם שלח לבית האופה אזי יראה לחתה בנחלים או לשים הצלי בעצמו לבית התנור כדי שלא יבא לידי איסור דאורייתא ח"ו. וכל הנזהר בארבעה דברים שכתבתי יהיה שכרו כפול ומכופל ויזכה לנחלה בלי מצרים כד"א והאכלתיך נחלת יעקב אביך אמן כן יהי רצון.

פרק עו

א. איסור יין נסך הוא ידוע ומפורסם שמשעה רבינו וע' זקנים שבדור גזרו על סתם יינם של נכרים כדי שלא יבואו ישראל לידי זנות כמו שחטאו בשיטים במעשה זמרי שנהרגו מחמת חטא זה כ"ד אלף מן ישראל, ובעלי המקובלים החמירו באיסור זה והפליגו בעונש מי ששותים סתם יינם.

חטא הרבים תלוי במכשילים

ב. והנה רוב מדינות הללו במקום שעושיין יין הן מקילין בשתיית יין נסך ולא עוד שהן מוכרין סתם יינם לשארי אנשים כשירים שב ישראל במקום יין כשר וגורמין רעה גם לאחרים וחטא הרבים תלויין באנשים החטאים האלה בנפשותם.

חומר איסור יין נסך

ג. על כן מוטל על הרבנים ודיינים שבמדינות לגזור בגזירות נח"ש על אותן האנשים שעושים יין משעה שהתחיל היין למשוך אל תוך הבור אם יהיה שם מגע נכרי אז היין הוא אסור גמור.

ד. על כן צריכין שמירה מעולה לבלתי להכשל בעון זה ועל הרבנים הוא מוטל שלא ליתן כתב הכשר עד שבודאי יודע בבירור שנעשה היין בהכשר.

ראשי תיבות "נסך" - נ'שים ס'וסים כ'סף

ה. והנה סוד יין נסך הוא אזהרה שצוה הקב"ה ג' מצות למלך וצוה לא ירבה לו נשים ולא ירבה לו סוסים ולא ירבה לו כסף כי ר"ת נס"ך הוא נ'שים ס'וסים כ'סף, והן הן שלשה דברים שהמלך הוא מזהר שלא להרבות ומכל שכן שאר בני אדם שהן מזהרים שלא להרבות נ'שים ס'וסים כ'סף שהן ראשי תיבות נס"ך.

השותה יין נס בבתי עכו"ם, נכשל גם בעריות רחמנא ליצלן

ו. והנה בחטא נשים הרבה בני אדם הן נכשלין והולכין לנשים זרים ודע כי מי שהוא שותה יין נסך בבית האושפיזות של ערלים הוא נכשל ג"כ בעון נשים זרות כי עבירה גוררת עבירה והוא עובר על לאו לא ירבה נשים והוא נותן זרעו כסוסים שהן שטופי זימה כמש"ה, "זרמת סוסים זרמתם" כי הזנות הוא מעשה בהמה כמו שאמרו רז"ל בסוטה, "היא עשתה מעשה בהמה לפיכך הביאה הסוטה קרבן של קמח שעורים ושעורים הוא מאכל בהמה".

חימוד איסורי עריות רח"ל מביא את האדם לידי עניות שלא יהא לו אפילו חתיכת לחם ח"ו

ז. ולפי זה רמז גדול הוא במלת יין נסך לרמז מי שהוא שותה י"ג אזי עובר על לאו לא ירבה לו נ"שים ולא ירבה לו זרעו כסוסים ואחר כך יבא לידי עניות ודלות ממש על ככר לחם ממילא ולא ירבה לו כסף כי נסך הוא ר"ת נ"שים ס"וסים כ"סף, על כן יראה האדם להתרחק מעון זה. ולא ירבה לו כסף כי נסך הוא ר"ת נ"שים ס"וסים כ"סף, על כן יראה האדם להתרחק מעון זה.

השותה יין נסך יתגלגל בחמור

ח. ושמעתי מפי מורי הגאון אבי ז"ל ששמע מפי הקדוש ר' יעקב המעדליש ז"ל שכל מי שנכשל בעון יין נסך על כרחו אחר כך יהיה מגולגל בחמור כי לשון נופל על לשון, כי תרגום של יין הוא חמר.

על כן יראה האדם ויפריש עצמו מאיסור יין נסך ומיין שרף שעושים משמרים של יין נסך שהוא גם כן אסור כמו יין נסך, וכל הפורש מאיסור זה נקרא קדוש וקדוש יאמר לו.

• חוקת •

פרק ע"ז

א. כתיב בפרשת ויקרא (ה, א) "ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה" וגו'. פסוק זה נדרש בזהר פרשת ויקרא (דף י"ג עמוד א') דקאי על נשמת האדם אשר טרם יורדת הנשמה לגוף לעולם הזה מוליכין את הנשמה באלף ושמונה עולמות שתראה יקר וכבוד של תלמידי חכמים שעסקו בעולם הזה בתורה ולמדו לשם שמים וכל דרכם וכל עניינם היו לשם שמים והיו מתנהגים במדת הענוה ומושכם בכבוד ואור פני הצדיקים מאירים כזוהר הרקיע ועל ראשם חופות מאבנים טובות מאוד. ואז אומרים להנשמה ראה

בכבודן של צדיקים שיושבים בגן עדן, אם אתה תנהג בטוב כמו אלו הצדיקים תזכה גם כן אתה ליקר ותפארת הזו, ואחר כך מביאים הנשמה לפני הקב"ה ומלבישים אותה לבוש דיקר בצורת הגוף ודיוקנא דהאי עלמא.

אומרים אל הנשמה:

הננו עושים לך כל הכבוד הזה על מנת שתהיה צדיק

ב. ואז הנשמה נהנית מזיו השכינה ומעמרין לה בכמה עמרין ואומרים לה הננו עושין לך כל הכבוד הזה על מנת שתהיה צדיק ותהיה יראת ה' על פניך, ומשביעין אותה בשמא דמלכא קדישא דלא יחמא ומתריין בה כמה התראות ואחר כך היא משתחוית נגד הקב"ה, ואחר כך יורדת לגוף לעולם הזה, ואם האדם הוא צדיק הוא טוב. ובאם שאין אדם עושה רצונו של מקום אזי התורה היא מתמיה על אותו הרשע ואומר ונפש כי תחמא בתמיה הלא שמעה הנפש קול האל' וקול השבועה שהיו משביעין אותה במרום קודם שירדה לגוף האדם, הרי התרו כך בכמה התראות כנ"ל.

על כל החטאים יכול האדם לשוב ולהתוודות

ג. אמנם אף על פי כן אל תתייאש מן העולם הבא רק ראה לתקן מה שאתה פוגם ועל אותן החטאים שאדם זוכר על ידי ראייה שאתה מסתכל בזה החטא או שאתה זוכר או ידעת. וזה הפירוש של "או ראה או ידע". על כולם תוכל לשוב בתשובה שלימה ותתוודה בדמעות על כל חטא ועון ואם לא יגיד כל החטא להתוודות עליו קמי הקב"ה קודם המיתה אז נשא עונו ותסכול עונש וצער של גיהנם ושאר עונשים כשתפול בידי אכזרים, וכל זה גרמת לך בעצמך.

הקדוש ברוך הוא העמיד שלוחים ברקיע שמכריזים: שובו בנים

ד. והקדוש ברוך הוא הוא מלך רחמים וברוב חסדיו על בריותיו הוא העמיד ממונים ושלוחים ברקיע המכריזים בכל יום אתערו בני עלמא לקמי מלכא קדישא אתערו וחוסו על עצמיכם וחוסו על בניכם, ומפני כך כמה פעמים יבא פתאום יראה וחרדה בלב האדם לזכור על יום המיתה כדי

שיתחרט על מעשיו הרעים, והירא וחרד לדבר ה' מתגבר ומתחזק לילך בדרך טובה ואז האדם בעצמו מתעורר לעשות תשובה שלימה, ומי שיש לו לב אביר וקשה עורף אזי תיכף אחר החרטה שב אל קיא צואה לעשות עבירות כמנהג, אז כמה חיילות של מלאכי חבלות אורכים עליו להדבק בו להסמין אותו שילך בדרך הפושעים ומורדים ומביאין אותו לכמה מדות רעות להיות אכזר ומלעיג על דברי חכמים כל דרכיו בכעס ואינו חס על כבוד הבריות ואחר כך מושלן המלאכי חבלות על אותו האדם עד שמביאים עליו כמה קלקולים ומעבירין אותו מן העולם בענין רע.

על ידי מעשיו הרעים מסר האדם את עצמו לידי הסטרא אחרא
ה. ופתאום יבוא על אותו האדם איזה פגע רע שכל רואיו תמיהין על סיבתו הרע וכל זה הוא בשביל שמסר עצמו במעשיו הרעים ביד הסטרא אחרא, כי המשחיתים הממונים על סיבות הרעות אורכים ומצפים מתי יעשה האדם איזה חטא ועון ואפילו חטא קל ויפול בידם.

מעשה מימי האר"י ז"ל

ה. כדמצינו בימי האר"י ז"ל שהיה לו תלמיד זקן וגדול הדור ה"ה ר' חיים וויטאל ז"ל שהיה פעם אחת בבית המדרש של האר"י ז"ל הביאו לפניו אשה אחת שהיתה חולה בחולי רע והיה כדמיון פגע רע ולא ידעו מהו הרעה אשר פגעה בה, אם יש רוח אצלה או שד או שאר מקרה, ואמרה האשה לפני האר"י ז"ל שהיתה בריאה וחזקה בלי כאב רק לפעמים נהפכה לדמיון אדם שיש בו פגע רע.

הרוח הוא שקרן וכזב, ועל בן צריך להתנהג עמו בחכמה
וראה האר"י ז"ל הדפק שלה ואמר שנתלכש בה רוח א' בר מינן ושלחה אל ביתה ולערב צוה האר"י ז"ל להרב מוהר"ר חיים וויטאל ז"ל שילך אל האשה ויוציא הרוח ממנה, ואמר לו האר"י ז"ל ראה והתחכם נגד הרוח כי הוא שקרן וכזבן גדול וכשאתה תשאל לו על שמו יהיה משקר ג' פעמים,

והגיד לו האר"י ז"ל כוונת השמות איך להתנהג עם הרוח והלך הרב ר' חיים וויטאל ז"ל בין השמשות לבית הרוח.

הרוח אמר לרבי חיים וויטאל: אינני ראוי לראות בנים

וקודם שנכנס הרב ר' חיים הנ"ל אמר הרוח לאותן האנשים העומדים עליו תראו שיבא לכאן הרב ר' חיים וויטאל להוציא אותי מן האשה אבל אין אני מתיירא ממנו ואין לי פחד ממנו, ודבר זה היה מדבר בקול רם ובעזות מצח בדרך של הרוח וכל זה היה קודם ביאת מהר"ח וויטאל, ואחר כך כשבא מהר"ח וויטאל לתוך החדר ומיד כשראה הרוח פניו של הרב מוהר"ח וויטאל מיד התחיל לרתת וקם לפניו ונפל מרוב המורא על פניו ואמר הרוח רבי אין אני כדאי לראות בפניך הקדוש, ואחר כך שאל הרב את הרוח מי אתה והשיב פב"פ. והיה שקר בפיו. ואחר כך שאל הרב אותו פעם שנית ושיקר וכיחש בו עד פעם שלישי. ובפעם הרביעי התחיל והגיד את שמו האמיתי.

ואז התחיל מו' רבי חיים להזכיר איזה שמות קדושים והתחיל הרוח לדבר קשות ובעזות מאוד מאוד ואמר הנני יוצא אני מיד וכוונת הרוח היה לצאת דרך בית הושט ודרך הצוואר והיה רוצה בדעתו לנקוב הסימנים מן האשה והיה רוצה לכבות כל הנרות שבאותו החדר ולהזיק איזה נפשות שהיו בהחדר, והרב מו' חיים וויטאל הבין את כוונתו ומחשבתו הרע וא"ל רצוני שתלך אתה דרך אצבע קמנה של הרגל השמאל של האשה, ואמר הרוח שכך יעשה.

בלילה עת שליטת החיצונים רחמנא ליצלן,

והדינים והרוחות מתגברים אז ח"ו

והרב מוה"ר חיים וויטאל הבין שהוא שקר כי כונת הרוח היה דווקא להמית להאשה, מיד גזר עליו חרם ונידוי ושמתא שלא יצא עכשיו כלל כי ראה הרב שאם יצא הרוח עכשיו מחמת ההשבעות ושממות או בוודאי ימית האשה, והניח הדבר כך והלך להתפלל ערבית לבית האר"י ז"ל ואחר התפלה סיפר מהר"ח וויטאל להרב האר"י ז"ל כל המעשה הנ"ל.

והשיב האר"י ז"ל זה אירע לך בשביל שהלכת בלילה אל הרוח ולא מבעוד יום קודם הלילה כמו שאמרתי לך, כי בלילה הוא שליטת החיצונים ודינים והרוחות מתגברים באותו הפעם ואין אותו זמן גורם לפעול פעולות נגד הרוח בלילה, ואחר כך אמר האר"י ז"ל למוה' חיים וויטאל לך לשלום והלך עמו מעט דרך הדלת מה שלא היה עושה כן לשאר תלמידים.

בעון לשון הרע, רכילות ושקר רח"ל, נעשה רוח

ולמחרתו אחר התפלה הלך הרב מהר"ח וויטאל להשביע את הרוח והוכרח הרוח לצאת דרך אצבע קמנה של רגל האשה, והיו האנשים ונשים רואין את הרוח שנדמה להם כמו חוט של אש והיה דולק וצועק ובוכה על מעשיו. ואחר כך שאל הרב מוה' חיים וויטאל את הרוח מפני מה אירע לך כך שנעשית רוח ומה חמא הוא בידו, והשיב שהוא היה מסור מפורסם והיה מוסר ממון של ישראל ביד עכו"ם, ואחר כך היה שואל מפני מה היה לו רשות לילך לתוך האשה הזו ולנוח בתוכה.

והשיב שהממונים שלו נתנו לו רשות לבא לתוך האשה כי הוא היה שוכב על העפר שעל גבי הכירה ומ"מ לא היה לו רשות לבא לתוך שום אדם, עד שפעם א' באה האשה הזאת להכין אש ועצים לבשל מאכלים ליום השבת והיתה האשה משוררת זמירות של ניבול פה והיה לו רשות לבא אליה, וזה שלשה שנים רצופים אשר הוא שוכן בתוכה, עד כאן המעשה.

כל שכן שמי שעושה בידיו עבירות שחייבים עליהם כרת ח"ו, נענש ביותר

ז. על כן יראה האדם ויצייר בנפשו כמה הקב"ה מדקדק עם הבריות ומה המסור הזה שלא חמא אלא בפיו ובשפתיו שהיה מדבר דלמורין על בני ישראל בעון הזה נעשה רוח, ומכל שכן העושה עבירה בפועל עבירות שהן חייבי כריתות או ארבע מיתות בית דין או המחלל שבת בפרהסיא על אחת כמה וכמה.

**מי שחטא בידינו או כאחד מאבריו,
יש רשות לרוחות ומזיקים לשלום עליו ח"ו**

ומה האשה הזאת שהיתה עוסקת במצות הכנת מזון לשבת ועל ידי שהיתה מזומרת זמרים של ניכול פה בא אליה הרוח, על אחת כמה וכמה מי שחטא בפועל אזי יש רשות להמזיקים והרוחות להזיק לו.

המבדיל עצמו מן העבירה, מסייעין אותו מן השמים

ח. על כן כל אחד ואחד מיישראל יש להתפלל לפני קונו להציל אותו מכל פשע ועון ולא ירגיל אדם לדבר נבלות פה, וכשיגיע עת וזמן שהאדם מתעורר בעצמו לעשות תשובה אף כי השעה תהיה עוברת, אל יתחרט על התשובה שכבר עשה. רק יחזיק תמיד בעבודת ה', והבא לטהר מסייעין אותו, ואז טוב לו יהיה סלה.

פרק עח

א. שלמה המלך עליו השלום כתב בקהלת (א, יד), "ראיתי את כל המעשים שנעשים תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח", פי' אותן המעשים שהבל שלהם הוא דברי שמץ ודופי הבל כזה אינו עולה למעלה מהשמש במעלות עליונות אלא אזיל ושט תחת השמש, כי לכל עניינים שבכולם יש הבל, וכמו שיש הבל בדיבור כן יש הבל במעשה, ואם יש הבל של מצוה אזי מיד אותו ההבל עולה למעלה למעל' ומתעמר למעלה ויעשה סניגור קמי קב"ה ובאם האדם מדבר דברי שוא אזי ההבל של פעולה זו אזיל ושט בעלמ' ומיד כשתצא נשמתו של זה האדם אזי אוהז ההבל בנשמתו וזורקהו כמה פרסאות ומייסר אותו מאד.

**סכנה גדולה לדרוש ברבים אודות חטא אדם הראשון
או מבירת יוסף או של שאר חסידים**

ב. וזה שאמר שלמה המלך, "וראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח", פירוש אותן המעשים שהבל שלהם אינו

עולה למעלה מהשמש במעלות עליונות אלא אויל ושט תחת השמש אזי הוא גורם רעה לעצמו, ובפרט מי שהוא פוגם בדבורו ודובר דברים של כיעור על חבירו בחנם אזי הבל זה מקמרג. ומכל שכן כשאדם מוציא דיבה ודורש ברבים ובאים לידי שגיאה ודורשים בחטא אדם הראשון או בחטא מכירת יוסף ובמעשה דוד ובת שבע, והמה מפליגים בחטאים שלא כדת והתורה כיסתה אי אתה רשאי לפרסם אף שהדרשן כיון לאמת מ"מ עתיד ליתן את הדין, ומכל שכן אם הדרשן בודה מלבו ובקש לתלות בוקי סריקי באדם הראשון יציר כפו של הקב"ה או בהשבטים שבמי יח או בדוד המלך ע"ה ובדומיהן שהן חסידי עליון.

אדם הראשון ביקש מרבי שמעון בן יוחאי שלא יגלה את חטא עץ הדעת יותר ממה שנתגלה בתורה הקדושה

ג. והנה אציג לך מאמר א' מה שכתוב בזהר חדש פרשת בראשית (דף כ"ד עמוד א') וזה לשונו:

תנו רבנן, כשחלה רבי שמעון בן יוחאי עאלו לגביה רבי פנחס ב"י ורבי חייה ור' אבהו אמרו ליה מאן דהוא קיומא דעלמא שכיב, אמר להו לא בית דינא דלעילא מעיינין בדינאי דהא אנא חדאי דלא אנא אתייהב למלאכא ולדינא דלעילא דאנא לאו כשאר בני נשא אלא האי דינא דילי קב"ה דייני' ליה ולא בית דינא והיינו דאמר דוד מלכא, "שפמני אלהים" וגו', וכן שלמה אמר, "לעשות משפט עבדו ומשפט עמו", משפט עבדו בלחודו ולא אחרא.

כאשר מגיע עתו של האדם להסתלק מן העולם הזה, זקוק אז לרחמי שמים

ד. דהא תנינן כשאדם שוכב בי דינא דלעילא מסתכלין בדינוי אית מנהון דנפין לכף זכות ואית מנהון דנפין לכף חובא, כיון דחזין חובא בב"נ וכד דינא הוה קמיה קב"ה לא נפיק אינש למיהוי בההוא דינא בר נש מב מאי טעמא דהא תנינן מכילוי (פי' מדות) דמלכא עילאה נפוי לזכותא תדיר הוא כוליה צד רחמנות ובידו לשבקא לחטאין וחובין הה"ד כי עמך הסליחה ולא עם אחר

ובג"כ בעינא קמיה דהוא ידון דינאי ואנא אעיל בתריסר בבי דעלמא דאתי דלא אעברו לון בר אבהתא ולית מאן דימחה בידי ועוד דלא אתבע רשותא.

שמענו קול מדבר אליך, אבל לא ידענו מי הוא

ה. אמר רבי שמעון בן יוחאי מלה וחמו בבי מרעיה דלא הוי תמן תוהו ולא יכילו למללא מרחילו רבא דהוי עליהון עד דהוי יתבי סליק לון ריחין דבוסמין סגיאין וכל חד וחד מנהון אתיישר חיליה עד דהוי חמו לרבי שמעון בן יוחאי והוי ממלל מילין ולא הוי חמאן בר מיניה, לכתר עידון, אמר להו רבי שמעון בן יוחאי חמיתון מידי, א"ל רבי פנחס לא אלא כולנו תוהין על מה דחמינא לך בבי מרעך זמן רב וכד חמינין לך סליק לון ריחין ובוסמין דג"ע ושמענא קלך ממלל ולא ידענא מי ממלל עמך, א"ל ולא שמעתון מלה אוחרני בר מדידי.

הוא ביקש ממני שלא אנלה חמאן לבני אדם יותר ממה שכתוב בתורה

ו. אמר לו, לא אמר, חמיהנא על רבי פנחס דלא חמא דאנא חמית ליה כען כההוא עלמא לתתא מר"א בני וכען שדרו בדילי מלעילא ואחזון לי אתרא דצדיקיא לעלמא דאתי ולא אתיישר כלכאי דוכתאי בר עם אחיה השילוני וכרירנא דוכתאי ואתינא ואתי עמי תלת מאות נשמות דצדיקיא ולעיל' מנהון אדה"ר דהוי יתיב גבאי והוי ממלל עמי ובעא דלא אתגלי חובין לכל עלמא בר מאי דאמרה התורה בגיניה ואתכסייא כההיא אילנא דג"ע ואנא אמינא ליה דהא לחברייא גלי כבר אמר האי דגלי' לחברייא שב ושפיר עבדית אבל לא לשאר עלמא מאי טעמא דחס הקב"ה על יקרי ולא בעי לפרסמא ההוא חובה אלא כההוא אילנא דאכל מיניה וכו' קריב לגביה ר"א בריה, א"ל אבא מה אנא התם, א"ל זכאה חולקך ברי זמן סגיא יהא דלא תתקבר גבאי אבל כהאי עלמא דוכתא דידי ודוכתא דידי ברירנא" וכו'.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[תנו רבנן: כשחלה רבי שמעון בן יוחאי, נכנסו לבקרו רבי פנחס בן יאיר ורבי חייא ורבי אבהו. אמרו לו: "מי שעליו עומד

העולם עשוי ליפול למשכב?" ענה להם: "דיני שלי אינו מסור לבית דין שבשמים. שמח אני, שאיני נמסר לידי מלאך ולידי בית דין, שהרי אני אינני כשאר בני האדם, אלא דיני הקדוש ברוך הוא בעצמו דן אותי, ולא בית הדין שבעולמות העליונים. זה שאמר דוד המלך: 'שפטני אלוקים' וכו'. וכן שלמה אמר: 'לעשות משפט עבדו ומשפט עמוי' – משפט עבדו לחוד, כשאין אחר עמו, שהרי למדנו: כשאדם נופל למשכב, בית הדין שבשמים מתבוננים בדינו: יש מהם שנוטים לכף זכות, ויש מהם שנוטים לכף חובה, כיון שמוצאים באדם עבירות. ואילו כשנמסר דינו של אדם להקדוש ברוך הוא בעצמו, אין קו הדין נוטה אלא לזכות ולטובה. מדוע? שהרי למדנו: מידותיו של המלך העליון נוטות לזכות תמיד, שהרי כולו רחמים, ובידו למחול על חטאים ועוונות. על זה כתוב: 'כי עמך הסליחה' – ולא עם אחר. לכן מבקש אני מה', שהוא ידון דיני, ואני אכנס לעולם הבא בתריסר שערים, שלא נכנס בהם אדם חוץ מן האבות, ואיש לא ימחה בידי, ועוד: שלא אצטרך לבקש רשות על כך".

אמר רבי שמעון בן יוחאי מלה – ונעלם מן העין. תמהו מבקריו, ולא יכלו לפצות פיהם מחמת האימה, שנפלה עליהם. תוך כדי כך עלה באפם ריח חזק ונפלא של בשמי גן עדן, וכוחותיהם שבו אליהם, עד שראו את רבי שמעון מדבר. לאחר זמן שאלם רבי שמעון: "ראיתם משהו?" ענה לו רבי פנחס: "לא. אלא כולנו תמהנו שנעלמת מעינינו זמן רב, וכששבנו וראינוך, הרחנו ריחות גן עדן ושמענוך מדבר עם משהו, ולא ראינו עם מי." שאלם רבי שמעון: "ולא ראיתם איש מלבדי?" ענו לו: "לא". אמר: "תמה אני על רבי פנחס, שלא ראה, שהרי ראיתי את מקומו בעולם הבא למטה ממחיצת רבי אלעזר בני. למעשה, קראו לי מן העולמות העליונים והראו לי את מקום מושב הצדיקים בעולם הבא, ולא מצאתי לי מקום מתאים אלא במחיצתו של אחיה השילוני, וקבעתי את מחיצתי לעתיד לבוא, ולווי נשמותיהם של שלוש מאות צדיקים, ובראשם אדם

הראשון, שישב עימי ובקשני, שלא אגלה את חטאו יותר ממה שגילתה התורה והעלימה את ענינו במעשה עץ הדעת. אמרתי לו: "הרי כבר גיליתי חטאך לתלמידי! אמר לי: 'מה שגילית לתלמידיך – טוב עשית, אבל אבקשך לא לפרסמו לשאר בני אדם, שהרי חס הקדוש ברוך הוא על כבודי והעלים את חטאי על ידי ספור עץ הדעת'".

קרב אל רבי שמעון אלעזר בנו ושאלו: "אבא, מהו חלקי לעולם הבא?" ענה לו רבי שמעון: "אשרי חלקך, בני! זמן רב יעבור עד שתקרב אלי, אבל בעולם הבא כבר הכנתי את מקומי ואת מקומך".

לימוד שלא לדבר בגנותו של אדם הראשון ח"ו

ז. מכאן תראה שלא טוב עושין הדרשים שדורשים בפרהסיא בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומרים בפומבי ברכים בפני עמי הארצות בדרוש שלהם אדם הראשון מין היה ועבר על ע"ז ג"ע ש"ד וכיוצא בזה, היתכן לעשות כן לומר על יציר כפו של הקב"ה שהוא היה צדיק גמור. ובאדם הראשון היו תולין כל הנשמות של דורי דורות אותן נשמות הרשעים שהיו תלוין בו בנשמתו של אדם הראשון או באחת מאיבריו הן היו החוטאים והיו נחפזים וממהרים לחטוא אבל אותה הנשמה שהיתה מיוחדת לאדם הראשון לא חטאה כלל כי היא היתה קודש קדשים.

ומבואר שם בזוהר חדש שיש סכנה גדולה לומר לבעל הדרשן כשדרוש איזה גנאי על אד"ה פן יקויים בו "ונפל ממנו רב".

התורה חסה על כבודן של צדיקים, ואפילו על כבוד הרשעים, ומי שמדבר בשבח אדם הראשון, זוכה לאריכות ימים ושנים

ח. על כן ראוי לגעור בהעושיין כן כי אין הקב"ה חפץ באלו הקורים תגר על עמו ישראל ועל נשמת הצדיקים, והתורה חסה על כבודן של רשעים כמו"ש חז"ל, "ואת הבהמה תהרוגו" שלא יאמרו הבריות פלוני נכשל בבהמה זו", עד כאן לשוננו.

על כן יראה האדם לצדד על חטא אדם הראשון לטובה וכן על חטא העגל ומכירת יוסף, והאוחז במדת המזכירי'ן לשבח מאריך ימיו ושנותיו אמון.

• בלק •

פרק ע"ט

א. כתיב (תהלים כד, ג-ו) "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו, נקי כפים וגו', "זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה", ופי' הדבר כמ"ש בזוהר, שבזמן שצדיק נפטר מן העולם ונשמטו עולה למעלה והיא קרובה לעולמות שלפני כסא הכבוד אזי אומר הקב"ה ליעקב אבינו, בני חביבי אשר אתה סבלת יסורים בעבור גידול בניי הנה פב"פ זה הצדיק בא לעלמא הדין והוא מהודר ומפואר בכמה קישוטין ובכמה הידורין של תורה ומצות ומעשים טובים, ויאות הוא לך לצאת לקראתו ולקבלו בשמחה ובחדוה וליתן לו שלום, ואני בעצמי ובכבודי אלך עמך לקבל פנים של פנים המאירות ומסבירות בתורה וביראה.

כל הנשמות מקבלים פני הצדיק, ומכירים לפניו "ברוך בואך לשלום"

ב. וזה שאמר הכתוב "מבקשי פניך יעקב סלה" (מבקש אין כתיב כאן אלא מבקשי, דהיינו הקב"ה עם יעקב) ומי רואה אלו יוצאים ולא יצא לקראתו, ואז מתאספים כמה כתות ויוצאים כל כת וכת אצל שער א' שעובר' שם הנשמה של הצדיקים וכולם פותחים את פיהם ואומרים, שלום, אתה שלום, ולתורתך שלום, אשריך ואשרי יולדתך, לך בא אל חדריך וחופות נאים מוכנים לך, ובכל יום מכריזים בכל רקיעין שלא יתעסקו בשום לימוד כ"א בתורה זו שחידש זה הצדיק בחייו ומקרין לפניו כל חידושיו כדמיון שקורין הכתובה לפני החתן וכלה תחת החופה. ונ"ל דזהו הרמז שאמרו רז"ל "אגרא דבי הלולא, מילי' היינו מילין דאורייתא דיליה. וכל ראשי בני ישיבה של מעלה נוטלין הני חידושים ומודיעין לשאר כיתות

וחבורות הצדיקים ומזכירין שמו של הצדיק וכולן פותחין את פיהם ואומרים, "ברוך מתיך לשלם".

כתות הצדיקים מנחמין את הצדיק שלא יהיה שרוי בצער על עוובו את עולם השקר

ג. ואחר כך מביאין אביו ואמו ומעטרין להון בכמה עטרין בגין בניהם הצדיק, וגם קודם יציאת נשמתו מקדימין ג"כ כתות צדיקים ובאים לקראת נשמתו בעודו בחייו באין אצלו לחדרו ומסככים הצדיקים את ממתו ומביאין עמהם בוסמין וריחין של גן עדן והוא זוכה ורואה אותן ונותן להם שלום והן משיבים לו שלום ואומרים לו, צדיקא חביבא ברא קודשא להקב"ה, אל ירע לבבך בשביל פרידתך מעוה"ז אשר העולם הזה הוא שוא ושקר ובנפשו יבא לחמו, ולפעמים מחמת קיום נפשו פוגם בנשמתו ונעשה חילול השם על ידה אבל העולם הבא בגן עדן הוא יום שכולו טוב, וא"צ לסכנ נפשו ואין שום חמא בא על ידו, ואומרים הצדיקים ענייני העולם הזה הוא הכל הבל ורעות רוח.

מודיעים להצדיק קודם הסתלקותו שעוד מעט יסתלק מן העולם הזה ד. על כן תכין לך הדרך הטובה והמאירה באור הבהיר לחיי עולם הבא. וכמה חופות וכמה חדרים מליאים כל טוב מוכנים לכבודך על כן באנו להודיע אותך כי לשעה קלה תבא אל בית שמחתך ותבא מאפילה לאורה ותעמוד לפני ה"ב"ה ית' ותשב בין חבורות צדיקים ותזכה לומר שירה לפני רבון עלמא, ואז תראה שיפה קורת רוח שעה אחת בגן עדן מכל תענוגי עולם הזה. וכששומע הצדיק דברים האלו אז הוא בשמחה ומקבל עליו המיתה בשמחה, על זה תקנו לומר יהי רצון שהיא במעמדות ביום שני זו"ל, "ותוציאני משלום אל שלום" כוונת תפלה זו שאזכה למיתות הצדיקים הנזכרים.

כל חסיד יתפלל שלא ישלמו עליו משחיתים ח"ו

ה. ועל זה יתפלל כל חסיד לעת מצוא זה יום המיתה ר"ל שיתפלל שיבא לקראתו כתות ומחנות צדיקים קדושים וטהורים כדי שילך עמהם ויתעמר ביניהם בשמחה ובחדוה סגיאין רק לשטף מים רכים אליו לא יגיעו המה המים הזדונים כתות המשחיתים ומחבלים רחמנא ליצלן ואינם זוכים לראות באור השכינה משא"כ נשמת הצדיק מי יכול לספר כבודו.

ובוא וראה מה שכתב שם בזוהר ביחוד עשה הקב"ה כסא כבוד ליעקב אבינו לישב עליו בשעה שהצדיק בא לעולם הבא, וכשרואה הנשמה כל הכבוד הזה מברכת ומשבח' להקב"ה ומשתחוית לפניו ונותנת שבח והודיה על גודל היקר וכבוד שנעשה לה, ואז הנשמה מתפללת ג"כ על הגוף שישכון לבטח בלי עונש חיבוט הקבר ואומרת מזמור ק"ד "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו" וכו'.

וכיון ששומעין שאר האבות אברהם ויצחק אז אף הן הולכין לקראת הצדיק, ועל זה נאמר, "וישא אברהם את עיניו" וזהו נשמת הצדיק, כי הזוהר מכנה את נשמת הצדיק בשם אברהם "וירא אברהם (דא היא הנשמה) והנה שלשה אנשים נצבים עליו" זהו נשמת אברה"ם יצח"ק ויעק"ב וכבוד השכינה עמהם ומיד וירץ (אברהם שהוא הנשמה) לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה נגד השכינה, ומתפללת הנשמה "ויאמר אדני אל נא תעבור מעל עבדך" ר"ל שהנשמה מבקשת מאת השכינה שתלך השכינה עמה ללות אותה עד שערי גן עדן ולנמור ולשמור לה מכל המקטריגים, עיין שם בזוהר באריכות.

מאוד חביב בעיני הקדוש ברוך הוא כאשר מזכירין

זכות אבות הקדושים ושל משה אהרן ומרים, ושאר נביאים

ומה מאוד חביב בעיני הקב"ה מי שרגיל ומזכיר תמיד זכות ג' אבות וכן זכותן של משה ואהרן ומרים ושאר נביאים וחסידים עליון, כי כל הנשמות של צדיקים שמחים בראותן מעשים טובים באדם וזכותן מאיר עלינו תמיד. וכדאיתא בזוהר חדש פ' בראשית:

מעשה נורא ברבי יוסי שפגש תינוק וחשב עליו שהוא שד ה"ו
 ז. תנו רבנן, זימנא חדא הוי אויל ר' יוסי באורחא פגע ביה ר' ירמיה ואזלו
 כחדא פגעו בחד טורא והאי טורא דחיל עליהון מאד, א"ר יוסי לר' ירמיה
 נימא מילין דאורייתא ואחר כך ניזול, פתח ואמר, "ואתה אל תירא עבדי
 יעקב" וכו' עד דהוי אזלי, שמעו חד קלא דינוקא בטורא דהוי אויל ובכי, א"ר
 יוסי ניזול לגביה דלא מיסתפינא דהא תנן שד לחד מתחזי ומזיק לתרי איתחזי
 ולא מזיק. אזלו לגבי ינוקא. כד מטו לגביה, אמר ר' יוסי בני דמארי עלמא אנן
 ולא מסתפינא מינך. כד שמע ההוא ינוקא מילא דא היה משיג בדעתו
 דאומרים כן דחיישו שמא שד הוא.

חתינוק אמר להם דבר תורה שאמר אביו קודם הסתלקותו

ח. אמר ההוא ינוקא יהודאי אני ובר בריה דר' חייא רבא אנא והוי אבא
 מוליף לי פסוקי דשיר השירים ופסוקי בראשית ואבא מית וגנבו לי גנבים
 ומוכרח אני להיות משרת אצלם ואערקינא בההוא טורא ובכינא על דא דלא
 ידע אנא לילך ולפנות לבית אמי, בכה ר' יוסי ואמר ווי בריה דר' חייא רבא
 ייזיל בלחודוי כדין נטלין ליה בידוי ואזלו, אמר ר' יוסי אימא ברי מאי הוית
 לעית עם אביך בפ' בראשית, א"ל התינוק בפסוק "יהי מאורות ברקיע
 השמים" הוינא לעי, א"ל ר"י מאי אמר לך אביך בפרשה דא, אמר ליה
 התינוק כך אמר אבא, שלשה רועים טובים היו לישראל כמדבר משה ואהרן
 ומרים, ובזכות משה הוי יורד מן לישראל, ובזכות אהרן היה עגני כבוד
 ובזכות מרים היה הבאר, ואף לאחר דמיתו אהרן ומרים זכותן היה עומד
 לישראל כי מגודל אהבת הקב"ה חקק דיוקניהון של משה ואהרן ומרים
 ברקיע לאנהרא זכותיהון על ישראל, ועליהם איתמר ויתן אותם אלהים
 ברקיע השמים להאיר על הארץ. אתי ר' יוסי ור' ירמיה ונשקוהו והלכו עמו
 ג' מילין והווי נושאין אותו על כתפיהון וקרו עליה "וכל בניך למודי ה'" וכו',
 ע"כ צריך לידע כי כל אינון דיוקנין קדישין דחקק הקב"ה להאיר זכותן על
 ישראל כמו כן מסתכלין כל אינון דיוקנין ונותנין השגחה על ישראל אם
 ישירים הם במעשיהם או לאו כי הרבה עדים והתראות מוכנים וערוכים מפי

הקב"ה לעורר לבבות בני האדם כדאיתא בזוהר פ' פקודי, "כמה אית ליה לבר נש למינדע ולאסתכלא באורחיה דקב"ה דהא בכל יומא ויומא קלא נפיק ואכריז אסתמרו בני עלמין טריקו כוי חוביי פן תלקו ברישתא דתפיס, פירוש סגרו בפניכם שערי העוונות והזהרו שתרחיקו מהמצודה הפרוסה לבני אדם מחומאים פן תלכדו במצודה רעה, עד דלא יתפסון רגליכון בההוא רישתא ווי לון דנפלין לתמן ולא ינהרון בנהורא דגנאי לצדיקייא לעלמא דאתי, ועל כל דבור ומעשה אתפקדן ממונים למעלה הן לרעה הן לטובה, ואשרי מי שדבורו ממלא אוירא דעלמא בדברי תורה וביראת ה'".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[פעם אחת הלך רבי יוסי בדרך. פגשו רבי ירמיה, והם המשיכו בדרכם יחדיו. הגיעו להר אחד מאיים ומפחיד. אמר רבי יוסי לרבי ירמיה: "הבה ונעסוק בתורה ואחר כך נלך". פתח ואמר: "ואתה אל תירא עבדי יעקב וכו'".

בלכתם בדרך שמעו קול ילד, ההולך ובוכה בהר. אמר רבי יוסי: "בוא נלך אליו, ואיני פוחד ממנו, שהרי שנינו: השד נראה לאחד ומזיקו, ולשנים נראה – ואינו יכול להזיקם". הלכו לכוון הילד. כאשר הגיעו אליו, פנה אליו רבי יוסי: "בני אדון העולם אנחנו, ואיננו פוחדים ממך!", מששמע הילד כך, הבין שחושדים הם בו כי שד הוא. פנה ואמר להם: "יהודי אני ובן בנו של רבי חייא בר אבא הנני, ואבי למדני את 'שיר השירים' ואת 'בראשית' – ונפטר. לאחר פטירתו גנבו אותי גנבים והכריחו אותי לשמש אצלם כמשרת. לבסוף הצלחתי לברוח להר זה. בוכה אני משום שאיני יודע את הדרך לביתי אמי".

בכה רבי יוסי ואמר: "וי! בנו של רבי חייא בר אבא ילך לו כך, בודד ועזוב?!" נטלו אותו עמם והלכו. אמר רבי יוסי: "אמור, בני, מה למדת עם אביך בפרשת בראשית?" אמר לו הילד: "בפסוק: 'יהי מאורות ברקיע השמים' עסקנו". שאלו רבי יוסי: "ומה אמר לך אביך בפרשה זו?" השיב הילד: "כך אמר לי אבא: שלושה רועים טובים היו לישראל במדבר: משה, אהרן

ומרים: בזכות משה ירד המן לישראל, בזכות אהרן היו ענני כבוד ובזכות מרים – הבאר. אף לאתר מותם עומדת זכותם לישראל, שהרי הקדוש ברוך הוא חקק דמות דיוקנם ברקיע להאיר מאור זכויותיהם על ישראל. עליהם נאמר: "ויתן אותם אלוקים ברקיע השמים להאיר על הארץ". באו רבי יוסי ורבי ירמיה, נשקוהו, הלכו עמו שלושה מילים, נשאוהו על כתפיהם וקראו עליו: "וכל בני למודי ה' וכו'."]

על האדם לזכור שהקדוש ברוך הוא רואה כל מעשיו, אפילו שבסתר

מ. על כן צריך האדם ליקח כל אלה הדברים ולשום אל לבו ויחשוב תמיד שעניני ה' המה משוטטים תמיד בכל הארץ, וזהו כלל גדול אל תעשה דבר בסתר מה שאתה מתבייש לעשות בגלוי, וה' הוא אל רחום וחנון בראותו שכוונתך לשם שמים לילך בדרך הטוב והישר הוא ישלח מלאכיו לפניו להצילך מכל חמא ומכל דברים רעים. ואם יארע לך איזה חיזק או מקרה תקבל באהבה כמו שהארכת ליעיל.

לא יעלה על לב האדם מחשבת "כחי ועוצם ידי", אלא יתלה כל הצלחתו בחסד השם יתברך

י. ואם תצליח במעשיך במשא ומתן ופרנסה שלך הוא ברווחה, אל תאמר חכמתי עמדה לי כי צריך לידע כי לא לחכמים לחם וכי הכל מאת אלהים הוא, ועל כולם תתן שבח והודיה להקב"ה כמו שארז"ל "ברוך ה' יום יום". ובכל יום תן שבח והודיה לאל לפי פעולתו הן לטובה הן לרעה חס ושלום ובגלל זה יברך ה' מציון ובכל מעשיך תשכיל ותצליח אמן.

פרק פ'

א. אמרו על הקדוש האר"י ז"ל שבימיו היה נופל פחד גדול על כל הרשעים בעבור שכשראה אותן היה מגיד להם כל פרטי העבירות של כל אחד ואחד שהיה חוטא מזמן חמשים שנה, ואפילו אם אדם היה מהרהר

עבירה בלבו היה מגיד להם, והיו הרשעים בורחים ממנו מפני הבושה שלא יסתכל בהם ויגיד פשעם. ועל זה ישם אדם אל לבו אם כן יש בושה וכלימה מפני ילוד אשה אשר רוח הקודש שורה עליו ומכיר חטאיו על אחת כמה וכמה שצריך בושה בעת בואו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה ולפני כסא כבודו, והקב"ה יגיד לו מה שיחו ועדים מעידים עליו, וידי אדם בעצמו כותבין כל מעשיו, מה יעשה האדם ביום פקדו ומי יודע אם יזכה לבא לפני בוראו יתברך פן יפול בידי אכזרים, בצאת נשמתו יבא נשמתו של אדם במקום אופל ועומק שלא יראה עוד עד שיתעורר עליו איזה פרקליט של זכות או מיוצאי חלציו שיהיו עוסקים בתורה כדמצינו הרבה שלא ניצולו מיד המשחיתים בר מינן כי אם בזה הזכות.

מעשה נורא ממדרש הנעלם

ב. וכדאיתא במדרש הנעלם פ' לך לך, "גברא חד אזיל לבי טורי קרדינייא (פ' הרי אררט) הוא ותרין חכימין עמיה וחמו גומין בקיעין ואשא ותננא נפיק מן גומין, ושמעו חד גברא דאמר ווי ווי אמרו וודאי אתר דא מדוכתיה דגיהנם הוא. יתבי תמן ואדמוך, ושמעין קול אנחה מן חד גבר דהוי מאסף קוצים חבילות גדולות והיה נושא על כתיפיו ושני ממונים מן גיהנם הולכים אחריו, והיו מדליקין החבילות באש ושורפין אותו בהליכתו, והאי גברא הוי צועק בקול מר ווי ווי.

עונשו של החוטא לאחר מיתתו

והממונים היו משיבין אותו אם היית משגיח על חסד שעשה הקב"ה עמך כמו שהקב"ה עושה עם שאר צדיקים שנותן הקב"ה להם שני מלאכים לשמור אותם כד"א "כי מלאכיו יצוה לך לשמוך בכל דרכך" אז היית ניצול מהעונש הזה, ואתה עזבת את ה' אלהיך ולא שמרת את התורה ועשית את רצון יצר הרע ונתחברת עם כתות של רשעים הנקראים קוצים כסוחים ובקוצין כאלו הן שורפין אותך.

מרוב יסוריו אין המת זוכר את שמו

ג. אמר האי גברא יהודאי להווא חייבא מאן אנת, א"ל יהודאי אני והרבה חטאים ופשעים עשיתי, ושכחתי שמי וממונים דגיהנם אין רוצין לגלות לי את שמי וגם אני שכחתי את שמי מתוך היסורים קשים מרים ורעים.

דנים את הנשמה חמשה פעמים במעת לעת

וחמשה פעמים דנים אותי בשריפה בכל יום ג' פעמים ובכל לילה ב' פעמים לפי שעברתי על ה' עריות שבתורה. ואחר כך שאל אותו האי גברא מאיזה מקום הוא, והשיב שהוא מגליל העליון שבא"י והניח בן קטן במקום א' בגליל העליון, ואחר כך אמר לו הרבה חטאתי ומלאך אחד מתחלה היה דן אותי ביסורים קשים ומרים יותר משריפה זו, ומלאך הממונה על הקברות אמר לי בשעת הדי:

טוב לחוטא שיודה על חטאיו

ד. אוי למי שנשבע על התורה לקיים אותה ולא קיים, אוי לידים ששמשו בדברים האסורים, אוי לרגלים שהלכו לדברים האסורים, ובשעת ההכאה שהיו מכין בי באכזריות היו אומרים לפני כל פרטי חטאים שעשיתי וגם אני אמרתי אמת כך וכך עשיתי כי לא יכולתי לשקר, כי נשמתו ומלאכים הממונים על נשמתו היו עומדים ובידם כתבים ושם נרשם כל פרטי דברים ופרטי עבירות שעשיתי וידי היא חתומה תחת הכתבים.

ה. אויל האי יהודאי לגליל העליון ושאל בכל אתר אית הכי גבר דמית מקרוב, ושביק חד ינוקא אמרו ליה אין, ינוקא דא אויל בבית מטבחיא ואיהו רשע כאבוהי אויל האי גברא לבית מטבחיים ואשגח בהווא ינוקא וחזי ליה דהוי מצחק עם הנערים בבית מטבחיים. אמר ליה האי יהודיא, בני זיל עמדי אויל עמיה ואלביש יתיה ויהיב ליה לרב אחד דהוה אוליף ליה אורייתא ולמד הרבה עם הנער עד דהוי בחור חשוב שבתלמידים, ואחר כך היה לומד עמו

ההפמרה בבית הכנסת והיה מתפלל עם הצבור בבה"כ, ואחר כך נתחכם עוד עד שהיו קורין לו רבי.

בכח הבן בעולם הזה להוציא את אביו מן הגיהנום

ו. ואחר כך בא אותו רשע בחלום להאי יהודאי ואמר לו רבי הקב"ה ינחם אותך כאשר נחמתני, כי בשעתא דאמר ברי הפמרה בקהל פקעו לי מן דינא קשיא, ובשעתא דהוי מתפלל ואמר קדיש קרעו גזר דיני מכל וכל, ובשעת' דאתחכם ברי וקריין ליה רבי אתעמרו לי בכתר' דצדיקייא, ובשבילך זכינא להאי יקר זכאה חולקך דאייתת יתי לחיי עוה"ב זכאה חולקך בעה"ז וזכאה חולקך בעוה"ב.

צריך אדם להשגיח מאוד על בניו ללמדם תורה ויראת שמים, כי בכח הבן לזכות את אביו לעולם הבא

ז. וכן מצינו גם כן מעשה ברכי עקיבא שפגע באדם רשע והיו משחיתים דינן אותו הרשע ביסורים עד ששאל רבי עקיבא אותו אם יש לו בן והשיב שיש לו במקום פלוני, והלך רבי עקיבא לאותו המקום ולמד עם בנו קדיש ואחר כך אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא, מיד נחלץ אותו הרשע מהצרה ונתגלה לרבי עקיבא וגילה כי הותר הוא מיסורים דיליה. פתח רבי עקיבא ואמר, "ה' זכרך לדור ודור", ומזה הוא התעוררות אל האדם שישים עינו והשגחתו הגדולה על בניו ללמדם בתורת ה' ולהדריכם ביראת ה', כי ברא מזכה אבא.

על ידי שהבן אומר קדיש ואמן יהא שמיה רבא בכל כחו, מכניסין את אביו ואמו לגן עדן

ח. ומי שמת לו אביו או אמו יזהר אותו הבן לומר קדיש ואמן יהא שמיה רבא בכל כחו, כי באמירתו הוא מביא למעלה נשמת אביו לגן עדן העליון, ולא כיש המקילין בקדישים שהוא בעיניהם כאחוכי וטלולי וממש הן מלגלגין על אמירת הקדיש ולא יודעים שכל מעשי שמים וארץ תלויין באמירת הקדיש, כי יה"א שמי"ה רב"א מבר"ך לעל"ם עלמי"א עלמיא הם כ"ח

אותיות, כנגד זה יש כ"ח אותיות בפסוק ראשון שבתורה "בראשית בר"א אלהים א"ת השמים וא"ת האר"ץ" בסוד "כ"ח מעשיו הגיד לעמו" וכן פסוק ראשון שבעשרת הדברות הן כ"ח אותיות "וידבר אלהים א"ת כ"ל הדברים האל"ה לאמ"ר". ולכן היה מצוה רבינו יהודה חסיד כשמתחיל הש"ץ קדיש יאמרו הקהל פסוק וידבר אלהים וגו' ואחר כך אמן יהא שמיה רבא, וסודו מבואר בספר מגלה עמוקות אופן רי"ב, עיין שם.

שלא להשמיט תיבות באמירת הקדיש

פ. על כן צריך האדם האומר קדיש אחר אביו ואמו לומר בכוונה גדולה הקדיש, וגם מחוייב האבל לומר ג"כ אמן יהא שמיה רבה כו' ולא כיש עמי הארצות שאומרים רק ואמרו אמן ואחר כך מתחילין תיכף יתברך וישתבח, אלא צריך האבל לומר ג"כ יש"ר כי עיקר הקדיש הוא באמירת אמן יהא שמיה רבה וזוה הוא עושה נחת רוח להקב"ה ולאביו ולאמו, ומי שאין לו בנים עליו לגדל יתום בתוך ביתו ולגדלו לתורה ולעבודת ה' כי פן ואולי אביו ואמו של היתום היו רשעים, וע"י בנו היתום מזכה את אביו ואמו אזי יש להמגדל שכר הרבה בעולם הזה ובעולם הבא, אבל מי שמגדל יתום בתוך ביתו כדי שיהיה לו עבד לא די שאינו מקבל שכר על מצוה זו אלא אפילו עונשו מרובה, כי כשם שכרא מבא מזכה אבא כך ברא בישא הוא גורם דמענשין את אביו ואמו וכל זמן שאביו ואמו קיימים ולא היו מוכיחין את בנם לכן עון בנים פוקד על אבות אבל מי שמניח בן קמן ואחר מגדל אותו אזי אין מענשין את אביו כי אם את האיש המגדל ועל זה נאמר "איש בחטאו יומתו".

על כן אציג לך פרק מיוחד שמדבר בענין גידול בנים שהאב מצווה על בנו להוכיח אותו, והבן הוא מצווה לקיים דברי אביו כדי שלא יאמרו בשבילו ארור שזה ילדו ארור שזה גדלו, ואז ילך בלי כיסופא לעולם הבא אמן.

• פנחס •

פרק פ"א

א. איתא במדרש רבה פרשת בראשית, "כשחטא אדם הראשון בחטא אכילת עץ הדעת נתקללו הנחש וחווה והאדמה נתקללה עבור אדם הראשון כדכתיב, "ארורה האדמה בעבורך" לפי שאדם הראשון נברא מן האדמה. משל לבן שיוצא לתרבות רעה אזי הבריות מקללין את השדים שהתנוק יונק מהן ואמרי'ן לי' ביזי'א דהדין מניקתא.

מעם שהבריות מקללין את האם של הבן הרע ולא את האב

ב. והנה יש לדקדק בזה הדרש הלא אדם הראשון נברא גם כן מהעליונים ולמה נתקללה האדמה לבד שהיא מהתחתונים ולמה לא נתקללו העליונים גם כן בחטא אדם הראשון, והנראה בעיני לתרץ כי ענין בריאת אדם הראשון היה ע"י דבר ונוקבא כי הארץ מסיטרא דנוקבא והגשמה בתוך האדם הוא מסיטרא דדוכרא, כי הגשמה אינה מסיתה לאדם שיחטא כי אם החומר שנברא מן האדמה הוא המסית ומדיח להחטיא, אדם הוא העפר מן האדמה ולכן נתקלל' האדמה שהיא מן התחתונים ולא נתקלל' העליונים שבא הגשמה מהם, כי הגשמה אינה חוטאת כלל, וזהו שהבריות אמרי'ן ליטא הדין ביזי'א דהדין מניקתא, ולא מקללי'ן האב כי אם האם, כי זה הוא כלל גדול כל אשה שהיא צנועה במעשיה ובמחשבותיה זכתה שיצאו ממנה נביאים וחסידים ואנשי מעשה וראיה מתמר. וכל אשה אשר איננה צנועה במעשיה או שהם לה מחשבות רעות וזרות אזי יוצאי חלציה הולכים אחריה כי רחילא בתר רחילא אזלי. ולכן נ"ל דמחמת זה כתוב בתורה (תהלים קג, ג) "כרחם אב על בנים" ולמה לא כתיב כרחם האם על בנים, כי טבע הזכר אשר הוא אודהב את בנו הוא מייסרהו כמ"ש הכתוב (משלי יג, כד) "חושך שבטו שונא בנו ואודהבו שיחרו מוסר", כי כל איש אשר ייסר את בנו הוא אודהב לבנו כמו שהאריך במדרש רבה פרשת שמות עיי'ן שם.

הבן יוצא לתרבות רעה ח"ו על ידי אמו

ג. מה שאין כן האשה היא רכת לב ואינה רוצה שהאב יכה את בנו או המלמד ובעוד שתינוק קטן אמו מתנת לו כל חפצו וכל משאלות לבו, ואחר כך כשיגדל הנער הוא מבקש למולו ואחר כך יוצא לתרבות רעה והכל הוא בגרמא דאשה.

וראיה שמעתי מעשה נפלא שהרמב"ן ז"ל כתב בספרו דרוש אחד ואמר, "כל בר ישראל שהמיר דתו ועוכד איזה ע"ז מן האומות אוי צריך לידע שאותו הבן אינו מזרע ישראל הוא, כי בוודאי הוא מזרע האומות או בן תמורה, ולא היו ימים מועטים עד שהמיר בן אחד מבני הרמב"ן את דתו, ואז שלח האפיפיור אחר הרמב"ן ואמר ראה הדרוש שלך שנדפס מקרוב ועתה נכשל זרעך בדברך.

ואז הלך הרב הרמב"ן ז"ל לביתו סר וזעף וכשבא לביתו היה יושב וכוכה על הארץ והיה מסגף בסיגופים גדולים והיה יותר מצער על הדרוש שהדפיס יותר מצער בנו שהמיר דתו, ולא היה אוכל ושותה כמה ימים, עד שבאה אשתו אליו והיתה מדברת על לבו שלא יהיה בצער כי פעם אחת היתה הולכת לבית המכילה שהיה רחוק מביתה כשהיה לילה היתה רוצה לילך לבית בעלה אז ראה שר אחד את הוד יפיה וצוה השר לעבדיו שיקחו האשה לביתו והיה השר אונס אותה וממנו התעברה ואם לא תאמיט לי הרי יש אצבע שלו עדיין בידי שגרסתי בשיני את האצבע שלו.

וכששמע הרב הרמב"ן ז"ל את דברי אשתו אז קם מהארץ והיה שמח שמחה גדולה ואמר לאשתו נחמתני, אז תכף אור כגבר חלציו והלך להאפיפיור וספר לו דברים האלה, ותיכף שלח האפיפיור לאותו השר ובא אליו והיה על ידו בית היד שקורין הענמשי"ך וצוה האפיפיור להסיר ההענמשי"ך מעל ידו ולא רצה השר. ואז צוה האפיפיור לעבדיו להסיר בית היד שקורין הענמשי"ך בחזקה מעל ידו אז ראה האפיפיור שחסר אצבע אחד מימיו, ושאל אותו מה טיבה של אצבע זו אז הודה השר שפעם אחת היה אונס אשת איש אחת מבני ישראל והיתה האשה גורסת את אצבעו בשיניה,

אז אמר הרמב"ן "ראה שהתור' שלנו היא אמת ודברי חכמים ודברי ה' הן אמת".

הכל תלוי באשה

על כן מן המעשה הזה נלמד שהכל תלוי באשה, כי לפעמים יש אדם רשע ויש לו אשה צנועה יהיו לו בנים טובים צדיקים וישרים, ולפעמים יש אדם צדיק ויש לו אשה רעה ויש לו בנים רשעים. על כן צריכה כל אשה לראות להדריך את בניה בדרך טובים ולא לחוס על בניה כשהמלמד או בעלה מכה את בנה.

אשרי האב והאם שמדריכים את בניהם ללכת בדרך הישר

ד. וכל אשה צריכה ליקח ראייה מן בת שבע אשת דוד המלך אמו של שלמה המלך ע"ה שהיתה בעצמה מכה את שלמה המלך בנה כשהיה ישן פעם א' ג' שעות ביום יהיו מפתחות של בית המקדש נתונים תחת מראשותיו כמאמר הכתוב, "דברי למואל אשר יסרתו אמו" ואשרי האיש והאשה אשר מדרכיין את בניהם בדרך הישר והטוב, ואז יראו ישרים וישמחו בעה"ז ובעוה"ב.

פרק פ"ב

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשביל ארבעה דברים נגאלו אבותינו ממצרים. (א) בזכות נשים צדקניות. (ב) ובשביל שלא שינו את שמם. (ג) ובשביל שלא שינו את לשונם. (ד) ובשביל שהיו תולין במחונם בהקב"ה. וכמו שהיתה גאולה ראשונה כן תהיה גאולה אחרונה.

גאולה האחרונה תהא בזכות נשים צדקניות

ואם כן הרי לפניך שבזכות נשים תהיה גם כן הגאולה אחרונה. על כן צריכין הנשים להיות צנועין יותר מן האנשים ולא ילכו אחר שרירות לבם בהליכה במלבושיהן כחוקת הערלים כמו שראיתי עכשיו בזמן קצר חרשים מקרוב באו, רבו המתפרצים שהולכין במלבושיהן כמו בנות הערלים ואין

שום היכר בין יהודית לערלית וגורמין הרבה רעה בעולם, אחד שמכשילים את רוב בני אדם ליתן עיניהם בהן ובלבושיהן וקיימא לן דאסור להסתכל אפילו בבגדי צבעונים של אשה.

שנית שמטילין קנאה ושנאת האומות אשר נושאים עין בנו בשביל שהולכין בנות ישראל ביתר חשיבות משרי האומות, ואנחנו בגלות המר אשר על פי הדין ראוי לנו לילך שחורים ולהתעמף שחורים ולהתאבל על אריכות הגלות ועל חורבן בית המקדש ועל אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה, ולא די שאין אנו מתאבלים אלא מוסיפים חמא על פשע שהולכות נטויות גרון וערום עד בית דדיהון מי יוכל לספר גדול העונש שלהם אשר המה מעכבות הגאולה בעו"ה.

שלישית המה גורמים לבעליהם רעה למי שאין ידו משגת להלביש את אשתו כמו החברה שלה האשה מייללת ומקללת את בעלה עד שצריך בעלה ליקח בהקפה או לעשות שאר איסור בממון חבירו עד שהוכרח לעשות לאשתו גם כן בגדים נאים של פריצות כמו לאחרת, ואחר כך כשאין ידו משגת לשלם אוי נתפס בעלה או בא לידי שאר חרפות וכיוזו. על כן צריכה כל אשה הכשירה וצנועה בישראל לראות להיות הילוכה בצניעות ולא בפריצות כדי שתהיה זוכה לצאת ממנה נביאים וחסידים.

והזכות השני שנאלו אבותינו ממצרים שלא שינו את שמם, ועכשיו ובדור הזה ראיתי את (העם) המתפרצים בעם שהולכין במלבושיהון כחוקות האומות, וגורמים עוד רעה לגלח את זקנם ועוברים על חמשה לאוין כי חמשה פאות הן בזקן האדם ועל כל פאה ופאה חייב בפני עצמו, ועל ידי זה לפעמים אין מכירין אותו שהוא יהודי, וכששואלים אותו מה שמו הוא מכנה שמו בשם א' משמות האומות, ולפעמים כשהוא הולך עם איזה שרים בדרך שאין מכירין אותו אזי נכשל ג"כ באכילות טרפות ובשתיות יין נסך, כי עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, ולא די שהוא גורם רעה לגופו ולנשמתו אלא הוא גורם רעה לכלל בני ישראל לפי ששינה את שמו, על כן עתיד ליתן הדין מי שעושה כן ועונשו הוא מרובה.

ב. והזכות השלישית היא שנגאלו אבותינו ממצרים בזכות שלא שינו את לשונם, ועכשיו ראיתי מכשול גדול אשר צפון ברוב המדינה אשר בעו"ה הרבה בני אדם עושין שלא כהוגן והוא זה כיון דקיי"ל שצריך האדם ללמוד עם בניו כשהן קטנים כל דבר בלשון הקודש כדי שיבא בנו וירגיל עצמו בקדושה לדבר בלשון הקודש, וחדשים מקרוב באו שמרגילין הקטנים לדבר בלשון צרפת ובשאר לשונות, וכשיגדל הנער אין אביו שם על לב שילך בנו לבית המדרש כי אם השגחתו הוא לילך לבית הלימוד לשון צרפתי ושאר לשונות. אף דקיימא לן דסנהדרין היו יכולין לדבר שבעים לשון מ"מ היו לומדין הלשונות דרך עראי ולא דרך קבע, משא"כ עכשיו עושין הלשון צרפת ולועז עיקר והלימוד התורה עראי.

אחד מאלף יש לו במחון בהשי"ת באמת

ג. הזכות הרביעי שנגאלו אבותינו היה שהיו תולין במחונם בהקב"ה, ועכשיו אני רואה בעו"ה שאחד מן האלף הוא תולה במחונו בהקב"ה כי רוב העולם תולין במחונם בממון ובבני אדם שאין לו תשועה, וזה הגרם שרואין את העניים שהמה בתכלית השפלות ועשירים נומלים שררה לעצמן והעני הוא כקוץ בעיניו, ועל ידי זה אין אדם שם במחונו בהקב"ה כי אם כת החנופה היא גוברת שתולין במחונם בעשירים, ומכל שכן שאין מזכירין חורבן בית המקדש וגלות המר ואריכות הגלות ואין שם על לב להתפלל על זה.

הבוטחים בהשי"ת באמת מתאבלים על חורבן בית המקדש ואילו היה שם במחונו על הקב"ה היה תמיד לנגד עיניו להתאבל על חורבנו של בית המקדש ועל אריכות הגלות. על כן צריך האדם להשע בדעתו שלא לעכב הגאולה ולתלות במחונו בהקב"ה.

בזכות ארבעה דברים הנ"ל נזכה לגאולה במהרה בימינו אמן
וכל הזהיר בארבעה דברים הנזכרים לעיל שנגאלו אבותינו יזכה למהר
ולקרב את גאולתינו. כגאולה ראשונה תהיה גאולה אחרונה שבזכות ארבעה
דברים האלה תהיה הגאולה במהרה בימינו אמן.

• מצות •

פרק פ"ג

א. אחד מדרכי היראה הוא דלא לאנהגא קלנא בשום בריה בעולם על
חנם, וכמו שמזהיר על זה בזהר פ' יתרו שכל הנבראים הן מעשה ידיו של
הקב"ה וכולן הן צורכי העולם וע"כ לא יהרוג אדם שום בריה על חנם
ואפילו דבר המזיק לבריות כגון נחש ושממית אם אינו רודף אחריו להזיקו.
(ועיין לעיל בחלק. ראשון מה שכתבתי בפרק י"ח).

נשיבת הנחש על פי ציווי השם יתברך

ב. ובוא וראה מה דאיתא שם בזהר פרשת יתרו, "רבי אלעזר הוי אזיל
באורחא והוי אזיל עמיה ר' חזקיהו ורבי חייא חמו חד חוייא קם ר' חייא ובעי
למקטליה, א"ל ר"א לרבי חזקיה שבוק ליה לא תקטלוניה, א"ל והלא מילא
בלש' איהו דקטיל בני נשא, א"ל ר' אלעזר והא כתיב "אם ישוך הנחש בלא
לחש ואין יתרון לבעל הלשון" לא נשיך חוייא לבר נש עד דלחשין מלעילא
ואמרין זיל קטיל ליה לפלניא. ומה דנשיך וממית לפעמים הוא על פי צווי של
הקב"ה, וכן לפעמים אתרחיש ניסא אף ע"י נחש לבני נשא וכלהו בידא
דקב"ה תלייא וכלהו אינהו עובדי ידוי ואיצטרך עלמא בהו ואי לא דאצטרך
לון לעלמא לא עביד הקב"ה להון ועל דא לא בעי בר נש לאנהגא קלנא
במילי דעלמא שאלו הבריות עובדיהון דהקב"ה."

ההורגים חיות ועופות ממאות שלא לצורך עתידין ליתן את הדין ג. ועל כן בוודאי עתידין ליתן את הדין אותן בני אדם המורים הציים ובליםמטאות (שקורין בקס"ן) אחר עופות וחיות ממאות שלא לצורך כלל כי אם ללמד קשת גבורים, והורגים בעלי חיים חנם ואין מדרכי ישראל עדת קדש לעשות רעה לשום בריה חנם, ולא לדבר שיש בו חיות לכד אלא אפי' גם לאילנות ועשבים ושאר גדולי קרקע שכולן נבראו לצורך, ולכן אין לנהוג בהם בזיון שלא לצורך.

ההורגים חיות ועופות ממאות שלא לצורך עתידין ליתן את הדין ד. ובא וראה מה שכתב הזוהר פרשת יתרו, "תניא אמר רבי יוסי זימנא חדא אזילנא באורחא והוי רבי חייא ברי עמי עד דהוי אזילנא אשכחנא חד גבר דהוי לקיט עשבים בחקלא, קריבנא לגביה אמינא להאי בר נש למה לך הני קשרין דעשבים האלו לא זקיף רישיה ולא אמר מידי אהדרניהו שנית ושאיילנא ליה ולא אמר מידי אמינא לרבי חייא ברי האי אינש שטייא הוא או חרש או חכימא יתיר מינן יתיבנא גביה וחמינ' ליה ובתר דלקיט עשבים כסי העשבים בעלי גפנים.

ה. אמר האי גבר' חמינא דגוברין דיהודאין אתון ויהודאין אמרין דאינון חכימין יתיר משאר בני נשא אי לא דהוינ' חיים עלייכו השתא הויתון רחיקין מבני נשא כמסאבא דרחקין לי' מכולא (ר"ל דהויתון כמצורע מוחלט ומוסגר) דחמינא חד עשבא דהוי קריב לגביכון אעיל לגופייכו ותהוין מצורעים תלתא יומין והשתא אני אומר לכון רפואה אכילו אילין תומי ברא הגדל בשדה זה ותתרפאון, עבדי הכי ואכלין הני תומי ברא דהוי שכיחי תמן, ואח"כ אידמו' אני וברי והוי זיעה יוצאת מינן כמה שעות ולכתר אתערנא, אמר להון האי גברא אלהכון עמכן דאשכחתון יתי ואני אזמין לכון ואגיד לכון דהא אסוותא דגופיכון ע"י אשתלים.

סגולת העשבים

ו. והווינא אזלין עמיה, אמר להון האי בר נש חמיתון דלא זקיפנא עיני ולא רהטאי ולא מלילנא בהדיכו משום דאנא חכים בעשבין מכל בני דרא ואלפנא מאבוי אורחוי דכל עשבין ואנא בכל שתא מדוראי בינייהו והאי (עשבים) דחמיתון שכסיתי העשבים בעלי גפנים באשר שהם בעשבים עשב והאי עשב קריב היה לגביכון הייתי נסיב מנהון באשר שכביתי מקום חד והוא לצד צפון ושם מעיין חד ורחיאי שם מההוא רחיאי נפיק חד גבר בתרין רישין וחרבו שלופה בידו ובכל יומא קא מצער לן ואנא לקיטנא האי עשבא וכו', וזילו אכתראי.

ז. עד דהווינא אזלי באורחיה מאיך לחד נוקבא בעפרא ושוי מהאי עישבין למקבא נפיק חד חוויא ורישי' דילי' סגיא נטיל חד סינדר' (פי' הכל) וקטיר ליה להנחש כחד גריא דחילנא, אמר לון זילו אכתראי עד דמטינא לכיתיה חמינא ההוא אתר בחשיכ' בתר כותלא נטיל חד שרגא ודליק דליקה סביב ההוא רחיאי, אמר לן ממאי דתחמון לא תדחלון ולא תשתעון מידי, אדהכי שארי חוויא מקטרוי פי' ר"ל התיר הנחש מקשריו שקשר אותו.

ח. וקטיר בקיסטרא מההוא עשבא ושוויה ברישיה דחוויא עאל חוויא בחד עינא דרחיאי ושמענא קלא דכל אתר מזדעזעי בעינא למפק אחיד האי גברא בידנא, ואמר לן לא תדחלון קריבו גבאי, אדהכי נפיק חוויא ושתית דמא, נקט האי גברא מההוא עישבא ושויא ברישיה כקדמותא עאל בההוא עינא דרחיאי ולשע' מועטת חמינא דנפקין מההוא עינא חד גברא בתרין ראשין.

ט. וחוויא שרי סביב העורף והוי האי גברא בתרין ראשין אמר זקיטא זקיטא (פי' דהוי קרי לבריה קלה זקיטא שמיה והאי בריה קלה קטיל לחוויא) ואח"כ אמר לרוע מזלו שהיה נולד במקום הזה שאינו יכול לעשות כלום מחמת שגבר עליו יד של בעל הבית שהיה בקי בעשבים וצווח ווי ווי לאימא דלההוא אתר אוכיל ליה. אדהכי אתעקר רחיאי מאתריה ונפקו גברא בתרין ראשון וההיא חוויא ונפלו תרווייהו ומיתו.

שלא לצער שום ברי', אפילו עשב או צומח

י. אמר לו האי גברא דא הוי חילא דעישבא דאנא לקיטנא קמייכו ובג"כ לא אשתעינ' בהדייכו ולא נקיטנא וזקפנא רישאי בשעתא דקריבתו גבאי, אמר האי גברא אלו הוו ידעין בני נשא כל מה דנטע הקב"ה בארעא וכל מה דאשתכח בעלמא ישתמודעון חלא דמריהון בחכמתא סגי אבל לא טמיר הקב"ה חכמתא דא מבני נשא אלא בגין דלא סטן מאורחיה ולא יהיו רחיצין בההוא חכמתא וינשון ליה ח"ו.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[למדנו: אמר רבי יוסי: "פעם אחת הלכתי בדרך עם רבי חייא בני, והנה בדרכנו נקלענו באדם אחד, המלקט עשבים בשדה. התקרבו אליו ואמרתי לו: 'לשם מה אוסף אתה חבילות עשבים אלו?' ואדם זה לא הרים את ראשו ולא ענה לי מאומה. חזרתי על שאלתי, אולם הוא לא השיב לי. אמרתי לבני רבי חייא: 'אדם זה או שוטה הוא או חרש או חכם יותר מאתנו'. ישבנו על ידו והתבוננו במעשיו. ראינו, שאחרי שלקט את העבים, כיסה אותו בעלי גפנים. אמר אדם זה: 'רואה אני, שיהודים אתם, והיהודים חושבים, שחכמים הם משאר בני אדם. אמנם לולא חסתי עליכם, הרי אמורים הייתם להיות מרוחקים מבני אדם כאותו טמא, המרוחק מבני אדם (כלומר, טמאים כמצורעים), שהרי רואה אני, שהתקרבתם אל עשב ארסי אחד, וארסו חדר לגופכם, כך שעתידיכם הנכם ללקות בצרעת למשך שלושה ימים. אמנם יש לי רפואה עבורכם: אכלו מפולי בר אלו, הגדלים בשדה זה – ותרפאו'. אכלו רבי יוסי ובנו מקטניות הבר, עד שנפלה עליהם תרדמה. בשנתם פלט גופם זעה רבה במשך כמה שעות, לאחר מכן התעוררו כשהם בריאים ושלמים. אמר להם אותו אדם: 'אלוקיכם בעזריכם, שמצאתם אותי, ואני אזמין אתכם לביתי ואגלה לכם מסודות העשבים, כיון שרפואתכם היתה על ידי'.

הלכנו עמו. אמר לנו אותו אדם: 'ראיתם, שלא הרמתי את ראשי ולא זקפתי את עיני או את ראשי ולא דברתי עמכם מאומה, כשפניתם אלי בראשונה? הסיבה לכך היא, שאבי היה יודע בחכמת העשבים יותר מכל בני הדור, וממנו למדתי את סודות העשבים כולם, וכל השנה מתגורר אני בחוץ, בשדה. ואותם העשבים שראיתם, אשר אותם כיסיתי בעלי גפנים – הם מאותו עשב ארסי, שהרעיל אתכם ולקטתי מאותו עשב. זקוק אני לו משום שיש לי מקום בצפון ביתי, אשר שם נובע מעין, ועליו מונחות אבני ריחיים כבדות, ומאותן ריחיים יוצא מדי פעם איש זעיר בעל שני ראשים, וחרבו שלופה בידו, והוא מיראיני ומפחידני, ואני מלקט עשב זה כדי לסלקו משם. בואו אחרי וראו כיצד אתגבר עליו'.

בדרך הליכתנו לביתו, התכופף האיש לעבר חור שבאדמה ושם מעט מאותו עשב על פי החור. עד מהרה יצא מן החור נחש בעל ראש גדול ומאיים. הזדרז האיש, הוציא חבל מתרמילו ועקד בו את הנחש כגדי. פחדנו, אולם הוא אמר לנו: 'בואו אחרי!' עד שהגענו לביתו.

הוביל אותנו אותו אדם לפינה חשוכה בביתו, המוסתרת על ידי קיר. הוא נטל נר והעלה אש סביבות המקום. הזהיר אותנו האיש: 'אל תפחדו ממה תראו, ואל תוציאו הגה מפיכם!' הזדרז האיש והתיר את הנחש מכבליו וקשר על ראשו מאותו עשב מופלא. תחת השפעת העשב מהר הנחש להכנס לעין הריחיים-החור, שסביבו מסתובבת האבן הכבדה. כאשר נכנס הנחש לאותו החור, נשמע קול צווחה, שזעזע את המקום. רצינו לברוח משם, אולם האיש אחז בידינו ועכב אותנו באומרו: 'עמדו לידי ואל תפחדו'.

לאחר זמן מה יצא הנחש מחור הריחיים, כשהוא שותת דם. לקח האיש מעט מן העשב וקשרו בראש הנחש כבתחילה. בהשפעת העשב נכנס הנחש שוב לחור הריחיים. לאחר זמן מה ראינו כיצד מחור הריחיים יוצא אדם בעל שני ראשים, כשהנחש

כרוך על ערפו. קרא אותו אדם בעל שני ראשים: זקיטא!
 זקיטא! (הוא התכוון לקרוא לעזרתו חיה, הנקראת בשם זה,
 ותכונתה להרוג נחשים.) אחר תינה אותו בעל שני ראשים את
 רוע מזלו על שאמו הולידה אותו וקבעה את משכנו במקום
 מקולל זה, אשר בו שוכן בעל בית, הבקי בעשבים, ובכוחם גובר
 הוא עליו. עד מהרה נעקרו הריחיים ממקומם, ומהם יצאו
 האדם בעל שני הראשים והנחש ונפלו האדם והנחש כאחד
 פגרים מתים. אמר בעל הבית: זהו כוחו של אותו עשב,
 שלקטתי בשדה, וכדי לשמר את סגולותיו המיוחדות לא דברתי
 אתכם מאומה ולא הרמתי את ראשי כאשר נגשתם אליי." [1]
 ומכל זה ילמוד האדם ויתבונן אשר נתן אלהים שכל ודעת בלבו, א"כ
 האזהרה שלא לצער שום בריה אפי' שלא להקל בעשבים ובצמחים שאין
 בהם חיות, עאכ"ו שלא לנהוג בזיון אדם בחבירו שהן בני אברהם יצחק
 ויעקב.

המדבר בגאווה נגד אחד מישראל, הדיבור נחקק בפנקס של מעלה.

יא. ואף אם נתן אלהים לאדם עושר ונכסים וממשלה יזהר ביותר דלא
 ינהיג ח"ו בשביל כן בזיון בעדת ה' צאן קדשים כי כל דבור אשר ידבר האדם
 בגאווה ובזו נגד שום ישראל אותו הדבור כתוב ורשום מיד בפנקס של מעלה
 ועון זה חקוק ושמור עד שצריך האדם לסבול דין הקשה.

העוסק בתורה ובגמ"ח הקב"ה אוהב אותו בעוה"ז ובעוה"ב

יב. וכל שכן מי שמבזה לתלמידי חכמים אזי עונשו הוא כפול ומכופל
 כדאיתא בזהר פ' פקודי, "דאלו המלאכים הנקראים שרפים הם ממונים
 לענש ולייסר האדם בעה"ז ובעוה"ב, ובפרט אם אדם מבייש לבר נש דאולף
 מיניה אפי' מלה חדא דאורייתא ואינו נוהג בו כבוד ויקר". ומכל שכן
 שהמלאכים מענשין למי שעשה איזה שירות בתלמיד חכם אם לא שידע
 בעצמו שמחל הת"ח על כבודו, וכל אדם צריך ליקח ראייה מן הקב"ה שהוא

מלך מלכי המלכים ובחר בנו מכל עם ולשון, וקרא לן בני בכורי ישראל עם סגולה עדת ישורון, ואם בני ישראל אין עושין רצונו של מקום והולכו אחר שרירות לבם ותמיד עוסקין במשא ומתן ובהנאות העוה"ז מה יעשה האדם נחת רוח בזה להבורא ית', ולא עוד אף לפעמים הוא מתפלל ומניח תפילין וציצית ומתפלל במהירות דרך העברת פה ובלבו מחשבות זרות ותיכף אחר התפלה הוא להוט אחר אכילה ושתייה ועל אדם כזה אמר הכתוב, "הרה עמל וילד שקר", ופתאום המות בא ואין צידה ומזון לפניו.

אבל מי שמבלה זמנו בנגמילות חסדים ובלמוד התורה אוי הקב"ה אוהב אותו בעוה"ז ובעוה"ב כמש"ה, "הבן יקיר לי אפרים אם ילד אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד". וא"כ אם הקב"ה אוהב את הצדיקים וקרא אותו בנים אתם לה' אלהיכם, מכ"ש שבני אדם צריכין לאהוב את הצדיקים ואז שכרן יהיה כפול ומכופל אמן.

• מסעי •

פרק פ"ד

א. כתיב "אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קנך משם אורידך נאם ה'" וגו', ע"ד הלצה יש לפרש הפסוק, רק נקדים גמרא דברכות מ"ד, "ואתם בערתם הכרם גולת העני בבתיכם כיון שהוא עני היאך יכולין לגזול את העני, כיון שאין לעני שום דבר א"ר חלבו אמר רב הונא כיון שהעני נותן שלום ולא החזיר לו שלום נקרא גולן", עיין שם.

הרבה בני אדם נכשלים בזה שאין מחזירין שלום לעני וכדומה ב. והנה העון זה ראיתי שרבים נכשלים בו כשאדם בינוני נותן שלום לעשיר אזי העשיר הוא מחזיר פניו ממנו ומכל שכן כשעני הוא נותן שלום אזי אינו רוצה להביט בפניו של העני ועושה עצמו כאלו עינו אינה רואה ואזנו אינה שומעת, וא"כ לפי הגמ' הנזכר לעיל נקרא גולן.

וכל זה הוא מפני גאווה יתירה שיש לו לאדם שאינו רוצה להשיב לאדם בינוני ומכל שכך לאדם עני ואביון, ומרוב הגאווה של העשיר הופך פניו לצד אחר ומחמת זה העני הוא מבוייש והופך פניו לצד אחר, ודומה הדבר בעיני כאלו הן נשר שיש לו שני ראשים ראשו אחד מהפך פניו לצד אחד וראש השני מהפך פניו לצד אחר, ועל אדם בעל גאווה כזה נאמר, "אם תגביה כנשר משם אורידך נאם ד" וגו', כי הקדוש ברוך הוא הוא גבוה מעל גבוהים ויודע כל הנסתרות, הוא משפיל העשירים שעושים כן ומגביה שפלים הן העניים, והקדוש ברוך הוא עושה סולמות זה העני יהיה בקרב ימים עשיר והעשיר עני.

כשמחזיר שלום לחבירו, הלבבות נתקרבות זה לזה

ג. על כן אני מזהיר לכל בר דעת להסיר מכשול זה מעל פניו, להשיב לכל אדם כשנותן לו שלום יחזיר ויתן לו שלום אזי הלבבות יהיו קרובות. מה שאין כן כשהעשיר אינו שם לבו לפנות אל העני אזי צעק יצעק העני במר לבו אל ה' ובודאי ישמע ה' את קול העני כי חנון הוא.

והנה ראיתי שיש בני אדם עשירים ומחמת עשרן הוא בעל גאווה, והנה בני אדם שהן חכמים גדולים ומחמת חכמתו שעמדה לו הוא בעל גאווה, מ"מ על אותן אנשים יש לי ללמוד זכות שיש להם קצת גאווה מחמת עושרם או מחמת חכמתם, אבל אני כועס על אותן אנשים שאינם מיוחסים ואין להם תורה וחכמה ואין להם עושר למה ועל מה יהיה להם הגאווה.

לקרב העניים ולהחזיר להם שלום, ואז הקב"ה יעשה שלום עלינו ד. על כן אחי ורעי סורו סורו מן דרכי הגאווה ותראו לדבר עם כל אדם ולקרב העניים ובפרט שצריך להקדים שלום לעניים ומכל שכך מחויב להחזיר לו שלום, ואז עושה שלום במרומי הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל" אמן:

בעזרת השם יתברך

פרקים פ"ה - ק"ב

◆ סדר דברים ◆

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע ואחיו הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, נכדי בעל מאוד עינים זי"ע, שיבחו מאוד את הספר "קב הישר" וציוו על אנשי שלומם ללמוד בספר "קב הישר".

כידוע היה המחבר ספר "קב הישר" תלמיד של הגה"ק בעל יסוד יוסף זצ"ל, ומביאו הרבה בספרו. גם ספר יסוד "יסוד יוסף" לא ירד מעל שלחנו של הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל.

והגה"ק רבי חיים פלאגי זי"ע כתב על ספר "קב הישר", שכל אחד ילמוד בספר "קב הישר", ויצוו לבניהם לעשות כן. רבי חיים פלאגי היה לומד בכל מוצאי שבת בספר "קב הישר".

תוכן הענינים

של פרקים פ"ה - ק"ב

- א. שלא לקשור הבית יד של יד שמאל כדי לשעבדו
למצות תפילין..... ז
- ב. האדם מעורר במעשיו לטוב או לרע ח"ו..... ט
- ג. מי שאינו נוטל ידיו כראוי נענש גם בעולם הזה..... י
- ד. להזהר שלא ליהנות ממון שאינו ביושר..... יב
- ה. הפיוטים יש בהם סודות נפלאים והחיוב לאומרם..... יג
- ו. מעשה נורא מרבי שלמה גבירול..... יג
- ז. לכוון את שמו של המחבר בשעת אמירת הפיוט..... יד
- ח. המנהג להזכיר נשמות ביום טוב..... יד
- ט. המקבל פני רבו ברגל כאילו קיבל פני השכינה..... טו
- י. ביום טוב הקב"ה מביט בעניים אם יש להם די צרכם..... טו
- יא. וכי לא על מדת החסד בראתי את העולם?..... טז
- יב. אין להקדוש ברוך הוא נחת רוח מסעודה שאינה
שמחה של מצוה..... יז
- יג. לאחר פטירת האדם כל תענוגי עולם הזה היו כלא היו..... יז
- יד. תיכף לנטילת ידים ברכה - ויברך ברכת המזון תיכף
אחר מים אחרונים..... יח
- טו. "תכף" אותיות "כתף"..... יח
- טז. המברך ברכת המזון ואומר שירת הים בכוונה, יזכה
לראות פני מלך המשיח..... יט

- יז. בחודש תשרי מתפללים עבור הנשמה, הולכים לקברם ונותנים צדקה עבורם ועבור החיים..... כ
- יח. ב"ב ימים ראשונים של חודש ניסן, אומרים בכל יום פרשת נשיא אחד מ"ב נשיאים של חנוכת המזבח..... כ
- יט. יתן צדקה קודם קריאת הנשיא..... כא
- כ. על ידי אכילת בשר או עשבים בכשרות מתקנים הנשמה שמגולגלת בהם..... כא
- כא. מעשה מרבינו יחיאל אבי הרא"ש ז"ל..... כג
- כב. בחודש ניסן צריכין להתעורר כמו בחודש תשרי ולהמשך מכל מדות רעות..... כג
- כג. אכילת מצה מכניע את הסטרא אחרא והמקטריגים..... כד
- כד. על ידי שמגרדים השלחנות והכתלים מחשש חימוץ, כן יגרד הקדוש ברוך הוא את הנגעים הבאים מסטרא אחרא ונזכה לגאולה שלימה..... כה
- כה. ידקדק שהמעוות שקונה מהם צורכי החג לא יהיה בו חשש גזל או איסור אחר..... כה
- כו. להעמיד מים שלנו במקום נקי שאין שם לכלוך..... כו
- כז. שלא לדבר אז עם בני אדם אלא בלשון הקודש..... כו
- כח. ארץ ישראל מקודשת בעשר קדושות..... כו
- כט. שלא יחשוב האדם אודות הנאות הגוף..... כז
- ל. המטריח עצמו בהכנת חג הפסח, הורג את המזיקים..... כח
- לא. לטבול בערב יום טוב לכבוד החג..... כח
- לב. מצוה לרחוץ גופו במים חמין קודם שיטבול לכבוד החג..... כט
- לג. כשמבער את החמץ יוצא משעבוד היצר הרע..... כט
- לד. מנהג יפה לשרוף עצי ההושענא עם החמץ..... כט
- לה. חייב לשמוח בליל הפסח..... ל

- לו. מצות עשה מן התורה לזכור הנסים שעשה הקדוש ברוך הוא..... ל
- לז. להגביה את הכוס קודם אמירת "והיא שעמדה"..... לא
- לח. משה רבינו הרג את המצרי על ידי אמירת שם..... לא
- לט. מי שזוכה להעמיד בנים תלמידי חכמים, זוכה להיכלות גבוהים יותר מן הצדיקים..... לג
- מ. כל המלאכות של אפיית המצות יהיו על ידי ישראלים..... לג
- מא. אם אינו יוצא ידי חובתו במצות צדקה, הקדוש ברוך הוא דן את העולם על התבואה שניתן בשנה שעברה..... לד
- מב. כשנותן לעני לחם לאכול ובשר ויין, מקרב את הנאתו, וזכותו גדול מאם נותן לו מעות..... לח
- מג. מנהג טוב לחלק קמח לעניים..... לח
- מד. מה שנותנים לעניים הוא חלקו של הקדוש ברוך הוא..... לח
- מה. מוטל על הגבאים להשגיח בצרכי העניים..... לח
- מו. בכל יום באנו ממדריגה למדריגה במ"ט שערי קדושה..... לט
- מז. זכו ליכנס לשער החמישים של שערי בינה..... לט
- מח. חג שבועות (בארץ ישראל) הוא יום אחד - לרמז שהקדוש ברוך הוא אחד וישראל הם עם אחד בארץ ישראל..... מ
- מט. במ"ט ימים יצאו משערי טומאה ונכנסו למ"ט שערי בינה..... מא
- נ. אשרי הלומד בליל שבועות..... מא
- נא. הכועס כאילו עובד עבודת כוכבים..... מב
- נב. החיוב להתאבל על חורבן הבית וגלות השכינה כביכול..... מג
- נג. המצטער על גלות השכינה, זוכה לכתר תורה..... מד
- נד. רבי אברהם גלגול של ירמיה הנביא..... מה
- נה. דמות אשה בלבושים שחורים..... מה

- נו. אם רגיל להתאבל על צער השכינה, ובא עליו צער ח"ו, יסבול המשא בלא חשש..... מו
- נז. המתאבל על חורבן בית המקדש יזכה לראות בנחמת ישראל..... מח
- נח. ביום הכיפורים אין לשטן וליליית שום שליטה..... נ
- נט. מצות סוכה חשובה מאד בעיני הקדוש ברוך הוא..... נ
- ס. הזהירות במצות סוכה..... נא
- סא. בכל אחד מהנרות יש קדושה נפלאה..... נג
- סב. על ידי נר של מצוה פתחו למהרש"ל שערי אורה..... נג
- סג. מנר של מצוה נמשך קדושה עליונה..... נג
- סד. מה שנשאר מנר של מצוה אין להשתמש בו לדברי חול..... נד
- סה. מכל מצוה נבראים מלאכים..... נד
- סו. חביבה מצוה בשעתה, על כן יש לברך בשמחה על הנרות..... נד
- סז. עוד טעם למה שמתעניין בתענית אסתר..... נו
- סח. על ידי סליחות ותפלות מעוררים זכות מרדכי ואסתר..... נו
- סט. סגולה לומר מזמור למנצח על אילת השחר ביום תענית אסתר..... נו
- ע. ביאור נפלא בפסוקים שבמגילת אסתר..... נט
- עא. חיוב זהירות שלא ליהנות מסעודת עכו"ם..... ס
- עב. עוד טעם להתענות בתענית אסתר..... סא
- עג. אשרי מי שאינו נהנה מאחרים, וכל שכן מהאומות..... סא
- עד. המלאכים שנקראים "חשמלים" עורכים מלחמה שנגד הסטרא אחרא..... סב
- עה. תפלותיהן של מרדכי ואסתר הועילה שישראל ישובו מדרכם..... סב

- עו. כדאי מרדכי ואסתר להזכירם כי מסרו נפשם עבור
 ישראל..... סג
- עז. בכל מועד ומועד יש קדושות וסודות נפלאים..... סד
- עח. טעם שמרבים להדליק נרות בפורים..... סד
- עט. יש ללמוד מעט קודם סעודת פורים ביום..... סה
- פ. כל חודש מחדשי השנה הוא נגד צירוף אחד מצירופי
 הוי"..... סה
- פא. לולא לא הזכירה אסתר שם הוי" בראשי תיבות, לא
 היתה יכולה לנצח את המן..... סו
- פב. טעם למנהג ישראל להקיש בעת אמירת "המן"..... סו
- פג. מי שהוא תם ומושלם במדות הכשרים, כשתצא
 נשמתו תשב באהל של מעלה..... סז
- פד. הפגם של מי שעומד בדי אמות לפני המתפלל שמונה
 עשרה..... סח
- פה. גודל אזהרת תפלה בכוונה..... סט
- פו. איסור גמור להאריך בתפילה בשעה שהציבור
 מתפללין..... סט
- פז. גודל שכר המוכיחים ומזכים את הרבים..... ע
- פח. המזכים את הרבים זוכים לראות בנים ובני בנים
 יראים ושלמים..... ע
- פט. בית המקדש יעמוד על ארבעה הרים: הר סיני, הר
 הכרמל, הר תבור, הר חרמון..... עח
- צ. בית המקדש השלישי ירד בנוי ומשוכלל מן השמים..... עח

בעזרת השם יתברך שמו

• דברים •

פרק פ"ה

א. בחמלת ה' יתברך שמו על האדם אשר הוא יתברך מחזיר הנשמות לבני האדם לגופם אשר בלילה האדם ישן עיף ויגע ודומה לפגר מת, והקדוש ברוך הוא ברוב חסדיו משליך שינה ותרדימה כדי להפיג על ידי השינה יגיעות הגוף וטרדת האיברים וכושל המתנים ואיכריו ועצמותיו יחלוץ לזרוזי גרמי, ובוודאי אין כוונת הקדוש ברוך הוא כדי לזרז את הגוף לעבירה ח"ו אלא לעבודת השם יתברך ברוך הוא.

שלא לקשור הבית יד של יד שמאל כדי לשעבדו למצות תפילין ב. ועל כן גם האדם יבין וישכיל למלאות רצון הקדוש ברוך הוא ותיכף ומיד בקומו יטהר ויקדש ידיו ופניו בנטילה ולא ילך ד' אמות בלא נטילת ידים, ואח"כ כשלוכש את בגדיו יזהר להניח בית זרוע של יד שמאל לבלתי לקשור את בגדו וכתונת שלו סביב בית היד בחוטים או בשלכות או בקרסיו והטעם כדי להראות שעבוד של יד שמאל למצות תפילין.

וכבר הזכרתי לעיל שיש זמן ועת רצון בשעה שלוכש בגד של ציצית להתפלל על הצלת קנאה ושנאה וכעס, על כן רשמתי כאן איזה פסוקים אשר הם קבלה בידי מן מ"ו הגאון מוהר"ר יוסף בהגאון מוהר"ר יודל ז"ל שפסוקים אלו המה מסוגלים לומר אותם דרך תפלה אחר ברכת ציצית ואלו הן, "קראתי בכל לב ענני ה' חוקך אצורה", "נדבות פי רצה נא ה' ומשפטך למדני", "אגורה באהליך עולמים אחסה בסתר כנפיך סלה", "הצילני מדמים אלהים אלהי תשועתי תרנן לשוני צדקתך", "שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני כל אמוסי" "נודע ביהודה אלהים בישראל גדול שמו", "אשא כנפי שחר

אשכנה באחרית ים" "תהי ירך לעזרני כי פקודך בחרתי", "חסדך ה' מלאה הארץ חוקך למדני", "נאור אתה אדיר מהררי טרף מכל פשעי הצילני חרפת נבל אל תשימני", "כחסדך חייני ואשמרה עדות פוך", "עיני תמיד אל ה' כי יוציא מרשת הגלי" "סעדני ואושעה ואשעה בחוקיך תמיד", יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שלא אכעוס ושלא אכעיסך רבנו של עולם זכיני למדת ענוה ולמדת הכנעה ודרך שקר הסר ממני ותורתך חנני, הדריכני באמתר ויחד לבבי לאהבה וליראה את שמך הגדול הגבור והנורא בכל לבבי ובכל נפשי ומאודי.

ותפלה זו סגולתה להתפלל תיכף אחר לבישת הטלית קטן ומועלת להנצל מכעס ומקנאה ומשנאת חנם, והרמוז נרמז בר"ת של הפסוקים הנזכרים. והכוונה של לבישת ציצית ותפילין הלא המה כתובים על ספר הישר הוא ספר הזוהר פרשת שלח לך וכל אחד ואחד לפי שכלו יוכל לכיין כראוי ונכון ויפה מאוד לנהוג כן, וצריך האדם להניח ציצית ותפילין בביתו כדי שיצא מפתח ביתו מושלם ומעוטר בציצית ותפילין. ומי שיש לו שהות יעמוד אצל המזוזה ויכוין להשלים פרשת ציצית המחוסר במזוזה ואחר כך יניח ידו על המזוזה ויעביר ידיו על עיניו ויתפלל.

ג. רבנו של עולם, הסר ממני הרהורים ואנצל היום ובכל יום מחטא ופשע בזכות שלשה מצות האלו אשר הם שלשתן יחד והן מזוזה ותפילין וציצית ואנצל מעין הרע ומכל כישוף, וכה יאמר בעמדו אצל הפתח המזוזה בטליתו ותפילין, "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", יחיד ומיוחד יחד לבבי לאהבה וליראה את שמך הגדול הגבור והנורא בכל לבבי ובכל נפשי, ואח"כ יאמר שמונה ההי"ן שבאשרי תמימי דרך, ואח"כ יאמר פסוק "מגדול עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב" "שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'", ולכן אומרים פסוקים ההי"ן שבתמניא אפי לפי שהן מתחילין באות ה"א ומסיימין באות יו"ד והן אותיות י"ה כי אותיות י"ה הן עדות לישראל כגון הראובני, ואח"כ יאמר.

ד. רבונו של עולם, הצילני ומלמני ופדני מכל חטא ופשע ועון בזכות שלשה מצות הנזכרים, "בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם בצדקתך פלמני" ויכוין בזה הפסוק שמתחיל באות ב' ומסיים באות יו"ד שהן רמז ל"ב שבמים ויאמר.

רבונו של עולם בזכות י"ב שבמים שמרני והצילני מכל חטא ומכל מיני עין הרע שלא ישלום בי ולא בזרעי וזרע זרעי עד עולם, ולא ישלום עין הרע לא במאורנו ולא בגופנו, "ה' ישמור צאתי וכוואי לחיים ולשלום מעתה ועד עולם", "ה' צילי על יד ימיני" "נדעה ונרדפה לדעת את ה'", "נכון כשחר מוצאו לא יתייצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ה' אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם", "מכשפה לא תחיה" "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו".

ואחר כך כשילך לרחוב יכוין להרהר תמיד במצות כאשר כתבתי לעיל בפרק שני, ואפילו כשרואה השלג יחשוב שהוא אחד מד' מראות נגעים, ומכל שכן כשיפגע בבעלי חיים ינהג כמו שכתבתי שם עיין שם פרק שני.

ה. קודם שיכנס לבית הכנסת יאמר "זה השער לה' צדיקים יבואו בו", ותפלה זו מועלת להנצל מרוחות רעות ומכשפים ומועיל על גודל ההצלחת משא ומתן, ותפלתו היא עולה למעלה תחת הכסא הכבוד, ושני מלאכין קדישין מוכנים ללות למאן דנפיק מתרע ביתא מעוטף בציצית ותפילין ברישיה והני מלאכין מברכין ליה ולא יהבין רשות למקטרגא דאיהו קאים אפתח' דלא יכול לאתנוקא, ואח"כ יאמר, "זה השער לה' צדיקים יבואו בו". ואחר כך ילך לבית הכנסת ויתפלל לא-ל שיהיה לו פרנסתו בריוח ולא באיסור ויהיה מתחת יד הקדוש ברוך הוא ולא יהיו מסורים ביד בשר ודם.

האדם מעורר במעשיו לטוב או לרע ח"ו

ו. בא וראה מה שכתב הזוהר פרשת לך, "ר' אלעזר הוי אויל לבי חמוהי והוי אויל עמיה רבי חייא ור' יוסי ור' חזקיה, אמר רבי אלעזר הא חמינא דאין התעוררות מלמעלה אלא על ידי התעוררות דלתתא, והכוונה להתחיל

בעסקי מצות בחיבה ואז תבא השכינה לפרוש גרפה' עליהו, והוי עסקי באורייתא, עד דהוי אזלי אערע בהון רבי ייסא וחד יהודאי גביה, פתח האי יהודאי "לדוד אליך ה' נפשי אשא" אמאי לא כתיב מזמור לדוד אלא בגין דרגיה קאמר שכוונתו היא להעלות נשמתו אל מקום קדושה עליונה אשר שורשו משם, א"ר אלעזר לר' ייסא חמינא דשכינתא קאתית ואתחברנא וכו'.

אמר רבי אלעזר, מה שמך, א"ל יועזר, א"ל יועזר ואליעזר חדא מלה הוא יתבו כחדא גבי חד טינרא, וחדש האי יועזר כמה חידושין ורזין דאורייתא.

ז. אמר ליה, מה עבודתך, א"ל מקרי דרדקי אנא באתראי והשתא אתא רבי ייסא דכפר חנן לדוכתאי וסליקו לי הנערים מגבאי ואותיבו לון לגביה והוי יהבין לי בני מתא אנרא כהאי זימנא דדרדקי הוי גבאי ואסתכלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מינייהו למננא ואגירנא גרמאי בהדי האי חכים אר"א ברכאן דאבא אצטרכו הכא, קמו כולהו ובאו לפני רשב"י והוי לעין באורייתא קמי רשב"י.

מי שאינו נוטל ידיו כראוי נענש גם בעולם הזה

ח. יומא חד הוו עסקי בנטילת ידים, אמר רשב"י כל מאן דלא נטיל ידיו כדקא יאות אע"ג דאתענשו לעילא אתענשו ג"כ לתתא עונשא דלתתא דגרים ליה מסכנותא ומאן דנטיל ידיו כדקא יאות גרים לגרמיה ברכאין דלעילא דשראן על ידוי ואתברך בעושר, לבתר אקדים רשב"י וחמי ליה לההוא יועזר דנטל ידוי במיאי כדקא יאות ונטיל בשיעורא סגיא במים ארשב"י דרך תפלה מלא ירך מברכותיך וכך הוי מההוא יומא ולהלאה אישכח סימא (פ"י אצ"ר) והוי לעי באורייתא כל יומא והוי יהיב מן סימא צדקה לעניים פרנסה בסבר פנים יפות קרי עליה רשב"י "ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי אליעזר הלך לבית חמיו, כשרבי חייא, רבי יוסי ורבי חזקיה מלוויים אותו בדרכו. אמר רבי אליעזר: "רואה אני, שאין הברכה שורה מלמעלה אלא על ידי התעוררות בני האדם מלמטה, והכוונה היא, שיש להתכוון לעסקי המצוות ולהתחיל לעשותם בחיבה – אז תבוא השכינה לפרוש כנפיה על בני האדם".

החלו בני החבריה לעסוק בדברי תורה. עודם הולכים, פגשו את רבי ייסא, ועמו יהודי. פתח אותו היהודי ואמר: "דוד המלך אומר בתהילים: 'לדוד אליך ה' נפשי אשא', ומדוע אין הוא פותח ב'מזמור לדוד'! אלא שדוד המלך התכוון לעלות את נשמתו לשורשה לקדושה עליונה".

אמר רבי אליעזר: "רואה אני, שמאחר שעסקנו בתורה, כבר שרתה עלינו השכינה". שאל רבי אליעזר את אותו יהודי: "מה שמך?" ענה לו: "יועזר". אמר רבי אליעזר: "יועזר ואליעזר שורש אחד הם". ישבו יחדיו על סלע אחד ויועזר חידש כמה חידושים וגילה מסודות התורה.

שאלו רבי אליעזר: "ממה הנך מתפרנס?" השיב לו: "אני מלמד תינוקות בעירי. אמנם משהגיע רבי ייסא מכפר חנן לעירי, מסרו לו את משרתי והמשיכו לשלם לי את משכורתי כמקודם. אמנם לא רציתי להנות מהם בחינם, ולכן הפכתי למשמשו של רבי ייסא". אמר רבי אליעזר: "ברכותיו של אבא נחוצות כאן (לברך את יועזר בפרנסה)".

קמו כולם ובאו לפני רבי שמעון בן יוחאי ועסקו בתורה בבית מדרשו. יום אחד עסקו בבית המדרש בהלכות נטילת ידים. אמר רבי שמעון בן יוחאי: "כל מי שאינו נוטל ידיו כראוי – למרות שעונשו שמור לו לעולם הבא, יענש גם בעולם הזה, ועונשו – עניות; ומי שנוטל ידיו כראוי – גורם לעצמו ברכות עליונות, השורות על ידיו, והוא מתברך בעושר".

לאחר מכן ראה רבי שמעון, כיצד נוטל יועזר ידיו במים בשעור רב. אמר רבי שמעון בן יוחאי בדרך תפילה: "מלא ידיך מברכותיך" – ואכן כך היה: יועזר מצא אוצר, וממנו התעשר. הוא עסק בתורה במשך כל היום ונתן מאוצרו צדקה לעניים בסבר פנים יפות. קרא עליו רבי שמעון בן יוחאי: "ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל".]

לחזהר שלא ליהנות ממון שאינו ביושר

ט. נלמוד מזה המעשה שצריך האדם לדקדק בשכר טירחא דיליה שיהיה שכרו בעלמא דין לא על חנם, שהרי החסיד הנזכר יועזר שמו הוי יהבי ליה ממון מעצמם ואפ"ה לא רצה ליהנות למגנא מהם כי רצה להנות מיגיע כפו דווקא בממון של יושר, ע"כ צריך כל אדם לראות שלא להנות מממון שאינו של יושר, וגם צריך כל אדם ליזהר בנטילת ידים הן במים ראשונים והן במים אחרונים ואז יקויים בו "מלא ידיך מברכותיך" וישלח ברכה והצלחה במעשה ידיו ובכל אשר יפנה יצליח:

פרק פו

א. "כי אקח מועד אני מישרים אשפוט". דוד המלך עליו השלום אמר כן עבור שראה שלא דרכנו כדרכי אומות העולם ולא מנהגנו כמנהגם, שביום חגיגהם אוכלין ושותין ומשתכרין ועוסקים במחולות בבתי אושפיזאות ופועלין פעולות לא טובות, מה שאין כן ישראל אעפ"י שאוכלין ושותין ושמחין בשמחה של מצוה, הם עוסקים חצי היום כתפלה ומאריכין בפיוטים ואחר כך לומדין תורה.

וזהו נרמזו בתיבת משרים לכן דוד אמר "אני משרים אשפוט", מ' של משרים רמזו למ' יום שנתנה התורה, ואף שישראל עוסקים ג"כ בשמחת שבת ובשמחת ימים טובים אינם מבטלין ג' תפלות ש"חרית מ"נחה ע"רבית, ועליהם רמזו אות ש' של משרים, ולפעמים כותבין השי"ן בד' ראשים כזה ש' שהן רמזו לד' תפלות ש"חרית מ"וסף מ"נחה ע"רבית, ולא עוד אלא שאנו מוסיפים פיוטים ושירות של קרוב"ץ שהן ראשי תיבות ק"ול ר"נה ו"ישועה

ב"אהלי צ"דיקים וזהו נרמז באותיות רי"ש ויו"ד של משרי"ם שהוא רינה וישועה, וס' סתומה של משרים מרמזת על הגאולה העתידה שנרמז בס' סתומה של לסרבה המשר', לומר לך שאפילו שאנו שמחים וששים בחגיגנו אף על פי כן אנו מתפללים על הגאולה העתידה שיהיה שמחה שלימה כשישמח הקדוש ברוך הוא את ציון וירושלים.

הפיוטים יש בהם סודות נפלאים והחיוב לאומרם

ב. ואיתא בזוהר פרשת אמור, "כשישראל משבחין תחלה להקדוש ברוך הוא בתשבחות ובזמירות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואח"כ באים לביתם ומסדרים בתיהם ושלחן שלהם ואומרים שהכל הוא לכבוד שבת ולכבוד י"מ אז פותחין מלאכי השרת ואומרים, "אשרי העם שככה לו". על כן לא יהיה קל בעיניך באמירת פיוטים של קרוב"ן, וחיוב על כל אדם לומר הפיוטים בשמחה ובכונת הלב בשפה ברורה, כי בכל פיוט ופיוט יש סודות נפלאין ולא יהיו הפיוטים דומין עליך כמשא כי הפיוטים נתחברו ע"פ עצת מלאכי מעלה שנגלו לר' אליעזר הקלירי שסידר הפיוטים ע"פ א"ב ג"ד וע"פ תשר"ק כי כן מזמרין ומשבחין למעלה, וקבלה בידי מפי זקנים ומפי חסידים מי שמקל באמירת קרוב"ן ואומר שאינו חיוב כל כך לאומרם אינו מאריך ימיו ח"ו, כי כל היחידים שחברו הפיוטים היו גדולי הדור ואנשי מעשה אשר נעשה להם כמה ניסים בחייהן ובמיתתן.

מעשה נורא מרבי שלמה גבירול

ג. וכדמצינו בגדול הדור אחד הנקרא רבי שלמה גבירול ז"ל שהיה בקי בחכמת הקבלה ובדקדוק וחיבר הרבה פיוטים, מרוב חכמתו נתקנאו בו שונאי ישראל וארב עליו ישמעאל א' והרגו וקברו בגן שלו אצל אילן תאנה, והתאנה חנטה פניה קודם זמנה ועשתה פירות תאנים גדולים ויפים מאוד, ויתמהו כל יושבי העיר.

ד. והדבר בא אל מלך ישמעאלים, וירא המלך הפירות ויתמה וישלח המלך אחר הישמעאלי הנזכר לעיל ושאל אותו איך התחכם לעשות פעולה לבשל הפירות קודם זמנם, ומרוב הפחד לא יכול הישמעאל להשיב אל

המלך כי היתה הסיבה מאת ה', והיה מצוה המלך לייסר אותו ביסורים קשים ומרים עד שהוכרח הישמעאלי להודות, והודה שמאותו היום שהרג את היהודי רבי שלמה גבירול התחיל האילן לעשות פירות קודם זמנו. וצוה המלך לתלות את הישמעאלי הרוצח על אותו האילן.

לכוון את שמו של המחבר בשעת אמירת הפיוט

הכלל העולה כי כל העדה עדת ה' כולם קדושים וגדולי הדור תקנו הפיוטים ולכן טוב לכוין אל הרמז שם המחבר הפיוט או המחבר את הסליחה, ויכוין שיעמוד זכותו שיעלה לרצון אמירת שבח המחבר כי יש נחת רוח לאותו המחבר כשאומרים פיוטו או סליחה שלו בכוונה, ובפרט בשבת וי"ט שאז הנשמות עולין עם תפלתן של ישראל והקדוש ברוך הוא מאזין תפלתן של ישראל, וזה הטעם של הזכרת נשמות בשבתות וי"ט כי הוא עת רצון לגדור בשבת וי"ט לצדקה בעד הזכרת נשמות ולהזכיר ולהתפלל עליהם שיהיו נפשותן צרורות בצרור החיים.

המנהג להזכיר נשמות ביום טוב

ה. ומנהג יפה הוא להזכיר נשמות ולהתפלל עליהם ובפרט שצריך להזכיר נשמות אבותיו ורכותיו בעבור שהרביצו תורה בישראל, והעמידו תלמידים הרבה ולא יאמר בעבור שאני נודר צדקה בעד הזכרת נשמתם שמא ח"ו יעכב בתשלומי הנדר שנדר ואז תיהפך אליו אותה הנשמה שנדר צדקה בעבורה למקטרג.

מצאתי כתוב בשם מהרי"ל ז"ל, ושמעתי טעם הגון למה מזכירין נשמות במדינות פולין באחרון של ימים טובים, דע כי אחת מעשרה ניסים שהיו במקדש הוא שכל ישראל היו נכנסים לבית המקדש ג"פ בשנה, בחג המצות, ובחג השבועות, ובחג הסוכות, והיו עומדים צפופים ומשתחווים רווחים וזהו היה נגד הטבע, והענין כך כי כל רגל ורגל היו באים נשמת אברהם יצחק ויעקב לבית המקדש של מעלה עם כל נשמות הצדיקים והמקדש של מטה היה מסתלק והיה הבית המקדש של מעלה יורד למטה, ומקדש של מעלה הוא רוחני ולכן היה יכול לקבל כל כלל ישראל.

ולכן עכשיו שחרב הבית בעווננו צריכין אנו להזכיר נשמות אבותינו הקדושים בכל רגל ורגל כדי שיהיה זכותם עומדת לנו ולזרעינו עד עולם אמן.

פרק פ"ז

??????????????

חסר כאן אותיות בכמה קטעים נא לברר

א. איתא בספר רזיאל, "הרשעים אף בפתחו של גיהנם אינם חוזרים, ויכולין לחמוא ולהענש כענין של רוח נבות הזורעאלי, לכך נותנין צדקה בעד נשמות המתים ואז נשמות המתים הם פרקליטים גדולים כשמקיים האדם הנדר שנדר בעד הזכרת נשמתו, ואז הקדוש ברוך הוא ישלח ברכה במעשה החיים, וכל זה הוא אם לא יאחר ולא יעכב נדרו.

המקבל פני רבו ברגל כאילו קיבל פני השכינה

ואחר יציאת בית הכנסת טוב לאדם להקביל פני רבו ברגל והוא כאלו מקבל פני השכינה, וע"י קבלת פנים שמקבל פני רבו ברגל אז בא' לו הארה של ניצוץ קדושה כדמיון נשמה יתירה, ואחר כך ילך לביתו לאכול ולשתות ולשמוח עם אשתו ובניו. וצריך האדם לחלק מנות יפות לעניים.

ביום טוב הקב"ה מביט בעניים אם יש להם די צרכם

ב. ודע שמצאתי כתוב בזהר פרשת בראשית, "רבי שמעון אמר כל מאן דחדי במועדייא ולא יהיב חולקיה להקדוש ברוך הוא ההוא רע עין איקרי והשטן שונא אותו, ותיכף בא השטן ומקטרג עליו וסליק ליה בעלמא וכמה עאקו ע"ע מסבב ליה בגין דהנהו מסכני הן חולק' דהקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא בעי למחדי למסכני וסליק הקדוש ברוך הוא ביומין אילין למיחמי לאינן מאנין תבירין דיליה, ואם הקדוש ברוך הוא חמא דלית ליה למסכנא למחדי אזי בוכה הקדוש ברוך הוא ובעי למיחרב עלמא.

וכי לא על מדת החסד בראתי את העולם?

ואז באין כל פמליא של מעלה קמי קב"ה ואמרינן רבונו של עולם רחום וחנון איתמרית יתגלגלו רחמיר על בניך, אמר הקדוש ברוך הוא להן וכי לא על חסד איתבריאאת עלמא דכתיב "עולם חסד יבנה" ואין אני רואה שום חסד שנעשות בעלמא, אמרו מלאכי השרת הא קושטא דהאי פלוני ופלוני דאכלי ורוי והוי יכילי למיעבד טובא עם מסכנא ולא יהיב לון מידי מיד אתי האי מקטרג ותבע רשות לרדוף אבתריה ובכל סעודה דחדרי בר נש האי מקטרג אתא וחמא אי האי בר נש אקדים מיבו למיסכנא או יש מיסכנא בביתא אז האי מקטרג אתפרש מהאי ביתא ולא אעל תמן ואי לא אעיל תמן וחמא ערכוביא דחדון בלא מיסכנא אזי סליק לעילא ומקטרג עליו". הרי לך התעוררות גדולה בזה.

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[רבי שמעון אמר: "כל השמח במועדים, ואינו נותן לקדוש ברוך הוא את חלקו, נקרא ירע עין, והשטן שונא אותו, מקטרג עליו, רוצה לסלקו מן העולם ומגלגל עליו צרות על גבי צרות; משום שהעניינים הם חלקו של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא חפץ לשמח את המסכנים, ודוקא במועדים רוצה הוא לשמח את העניים, שהם הכלים השבורים שלו. וכשרואה הקדוש ברוך הוא, שאין לעני במה לשמח את ליבו במועדים – הוא בוכה ורוצה להחריב את העולם. כשרואים המלאכים כן, מתכנסת כל פמליא של מעלה ואומרת: 'רבונו של עולם! רחום וחנון נקראת, יתגלגלו רחמיק על בניך!'

עונה להם הקדוש ברוך הוא: 'וכי לא על חסד עומד העולם? והרי כתוב עולם חסד יבנה?! ואין אני רואה שום חסד, שנעשה בעולם.'

עונים מלאכי השרת ואומרים: 'אמנם נכון שפלוני ופלוני אוכלים ושותים ושבעים, ויכלו לתת גם לעניים – ואין הם נותנים להם מאומה!' מיד נצב ובא המקטרג ומבקש רשות לרדוף אחרי אותו פלוני. ובכל סעודה בה שמח האדם, בא המקטרג לראות; והיה אם הקדים אותו אדם לתת לעני או

שארר עני על שולחנו – אזי מסתלק המקטרג מן הבית; ואם לאו – נכנס המקטרג לבית ורואה כיצד שמחים בעלי הבית, ואינם נותנים דבר לעניים – מיד הוא עולה למעלה לקטרג עליהם."]

אין להקדוש ברוך הוא נחת רוח מסעודה שאינה שמחה של מצוה

ד. ועל פי הרוב מתהווים ריבות וקטטות בסעודות אף שהן סעודות של מצוה במקום שאין שם דברי תורה ובמקום שאין שם עניים, כי מה יש נחת רוח להקדוש ב"ה במסיבות של אכילה ושתייה ואין בתוכם שמחה של מצוה, ועל אחת כמה וכמה כששמחה היא מעורבת בהרהורים רעים כגון שבמסיבה אחת יושבים אנשים ונשים בחורים ובתולות בחדר אחד ועל ידי כן באים מכשולים גדולים, ובמחולות רוקדים אנשים עם נשים ביחד ואינם יודעים שהשטן עם הרבה מזיקים רוקדים לפניהם, ולשמחה כזו מה זו עושה, ועון זה הוא מצוי בעו"ה ברוב מדינות פולין וליטא.

על כן כל איש הירא את דבר ה' ירא' ליישב אנשים בפני עצמם כדי להתרחק מהעבירה וכדי שלא יערבב השטן את השמחה של מצוה, וכתוב, "בשמחתנו אל יתערב זר". (ופירוש כי זר הוא השטן כד"א לא תשתחוה לאל ז"ר שהוא שטן) ויראה מכל סעודת מצוה ליתן חלק לעניים (כמו שכתבתי לעיל באריכות בפרק י" ע"ש).

לאחר פטירת האדם כל תענוגי עולם הזה היו בלא היו

ה. ויחשוב כל אדם בלבו הלא סוף אדם למות ובעת פרידת הנשמה מהגוף אשר הגוף צמוק ויבש וצפד עורו על בשרו ועצמיו עששו, ותולעים שולטים בהגוף אז יחשוב איה התענוגים והעדונים שהתעדן בשרו מהם היו בלא היו ולא נשאר שום לחלוחית של רוב אכילה ושתייה ויבש היה כעץ, והעון מרוב אכילה ושתייה שאינו של מצוה נשאר חקוק ונרשם בגוף ועצמות מה שקלקל על ידי שרירות לבו ונפשו אחר תאות לבו, ומרוב האכילה מחשבתו אינה זכה וצלולה ואינו יכול לברך את ברכת המזון

בכוונה זהו הפסד גדול כשהוא מברך ברכת המזון בלא כוונה. בא וראה מה שכתב בווהר, "כל מאן דמברך ברכת המזון כדקא יאות בחדוה ברעותא דלבא כד סליק לההוא עלמא אתר אתתקנא ליה בגו רזין עלאין בהיכלין קדישין".

תיכף לנפילת ידיים ברכה - ויברך ברכת המזון תיכף אחר מים אחרונים

ו. ועוד כי מבואר בכמה דוכתין בווהר כי הסטרא אחרא קאים על שולחנא דבר נש, וצריך ליתן לו חלק במים אחרונים, על כן צריך לזוהר מאוד שלא יהיה שם הסטרא אחרא כשמתחילין לברך ברכת המזון, וכשאומרים הב לן ונברך אזיל הסטרא אחרא. ועל כן הזהירו חז"ל תיכף לנפילת ידיים ברכה, דקאי אזהרה זו שאינן צריכין להפסיק בין נפילת ידיים מים ראשונים לברכת המוציא, וכן אין מפסיקין בין נפילת מים אחרונים לברכת המזון ואפילו ללמוד תורה הזהיר האר"י ז"ל שלא להפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון.

ז. ופעם אחת היה בא חכם אחד איש קדוש מתלמידי רבי משה קורדוויורו אצל הקדוש האר"י ז"ל והאר"י ז"ל קיבל אותו בסבר פנים יפות, ובשעת הסעודה השניח האר"י ז"ל עליו שאינו אוכל כדרך הבריאים וראה בו שהיה לו כאב באחד מאיבריו, ושאל הרב האר"י ז"ל לאותו האורח למה אינו אוכל, והשיב לו האורח כי זה ימים רבים אשר הכתף שלו כואב לו ביותר, ואז הסתכל בו האר"י ז"ל ואמר לו בוודאי אתה היית מפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון, א"ל כן הוא שרגיל היה ללמוד פרק משניות בין הנפילה לברכת המזון והוי ס"ל דדברי תורה צורך סעודה הוא כמו שאמרו רז"ל, "כל שולחן שאין אומרים עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים".

"תכף" אותיות "כתף"

אמר ליה האר"י ז"ל, לכן בא אליך הכאב רוקא בכתף שעברת על דברי חכמים שאמרו תיכף לנפילת ידיים ברכה, ותכף הוא אותיות כתף. ונתן

האר"י ז"ל עצה להחמיד שיקבל עליו שלא להפסיק בנטילה אזי ירופא מהחולי עד כאן.

המברך ברכת המזון ואומר שירת הים בכוונה, יזכה לראות פני מלך המשיח

ח. הרי לך שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם כל אחד ואחד וכל מעשיו הוא בחשבון במדה ובמשקל, והוא הדבר שזכרנו כל מי שלא בירך ברכת המזון בכוונה הרי דר סטרא אחרא על שלחנו, וכל מי שמברך בכוונה יזכה לשמוע ברכת המזון לעתיד לבא מפי דוד המלך ע"ה כשיעשה הקדוש ברוך הוא אריסטון לצדיקים לעתיד לבא, כי אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר שום בריה אפילו שכר שיחה נאה, וכן מצינו בזהר פרשת תרומה, "כל מי שאומר שירת הים בכוונה יזכה לראות פני מלך המשיח מעוטר בהאי כתרא דאתעטר הקדוש ברוך הוא בשעה שעברו ישראל את הים וזכו לשבחא ההיא שירה תמן".

פ. ויהא רעוא קמיה קב"ה דבגין שירתא קדישא דאמרו ישראל בהני שני ימים סיומא דפסח נזכה לראות פני מלכנו מעוטר בכתרא האמור לעיל, ונזכה לשורר ההוא שירתא בעדת צדיקים במהרה בימינו אמן.

פֶּרֶק פַּח

א. "החודש הזה הוא לכם" לכ"ם הוא אותיות מלך, לרמוז שחודש ניסן הוא מלך וראש לכל החדשים. ויש ליתן טעם, כי י"ב צירופי הוי"ה הן, ועל כל חודש מאיר ניצוף צירוף הוי"ה ועל חודש ניסן מאיר שם הוי"ה כפשוטו וככתבו יהו"ה וכשמתחלף לצירופיו הוא מורה על קצת מניעות רחמים גמורים, מה שאין כן שם יהו"ה ביושר וכסדר אז הוא מורה על רחמים גמורים. ובשביל כן הנשמות הקדושים מתפללים בחדש ניסן על החיים כדי שהשם הוי"ה יהיה מאיר על ישראל בהשקפה של רחמים.

**בחודש תשרי מתפללים עבור הנשמה,
הולכים לקברם ונותנים צדקה עבורם ועבור החיים**

ב. וכן בחודש תשרי מתפללים המתים על החיים אף על פי שאז מאיר שם א' מי"ב צירופי' על חודש תשרי שאינו מעורר רחמים גמורים מ"מ על ידי קול השופר מעורר רחמים, וכמה שאנו מברכים ואומרים בא"י שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים ובאשר כי מדה במדה לא בטלה לעולם מוטל עלינו לעשות חטיבה מול חטיבה להתפלל ג"כ על הנשמות הקדושות, כמו כן הנשמות מתפללות עלינו והנה בחודש תשרי חוב זה מוטל עלינו שאנו הולכים בכל ערב ראש השנה וערב יום הכיפורים על הקברים להתפלל ונותנין צדקה עבור החיים ועבור שוכני עפר. אכן בחודש ניסן בעבור היות שם יהו"ה מאיר בחודש ניסן ברחמים גמורים על כן אסור בניסן להתענות, אבל אין המנהג בניסן לילך על בית החיים להתפלל על הקברים ולומר תחנונים כמו בשאר ימים כדי שיהיה החודש ניסן כולו קודש.

**בי"ב ימים ראשונים של חודש ניסן, אומרים בכל יום פרשת
נשיא אחד מי"ב נשיאים של חנוכת המזבח**

ג. וכזה נעשים חטיבה מול חטיבה לנשמות הקדושים הנזכרים, ע"כ נכון מאוד לקיים דברי פה קדוש מוהר"ר ישעיהו סג"ל בעל ספר "שני לוחות הברית" לקרות מיום ר"ח ניסן דבר יום ביומו נשיא אחד מי"ב נשיאים של חנוכת המזבח הכתובה בפ' נשא, ואחר שיקרא בכל יום נשיא של אותו היום יאמר תפלה קצרה, "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתאיר היום בחסדך הגדול על נשמתין קדישין דמתחדשין כצפרים ומצפצפים בשבחין ומצלאין על עמא קדישא ישראל, רבונו של עולם תכנים ותעייל הנך צפרים קדישין לאתר קדישא דאית' עלייהו עין לא ראתה אלהים זולתך, יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שבאם אני עבדך משבט (פלוני) שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום אזי יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושו' הכלולות בקדושת זה השבט, ואהי' מלובש בקדושת זה השבט להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך כל ימי חיי אני ורעי

וזרע זרעי מעתה ועד עולם". וכה יאמר דבר יום ביומו והוא מנהג כשר וישר ונכון הוא.

יתן צדקה קודם קריאת הנשיא

ובהיות כי הצדקה היא תבלין לכל התפלות כמו שהתבלין הוא טוב לכל מאכל להמתיק את המאכל כך הצדקה הוא טוב קודם התפלה שאדם מתפלל על נשמות קדושות כאמור. ובלבד שיתן אדם צדקה עבור הנשמות, על כן קודם שיתחיל לקרות פר' הנשיא שבכל יום ויום מן ר"ח ניסן ואילך עד יום י"ב בניסן יתן או ידור איזה דבר כפי השגת ידו לצדקה, ובצדקה זו הוא מוכ' כל אותו השבט.

ועוד יש ליתן מעם לשבח על מה שכתבתי שמתפללין הנשמות קדושות בחודש ניסן דווקא על חיי בני אדם כי ידוע מה שאמרו רז"ל מרחיקין מן שור שחור בחוד' ניסן ממעם שהשמן מרקד בין קרניו, והענין הוא כתב הרב האר"י ז"ל, "כי בימי ניסן מתחילין הדשאים להצמיח ולפרוח בארץ שיוכל השור לאכול ממנו".

על ידי אכילת בשר או עשבים בכשרות מתקנים הנשמה שמגולגלת בהם

וכהיום בעו"ה רוב העולם נכשלים בחטאים ובפשעים קצתם נכשלין בדברים דברי לשון הרע וליצנות וקצתם במחשבות רעות, וקצתם חוטאים בגופן, והנה יש ג' מיני עונות, עון, פשע, חטאה. ובכל יום חדשים לבקרים מתחדשים לחובה ועונות מכריעין הזכיות ובעבור כן הנשמות היוצאים מן בנ"א במותם נדחים הן מחוץ לפרגודא קדישא ויורדים מטה וסגורים בקרקע העולם וכאשר הדשאים והעשבים מתחילין לצאת מן הארץ או נשמות הרשעים מתדבקין בהעשבים כדי שיאכלו בעלי חיים, ואחר כך כשיאכל האדם את הבשר או את העשבים אם הוא כשר על ידו הוא מתקן אותה הנשמה שהיא מגולגלת בעשב או בכשר ומקרבין את הנשמה לקדושה על ידי ברכה, ואז הנשמות הנדחין יוצאין מאפילה לאור גדול.

והנה טבע השור שהוא אוכל דשאים הרבה ואז מתכנסין בקרבו אלו הנשמות הדחויין ובוזמן היותם מסוגרים בארץ ניתוסף בשור ענות וגבורה של הסטרא אחרא ואז הוא מועד להזיק, ובפרט שור שחור כיון שהשחרות מורה בלאו הכי על ההזיק.

ולכן נכון הוא להתפלל על אותן הנשמות הנדחות ובפרט על אותן הנשמות שמתדבקין בעשבים שאין עולין מהרה למקום הראוי למצוא להם מנוחה נכונה.

ולכן צריך האדם להתפלל בכל חדש ניסן באומרו "המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים" יהרהר שיאור עליהם הקדוש ברוך הוא ברחמים להעלותם עם הנשמות הנדחים הנרמזים בתיבת אור כמ"ש הרב האר"י ז"ל בפסוק, "ויאמר אלהים יהי אור".

והנה לא בחנם השטן מרקד בין קרניו של השור כי עיקר גאות השור הוא בקרניו כמו התרנגול שיש לו גאו' בכרכלתו ולכן מצא השטן שם מקום לחנייתו מקום הגאווה. וזהו תוכחת מגולה על כל בעלי גאווה המתנאים בשביל עושרם או בשביל חכמתם או בשביל יחוסם או בשביל למודם יהיה מה שיהיה, אף אם הם עוסקים בתורה מ"מ אם יש בהם מדת הגאווה אזי הם מרכבה לסטרא אחרא וזהו האו' מה שנוכה שהשטן מרקד בין קרניו של שור שחור ששם מקום הגאווה.

ועל פי זה נראה לי שמפני כך איתא בפרק שירה שהשור אומר שירה בכל יום "שירו לה' כי גאה גאה" וגו', ר"ל שהוא מודה ומשבח לה' כי לו נאה הגאווה והגדולה ולא לבני אדם, וכמש"ה, "ה' מלך גאות לבש".

ד. ובהיות שכל החודש ניסן הוא ימי רצון על בן מקדימין הנשמות הקדושות להתפלל בעדינו כמש"ה "לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי במ", ותמיד הנשמות מצטערים בצרות בנ"א וכשאזיה גזירה נגורה ח"ו אזי הן מקדימין לתפלה, אך שאין להם רשות לגלות ולהגיד בפירוש לבנ"א רק לפעמים באים בחלום ולהגיד ברמז וכיוצא בו.

מעשה מרכיניו יחיאל אבי הרא"ש ז"ל

וכמו שמצינו מרכיניו יחיאל אביו של רבינו אשר ז"ל, שהיה לו חבר בעירו והיה ג"כ חסיד גדול והיו אוהבים מאד זה לזה, והיו זקנים ואנשי מעשה מופלגים בתורה ובחסידות, ונשבעו יחד שהראשון שביניהם שימות תחלה יבא בחלום לחבירו להגיד לו דרכי מיתה והילוך הנשמה.

ה. ויהי היום נפטר חבירו של רבינו יחיאל ובהיותם בבית החיים קודם הקבורה עמד רבינו יחיאל ואמר אל הקהל שמעו רבותי כי כך וכך נשבענו יחד אני וחברי המוטל עכשיו לפנינו מת, ולכן אני מזכיר לו בפניכם שיקיים את שבועתו, ואז ראו כל האנשים שארונו של המת היה מזדעזע מעט ויפתחו את ארונו כי סבורין היו שהחיה המת הנזכר לעיל, ואז ראו רק עפעפיו מתנוודדים ואמרו כולם פה אחד שזה הוא סימן בקריצ' עינו שאין יכול להגיד לו מאומה, ואף על פי כן לאחר ל' יום בא החסיד המת ונראה לו בחלום להרכ רבינו יחיאל ובקש ממנו שימחול לו על שבועתו כי אין לו רשות להגיד מאומה, ע"כ המעשה.

בחודש ניסן צריכין להתעורר כמו בחודש תשרי ולהמשך מכל מדות רעות

ו. הכלל העולה כי בחדש ניסן צריכין אנו להתעורר כמו בחדש תשרי, וע"כ כתיב, "משכו וקחו לכם צאן" וגומר, ודרשו רז"ל משכו ידיכם מעבודה זרה ומשאר מדות הרעות שהן דומין לעבודה זרה ואלו הן, מדות הגאווה וגסות רוח והמעלים עיניו מן הצדקה ולשון שקר, העבירות האלו הן נחשבים כאלו עובר עבודה זרה.

על כן כל אחד ואחד יודע מרת נפשו ומדותיו הרעות צריך להסיר המכשול מעליו קודם ביאת חג הפסח, וכבר אמרו רז"ל שצריך כל אדם לטהר עצמו ברגל בטהרת הגוף ובטהרת הנשמה ובזכות זה נזכה כולנו לטהרה ולביאת משיחנו ואליהו הנביא אמן, מ"ו מהר"י ז"ל.

• עקב •

פֶּרֶק פ"ט

א. "ושמרתם את המצות" (שמות י"ב, י"ז). ראוי להתבונן למה אמרה התורה במצוה זו לשון שמירה כי לשון שמירה נופל על ענין הצריך שמירה מפני לסטים או גנבים.

אמנם דע כי בהוציא ה' את עמו ישראל בניסים גדולים ונפלאים והפיל תחלה השר של מצרים עם שאר שרי האומות כדי שלא יוכלו השרי או"ה לקטרג ועדיין יד שרי או"ה עומדים עלינו בקטרוגיהם וחורקין האומות שיניהם עלינו, אבל בהגיע החג הקדוש הוא חג הפסח מתנוצצים ומתעוררים עלינו לקטרג ומבקשים לגרום רעה על עמא קדישא.

אכילת מצה מכניע את הסטרא אחרא והמקטריגים

ב. אבל הקדוש ברוך הוא צוה לנו באזהרת אכילת מצה, והמצוה היא מכרעת הסטרא אחרא והמקטריגים שלא יכלו לקטרג עלינו, דמיון מזוזה שבבית ושם שד"י כתוב עליו מבחויץ, והואיל הדבר כן צריכה עיסה של המצות שמירה גדולה מפני סטרא אחרא שלא יהיה להחיצונים שום דביקות ח"ו, וכל מקום שנאמר בתורה חמץ מרמז על סטרא אחרא והיכי דכתיב מחמצת מרמז על נוקבא בישא של סטרא אחרא דהיא לילי"ת הרשעה וסמא"ל.

ולכן צריכין אנו לשמור את המצות משום חימוץ, ונופל על זה לשון שמירה ושמרתם את המצות כמו שהוכרח אדם לשמור עצמו מפני הגולנים וחמסנים הבאים עליו להורגו ולקחת את נפשו וכל אשר לו כי היא קליפה תקיפא, זה הוא סוד חמץ ומחמצת ועל האי קליפה נאמר, "וכל הרשעה כולה כעשן תכלה" וכו'. וחלילה להיות להם דביקות בקדושה העליונה אפילו כמלא נימא כמו שאמר הכתוב, "ולא ידבק בך מאומה מן החרם", ולכן איסור חמץ הוא במשהו.

ג. ונכון ללמד את ישראל בהיותן מגעילין ומלכנין את הכלים מפני החמץ שיכוונו שכמו כן יבער הקדוש ברוך הוא יצר הרע והרשעה שהיא הלילית מן הארץ, ובטוחים אנו בהקדוש ברוך הוא להעביר גילולים מהארץ.

**על ידי שמגרדים השלחנות והכתלים מחשש חימוץ,
כן יגרד הקדוש ברוך הוא את הנגעים הבאים מסטרא אחרא
ונזכה לגאולה שלימה**

ומנהגן של ישראל תורה היא לגרד שולחנות וספסלים וכותלים מפני חשש חימוץ, וה' יתברך עיניו פקוחות על כל מעשה בני ישראל עדת סגולתו קדושים בני קדושים אשר כל מרחתם הוא לביעור חמץ כל ימי חודש ניסן, וכמו כן יגרד הקדוש ברוך הוא את כל הנגעים הבאים מסטרא אחרא ומקמרגים ומכח זה אנו סובלים גלות המר הזה, ובהיות כי כל ענייני טורח של חג המצות הקדוש הוא באהבה ובשמחה ולכן צריכין ישראל לשמור עצמן מלב רגז ומכל שכן שלא יהיה ריב ומצה ומחלוקת ביניהם.

**ידקדק שהמעות שקונה מהם צורכי החג
לא יהיה בו חשש גזל או איסור אחר**

ד. וכל מה שיקנה לצורך ביתו יאמר בפיו שאני קונה זאת לצורך החג הקדוש הזה, ומכל שכן שצריך האדם להזהר שלא יהיה במעותיו מה שיקנה לצורך החג הקדוש שום גזל או פרומה משאר אסורים, כי אם לאו נותן כח להסטרא אחרא שיהיה להם חלק בקדושה וקי"ל דחמץ אוסר במשהו.

ובהגיע העת לילך אל המים לשאוב מים של מצה או מים של מצוה אף שהוא רב ופרנס ונגיד בישראל לא יקפיד על כבודו מלמנוע לילך בעצמו לשאוב מי מצה, ומכל שכן מים של מצוה וכל אחד מישראל יזרח בשמחה של מצוה שיזכהו הקדוש ברוך הוא בחיים לשאיבת מים של מצה ומצוה לשנה הבאה ולשאוב מים בששון ממעיני הישועה כשנזכה לראות בעינינו מים חיים מבארה של מרים הנביאה, ויבחר כלים נקיים שלא יהא בהם שום לכלוך לשאוב בהם מי מצוה, ויקח שני כלים לב' לילות לכל לילה כלי מיוחד, כמו שנהג החסיד מהרי"ל ז"ל.

וגם ראיתי נוהגין להרבה גדולי ישראל כשהיו שואכים מים היו לוקחים כלי קמץ והיו סופרים בכל פעם שישפוך המים א' ב' ג' ד' ה' ו' עד שהיו סופרים כל כ"ב אותיות שבתורה כדי להמשיך קדושת אותיות של התורה אל תוך המים. וכן יעשה לתוך כלי שני מי מצוה השייך לליל השני.

להעמיד מים שלנו במקום נקי שאין שם לכלוך

ואם הוא איש זקן או שיש לו איזה חולי ואינו יכול לילך בעצמו לשאוב מים אזי ימתין וישמור על פתח ביתו כשרואה שנושאין מים של מי מצות ירוץ לקראתם ויקחם וישאם לביתו.

וכן נהגו הרבה גאונים כשהיו רואים שמביאים לביתם מים של מצוה היו רצים לקראת המים הקדושים והיו נושאים על כתפיהם והכניסו לביתם והיו נזהרין להעמיד המים במקום נקי שאין שם ליכלוך וסרחון, וטוב מאוד שלא תיגע במים אשה נדה ויהיו המים מכוסים במטפחת נקייה בלתי שום לכלוך כי הגלוי הוא אסור מצד הנח"ש והסמרא אחרא.

שלא לדבר אז עם בני אדם בלשון הקודש

ה. וכשהוא הולך לשאוב מים למצוה וכן בחזרתו עם המים שאוכים לא דבר עם שום אדם כי אם בלשון הקדש כי עבודת הקדש עליו בכתף ישאו. וקודם שישאוב מים ירחוץ ידיו תחלה ואח"כ יברך על בדיקת חמץ.

וקבלה היא בידי מן רבותי שהיו מצווים להניח חמץ בעשרה מקומות נגד עשרה מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים, וכנגד עשרה דינים שהקדוש ברוך הוא יהיה עתיד לבע"ר ולנע"ר ולכרו"ת ולהמ"ם להרו"ם ולעק"ר ולנתו"ץ ולנתו"ש ולכלו"ת ולקעק"ע ביצתם של מצרי ישראל.

ארץ ישראל מקודשת בעשר קדושות

ו. וכנגד זה הקדוש ברוך הוא הוא מקדש את א"י בעשר קדושות כדאיתא בפרק קמא דמסכת כלים, וצריך שיכדוק בעיון רב ולא בדרך ארעי, וכמו שחופש וגורר חמץ מחורים וסדקים על ידי אור הנר של שעוה שבידו כן הקדוש ברוך הוא יבער כל זוהמת סמרא אחרא אשר עתיד הסמרא

אחרא להטמן ולהחב' מפני אור השכינה אשר יופיע הקדוש ברוך הוא לחפש ירושלים בנרות ואז יתבטל ויתבער היצר הרע וכל הסטרא אחרא מן העולם ויטהר כל הארץ בעשר קדושות העליונות במהרה בימינו אמן. מ"ו מהר"י ז"ל.

פרק צ'

א. בערב פסח שהוא י"ד בניסן ישכים בהשכמה כדי שלא יהא נכשל ח"ו באכילת חמץ אחר ד' שעות של היום, והתחלת היום הוא מעמוד השחר, ועמוד השחר הוא כשהרקיע התחיל להאיר בקו לבן מצד מזרח מתוח לארכו בין צפון לדרום וזהו עמוד השחר (כן הוא מבואר ברמב"ם ובפי' הרב בעל תוספת י"ט וכן עיקר).

ורבים בעו"ה מקילים מאד שאוכלין חמץ אחר ד' שעות אוי ואבוי על חטא גדול כזה שעוברים על דברי חכמים במזיד והם ח"ו בכלל פורץ גדר ישכנו נחש, ובחנם מכניסין את עצמן לעונש גדול כזה וזהו בדוק ומנוסה והוא קבלה בידי מן רבותי, מי שמקל לאכול חמץ אחר ד' שעות לא יפטור מסיב' גדולה באותה שנה, ואם לא יעבור עליו שום סיבה כזה השנה אוי יש לו לדאוג יותר שכודאי מאספים עליו עונשים קשים להאבידו בפעם אחת מהעולם באיזה סבה רעה, ע"כ כל האיש הירא וחרד לדבר ה' יזהר באיסור זה באשר שכל דברי חכמים ז"ל הן כגחלי אש.

שלא יחשוב האדם אודות הנאות הגוף

ב. וראיתי רבים אשר הם להוטים אחר גרונם וממלאים כריסם ברכוי מאכלים בשחרית בערב פסח ואח"כ שותין עד שמשתכרין בעבור זה בהגיע הזמן לאפית מצות של מצוה באים שיכורים לעזור לאפית מצה ואפיית המצוה, ואין דעתם מתיישבת עליהם לתת לבם אל קדושת המצות, וזולת זה הן נכשלים שמוכרין חמץ לערלים שאינן מוכרין החמץ כראוי ואין מכירתו שוה כלום, וכל זה הוא בגרם שהם להוטים אחר גרונם ושרירות לבם.

ולכן צריך להיות מנהג ישראל הכשרים עדת עם קודש שכל עניינם וכל מעשיהם צריכין להיות בצדק ובהשכל ובדעת בקדושה וטהרה ובאימה וביראה לטהר את הנשמה, ולא יכווין להנאת הגוף. ובפרט בעסק מצות החג הזה אשר המה עסוקים ויש בו איסור כרת.

המטריח עצמו בהכנת חג הפסח, הורג את המזיקים

ג. ויש קבלה בידי כל טורח שאדם מטריח את עצמו לכבוד יו"ט של פסח והוא עיף ויגע בהטורח אזי בעסק זה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, והעוסק במרדת המצוה של ימי הפסח הוא מתקן התיקון של הוצאת שכבת זרע לבמלה, והלב יודע מרת נפשו שכמעט אחד מאתנו לא ניצול מחטא זה, על כן מוטל על כל אחד ואחד מישראל לתקן מאי דאפשר וה' ברוב רחמיו וחסדיו יקבל מחשבות טובות של ישראל עמו וימהר עלינו לגאלינו.

לשבול בערב יום טוב לכבוד החג

ד. וחייב כל אדם לטהר עצמו ברגל, זהו וודאי אין הפי' שיטהר עצמו ברגל ממש דווקא אלא צריך לטהר עצמו קודם כניסת הרגל כדי שיקבל הרגל בקדושה ובטהרה, וסוד הרגל הוא קדושת השם הוי"ה במילואו עולה לחשבון ע"ב כזה יו' ד' ה"י וי"ו ה"י, ושם אהי"ה במלואה עולה במספר קס"א, וקס"א וע"ב הן גימטריא רגל, וזהו הסוד שיטהר שני שמות קדושים שהן קדושת הרגל.

והרב האר"י ז"ל כתב שבשעת הטבילה יכוין לקבל הארות שני שמות אהי"ה הוי"ה כי זהו הסוד שחייב אדם לטהר עצמו ברגל, ואם הוא זקן או חלש או חולה לא יסכן נפשו במצוה זו כי אין הקדוש ברוך הוא חפץ שיבואו בני אדם לידי סכנה אלא יוכל לטהר עצמו בתשעה קבין במים שאובין או ירחץ גופו מחגורה ולמטה וגם זה יקובל ברצון לפני הקדוש ברוך הוא. ואחר כך יראה האדם לעסוק בהלכות פסח בתורה מאי דאפשר.

מצוה לרחוץ גופו במים חמים קודם שימבול לכבוד החג

ה. והרב הגאון מוהר"ר ישעיה סג"ל בספר של"ה כתב, "קודם המבילה מצוה לרחוץ גופו בחמין, ובכל ערב י"ט נכון לעשות כן ובפרט בערב פסח, כי בהיות זה הענין מבואר בזוהר ויקרא שביום י"ד בניסן כשמבערים החמין בשריפה יכוין כי אז הוא בן חורין והוא יצא משעבוד היצר הרע שהוא השמן המושל עלינו בגלות המר הזה ועתה בשריפת החמין מורה שיבער גם היצר הרע מהעולם, ואנחנו כלנו קדושים ובתוכינו ה' וכל הקליפות והרשעה כולה יתבטלו מהעולם ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד".

כשמבער את החמין יוצא משעבוד היצר הרע

ולכן הביעור חמין בארבעה עשר בניסן שאז הלבנה במילואה ואין לקליפות שום שליטה על התינוקות שרוצין הקליפות לעורר דין עליהם בחולי הנכפה בר מינן כיון שהלבנה היא במילוי, מה שאין כן כשהלבנה היא בחסרונה אזי יש שליטת הקליפות להצר לתינוקות בחולי הנזכר לעיל, ולכן כתיב, "יהי מארת ברקיע" חסר וי"ו ולא כתיב מאורות בוי"ו, ולכן צריך האדם לכוין בשעת הביעור שהוא נעשה בכח גמור וגובר על הקליפות.

מנהג יפה לשרוף עצי ההושענא עם החמין

ו. ולכן ראיתי מנהג יפה לשים עצי ההושענא על האש ששורפין בו החמין ויש בו טעם כמוס, וטעם הנגלה הוא כמ"ש הפוסקים בכמה מקומות "הואיל ואתעביד בהו מצוה חדא נעביד בו מצוה אחריתי", הכלל העולה כי ביעור חמין מורה על החירות מסטרא אחרא. ואם כן חיוב גדול באותו הפעם שצריך לרחוץ בחמין כדרך השבויים היוצאים מבית השבי מרחיצין אותן בחמין, ואחר כך יתעסק בעשיות ובאפיות המצות כדי להכניס עצמו בקדושה העליונה ויעשה בשמחה ובחדוה המצות של מצוה לצורך סדר ב' לילות, וזה יחוד להקדוש ברוך הוא ושכינתיה.

חייב לשמוח בליל הפסח

ז. ואיתא בזוהר ויקרא שם וז"ל, "כגין כך ישראל קדישין מתקנין ליחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתיה וכו' דהא בההוא לילה זיווגא עילאה קדישא אתער ואשתכת, הדא הוא דכתיב הוא הלילה הזה בהצעת השולחן והסיבה שעושיין שמציירין ומייפין ההסיבה כדרך כל מנהג ישראל הקדושים עיקר כוונה צריך לתקן ההסיבה לכבוד הקדוש ברוך הוא ושכינתיה וע"כ חלילה וחלילה לתקן ההסיבה על ידי שפחה נוכרית כ"א דווקא ישראלית, ומה מוב מאוד על ידי ישראלית המהורה ממומאת הנדה ומכל שכן שיותר מוב על ידי בתולה ישראלית שלא ראתה נדה עדיין פשיטא שהוא מוב ומשובח יותר, ואיתא בזוהר פרשת ויקרא, "דכעי למחדי בההוא לילה בגין דחדוותא משתכח לעילא ותתא", ועל כן צריך לומר שירות ותשבחות של אותו הלילה בשמחה ובגילה ולא להראות שום לב רגז, וכן מזהיר הזוהר בכמה מקומות, "דחיובא הוא על בר נש לאשתעי ביציאת מצרים, ובההוא סיפורא כונס הקדוש ברוך הוא לכל פמליא דיליה ואומר להו זילו ושמעו סיפורא דשבחא דקא חדאן ברוא דפורקנא דמאריהון כדין אתיין ואודין ליה להקדוש ברוך הוא על כל אותן ניסין וגבורות, וכל פמליא דלעילא אודאן ליה על עמא קדישא דאית ליה בארעא דחדאן כחדה דפורקניה דמאריהון, כדין איתוסיןף חילא וגבורתיה לעילא בישראל בההוא סיפורא יהבין חילא למאריהון, וכל העולמות דחלין מקמיה הקדוש ברוך הוא". הנך רואה גודל השבח של סיפור יציאת מצרים.

מצות עשה מן התורה לזכור הנסים שעשה הקדוש ברוך הוא

ח. ועל כן יראה לאמר ההגדה במתן ולא לאמרו במהירות, ואל יהא דומה עליו למשא ח"ו. ודע לך כי מצות עשה מן התורה להיות לכל אחד מישראל לזכרון תמיד כל ימי חייו הנסים שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו ולנו, ובהגיע יום זה מחויב לספר חסדי ה' לבניו כמש"ה והגדת לבנך ביום ההוא וגו'.

ועל זה בא עלינו המצוה של סיפור יציאת מצרים בכל שנה ושנה ובכל דור ודור בליל פסח כי בזכות זה הקדוש ברוך הוא יפרוש כנפיו תמיד עלינו להציל אותנו בכל המקומות ובכל הדרכים ויעשה לנו נסים ונפלאות. אבל מי שההגדה עליו דומה עליו למשא ואומר בעל כרחו או בעצלות וכלי שמחה וכוונת הלב אז אינו זוכה שיעשו לו נס כשהוא במקום סכנ' והנה קצרתי בענין זה ועיין באריכות בספר של"ה.

ובהגיע לומר "מעשה ברבי אליעזר ורבי עקיבא" יכוון למה שכתב האר"י ז"ל, "שיש למעלה ש"ע נהורין הבאים מב' שמות הקדושים של "מי א"ל כמוד גושא עון ועובר על פשע" וגו' ושל "ה' א"ל רחום וחנון" כי ב' פעמים א"ל כזה אל"ף למ"ד במילואם הן גימטריא ש' ע. וש"ע נהורין אלו מקבלין נשמות בעלי תורה שלומדין תורה לש"ש והם בעלי יראה ואז מאירים על ראשם ש"ע נהורין הנזכרים ועוד מ"ה כמנין שם הוי"ה במילואה כזה יו' ד' ה"א וא"ו ה"א ומ"ה נהורין באין לתלמידי חכמים מצד היראה שלהם ובוודאי תנאים ואמוראים הראשונים היו מושלמים בתורה וביראה.

ואל זה מרמז תיבות מ"ה ש"ע שהן בהיפוך אתון מעש"ה בר' אליעזר ור"ע" וכו'. כי מעש"ה הן אותיות מ"ה ש"ע נהורין שיאירו עלינו בזכות התנאים ואמוראים.

להגביה את הכוס קודם אמירת "והיא שעמדה"

פ. ודע ענין גדול כתב האר"י ז"ל, "כשמגיע באמירת ההגדה "והיא שעמדה לאבותינו" וכו' עד תיבת "והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם" יגביה הכוס כשיתחיל לומר והיא שעמדה דתיבת והיא קאי אשכינה שהיא תמיד עמנו בגלות ואו"ה והשמן עומדים לכלותינו בגזירות קשות והשכינה עמנו לבלתי להיות כלים ח"ו על ידי צרות וגזירות שמבקשין לעשות רעה עמנו".

משה רבינו הרג את המצרי על ידי אמירת שם

י. ועוד דע ענין נכון לפי דעתנו כי לפי הנראה בעת שהרג משה רבינו את המצרי זה היה התחלת מפלה ונפילת מצרים ומאז התחיל להתיש כח

שר של מצרים, כי הרב האר"י ז"ל כתב בכתביו דמשה רבינו ע"ה הרג למצרי בשם א' מן ע"ב שמות והוא שם הנקרא יכ"ש ויוצא מפסוק מ"י שמ"ך לאי"ש שר ושופט, כי השם הזה הוא משפיל ונוקם על מצרים, ועל שם זה רמז דוד המלך ש"פמני י"הו"ה כ"צדקי" הרומז בר"ת שם יכ"ש. ובהיות כי עלינו חיוב לספר ביציאת מצרים ע"כ נראה לי דשם זה הוא מרומז בר"ת של ל"יל שיי"מורים שהוא גימטריא שם יכ"ש.

וליל זה נקרא ליל שמורים לפי שהוא משומר מן המזיקים, ולכן אין אנו קורין קריאת שמע בליל זה להראות שאנו מאמינים בהקדוש ברוך הוא שהוא ישמור אותנו מכל המזיקים בפגעים בב' לילות דפסח באשר שהשם הנזכר לעיל הוא מכניע כל עושה רשעה, ולכן חיוב עלינו רק להרבות בסיפור יציאת מצרים וכל המרכבה לספר ה"ז משובח, מ"ו מהרר"י ז"ל.

• ראה •

פרק צ"א

א. דוד המלך אמר (תהלים פד, ד) "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה" וגו', בוודאי לא לחנם אמר דוד כן ולא על סתם צפור אמר הכי דמאי רבותא איכא שצפור מצא' בית וצפור דרור מצאה קן לה.

אבל הענין הוא מבואר בזוהר פרשת בלק, "כי העולמות וחדרים שיש למעלה בגן עדן אשר הצדיקים יושבים שם מסודרים בתלת שורין, ובהנך שורין יש חדרים והיכלות מליאים צדיקים אשר עליהם נאמר "עין לא ראתה אלהים זולתך", והצדיקים יושבים ביקר וגדולה ועטרותיהן בראשיהם, ובין הני שורות שם מטיילין גשמות הצדיקים אשר עדיין לא זכו כל כך כמו אותן הצדיקים שהם יושבין על מקומם, אכן גם הטיוול אשר מטיילין בין השורות הוא להם לעונג גדול ויש להם נחת רוח ועליהם נאמר "גם צפור מצאה בית" אף שהן בין השורות אפ"ה מצאו גם שם בית ומקום מנוחה מהאי עונג, ומאי דקראו צפור הוא שבשביל שבחודש ניסן הצפרים מתחילין לצפצף כן בגן

עדן הנשמות מתלכשים בדמות צפרים בחודש ניסן ובכל בקר ובקר הם מצפצפים כצפרים, והאי צפופא שבחא דקב"ה הוא וצלוחא על חיי בני נשא בגין דאלין יומין ישראל כלהו מתעסקין במצות ועבדין פקודין דמארי עלמא.

מי שזוכה להעמיד בנים תלמידי חכמים, זוכה להיכלות גבוהים יותר מן הצדיקים

ואינן צדיקים דיתבי לגו בהיכלין ממירין דאתאמר עליהם "עין לא ראתה" ונקראים דרור דאית להון דרור וחרות מכולא ואינן קן לה מיוחד לבא למדור כמו קן מתוקן ומוכן היטב. ואי תימא במאי זכיין אינן צדיקים דיתבין לגו בהיכלין ממירין יותר מאינן צדיקים שבין השורות, לזה אמר "אשר שתה אפרוחיה את מזבחותיך ה' צבאות" פי' אינן דבהיכלין ממירין גרם להם אשר זכו להעמיד בנים ותלמידי חכמים העוסקים בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה שהוא נגד שני מזבחות שבמקדש.

כל המלאכות של אפיית המצות יהיו על ידי ישראלים

ותלת זמנין כשתא הקדוש ברוך הוא בעי לאשתעשע בהגך צדיקא ופתחין להו היכלא חד, דתמן עושין עמרות לעמר בהם משיח צדקנו לעתיד לבוא". והנה נזכר לעיל בחודש זה כל ישראל עוסקים במצות לבער חמץ והגעלה וליבון וההדרחה ועירוי ובדיקות חמין בנפה והטחינה והלישה והעריכה והריקוד והאפייה והיסק התנור כל עסק נחשב למצוה מיוחדת, ועל כן ישר וכשר שלא לעשות שום מלאכה ממלאכות הנזכרים על ידי ערלים כי אם על ידי ישראלים

ובהיות כן ראוי להדר אחר עשיית המצות בחודש זה וכל הירא לדבר ה' יחשוב בעין שכלו איך לחדש איזה דבר תורה כי גם זה נכלל בדברים קדושים של מאמר הנזכר שבחודש זה מתעסקים במצוה ושפיר מתפרש הכתוב "החודש הזה לכם" לטהר נפשותיכם.

אם אינו יוצא ידי חובתו במצות צדקה, הקדוש ברוך הוא דן את העולם על התבואה שניתן בשנה שעברה

וצריכין ליתן צדקה ופרנסה לעניים כי בפסח נידונים על התבואה, ואיתא בזוהר חדש פרשת בראשית, "בפסח נידונים על התבואה ופריך מאי קמ"ל אר"י על התבואה ממש דאמר ר"י בשנה שעברה נתן להם הקדוש ברוך הוא תבואה כדי סיפוקא לעלמא והנה כשרואה הקדוש ברוך הוא שהבריות לא יצאו ידי חובתן בעשיית הצדקה נגד השפע טובה שנתן להם הקדוש ברוך הוא כתבואה והבריות לא נתנו מעשר כהוגן ולא יהבי מיניה למסכנא כהוגן וליתמי ולא למנה כד אתי פסח דאין הקדוש ברוך הוא לכל עלמא על ההוא תבואה דיהיב להו בשתא דעברה".

על כן יתבונן האדם היטב בכל חודש ניסן אם יצא ידי חובתו היטב במצוה של צדקה נגד ההשפעה שקיבל מהקדוש ברוך הוא בשנה שעברה. ועל אחת כמה וכמה מוטל על ראשי עדת עם קדש להתבונן היטב על השנה שעברה ומכל שכן על שנה הבאה, בפרט לצורך חג הגדול הקדוש כמו חג הפסח שצרכי העולם הן מרובים וכל בני ישראל שוים הן בתוקף הגם עני ועשיר יחדיו מחוייבים במצות ומרור וד' כוסות ושאר צורכי יום טוב.

ובוא וראה מה שכתב הזוהר פרשת בשלח על התעוררות השגחת עניים ואביונים, "א"ר חייא תמהנא על האי קרא "כי שומע אל אביונים ה'" וכי אל אביונים שומע ולא לאחרא, א"ר שמעון בגין דאביונים קרובין הן יותר למלכא דכתיב, "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה" ולית לך בעלמא דאיהו תביר ליביה כמסכנא ואמר רשב"י תא חזי כל אינון בני עלמא אתחזין קמיה קב"ה בגופא ונפשא ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי והקדוש ברוך הוא קריב לנפשא יתיר, ומסכנא חד הוי בשכבותיה דר' יוסי ולא הוי מאן דאשגח ביה והוא הוי אכסוף (ר"ל שהיה ביישן גדול) יומא חדא חלש האי מסכנא מחמת הדוחק עאל לגביה רבי ייסא, שמע חד קלא מן השמים דאמר טילקא טילקא (פי' כי הגלגל הוא טילקא ר"ל שהעניות הוא גלגל החוזר בעולם).

והנה בזה המקום אשר שמה גלגל הנשמות הפורחות מאותו המקום יצאה בת קול ואמרה כן הא נפשא פרחא גבאי ולא מטא יומא וי וי לבני נשא דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה או שדא רבי יוסי בפומיה דהאי מסכנא מייא דגרוגרין אפותא דקונטא (פי' המפרשים שנתן לו מים שנתבשל בו גרוגרות ועוד עשבים של רפואות שהשותה מים שנתבשלו בהם אלו השרשים עם הגרוגרות גורמים שהחולה מזיע ונתרפא) אתבקע זיעה כאנפי ותב רוחיה לגביה, לבתר אתא ושאיל ליה, אמר חייד רבי נפשי נפקת מיני ומטו לנפשא קמי כורסיה דמלכא ובעיתי למיהוי תמן אלא דבעי הקדוש ברוך הוא לזכאה לך ואכריזו עלך זמין הוא רבי יוסי לסלקא רוחיה ולא תקשר' בחד אידרא קדיש' דזמין חברייה לאתערא תמן והא אתקינז תלת כורסייא דקיימין לך ולחברך, מההוא יומא הוי משגיחין ביה בני נשא ונתנו לו כדי צורכו.

ותו מסכנא אחרא אעבר קמי דר"י והוי פלג מעה כסף בידוי, א"ל לר"י השלים לי ולבני ולבתי נפשאין, א"ל רבי יוסי האיך אשלים נפשייכו דהא לא אשתכח גבאי רק פלג מעה, א"ל האי מסכנ' דרא אשלימנא בפלג אחרא דאית לי. אפקיה ויהיב ליה אתחזיאו לר' יוסי בחלמא דהוא אעבר בשפתא דימא רבא ובעאן למישידיה בגווייה ויהיב ידיה לרשב"י דהוא אושיט ידיו לקבליה ואתי האי מסכנא ואפקיה ואשתזיב. כד איתער נפל בפומיה האי קרא "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה".

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[אמר רבי חייא: "תמה אני על הפסוק: 'כי שומע אל אביונים ה' - האם רק אל האביונים שומע ה' ולא אל אחרים?!" ענה רבי שמעון: "הפסוק אומר כך, משום שאביונים קרובים יותר אל ה', כמו שכתוב 'לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבבזה'. אין לך בעולם שבור לב כעניי". עוד אמר רבי שמעון בן יוחאי: "בוא וראה: כל בני העולם מתראים לפני הקדוש ברוך הוא בגוף ובנפש; ואילו העני, שגופו שבור, מתראה לפני הקדוש

ברוך הוא בנפשו בלבד, ללא לבוש הגוף; והקדוש ברוך הוא קרוב לנפש יותר מאשר לגוף!"

עני אחד גר בשכונתו של רבי יוסי, ואיש לא עזר לו, ואילו הוא התבייש לבקש תמיכה. יום אחד התעלף אותו עני מתמת הרעב. נכנס רבי יוסי לבקרו, ושמע בת קול שקראה: "טילקא! טילקא!" (שהוא גלגל החוזר בעולם, כי העניות היא גלגל חוזר) וממקום זה – גלגל הנשמות – אשר משם פורחות הנשמות לעולם, יצאה בת קול ואמרה: "הנה נפש העני פרתה והגיעה אלי בטרם יגיע יומו: "וי, וי לבני האדם, שלא נמצא אחד מהם, שידאג להשיב את נפשו!"

מיד השקה רבי יוסי את העני המתעלף במי גרוגרות ובתרופות – וזעה הופרשה מפני העני, ונפשו שבה אליו.

שאלו רבי יוסי, מה ארע לו. השיב העני: "חייך רבי, נפשי יצאה מגופי, והביאו את נשמתי לפני כסא הכבוד, ורציתי להשאר שם, אלא שהקדוש ברוך הוא רצה לזכותך במצוה, והכריזו עליך בשמים: "עתיד רבי יוסי להחזיר לעני את נפשו, ובזכות זו עתיד להכלל בגורן המושב הקדוש, בה יתאספו החברים לחדש חדושי תורה". הנה התקינו שלוש כורסאות לכבוד מושב זה עבורך ועבור חבריך". מאותו יום כבר השגיתו בני העיר על עני זה וספקו לו כל צרכו.

ועוד מעשה: עני אחד עבר לפני רבי יוסי, ובידו חצי מעה כסף. הוא בקש מרבי יוסי נדבה, כדי שיוכל לקנות ככר לחם עבורו ועבור בני ביתו. אמר לו רבי יוסי: "כיצד אוכל לספק לכם לחם, ואין בידי אלא חצי מעה כסף?" השיב לו העני: "חצי מעה יש אף לי, ועם חצי המעה שלך אוכל לקנות מזון".

הוציא רבי יוסי את חצי המעה ונתן לעני. הראו לו בחלום, כיצד עובר הוא ליד חוף הים וכמעט נופל למים העמוקים. ניסה רבי יוסי להושיט ידו לרבי שמעון בן יוחאי, שעמד על החוף ולא הצליח, עד שבא אותו עני וחלצו וכך ניצל. כאשר התעורר רבי יוסי, נפל בפיו הפסוק: "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'".

לדביתהו סליק לאיגרא למיבעי רחמי אפשר שיתרצה הקדוש ברוך הוא ואתי מיטרא ולא נחזיק מיבותא לנפשאיין סליקו לאיגרא קם איהו בחדא זווית ודביתהו בחדא זווית ובעו רחמי סליקו קדים ענני מזווית דדביתהו ובאותו הפעם אתו רבנן לבקש לו שיתפלל על מיטרא וכי נחית מאיגרא אמרו ידענא דמיטרא מחמת מר הוא דאתא אכן מ"ט קדים סליק עננא האי מזווית דדביתהו הוית עומדת, אמר להו משום דאיתתא שכיחא במתא ובביתא ומקרב הנייתא לעני (ופי' רש"י דמקרב הנייתא כו' שהיא נותנת לעני לחם וקטנית וכיוצא בהן כדי שלא יהיה לעני טורח בהם אבל אמר אבא חלקיה אני נותן להם מעות).

תרגום הזוהר בלשון-קודש:

[וכמו שמצאנו ברבי חלקיה בגמרא תענית, שהיו צריכים לגשם. שלחו החכמים שלוחים לרבי חלקיה, שיתפלל על ירידת גשמים. לפני שבקשוהו השליחים אמר לאשתו: "נעלה לעליה לבקש רחמים, אולי יתרצה הקדוש ברוך הוא ויוריד גשמים, ולא יחזיקו לנו טובה עבור זה".

עלו לעליה. עמד הוא בזוית אחת והתפלל, ואשתו – כנגדו בזוית השניה. הקדימו העננים לבוא מן הזוית, שאשתו עמדה בה.

לאחר שירד מן העליה, בקשוהו השליחים, שיתפלל על הגשם, והוא עשה עצמו כאילו עלו העננים גם בלעדי תפילתו. אמרו לו השליחים: "יודעים אנו שמחמת תפילתך התעננו השמים, אלא שרוצים אנו לשאול אותך: מדוע הקדימו העננים לבוא דוקא מן הכוון, בו עמדה אשתך בתפילה?" ענה להם: "משום שהאשה נמצאת בבית ונותנת לחם ומזון לעני – דברים, שהעני נהנה מהם מיד; ואלו אני נותן לו מעות, וחייב הוא לטרוח ולקנות בהן מזונות.].

כשנותן לעני לחם לאכול ובשר ויין, מקרב את הנאתו, וזכותו גדול מאם נותן לו מעות

הרי לך שכל כמה דנותנין לעני מעות אין זכותו גדול כל כך כמו שהוא
נותן לעני לחם ובשר ויין כדי שלא יהיה טורח לקנות ויהיה מקרב הנאתו.

מנהג טוב לחלק קמח לעניים

על כן מנהג הטוב לחלק קמח לעניים ואף שהטורח הוא יותר על
הגבאים בשביל כן השכר יותר, והלא כבר אמרו רז"ל, "ומצדיקי הרבים
ככוכבים לעולם ועד" אלו הגבאי צדקה.

והנראה לפי שכלי למה נמשלו הגבאי צדקה לכוכבים, כי ענין הכוכבים
הוא להאיר בלילה ולא ביום כי שרגא בטיהרא לא מהני, וכן הגבאים
מיוחדים להאיר במקומות האפילות וזהו מקום העניות ודלות. ובאותן
המקומות יראו הגבאים ליתן אור והשגחה בשימת עין ובעיץ פקוחה לטובה
ואיך ומה לעשות.

מה שנותנים לעניים הוא חלקו של הקדוש ברוך הוא

ואשרי הגבאי צדקה שעוסקין בעצמן בעסק מצוה רבה לקנות חיטים
מהמובחר והטוב כי חלק עניים הוא חלק גבוה וזהו הסוד "וכל מבחר
נדריכם אשר תדרו לה" (ופירש"י פרשת ראה מלמד שיתן להעניים חלק
המובחר כי חלק העני הוא חלק ה') וכמ"ש כמה פעמים בפרקים הקודמים
עיין שם.

מוטל על הגבאים להשגיח בצרכי העניים

והנה ראיתי מכשול גדול במדינות פולין בין הגבאים שכ"א מחזיק חודש
ומידי חדש בחדשו יש גבאי אחר, ובהגיע חודש ניסן וחודש תשרי אשר
צורכי העניים הם מרובים מוצאים שאר הגבאים את ראשם מעסק הגבאות
ואומרים להעניים הבאים לפנייהם מה לכם אלי הלא יש גבאי החודש לפניך
ועליו הוא מוטל לצאת ידי חובתו בחודש זה, והעושה כן הוא מכוער מאד
והלא על כל הגבאים הדבר מוטל לעבוד עבודת הקודש בכס"ף ישאו, ומה

יעשה הגבאי חודש לפעמים אין יכולת בידו להלוות מכיסו למעות צדקה ואין לו שום מעות בכיס של צדקה וא"כ והרי עבודה זו עבודת הקודש הוא נחשב כעבודת מלך בשר ודם המוטל על איש דבר יום ביומו ושבת בשבתו וחודש בחודשו ואין אותו איש יוכל לומר הרי פטור אני בחודש זה ועלי המלאכה לגמור בחודש אחר, ולמה יעשה כן ח"ו בעבודת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

על כן צריכין כל הגבאים לעשות אסיפה ולפקוח ולעיין היטב בצרכי העניים ואביונים ובגלל הדבר הזה יברך ה' אותם בכל מעשה ידיהם ויזכו לראות בנין ציון וירושלים אמן כן י"ר מ"ו מהרר"י ז"ל.

פרק צב

א. מאהבת הקדוש ברוך הוא לישראל צוה לספור תשעה וארבעים יום ממחרת הפסח עד חג השבועות שהוא יום מתן תורה שהוא יום החמשים, והטעם הוא מבואר, "כי כשהיו ישראל בגלות מצרים נשתקעו בקליפה במ"ט שערי טומאה ואלמלא היו ישראל שם עוד יום אחד אחר ט"ו בניסן היינו אנו ובנינו ובני משועבדים היינו לפרעה".

בכל יום באנו ממדריגה למדריגה במ"ט שערי קדושה

ב. והקדוש ברוך הוא ברחמיו וברוב חסדיו הוציאנו לחירות ונתן לנו התורה אחר מספר חמשים יום, דהיינו שהיו ישראל סופרים מ"ט יום חוץ מיום שניתנה בו התורה הקדושה, ובכל יום ויום באנו ממדריגה למדריגה במ"ט שערי הקדושה שהן שערי בינה, ולכן צוה הקדוש ברוך הוא לספור לנו שבעה שבועות, כדין אשה גדה שסופרת ז' ימי נקיים לגדתה ואח"כ היא מהורה לבעלה.

זכו ליכנסם לשער החמישים של שערי בינה

ג. כך היו ישראל כמדבר שהיה להם דין טומאת הגדה מקליפות מצרים והיו מוכרחים לספור שבעה שבועות תמימות ואיתא במ"ר, "כל מקום

שנאמר תמים או תמימים השלים למדות שבועות שבעה שהן מ"ט יום וג' ימים קודם מ"ת היה הגבלה והיו ישראל מטהרין את עצמן כמו אשה המטהרת לבעלה אחר עת נדתה, וביום החמשים זכו ישראל להכנס בשער החמשים של שערי בינה ושער החמשים נקרא עץ החיים אשר בתוך הגן".
ואף כי יש שני דיעות פלוגתא ר"א ור"י אי בניסן נברא העולם או בתשרי נברא העולם ובין למר ובין למר ס"ל דבפועל בניסן נברא העולם ומתחילין אנו למנות החדשים מן ר"ח ניסן שהוא ראש לחדשים, וא"כ פסח הוא חג הראשון וחג שבועות הוא חג האמצעי וחג הסוכות הוא חג האחרון.

חג שבועות (בארץ ישראל) הוא יום אחד - לרמו

שהקדוש ברוך הוא אחד וישראל הם עם אחד בארץ ישראל

ד. ואם כן לכן נקרא שבועות עץ החיים שבתוך הגן לפי שהוא אמצעי וחג השבועות הוא שכחא דאו' ושכחא דכולא, ולכן נתנה התורה בהאי יומא דווקא כיון דתורה נקראת עץ החיים שבתוך הגן, ולכן נ"ל דע"ז כתב הזוהר פרשת אמור וז"ל, "וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם מקרא קודש יהיה לכם" רבי שמעון פתח "אז ירננו כל עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ", וקשה לכאורה למה דרש רשב"י המקרא הזה כאן, אלא נ"ל דשפיר דריש רשב"י "אז ירננו כל עצי היער" דכל עצי היער הלבנון נקשרים בעץ החיים שבתוך הגן וכמש"ל והנה הקדוש ברוך הוא רוצה להראות חיבתן של ישראל נגד כל האומות והאכילנו את המן במדבר כמש"ה "הגני ממטיר לכם לחם מן השמים" וצוה אותנו להקריב שעורים לקרבן בחג השבועות זכאה חולקי' דישאל דקב"ה בדיק לון בקרבן שעורים כדין סומה שהביא קרבנ' מאכל בהמה כך צוה הקדוש ברוך הוא להביא קרבן שעורים, אבל האי שעתא אקדימו ישראל נעשה לנשמע ואשתכחו כולן זכאין כד"א "כולך יפה רעייתי ומום אין בך" ואתמר עלייהו "אשת חיל מי ימצא" ואשת חיל היא עמרת בעלה ולכן קרא הזוהר המנחה חדשה מנחת קנאות, ולכן נקראת מנחה חדשה וחדושה שנעשין ישראל בריה חדשה ביום מתן תורה כאשה סומה דהיא מהורה ונקתה ונזרעה זרע ומהורה היא כך הוי ישראל מהורין אחר מעשה הקרבן של חג השבועות.

ולכן חג השבועות יום אחד לרמו שהקדוש ברוך הוא הוא אחד וישראל הן גוי אחד בארץ, לרמו שישראל תלויין באחדותו, לרמו על עץ חיים דמייחד לכולהו אילני הג'ע לקשרא ביחוד' שלים.

במ"ט ימים יצאו משערי מומאה ונכנסו למ"ט שערי בינה

ה. ולכן כתוב בוזהר פרשת אמור וז"ל, "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה" כד הווי ישראל במצרים היו ברשותא אחרא והווי אחדו במסאבותא כאיתתא דא דיתבת ביומי דמסאבותא בתר דאיתגורו במצרים עאלו בחולקא דקדושה דאתקרי ברית ופסיק מינייהו מסאבותא כדא איתתא דפסקה מינה מסאבות' בתר דאתפסקו מינייהו, מה כתיב "וספרתם לכם" וגו' כמ"ש גבי אשה וספרה לה שבעה ימים כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל מכאן ולהלאה חושבנא וספרתם לכם לכם דייקא לעצמיכם, כדי שיהיו תמימות בטהרה בני מ"ט יומי נגר מ"ט שערים דהוי ישראל במומאה במסאובתא דע"ז של מצרים.

ה. וביום החמשים פסק מישראל זוהמתן ונכנסו לשער נ' שהוא סוד חמשים שערי בינה והיו כולן מהורים, והאי יומא שהוא יום חמשים הזה יום קדוש וטהור וכו ביום יצאו ישראל לחירות מן המלאך המות ומן המלכיות.

אשרי הלומד כליל שבועות

על כן ראוי ונכון לכל איש הירא וחרד לדבר ה' שילמוד כל הלילה של חג השבועות כפי התיקון שחברו תלמידי האר"י ז"ל ויעסקו בתורה ובנביאים ובכתובים ובמשניות וקצת מאמרי הזוהר, ויש נוהגים לעשות התיקון בב' לילות של שבועות, ואשרי האיש אשר יעשה כזאת ובהתעוררות דלתתא הוא מעורר קדושת עליון לאתחברא יחוד עליון באורו בשפע גדול ובזכות זה ישפיע הקדוש ברוך הוא גם כן עלינו אור חדש ונוכה כולנו לאורו אמן.

שופטים

פרק צ"ג

א. אמר רבי יוחנן (ברכות דף ל"א עמוד א') אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר, "אז ימלא שחוק פינו", אמרו עליו על רבי שמעון בן לקיש שלא מלא שחוק פיו מכי שמע מרבי יוחנן רביה.

ב. והענין הוא שהש"י ברא באדם לב וכבד וטחול, הלב הוא למעלה, והכבד מתחתיו באמצע מצד ימין, והטחול מתחתיו מצד שמאל. הכבד הוא מרמזו על שורש של עשו הנקרא אדום לפי שהכבד כולו דם ולכן נקרא עשו אדום ותבשילו אדום והשר שלו הוא אדום וכולו דין. והטחול הוא מרמזו על לילי"ת הרשעה. והלב מרמזו על ישראל עם קדוש כי קדושים הם לאלהיהם. ועל כן לא נמל כל כך דמים כי אם הברור והזך והטהור ומבחין בין דם לדם בין דם נדה לדם טהור. מה שאין כך הכבד שואב לגביה כל דם טמא ואינו מבחין בין דם לדם והכבד הוא תמיד בכעס.

הכועס כאילו עובד עבודת כוכבים

ג. ועל כן אמרו רבתינו זכרונם לברכה (זוהר חלק א' דף כ"ז עמוד ב'), ובחלק ג' דף קע"ט עמוד א') "כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה", כי כבר כתבתי כי הכעס הוא מצד הכבד שהוא כח של סמאל שנקרא אלהים אחרים, והטחול הוא מצד לילי"ת שדרכה להתראות לבני אדם בלילה בחלום ובהקיץ כדמות אשה עד שגורמת שיצא ממנו זרע לבטלה ולכן הטחול שוחק. ובהיות בית המקדש קיים אזי היה מאיר לישראל שני אורות משני עולמות העליונים שעליהם נאמר "יהי אור ויהי אור" ומשורש העולמות האלו הן נשמות האמהות רחל ולאה אשר בנו שתיהן בית ישראל ובם היו מכניעים את הסמאל וזוגתו לילית שלא היה להם שום שליטה לעשות רעה לישראל, ושני פעמים או"ר גימטריא שחו"ק, מה שאין כן כאשר נחרב הבית גרמו העונות שהאורות של מעלה נסתלקו ואז גברו שתי

הקליפות הנזכרות אזי היא שוחקת בנו בעו"ה, ולכן אין שמחה ושחוק"ק בעולם הזה וכשיבא משיחנו "אז ימלא שחוק"ק פינו". ומכאן צריך האדם לדעת איך לרצות הבורא יתברך שלא להראות שום פנים שוחקות עכשיו בשעת החורבן כי אסור לנו לשחוק, ואם האדם אינו נזהר בזה אזי הוא נותן כח להטחול לשחוק ומתגברין הב' קליפות הנזכרים לעיל.

החיוב להתאבל על חורבן הבית ונלות השכינה כביכול

ד. ולא מילוי שחוק לבד אסור אלא גם שאר שמחות שאינן של מצוה אסורות, ואפילו שמחה של מצוה אין להרבות בהם כלל. וכמבואר בדברי חז"ל ראה מה שכתב הזוהר פרשת תזריע, "ר"ח ור"י הוי אולי באורח' כד ממו חד חקל חמו חד פמיר' דקימפא (פי' עץ של אפרסמון) שהיה בדרך לצד ימין, א"ר יוסי עטיפא עטיפא דקימרא דעיני שכיח (פי' כיסוי עשן של שריפת אש חורבן בית המקדש שכיח לפני עיני צדיקים הזוכרים תמיד את חורבן בית המקדש)".

ולכן אין רשות להסתכל בשום שמחה מיום שנחרב בית המקדש, ראה כמה גודל החיוב להתאבל על חורבן הב"ה ועל שפיכת דמן של ישראל, וצריך אדם לומר "על נהרות בבל" ולשפוך דמעות על חורבן ב"ה, ושיר מזמור לאסף סי' פ"ו בתהילים על הריגת הצדיקים, כי שערי דמעות לא ננעלו ואין נמחקים לעולם, ויש ברקיע ממונה אחד שמקבל אותן דמעות, והוא גם כן ממונה על התפלות של ישראל שהן בדמעות והוא מלאך מן שרי האופנים ושמו ירחמיאל"ל והוא שולט על שש מאות חיות, ואינן דמעין אחרינין הוא אותן דמעות הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון, ואינן דמעין דישדון על זכאין כד מסתלקין מעלמין כלהון נטלי לון רתיבין עלאין ומערכי לון באינן דמעין דאושדן על חורבן בית המקדש, ועל דא כתיב "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", מאן אינן פנים אינן אילין רתיבין קדישין עלאין ובתר כן "וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי פי ה' דבר".

הכלל כי תדיר צריך האדם להתעורר בלב מר על גלות השכינה ולהתאנח על אריכות הגלות המר, ולשים אל לבו כי בהיותינו על אדמתינו והשכינה היתה שורה בין הכרובים היינו מקבלים הארה בכל יום, והיו ישראל נקראים עם קדוש לה', והיינו קרובים אל השכינה ואל הקדושה והקליפות היו נחבאים ורחופים בעימקי תהום, מה שאין כן עכשיו ישראל הן נדחפים ונסחפים ומפוזרים בכל פינות וקצוות הארץ, ומכניעים עצמם בגלות בהכנעה גדולה נגד כל אומה ולשון וחולקין להם כל הכבוד.

ה. והלילית היא מחיבת ושוחקת ויש לה הנאה גדולה בראותה שהישראל הן מכניעין עצמן נגד האומות אשר ממש מקוים בנו (תהלים מ"ד, כו) "כי שחה לעפר נפשינו" וממש אנחנו למרמס תחת כפות רגליהם ואנחנו להם לעבדים ולשפחות וכל טרחם של ישראל ויגיע כפן נושאים עין קצת מן או"ה בישראל ולוקחים ביד חזקה מידם, ואנחנו בית ישראל מוכים ונהרגים ונשחטים ונשרפים על קדושת השם, והיאך לא ישים אדם אל לבו כל מי שיראת אלהים נוגע בלבו לכיון בתפלתו במקומות השייכים לגאולת ישראל שיגאלנו הקדוש ברוך הוא מידי או"ה למען שכינת כבודו.

המצטער על גלות השכינה, זוכה לכתר תורה

ו. וקבלה אמיתית היא בידי, "כל מי שבלבו תדיר צער על גלות השכינה זוכה לכתר תורה", ודע מה שכתב האר"י ז"ל על מוהר"ר אברהם הלוי שחיבר התיקוני שבת, "שהיה דירתו בצפ"ת תוב"ב ובכל חצות לילה היה קם וסובב כל הרחובות של יהודים, ונתן קולו בקול מר ואמר אחינו בית ישראל הלא ידוע לכם שהשכינה בעו"ה בגלות ובית מקדשינו היה לשריפת אש וישראל הם בגלות המר וסובלים יסורים עינויים קשים ומרים ונהרגו כמה חסידים וחסידות בחורים ובתולדות זקנים עם נערים בארבע מיתות בית דין, וניתלין ונידונין במיתות קשות ומשונות, ואתם שוכבין על מטותיכם בהשקט ובטח.

רבי אברהם גלגול של ירמיה הנביא

ז. קומו ונצעק אל ה' אלהינו שהוא מלך רחום וחנון אולי ישמע ה' את קול תפלתינו וירחם על עמו שארית פלישת ישראל, והיה החסיד צועק ולא נתן מנוחה לכל בני העיר והיו קמים כולם בשעה חדא לבתי מדרשות והיו אומרים התיקון חצות, ואחר כך היו לומדין איש איש כפי השגתו, יש מהן היו עוסקין בדברי קבלה ובזוהר ויש מהן היו עוסקים בגמרא ובמשניות ויש מהן היו עוסקים בתורה ונביאים וכתובים, ואחר כך היו אומרים פזמונים ובקשות עד אור היום והיו מעוררים רחמים". והרב האר"י ז"ל היה מפליג בחסידותו ואמר על החסיד רבי אברהם הלוי ז"ל שהוא היה גלגול של ירמיהו הנביא.

דמות אשה בלבושים שחורים

ח. ופעם אחת אמר לו האר"י ז"ל דע כי שלמו ימך והגיע' ימך למות אם לא שתעשה תקנה אחת שאלמדך, ואם תעשה אותה תקנה זו אזי תחיה עוד כ"ב שנים, וזו היא התקנה שלך שתלך לירושלים ושם תלך להתפלל לפני כותל המערבי ותשפוך תחנוןך ותזכה לראות השכינה, ואז הלך החסיד לביתו וסגר עצמו ג' ימים וג' לילות בתענית שק ואפר ואחר כך הלך החסיד לירושלים ובא לפני כותל המערבי בתפלה ובתחנונים בבכיה גדולה, ואחר כך ראה על גבי הכותל צורה דוגמת אשה מלובשת שחורים ותיכף מרוב פחדו נפל על פניו ארצה והיה צועק ובוכה בבכי גדול ואמר אוי לי שראיתך בכך אוי אהה על נפשי והיה מאריך בבכיה וזעקות והיה ממרט שערות ראשו עד שנתעלף ונרדם.

ט. ואז ראה בחלום שבאה אליו השכינה בכנדים נאים ואמר התנחם בני אברהם כי יש תקוה לאחריהך וישוכו הבנים לגבולם כי אשיב את שבותם ורחמתי אותם. ויקץ וישא את רגליו וחזר לצפת ובא אל האר"י ז"ל ותיכף אמר האר"י ז"ל אני רואה כך שזכית לראות פני השכינה, ומעתה תהיה בטוח שתחיה עוד כ"ב שנים. וכן הוי שהחסיד היה חי אחר זה המעשה כ"ב שנים.

ומהחמיד הנזכר לעיל יראה כל אדם לעשות כן לקום בחצות הלילה או קודם אור הבוקר להתאבל על חורבן בית המקדש ועל הריגת הקדושים, ואחד המרבה ואחד הממעיט וכלכד שיכוין לבו לשם שמים ולא יעשה זאת שיתפאר בפני הבריות כדי שישבחו אותו הבריות שלא די שהוא לא מקבל שכר על זה אלא גם מקבל עונש גדול, ומי שהוא מכוין לשם שמים אזי עליו הכתוב הוא אומר (קהלת ה, ה) "שומר מצוה לא ידע דבר רע", ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים אמן. מ"ו מהר"י ז"ל.

פרק צ"ד

א. כתיב "כה אמר ה' למענכם שולחתי בבלה והורדתי ברחים", בפסוק זה נתבאר גודל אהבת הקב"ה לישראל שנשתתף בצרתן ויוד עמהם לגלות. וכמו שהיה במצרים דכתיב הבאים מצרימה את יעקב את לרבות השכינה, ובסוד שאמר הקב"ה ליעקב אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך, ובגלות בבל כתיב למענכם שולחתי בבלה, ובכל צרתם לו צר, שבכל גלות הוא קשה יותר מגלות מצרים.

**אם רגיל להתאבל על צער השכינה, ובא עליו צער ח"ו,
יסבול המשא בלא חשש**

ב. ובזהר איתא, "אמר רבי שמעון בן יוחאי, מאן דמרגיל עצמו בצערא דשכינתא דאע"ג דבא עליו צער יסבול משאוי הזה ולא חייש, אבל מאן דלא מרגיל עצמו בצערא דשכינתא וצערא דישאל רק כל יומין הוא בתפנוקין ועידונין של העוה"ז כיון דאתיא עליו איזה צער דא איהו צערא שלים וע"ד אצמריך כל אחד למיבכי כד ישאל הן בצערא בגלותא.

ג. והנה בגלות בבל הוי צערא שלים דהוי ישראל בתפנוקין כדכתיב, "בני ציון היקרים המסולאים בפז" וגו', והשתא הוי נחתין בגלותא ורחיים על צואריהון וידיהון מהדקין לאחוריהן וכד הוי אזלין בגלותא קרא קודשא ברוך הוא לכל פמליא דיליה, ואמר למה בני בגלותא ואתון הכא קומו חותו כולכן ואנא עמכון, הדא הוא דכתיב "כה אמר ה' למענכם שולחתי בבלה והורדתי

ברחיים כלם", מאן רחיים אילין כל רתיכין ומשיריין עילאין וכד נחתו אתמתחו ושריאת רוח הקדש על יחזקאל הנביא אמר להו לישראל הא מאריכון הכא וכל חיילא שמייא ורתיכוי דאתייא לדור עמכון ולא המנוהו ישראל עד דאמר להו יחזקאל כל מאן דחמי בנבואה שנאמר "וארא והנה רוח" וגו', ארשב"י בהאי שעתא חדו ישראל חדותא שלימה שראו דהקב"ה הוא עמהון עד כאן לשונו, עיין שם פרשת בראשית.

והנה בכל דור יש צדיקים שמקבלים עליהם באהבה רבה למסור נפשם על קדושת השם, אמר ר' יהודה אלמלא יודעים ישראל חביבותא דישראל דרחים הקב"ה יתהון הוי שואגים ככפירים לרדוף אחריו.

על כן צריך כל בר ישראל לקבל עליו עול הגלות באהבה ובחיבה ובפרט בגלות המר הזה אשר כמה נפשות היו יושבים בביתם ואינם יודעים דבר מה ופתאום בא עליהם עלילות שקרים מה שמעלילין עליהם עלילות שקר ונלקח האיש מאשתו ומבניו ובנותיו ומבית אביו ונשלך למקום אופל בין נחשים ועקרבים, והאומה הרשעה מעמידין עדות שקרים להעיד ויושבי משפט מצווים לדון את היהודים בעיננים קשים ומרים, ואשתו ובניו כשהן שומעין את הצער אזי בוכים וצועקים אל ה' ואל הקהל אולי יוכלו בהשתדלות לפטור את התפוסים, ובני ישראל עם קדוש הם זרע רחמנים פושטין את מלבושיהם ונותנים מעות לפדות נפשות האביונים ממיתה קשה וחמורה ולפעמים כל הון לא יועיל וכל העם בוכים למשפחותם בשומעם משפט החמור והעינייים הקשים, שריפה גפרית ואש על לבם של קדושים, וקודם המיתה מענין אותן במסמרות תקועים תחת הצפרניים ומנעלים של ברזל אוי מי יוכל לספר גודל העינייים, ולפעמים חותכין הלשון מאחורי הצוואר וחותכין הברית קודש בעודנו בחיים, ואח"כ חותכין הבטן ולוקחין הלב והכבד והריאה ואח"כ חותכין אותו לד' חלקים, ואעפ"כ הקדושים סובלין יסורים כאלו ואעפ"כ אינם רוצים להמיר דתם והקב"ה נוטל הצורה מן הקדושים ונותן בתוך הפורפירא שלו כדי שינקום לעתיד נקמת דם עבדיו השפוך בחנם שנוטלין האומות הנשמות מן הקדושים בעלילות שקרים.

ועל כל הצער הזה ידו כל הדרוים וכל בר ישראל מחויב לקבל עליו באהבה באם שיזדמן לו ח"ו סבה כזו, ועל צער כזה השכינה מייללת וכל העולמות של מעלה מלאים בכיות ואנחות על נפשות הקדושים שהן דוגמת קרבן לה' וריח ניחוח באשר שהן מייחדים את לבם לאביהם שבשמים ומוסרים עצמן על קדושת שמו הגדול ליחוד הקב"ה ושכינתיה.

ותדע דאיתא בזהר פ' בראשית, "כי בהיכל הרביעי משבעה היכלות דלמעלה שם יושבין אבלי ציון וירושלים וכל ההרונים שמסרו נפשם על קדושת השם, ובהיכל השני יש מחיצה להקדוש ברוך הוא ולמשיח ושם יש בכייה גדולה על חורבן בית המקדש וירושלים והריגת הצדיקים, ומשיח צדקינו נחית להיכל הרביעי ושם מתחיל להזכיר בפרוטרוט כל הקדושים שמסרו נפשם למות על קדושת השם ומתחיל משיח לככות בבכיה גדולה, ומתקבצין שם כל נשיאים מזרע בית דוד ואוחזין אותו ומנחמין אותו והוא מתחיל לבכות עוד פעם שנית בקול גדול וההוא קלא סליק למעלה למעלה ומתעכב שם עד ראש חודש ואז נחית ההוא קלא ונחתין עמיה כמה נהורין דמאירין לכל ההיכלות והרבה מיני רפואות יורדים עם הקול להני קטולין ובני מרעין ומכאובין דסבלי יסורים וכדין לביש משיח האי פורפירא דחקיקן ורשימין תמן כל אילין קטולין וסליק עם האי פורפירא למידן ית הרצחנים וגזלנים, וקב"ה זמין למילבש ההוא לבושא דפורפירא לעתיד דכתיב "ידין בגוים מלא גיוות" עד דאתא ונחים לון ונחתין עמיה נהורין ועידונים וכמה מלאכים ורתיבין עמיה וכל מלאך ומלאך עתידים ללבוש כמו האי פורפירא דאית בהון דיוקניה דהרונגין, ואח"כ הולך משיח עם ר' עקיבא וחביריו לאתר דאין עין יוכל לראות זולת אלהים ותמן מראה לו הקב"ה גודל השכר של הקדושים שמסרו נפשם ומשיח מקבל תנחומין". על כן ראוי לכל איש מזרע ישראל להתאוונן ולבכות על גודל החורבן ועל גודל עול הגלות.

המתאבל על חורבן בית המקדש יזכה לראות בנחמת ישראל

ד. ומה מאוד יפה לכל איש להתאבל ולהתפלל על הארץ בעפר ואפר, ובפרט מיום י"ז בתמוז ואילך שהן ימי האבילות שצריכים אנו להתאבל ומכל

שכן ביום של תשעה באב שהוא יום מבוכה ויום צער. ובעו"ה ראיתי מכשול גדול ברוב מדינות שבאים אנשים לבית הכנסת ולא די שאין אומרים קינות בבכי ובקול מר אלא עוסקים בשחוק וקלות ראש ושמחים ושוחקים בפה מלא כאלו הם שמחים בשמחת תורה ואין זוכרים אחריתם שיהיה מרה ועונשם גדול, וכל אותן האנשים לא יזכו לראות בנחמות ישראל כשיבא משיחנו. ועל הרבנים ופרנסי הדור ודייני ישראל מוטל עליהם למחות בידי פושעי ישראל השלוחים אל גיל ביום צרה ומבוכה וצריכין לקנוס אותם בקנסות וראוין להחרים אותם. אבל מי שמתאבל תמיד על החורבן בית המקדש ואריכות הגלות ומצער עצמו בצערן של ישראל יזכה לראות הנחמה בביאת משיחנו ולראות קנאת ה' צבאות ולשמוח בבנין בית המקדש ובירושלים עיר הקדש כמו שאמר הכתוב (ישעיה סו, י) "שישו אתה מושש כל המתאבלים עליה" אמן, מ"ו מהרר"י ז"ל.

• כי תצא •

פרק צה

א. "ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות", מנהגן של ישראל תורה היא מה שאנו נוהגים בבואינו לבתינו תיכף אחר יציאתנו מבית הכנסת אחר יום כיפור אנו עוסקין במצות סוכה, דווקא תיכף ומיד, מצאתי טעם הגון בדרשות של הרב ר' שלמה מולכו ז"ל שכתב טעם הגון למה ישראל עוסקים דווקא במצוה זו תיכף אחר יום כיפור ולא במצוה אחרת, ופירש הרב הג"ל דהענין הוא כך, "לפי שצוה הקב"ה ליקח שני שעירים ביום הכיפורים שעיר אחד לה' ושעיר אחד לעזאזל והכהן הגדול היה מתוודה על השעיר ששלח לעזאזל את כל עונותם ופשעיהם כמש"ה, "ונשא השעיר עליו את כל עונותם" ובוזה היה כפרה גדולה לישראל, וכמעשה שארעו לאבותינו ירשו הבנים כנגדן איזה מצוה.

כי האבות הקדושים היו סימן לבניהם ומה כתיב למעלה מהענין "וישב עשו לדרכו שעירה" ואח"כ כתיב "ויעקב נסע סכותה" באה תורה לרמוז

מאחר שעשו שהוא היה איש שעיר נסע לדרכו לשעיר ליטול חלקו מקרבן השעיר שנשלח לעזאזל ויעקב נסע לסוכות ועסק במצוה, אף אנחנו אחר יום הכיפורים ששלחנו שעיר לעזאזל אנו עוסקים במצו' סוכה דווקא ולא בשום מצוה אחרת", ודברי פי חכם חזן.

ביום הכיפורים אין לשמן ולילי"ת שום שליטה

ב. ואני אוסיף בה מעם לשבח כי זה הוא ידוע שהשמן ולילי"ת והאומות ששולטין עכשיו בעולם הזה ומקמריגים תמיד על ישראל עם קדוש ומבקשים תמיד להרע ולהצר לישראל ולילית שהיא גימטריא ת"פ באשר שיש לה ת"פ מחנות שהן מקמריגים על ישראל וידוע לכל שביום הכיפור אין לשמן (ולילית) שום שליטה על ישראל כמו שאמרו ז"ל השמן גי' (שם"ד) ובשנה הוא (שם"ה) ימים הוא רמזו שהשמן אין לו שליטה ביום הכיפורים כי אם שם"ד יום שהוא שאר ימות השנה וכנגד זה צוה לנו הקב"ה מצות סוכה ולכן כתיב, "במ"ו יום לחודש השביעי הוא חג הסוכת שבעת ימים לה" סכ"ת כתיב חסר וי"ו כי סכ"ת הוא גימטריא ת"פ שהוא בקדושה כי סכ"ת הוא מכניע לקליפת לילית שהיא גימטריא ת"פ וכל המקיים מצות סוכה כראוי הוא מבטל כח וממשלה של לילי"ת הרשעה, ולכן ג"ל כיון דביום כיפור אין להשמן ולילית שום שליטה על ישראל, תיכף אחר יום כיפור מתחילין לקמרג מחדש על ישראל. לכן ישראל קדושים הם עוסקים במצות סכ"ת שהוא גימטריא ת"פ תיכף אחר יום כיפור כדי לבטל הקמרוג של לילית הרשעה, כי כל מצוה שהוא גימטריא ת"פ מבטל הקליפות לילי"ת כמ"ש הרב גלאנטי על הפסוק בישעיה "מלאתי משפט ועתה מרצחים" דע שהיו בירושלים ת"פ בתי כנסיות ועם הבית המקדש היו תפ"א כמנין (מלאתי) ואח"כ כשחרב ירושלים נתגברה הלילי ומחנותיה והיתה הורגת בישראל עם כחול הים ולכן נתקיים ועתה מרצחים בעו"ה.

מצות סוכה חשובה מאד בעיני הקדוש ברוך הוא

ג. על כן מצות סוכה אל היא קל בעיניך כי סוכה כולל שני שמות ה"ם כ"ו ה"ם גימ' אדנ"י וכ"ו גימטריה שם הוי"ה ובמצות סוכה שמקיימין ישראל

כראוי וכהלכותיה הם נותנים כח וגבורה לפמליא של מעלה, כי סוכה גימטריא צ"א כמנין מלא"ך. ולכן אנו מתפללים "ופרום עלינו סוכת שלומיך" כי בזכות הסוכה שאנו מקיימין אותה יהיה השם שלם וכסא הכבוד יהיה שלם, משא"כ בעולם הזה אין השם שלם כדכתיב, "כי יד על כס י"ה" ואין הכסא שלם משא"כ לעתיד יהיה השם והכסא שלם. ולכן יצוה הקב"ה לעתיד כשיבואו האומות ויאמרו להקב"ה תנו לנו ג"כ התורה ואנחנו מקיימין אותה והקב"ה יהיה משיב להם מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לפי שאין בה חסרון כים, מיד כל א' וא' עושה סוכתו וכו' והקב"ה מקדיר החמה עליהם וכל א' וא' מבעט ויוצא ועל אותה שעה כתיב, "יושב בשמים ישחק" ואין שחוק לפני הקב"ה כאותו היום שנאמר, "יושב בשמים ישחק" (עיין באריכות מסכת עבודה זרה).

והנה קשה למה הקב"ה יהיה מצוה לאומות העולם שיקיימו דווקא מצות סוכה ולא מצוה אחרת, אבל לפי מ"ש לעיל אתיא שפיר דכיון דאעפ"י שמצות סוכה היא קלה בעיני הבריות אבל בעיני הקב"ה הוא גדול מאוד, כי סכ"ת היא גי' ת"פ ומצוה זו היא מכניעה הקליפה של לילי"ת שהיא גימ' ת"פ, ולעתיד הקב"ה יעביר את הגילולים מן הארץ שהיא לילי"ת וכל המחנות שלה והקב"ה יהיה מכניע אותן על ידי מצות סוכה דוקא ואז יהיה שם הוי"ה שלם וכסאו יהיה שלם.

ולכן אנו מתפללים "ופרום עלינו סכת שלומיך" כי סכת שלם יהיה עוד הפעם שיהיה ת"פ בתי כנסיות בירושלים ועם המקדש שיהיה לעתיד יהיה תפ"א כמנין מלא"ת" משפט וכיום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

הזהירות במצות סוכה

ד. לכן צריכין אנחנו להזהר בקדושת סוכה שהיא כוללת שתי שמות הוי"ה אדנ"י, ובפרט שכל זמן שהסוכה היא נעשית כהלכתה ובטהרה שלא יעשה אותה במקום מטונף אז הסוכה היא מרכבה להקב"ה ושכינתיה, וסוכה היא במקום בית המקדש מעט כי בית המקדש נקרא סוכת שלם. ולא כדעת המקילין בסוכה שיש עליהן מצות סוכה כמשאוי גדול והן באים

לסוכה ומברכין ברכת המוציא וברכת הסוכה במהירות ובמרוצה ואח"כ הולכין חוץ לסוכה ודומין הכת הזו להאומות שיהיו לעתיד מבעמין בסוכה ולא עוד שהן מברכין ברכת הסוכה לבמלה שהן מברכין לישב בסוכה הן סוברים שיושבין בסוכה מעט ואח"כ יש רשות להן שילכו מחוץ לסוכה, אבל באמת מועין הן בדעתם שפי' לישב בסוכה הוא עיכוב כמו שפי' רש"י אין ישיבה אלא לשון עכבה.

לכן אני מזהיר לכל בר דעת שלא יהיה נכשל בעון זה, כשיבא לסוכה לאכול אזי יראה לישב שם עד אחר אכילה כדי שלא יעשה ברכה לבמלה ולא יהיה בכלל מבעט במצוה זו, ואז אנחנו נהיה זוכין לסוכה של לויתן כמש"ה, "וסוכה תהיה לצל יומם" והקב"ה יסתירנו בצל כנפיו בסוכת שלום לעולמים אמן כן יהי רצון.

פרק צו

א. להודות ולהלל יתברך שמו הקדוש והגדול על הגם הגדול שעשה הקב"ה לאבותינו בימים ההם בימי אנמיוכם הרשע מלך יון שעשה כמה רעות לעם ישראל וה' ברחמיו וברוב חסדיו אשר בכל עת לבש בגדי נקם (עיין לעיל פרק צד) וע"י חשמונאי ובניו נהרגו שני שרי צבאות של יון, האחד נקרא שמו בגרום והשני נקנור וכל חייליו של מלך יון נמסרו בידי ישראל, וכן יאבדו כל אויבי ה'.

ב. ואחר כך באו בני חשמונאי לבית המקדש ולא מצאו כי אם צלוחית אחת של שמן אשר היתה חתומה בטבעת של כהן גדול אשר באותו צלוחית היו מושחין בו המלכי ישראל וכל כהן גדול שהיה מעון משיחה באותו פך של שמן המושחה, והיה בה כי אם כשיעור הדלקת יום א', ואלהי השמים אשר שיכן שמו במקדש עשה נס שהיה השמן ההוא דולק שמונה ימים עד שהוצרכו הכהנים לטהר עצמן ז' ימים, ואח"כ ביום השמיני הוצרכו לעשות שמן שהוא נעשה במהרה על כן הוכרח השמן שהיה ע"פ הגם להדליק

שמנה ימים עד עת המהרה. על כן לזכרון הנם הזה לא ימוש מישראל בכל דור ודור לעשות שמונת ימי חנוכה ולהדליק נרות שהן נרות של מצוה.

בכל אחד מהנרות יש קדושה נפלאה

ג. ובהרבה מקומות מצינו שחביבין לפני הקב"ה נרות של מצוה כמו שאמר הכתוב "באורים כבדו את ה'" וכל הנר הדלוק לדבר מצוה יש בו קדושה נפלאה גדולה אין שיעור, ואלו היינו זוכים להשגות רוח הקדש, היינו מברכים ומבינים ע"י מצות הדלקת הנרות של מצוה עתידות, דהנר של מצוה מתנבא כמו נביא המתנבא על פי ה'.

על ידי נר של מצוה פתחו למהרש"ל שערי אורה

והרב הגאון מהרש"ל ז"ל כתב בהקדמת ספרו הנקרא "ים של שלמה" וז"ל, "פעם אחד בא לידי על ידי נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמין כח מרקייע ופתחו לי שערי אורה", עד כאן.

ד. ושמעתי מפי מורי על פי קבלה שהענין הוא כך כשהיה הרב ר' שלמה לוריא ז"ל לומד וחיבר הספרים "ים של שלמה" אירע לו שהיה לו רק נר קטן ודולק לפניו והיה זמן קרוב להכבות והיה דולק כמה שעות יותר משלשה וארכעה נרות שלימים, וזה העידו עליו תלמידו ונכדו ז"ל בעל הנר הכיר בנרו ובנסו כי ה' עמו, עד כאן. וזה אירע להגאון הנ"ל גם ממש כנס של שמן הקדש שבצלוחית הקדושה שבבית המקדש זכותו יעמוד לנו, אשרי לו ואשרי יולדתו.

מנר של מצוה נמשך קדושה עליונה

הכלל העולה, בכל נר של מצוה נמשך בו קדושה עליונה ומעורר למעלה הדלקת בוצינין קדישין. וכן מצינו בזהר ובתיקונים, "דקאי אליהו אחורי כותלי של בית המדרש של רשב"י אמר ליקום בוצינא קדישא וידליק בוצינין קדישין דלעילא".

מה שנשאר מנר של מצוה אין להשתמש בו לדברי חול

ועל כן מנהג המדקדקים שגר הדולק לשם מצוה ונשאר ממנו מצניעין אותו שלא להשתמש בו דבר חול כי אם דווקא דבר מצוה, וכפרט נר הדולק ללמוד בו תורה ויש הרבה עניינים תועלת לנשמה על ידי נרות של מצוה, והנה בנרות של חנוכה הבאים לזכרון תוקף הנס הגדול שהן נרות קדושים ומקדישין בקדושה עילאה ומראין על נרות ומדות העליונות אשר הם מתעוררים ומתלהבים בגבורה לפעול דין בהרשעים.

מכל מצוה נבראים מלאכים

ועל כן כתב הרב מהר"י סג"ל שנכון הוא ליטול ידיו קודם שיברך על הדלקת נר חנוכה, אך מפני שלא יחשב כיוהרא על כן כתבו האחרונים שראוי הוא להביא עצמו לידי חיוב נטילה כדי שיטול ידיו אח"כ קודם הדלקת הנרות, וידוע כי כתבתי לעיל פרק י"ד שבכל מצוה ומצוה שאדם עושה נולדים ונבראים מלאכים קדושים ממנה ולכל מצוה שנבראים ממנה מלאכים הן נקראים מחנה של מצוה זו. וזהו פשוט שבכל מצוה שמברכין עליה מתכנשין אליה אותן המלאכים ועומדין סביבות המברך ושומעין הברכה ועונין אמן, ורמז לדבר מלאך הוא גימטריא אמן, ולכן כשישראל עונין בברכה או בקדוש ואומרים אמן יכוונו לאותן המלאכים שיענו אמן כי אמן גימטריא מלא"ך.

והנה בברכה ראשונה של נר חנוכה יש י"ג תיבות וצריך לכיין שהן מעוררים י"ג מדות רחמים, וכן יש י"ג תיבות בברכה שניה שהן מעוררים י"ג מדות רחמים ושתייהן יחד הן כ"ו תיבות כנגד שם הוי"ה.

חביבה מצוה בשעתה, על כן יש לברך בשמחה על הנרות

ויכיין היטיב בברכות של הדלקת הנרות לאומרם מתוך שמחה באשר המצוה היא חביבה בשעתה לזמן פעם אחת בשנ' ולכבוד המלאכים קדישין הבאים להבית בשביל מצוה זו ידליק הנרות כשהוא לבוש בכגד עליון כמו

שהולך לבית הכנסת, וצריך להדליק תיכף בכניסת הלילה כי מצוה הבאה לידך אל תתמיצנה.

והנה מספר הנרות של חנוכה הן ל"ו ושמונה שמשים ומנהגן של ישראל תורה הוא שהמנהג ליתן את השמש המדליק למעלה מהנרות של חנוכה ורמז לדבר "שרפים עומדים ממעל ל"ו". (מצאתי כתוב בספר מהרי"ל).

ו. ואם כן לפי זה יש קדושה גדולה גם כן בנרות של השמשים אשר הן יותר קצת גדולים מן הנר של חנוכה, שהנר השמש הוא דוגמת הכהן שהיה מדליק נרות בבית המקדש ודוגמת שרפי מעלה המדליקין בוצינין קדישין שיאירו פני כסא כבודו יתברך. ומכאן תראה הפגם הגדול הזה שראיתי בעו"ה שרוב העם נוהגים שלוקחים נר השמש מן הנרות ועושין לאורו עסקי חול, ומכל שכן עתידין ליתן את הדין מהעון פלילי שמשחקין באור השמש בקלפים שקורין קארטי"ן או בקבייאו"ת שקורין ווערפיל, ואינם יודעים שהשמשים הם קדושה יתירה יותר מנר חנוכה כמ"ש הרב הגאון מהרי"ל ז"ל הרמז "שרפים עומדים ממעל ל"ו" ר"ל שהשמשים עומדים ממעל להל"ו נרות של חנוכה.

ז. על כן המזלול במצוה זו בוודאי עונשו יהיה קשה מאוד, וכל מי שמדקדק במצוה זו ואינו מזיז את השמש ממקומו יזכה לראות נרות העתידין להדליק בבית קדשינו במהרה בימינו אמן.

• כי תבא •

פרק צז

א. תענית אסתר נקבע על סמך דאיתא בגמרא (מגילה דף ב' עמוד א') "י"ג באדר זמן קהלה לכל היא", ופירשוה המפרשים שהכל מתכונשין לתענית אסתר ובאים בני הכפרים למנין לומר הסליחות ותחנונים לפי שבו ביום נקהלו לעמוד על נפשם והיו צריכים רחמים, על כן הוקבע יום זה לומר סליחות ותחנונים ובני הכפרים מחוייבים להקדים ולבא ליום התענית אסתר

ולהשתתף עם אחיהם בני ישראל באמירת סליחות כי כן הפירוש של דברי חכמים ז"ל י"ג זמן קהלה לכל הוא, וזהו חביב לפני הקב"ה שמתאספים היחידים לתוך העיירות וברוב עם הדרת מלך שנקהלים לומר סליחות בקהל וע"י תפלה זו הן מעוררים רחמים גדולים בפמליא של מעלה.

עוד טעם למה שמתענין בתענית אסתר

ב. ויש עוד טעם לתענית אסתר אשר גילה המגיד להרב בית יוסף ז"ל והוא, שהשגחת הקב"ה הוא תמיד על ישראל שהן נחלתו ועדת סגולה והוא חפץ להצדיקם כדי להנחילן שכר טוב לעוה"ב, וכיום שמגיע י"ד להיות ישראל שמחים וששים בו על תוקף הנס שעשה הקב"ה בהמן הרשע ובבניו ובשאר שונאי ישראל אז היא נקראת שמחה של מצוה, ועל כן אמרו רבותינו ז"ל (מגילה דף ז' עמוד ב') "חייב אינש לבסומי בפוריא".

והנה יש לחוש פן על ידי רבוי האכילה ושתייה ושמחה באין ישראל לידי חטא, לכן הקדים הקב"ה התענית לפי שהתענית היא סגולה להנצל על ידי התענית מן החטא ולא יהיה כח להשמן ולילית לקטרג עליהם ולהביאם לידי חטא מחמת ריבוי האכילה ושתייה.

וטוב לכיין כשיאמר פזמון כמתי וכו' כשאומרים שומע תפלה והעבר תיפלה וכו' צריך לכווין שלא יבואו לידי חטא ועון ח"ו ע"י ריבוי אכילה ושתייה ושמחת פורים.

ועל ידי סליחות ותחנונים שאנו אומרים בכנופיא בזה אנו מעוררים זכות מרדכי ואסתר, כי במרדכי כתיב ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע את בגדיו והענין מבואר בזהר בראשית, "כי שארי בני אדם לא ידעין רק מה שעניניהם ראות ששונאי ישראל כמו המן וחביריו מבקשין לעקור ביצתן של ישראל והולכין ומתגברין ומתחדשין בכל יום ויום גזירות רעות חדשות, ומרדכי ידע תוכן הדבר ומקור כח של הקליפות שמשם יוצאים נפשות הרשעים האלו החומאים בנפשותם.

וזהו שאמר הכתוב, שמרדכי ידע את כל אשר נעשה והתבונן כי גבורת יד הקליפה מחמת החמאים של ישראל שהיו באותו הדור עד שהוצרך מרדכי סיגוף גדול וזעקה בתפלה להתייש כח הסימרא אחרא ולעורר רחמים על ישראל וכן כתיב, "ויקרע את בגדיו וישם שק" וגו' ואסתר הצדקת אשר זכתה לרוח הקדש ידעה ג"כ תוכן הדבר הנזכר ולכן כתיב בה, "ותעמוד אסתר בחצר המלך" וגו', ופירש הזוהר אין עמידה אלא תפלה כד"א "ויעמוד פנחס ויפלל", והרכבה אסתר בתפלה עד שעלתה תפלתה למעלה למקום קדוש ונורא הנקרא בתי החצירות והוא החצר שלפני בית המקדש של מעלה אשר שם מתנוצץ שם הוי"ה.

וזהו ותעמוד אסתר בחצר המלך מלך זה הקב"ה, ולא כתיב בחצר המלך אחשוורוש וכתיב בה "ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב" ומשך אליה חוט של חסד שהוא ביד הקב"ה. ולא לה בלחודה אושיט הקב"ה שרביט הזהב אלא אפי' דמתחברין בהדה ולכן אנחנו עדת ישראל אשר שרויין בגולה וסובלין צער הגלות למען כבוד הקב"ה מתחברין ומתכנשין בבתי כנסיות שהן נקראים גם כן חצר המלך מלכו של עולם.

על ידי סליחות ותפלות מעוררים זכות מרדכי ואסתר

ובודאי על ידי אמירת הסליחות והתפלות אנו מעוררים את מרדכי הצדיק ואסתר המלכה, ובודאי הם מתחברים עמנו ביום התענית אסתר אשר אנו מזכירים זכותן באמירה. בימי מרדכי והדסה הושעת בניך. ולכן היושבי כפרים צריכין גם כן להיות בחבורה קדישא בבית הכנסת ביום תענית אסתר, כי יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפלתנו בזכות מרדכי ואסתר.

סגולה לומר מזמור למנצח על אילת השחר ביום תענית אסתר

ד. וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ויאמר תחלה מזמור כ"ב בספר תהלים "אילת השחר, ודרשו רז"ל דאסתר היתה נקראת אילת השחר. ואח"כ ישפוך שיחו

לפני ה' ויבקש בקשתו ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפלתו ברצון.

ה. ובהיות שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה דף ט"ז עמוד ב') שבשעה שבא המן למרדכי להרכיבו על סוס המלך אחשורוש ולעשות לו יקר כאשר צוה המלך אחשורוש מצא למרדכי דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצה ופירש רש"י דדרש מרדכי בעניינו של יום כי אותו היום ששה עשר בניסן היה שהוא יום הנפת העומר, אמר המן אתא מלא קמצא קימחא דידיכו ודחו עשרת אלפים ככר כסף דידי ע"כ נכון לעסוק בענייני קמיצה בט"ז בניסן והכל הוא כדי לעורר זכות של אותם הצדיקים.

ו. על כן אזהבי ה' עדת עם קודש הנועדים לדבר ה' לשמוע קול מגילה ביום המועד הזה שהוא פורים אשר לעתיד כל הימים טובים יהיו בטילים וימי פורים לא נבטלים, צריכין אנו להזכיר זכותן של מרדכי ואסתר כי יום תענית אסתר ויום פורים הם ימים של רצון ואהבה, לכן טוב להתפלל ביום תענית אסתר ושמוע תפלה יקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמן.

פרק צח

א. מתחלת בריאת העולם ראה הקב"ה שאין העולם יכול להתקיים בדין מה עשה הקב"ה שיתף שם הרחמים וברא את העולם שנאמר, "בראשית ברא אלהים" במדת הדין כי מדת אלהים הוא דין, ואחר כך כתיב "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים".

ומצאתי טעם הגון שכתב הרב הגאון בעל המחבר תורת חיים הענין, שהצדיקים נתפסין בעון הדור לפי שהמדה של דין היא רוצה לכלות את העולם כשאין עושין רצונו של מקום, והקב"ה הוא ברחמיו מרחם על כל מעשיו ולכן שיתף הקב"ה מדת הרחמים שהוא שם ה' עם מדת הדין, אך מדת הדין הוא מקטרג ומבקש שיעשה הקב"ה דין בעולם מה עושה הקב"ה נותן לו צדיק אחד שהוא שקול כנגד כל העולם ובוזה הוא משתיק את הדין ומציל את כל העולם, אבל תיכף כשמת צדיק אחד נולד במקומו צדיק אחר

בסוד "זורח השמש ובא השמש", עד כאן דבריו של הגאון מוהר"ר חיים שור ז"ל במסכת שבת עיין שם.

ביאור נפלא בפסוקים שבמגילת אסתר

ועל פי זה נראה לי לתרץ קושיא גדולה בפסוקים במגילה "וירא המן כי אין מרדכי כורע ומשתחוה לו וימלא המן חימה ויבו בעיניו לשלוח יד במרדכי" וגו' "ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש עם מרדכי" ולכאורה קשה מרדכי לכד לא רצה להשתחוה ובקש המן לעקור ולאבד את כל היהודים.

והנראה לתרץ כי הנה ידוע שישראל שבאותו הדור היו חייבים כליה מפני שהשתחוה לצלם של נבוכדנצר או מפני שנהנו מסעודה של אותו רשע אחשורוש והנה המן והשטן היו מקטריגים על זה ומדת הדין היה נותן שיכלו ישראל כולם חלילה ולכן היה המן מתיירא שהקב"ה יעשה כן שיטול את הצדיק אחד שהוא שקול כנגד כל ישראל וצדיק אחר נולד ויהיו ישראל חיים וקיימין ולכן כתיב "ויבו בעיניו לשלוח יד במרדכי" לחוד כי בזה יהיה לישראל כפרה במיתת הצדיק אחד שלפי שמרדכי היה שקול כנגד כל ישראל, ולכן ביקש המן והשטן להשמיד את כל היהודים בכל מלכות אחשורוש ודו"ק.

ג. והנה לדיעה שאמרו שישראל שבאותו הדור היו חייבים כלי' מפני שנהנו מסעודתו של אחשורוש דליכא למומר דמשום דקאכלי מאכלות אסורות איתחייבי דהא כתיב "והשתייה כדת אין אונם" והפירוש לפי דת כל אחד ואחד היה השתייה, וישראל דאסור להו יין נסך ויין של עכו"ם לא הוי משקי להו אלא מיין של ישראל, ושמשין של ישראל הוו מוזגין להון, וכן מאכלים דהוי יהבי להון לישראל היה בישול ישראל דאחשורוש לא הוי אנים להון למיכלי ולמישתי מאי דאסור להו וכדכתיב "אין אונם" ועשה כרצון איש ואיש, אבל חובא דלהון הוי כי אותו הרשע כיון בסעודתו שהוזמן ישראל כדי למינקיט שפע דנחית מלעילא דלא ישפיע בשכינתא אלא

בסיטרא אחרא ולכן הזמין ישראל כדי למינקים להו לסטרא דיליה והוא סוד המלת זוהמא כיון שהשפע יהיה יורד לישראל על ידי הסטרא אחרא.

וזהו ענין הזוהמא שמטילין בעו"ה בקדושה בגלות המר הזה ע"י שהם ראשונה ליניקה ומקבלין השפע על ידיהם כמה דאמר "היו צריה לראש". וזהו הסוד בגמרא, ישראל בחוצה לארץ עובדי עבודה זרה במהרה. ולולא שלא היו ישראל נהנין מסעודתו של אותו הרשע לא הוי אותו הרשע פועל כלום כי הקדושה לא היתה מקבלת שום שפע מסיטרא אחרא, אבל כיון דהוי ישראל נהנין מסעודתו של אחשורוש הוי כאלו כביכול ינקה מסטרא אחרא ובהאי סעודתא גרם לאטלא זוהמא בישראל, אף על גב דהוי אוכלין ושותין מאכל כשר ומשקין דהיתרא אף על פי כן נחשב להם כאלו אכלו מסעודה של סיטרא אחרא.

חיוב זהירות שלא ליהנות מסעודת עכו"ם

על כן צריכין אנו להזהר כשעכו"ם עושין סעודה שלא להנות מאותן סעודות וכנזכר חוץ אם העכו"ם משדר לישראל חיות עופות ודגים וכיוצא בהם לבית ישראל הוא מותר, אבל בביתו של עכו"ם הוא אסור לאכול עמו אף דאוכל מאכל כשר ושותה יין כשר, וכל מי שלא נזהר בדבר זה אזי חטאו ועונשו גדול מאוד והשכינה בכה תבכה על אותן אנשים.

ד. וראייה לדבר שבשביל עבירה זו היו כלל ישראל חייבים כלייה בימי המן ואחשורוש ועל כן רצה מרדכי לכדו שלא להנות מסעודתו של אותו רשע כדי שבזכותו יהיו ניצולין כלל ישראל, ואף בימי מרדכי רצתה מידת הדין לפגוע בכלל ישראל שהיו באותו הדור כמו שאמר הקב"ה בימי משה ואכלה אותם כרנע ואעשה אותך לגוי גדול ורצתה מידת הדין להרבו' זרעו של מרדכי כחול הים, רק מרדכי בטל הגזירה בתפלתו כמו שביטל משה רבינו הגזירה בתפלה.

עוד טעם להתענות בתענית אסתר

וזהו שכתוב "ומרדכי ידע" ר"ל שידע תוכן הדבר שהגזירה באה ע"י הפגם הגדול שפגמו בשכינה עבור שהיו ישראל נהנין מסעודתו של אותו רשע, ולכן "וילבש מרדכי שק ואפר ויזעק וזעקה גדולה ומרה", וילבש שק לכפר על חטא זה ולהתיש כח של ארבע מאות איש שהיו ארבע מאות איש עם עשו הרשע בבואו ליעקב אחיו ולכן ויירא יעקב מאוד מהני ת' קליפות ומשחיתים שהיו עם עשו, ולכן לבש ש"ק כי ש"ק הוא גימטריא ת' כדי להתיש כח של עשיו הרשע, ומרדכי הודיע לאסתר גודל הפגם הנעשה בסעודה של אחשורוש, ומיד כתיב "ותלבש אסתר מלכות" שלבשה רוח הקודש ונתנה עצה לצום ג' ימים וג' לילות כדי לכבול הזוהמא שהטיל המן ואחשורוש בסעודתו ובוה יותש כח הזוהמא הנעשים ע"י אכילה ושתייה ההוא. וע"י הצום התיש כח הזוהמא וכנסת ישראל האירה כבראשונה. ומעתה מוכן לפנינו גם כן טעם לתענית זה שהוא תענית אסתר, שאנו נוהגין להתענות לדורי דורות.

ה. וכל אחד ואחד צריך לכוין בתענית אסתר ולהתפלל שבאם נדבק בנו בגלות המר שאנו מקבלין שפע עד שלפעמים אנו אוכלים אצל אומות העולם וכל ישראל ערבים זה לזה שתעמוד לנו זכות מרדכי ואסתר שתקנו התענית וקבעו להתענות בו ביום י"ג באדר כדי להתיש כח האכילה שישראל אוכלין בין האומות, אזי זכות תענית אסתר יעמוד לנו לשבר ולהתיש ולהסיר כח דסיטרא אחרא שרוצה להדבק דווקא בקדושה וע"י התענית יודככו ויטהרו הפגם הגדול הזה.

אשרי מי שאינו נהנה מאחרים, וכל שכן מהאומות

וכל מי שנזהר ואינו רוצה ליהנות מן אחרים ומכל שכן מן האומות עליו נאמר "יגיע כפיך כי תאכל אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא".

• נצבים •

פרק צט

א. אמרו רבותינו ז"ל במסכת מגילה (דף י' עמוד א') "מגילת אסתר ברוח הקודש נאמרה", על כן מבואר במגילה זו כמה עניינים פלאים, ונזכיר דרך כלל דבר אחד והוא דאיתא בזוהר פרישת פקודי, שיש חדר אחד למעלה ויש להחדר ארבעה פתחים לד' רוחות העולם, ועשרה ממונים לכל פתח ופתח וחד ממונה על כולם (ואהרי"ל) שמיה והוא מלאך אחד מן האופנים, והוא אופן לפעול פעולות ונקמות על מצירי ישראל. עוד טעם להתענות בתענית אסתר

המלאכים שנקראים "חשמלים" עורכים מלחמה שנגד הסטרא אחרא

ב. והוא אופן עם הארבעים מלאכים הממונים הנזכרים עולין למעלה למקום אחר שנקרא תא הרצים, ואז עולין עמו מלאכים הנקראים חשמלין ומקדימין את עצמן במרוצה ובזריזות לערוך מלחמה עם שרי האומות לנצח אותן ולעשות בהן נקמה, וכשהחמא גורם ח"ו אז הם שרצים אחרים בס"א שמקדימין בקטרוגניהן לשלוט על ישראל ולהרע מזלן של ישראל.

תפלותיהן של מרדכי ואסתר הועילה שישראל ישובו מדרכם

ג. וזהו דכתיב "הרצים יצאו דחופים" מסיטרא אחרא לעורר גזירות על ישראל ואז "והעיר שושן נבוכה". ואחר כך כשגרמה תפלת מרדכי ואסתר שעשו ישראל תשובה שלימה כדי להעביר דעת המן ועלתה צעקתם למרום וה' ברחמיו קיבל את תפלת עמו ונתגלה העת רצון אז "הרצים רוכבי הרכש יצאו מבוהלים" ר"ל אותן המלאכים קדישין היו רצים לעשות נקמה בהמן הרשע, ואז "והעיר שושן צהלה ושמחה".

כדאי מרדכי ואסתר להזכירם כי מסרו נפשם עבור ישראל

ד. ולכן צריך לקרות המגילה מלה במלה ולא במהירות, כי כל תיבה ואות יש בהם קדושה וסודות נפלאים, וכדאי מרדכי ואסתר להזכיר שבחן בכוונה כיון שמסרו נפשם עבור ישראל בזעקתן ותפלתן, ואסתר היתה מוסרת נפשה כשהלכה לגבי אחשוורוש אמרה "וכאשר אבדתי אבדתי". ואיתא במ"י שאסתר אמרה מזמור כ"ב שבספר תהלים "אלי אלי למה עזבתני", והענין מבואר בדברי פה קדוש האר"י ז"ל והוא כי, "הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו משגיח ומביט להאיר ולהשפיע שפע קדושה ממרום רוח חכמה ובינה ע"י שמות הקדושים שכל שם הוא א"ל שיוצאים מן הפסוק "מי אל כמוך" ושם שני יוצא מן הפסוק "ה' ה' א"ל רחום וחנון", ושני פעמים א"ל במילואם כזה אל"ף למ"ד גימטריא ש"ע כי יש למעלה ש"ע נהורין דמאירין בש"ע עולמות והן מאירין לנשמת הצדיק אשר עוסק תמיד בתורה ומתמיד בלימודו והוא תמיד דבוק בתורה הנקראת אור ובמצוה הנקראת נר, ואלו שני שמות הן מסוגלין לעורר חסד של אלו ש"ע נהורין ע"י עניית אמן בכוונה, כי כל העונה אמן בכוונה וממהר לרוץ לבה"כ בשביל עניית אמן זוכה לאלו ש"ע נהורין ע"י עניית אמן, וכל המבזה אמן וקל בעיניו עניית אמן מקדימין לנשמתו ש"ע קליפות רחמנא ליצלן ומוליכין אותו לחדרי חושך וצלמות ועליהם אמר הנביא, "עש יאכלם" והנה על אסתר הצדקת היה מאיר אותן ש"ע נהורין כי נשמתה היתה משורש הארה זו ששם מאירים שני שמות של א"ל שם א' מהם "ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים" וגו', ושם השני מפסוק "מי אל כמוך". וכשהלכה אסתר לאחשוורוש הוכרחה לילך בין שתי בתי ע"ז והיה שם מקום קליפות והוסר ממנה הרוח הסודש והארה של שם אחד שהוא שם של א"ל "מי כמוך" ולא נשאר בה כי אם הארה של "ה' ה' אל רחום" וע"כ צעקה "אל"י אל"י למה עזבתני" שעד עכשיו היו מאירים שני שמות של א"ל ועכשיו רק שם אחד.

בכל מועד ומועד יש קדושות וסודות נפלאים

ה. ראה בעיניך קדושת מועדים אלו, בכל מועד ומועד יש בהן קדושות וסודות נפלאים, וצריך אתה לדעת כי יש עולם חדש למעלה שהוא קדוש ונורא מאוד ואין אותו העולם מתגלה לחוץ מחמת רוב קדושתו כי אם פעם אחד בשנ' ומתחיל להתגלות בהתחל' קריאת מגילה, ומזה העולם היה שורש נשמתו של מרדכי הצדיק וצריכין אנו לעורר רחמים שיתגלה העולם הנ"ל לחוץ וישפיע ויאיר על רישיה דעמיה המתאספים לשמוע מקרא מגילה בלב מיהור בלב של כוונה.

וזהו כוונת הברכות "ברוך אתה ה' אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה" פירוש שצונו השם ית' ברוך הוא לעורר כוונ' להוציא אותה הארה גדול' לחוץ, וזהו על מקרא מגילה (כמו למקרא העדה ולמסע את המחנות). ועל זה יענה הקהל אמן בכוונה גדולה, ומאוד מאוד צריכין לעורר בקריאת המגילה בשעה שמברך בצבור על מקרא מגילה כשאומר על מקרא שילבש חרדה ואימה על המברך וגם על הצבור בשמעם הברכה כשאומר הש"ץ על מקרא מגילה יפול עליהם חרדה ואימה והכנעה גדולה כי הוא עולם איום גדול ונורא, ומאור העולם ההוא יבא שפע וניצוץ קדושה וטהרה להאיר על ישראל, ויכוין כל אחד מישראל שהוא כלי מוכן לקבל הקדושה והטהרה מזה העולם ובאותו אור של רחמים יזכה לחיים וחסד ושלא יבאו ישראל לשום מכשול, וימהר הקב"ה רחמים עלינו להוציאנו מאפילה לאורה.

מעם שמרבים להדליק נרות בפורים

ו. ולכן מרבין אנו בנרות בפורים שיהיה אור כתי כנסיות מלא בנרות והכל הוא רמז על אותו אור גדול מש"ע נהורין, ועל זה כתיב "ליהודים היתה אורה" וגו'. ובוודאי כל הירא וחרד לדבר ה' ישמח ויגיל בגילה וברעדה כששומע קול הברכה על מקרא מגילה כשיוצא מפי החזן, על כן חיוב גדול עלינו לטהר את עצמנו במקוה קודם שילך לבית הכנסת כדי שיהיה טהור לקבל אור מיהור והשפע הטהור, וכל זה העתקתי מכתבי רבי חיים וויטל ז"ל. והאור הוא דמיון קבלת נשמה יתירה למי שיודע לכווין

לעשות עצמו כלי מוכן לקבל קדושה העליונה, ובמדינות פולין ראיתי מנהג הגון שהן מלבישין כתונת לבן ונקי ומכנסיים לבנים קודם קריאת המגילה והולכין לבה"כ בבגדי שבת ויום טוב, ובין מגילה למגילה ישראל שמחין ונותנין שבת והודיה על ריוח והצלה שעמדה ליהודים. וצריך לחלק לעניים איזה דבר ולחלק מנות לאביונים. וצריך לדבר בדברי תורה כמאמר רז"ל, "ליהודים היתה אורה" זו התורה כד"א "כי נר מצוה ותורה אור".

יש ללמוד מעט קודם סעודת פורים ביום

ז. וטוב לאדם שילמוד מעט קודם שמחת סעודת פורים ביום, והמדרקקים נוהגים להתפלל מנחה ביום י"ד קודם הסעודה ואח"כ אוכלין תבשיל אחד ומתפללין תפלת מעריב שלא לאחר יותר עד הלילה פן יבוסם ויהיה בכלל שיכור שאינו ראוי להתפלל, ואח"כ אחר תפלת מעריב יגיד לבני ביתו תוקף הנם שנעשה לאבותינו. והנה אציג לך ענין אחד מפה קדוש האר"י ז"ל כי צריכין אנו לדעת מחשבות המן הרשע צורר היהודים אשר נתן נפשו להיות מיצר לישראל בחודש אדר דווקא ולא בשאר החדשים של שאר ימות השנה.

כל חודש מחדשי השנה הוא נגד צירוף אחד מצירופי הוי"

ת. דע כי יש י"ב חדשים בשנה והם נגד י"ב צירופי שם הוי"ה ועל כל חדש נתמנה צירוף אחד עד שבחודש אדר הוא הצירוף האחרון בהיפוך אתווין כזה הוה"י שהוא סוד הדין, ולכן כשהזכיר המן הרשע השם הוי"ה היה מזכירו מהופך ולכן היה אומר המן וכל ז"ה איננו שו"ה ל"י כי סופי תיבות הוא הצירוף בהיפוך כזה הוה"י שיכוין לעורר לדינים כפולים על ישראל, האחד שהזכיר את השם בהיפוך, השנית שהיה מזכיר השם בסופי תיבות ולא בראשי התיבות. והש"י ברחמיו אשר האזין ושמע לתפלתן של ישראל ותפלת מרדכי הצדיק ותפלת אסתר המלכה המוכתרת בכתר מלכות היתה אסתר באמירתה מכוונת להפך מדת הדין לרחמים, כי כן פעולת הצדיקים שמהפכין מדת הדין למדת הרחמים, ולכן אמרה השם הרמוז בראשי תיבות ובושר ואמר י"בא ה"מלך ו"המן ה"יום אל המשתה כי

באותה סעודה היתה מכוונת להפיל את המן מגדולתו לקיים הפסוק "אם רעב שונאך האכילהו לחם". והקב"ה הסכים על ידה.

לולא לא הזכירה אסתר שם הוי' בראשי תיבות, לא היתה יכולה לנצח את המן

פ. אמנם כוונת אסתר המלכה היתה להמשיך רחמים גמורים והשם כפשוטו ובהוייתו הוא רחמים גמורים כי לולא לא הזכירה אסתר זה השם בראשי תיבות לא היתה יכולה לנצח את המן, ולכן בחכמתה היתה צריכה גם כן קצת דין כדי שיהיה הדין נוקם בהמן צורך היהודים ולכן כתיב, "כי ראה כ"י בלת"ה אלי"ו הרע"ה מאת המלך" והוא מלך מלכו של עולם שהיה השם ביושר ברחמים שמורה רחמים על ישראל. אמנם נרמז בסופי תיבות לרמז הדין חעליון שיבא על המן ובניו. הרי עד היכן היתה כוונת אותו הרשע להרע לישראל. ועליו נתקיים הכתוב "בור כרה ויחפרהו" "ברשתו אשר ממן נלכד בו". ולכן צייתה התורה למחות שם עמלק וזרעו זרעו וכמו שאמרו רבותינו ז"ל שצריכין למחוק שם עמלק אפילו מן העצים והאבנים.

טעם למנהג ישראל להקיש בעת אמירת "המן"

י. ולכן מנהג של ישראל תורה הוא להקיש המן כדי למחוק את שמו ושם עמלק, וכל הראשונים והאחרונים כתבו שלא לבטל המנהג. והנה שמעתי בשם הגאון מוהר"ר העשיל ז"ל שהיה נוהג כשהיה רוצה לנסות את הקולמוס היה כותב שם עמלק או שם המן וזרש ואח"כ היה מוחק את שמם כדי לקיים המצות עשה "מחה תמחה את זכר עמלק", כי אנתנו מחוייבים להתפלל על מחיית עמלק כדי שיהיה השם שלם והכסא שלם ואז יתקיים המקרא, "והתגדלתי והתקדשתי בתוך העמים", וביום ההוא יהיה ה' ושמו אחד אמן. מ"ו מהר"י ז"ל.

• וילך •

פֶּרֶק ק'

א. "תמים תהיה עם ה' אלהיך", דע כי מידת התמימות היא מעלה המעולה שבכל המעלות ומדות הטובות שצריך להיות בבני אדם, ולכן כתיב באבינו יעקב, "ויעקב איש תם יושב אוהלים". יש לדייק הלא בוודאי כמה מעלות ומדות קדושות היו ביעקב אבינו כגון מדות חסידות ויראה וענוה וקדושה וטהרה ואין הכתוב מייחס אותו על מדות הללו כי אם במידה של תמימות כדכתיב "ויעקב איש תם", אלא מוכרח לומר כי תמימות כולל כל המדות טובות הקדושות.

מי שהוא תם ומושלם במדות הכשרים, כשתצא נשמתו תשב באהל של מעלה

ב. והאמת הוא כן מי שהוא עניו ויש לו חסרון שהוא רודף אחר הממון או נפשו חשקה לעשות עבירה א' הוא אינו איש תם במעשים, ואיש כזה הוא נמשל לכלי נאה שיש בו פגימות ושברים הרבה וכיוצא בזה. אמנם מי שהוא תם ומושלם בכל מדות הכשרים והוא ירא אהוב רודף צדקה ויושב אוהלים באהלי תורה של משה ועוסק בתורה בלילה אז כשתצא נשמתו יהיה זוכה לישוב באהל של מעלה, והענין הזה מבואר במדרש הנעלם בזוהר פ' חיי שרה וז"ל, "א"ר פנחס קודם שיצא הצדיק מן העולם בת קול יוצא בג"ע הכינו מקום לפלוני הצדיק שיבא לכאן" וכו'. וכיון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מעלה אז מיכאל שר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום, ושאר מלאכי השרת מתמיהין ושואלין מי זאת עולה מן המדבר מן עלמא תתאה דהוא עלמא דחרובא שנקר' מדבר נגד עלמא עילאה, ומיכאל שר הגדול משיב "אחת היא יונתי תמתי" ר"ל שאין מיכאל משבח המצוה הפרטית ומעלות הצדיק בצדקתו כי אם אומר מעלת התמימות שהיא כוללת כל המעלות ומדות טובות הכשרות.

ג. וכשם שהיא כוללת במעשה התמימות כל מדות הכשירים וישרים כן הקדושה עליונה חופפת עליו תמיד כשהוא עוסק בתורה או במצות אזי ד' אמות סביבו יש עמו שלימות הקדושה ושכרו הוא גדול מאוד.

הפגם של מי שעומד בד' אמות לפני המתפלל שמונה עשרה

ד. ודע דאיתא בוזהר פרשת חיי שרה, "רשב"י הוי אזיל לטבריא הי' עמיה ר' אבא, אמר רשב"י לר' אבא ניזול דהא אנא חמינא דב"נ חד ימטי השתא לגבן ומילין חרתין בפומיה, א"ר אבא הא ידענא דבכל מקום דמר אזיל הקב"ה משרד מלאכיו טאסין בגדפיהון לאתעשעא, עד דהוי אזלין סליק רבי שמעון בן יוחאי עיניו וחמא חד בר נש דהוי אזיל ורהיט, יתבו רשב"י ורבי אבא, כד מטי גבייהו, אמר רבי שמעון בן יוחאי מאן אנת, א"ל יהודאי מקפוטקיא אני ואנא אזלינא לבית מדרש' דרשב"י דאתמנו חברין ידיעין במילין ידיעין ושדרוני לגביה, אמר ליה אימא ברי, אמר ליה האי יהודאי אנת בר יוחאי, א"ל אנא, אמר ליה הא אוקמינא דלא יעבור האדם כנגד המתפללים תור ארבע אמות, וכן לא יתפלל איניש אחורי רביה מאי טעמיה, א"ל הענין הוא כך, (אמר המעתיק אף שלא כתבתי לשון הזוהר מ"מ כך הוא כוונת הזוהר עיין שם) כי ידוע מה שאמרו רז"ל "שאין להקב"ה בעולמו אל' ד' אמות של הלכה" והיינו ד' אותיות של שם אדנ"י שנקראת שכינה קדישא והיא ה' אחרונה שבשם ה' שנקראת כלה, וע"כ נקראת ה'כלה שהן בהיפוך אתוויין הלכה. וזהו סוד של ד' אמות של הלכ"ה, דהיינו יחוד שם ה' בתוך של ה' בחבור כזה יאהדונה"י שהוא יחוד הקב"ה ושכינתיה ולכן קודם התפלה אנו מתחילים להתפלל "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתיך", והכוונה שהשכינה תקבל תפלינו דאיהי מקבלת כל צלותין דישראל, וע"י הכוונה זו שמכוין היטיב במחשבה ברורה זכה וישרה ובלב נכנע וטהור מיחוד הקב"ה ושכינתיה, אז הוא עומד ממש בתוך ד' אמות של הקדושה הלכ"ה שהן אותיות הכל"ה. ובזה יובן ממילא גדול הפגם כשאדם מפסיק ועומד כנגד המתפלל בתוך ד' אמות, דהוי נחשב שהוא מפסיק ומפריד בין יחוד הקב"ה ושכינתיה ח"ו ואפילו בצד המתפלל תוך ארבע אמות יש לזהר אף שהוא מותר מן הדין.

גודל אזהרת תפלה בכוונה

ד. והטעם דאסור להתפלל אחרי רביה דכך הוא מפורסם מ"ש רז"ל "את ה' אלהיך תירא" לרבות תלמידי חכמים. אמנם בעמדו להתפלל לא ישים מורא אחר לנגדו כי אם מורא השמים, ומכאן ראה גם ראה גודל אזהרת תפלת בכוונה, ומה לי להאריך ולהזהיר ע"ז כבר הוזהרתי בפרקים הקודמים, אך נלמד מזה המעשה גודל התמימות שהיו בדורות הראשונים. ראה גם ראה אף שהיה היהודי שליח בדברי תורה א"ל רשב"י אימא ברי ואח"כ שאל האי גברא, א"ל אנת בר יוחאי אמר לי אנא בר יוחאי, אז הבין האי גברא שהוא ודאי לא ישקר כיון שאמר רשב"י אנא בר יוחאי ואח"כ היה אומר עסק שליחותו כי כן דין ודת תורתנו הקדושה נותנת להיות כל ציר נאמן לשולחיו.

ה. וזהו עיקר שלמות האדם שיהיה נאמן בדבורו שלא ישנה את דבורו הן במילי דשמיא והן במילי דעלמא ומכ"ש במשא ומתן. ואל תפן אל ממון שאינו של יושר, כי עיקר החסידות והתמימות הוא תלוי בממון כאשר כתבתי בפרק נ"ב עיין שם באריכות, כי מי שאינו רוצה ליהנות בממון האיסור איש זה נקרא תמים וצדיק.

איסור גמור להאריך בתפילה בשעה שהציבור מתפללין

ו. וצריך האדם להזהר אף שהוא יודע לכווין הכוונות של תפלה ע"פ הקבלה מ"מ הוא איסור גמור להתפלל באריכות בשעה שהציבור מתפללין, רק יתפלל תפלתו כפשוטו כמ"ש הרב הריב"ש בשאלות ותשובות שלו וז"ל, "ואני מתפלל כתינוק המתחיל להתפלל רק אני מכווין להבין פירוש המלות ולא יותר".

ז. וראיה מן ר' עקיבא כשהיה מתפלל עם הציבור היה מתחיל ומסיים עם הציבור (ברכות דף ל"א עמוד א'), כי היה תפלתו כפשוטו, מה שאין כן כשהיה מתפלל ביחיד כשאדם היה מניחו בזוית זו היה מוצאו בזוית אחר. וזהו קבלה בידי מי שמאריך בתפלתו יותר מהציבור על כרחך הוא עושה לשם יוהרא, ע"כ אין תפלתו נשמעת. וכן ראיתי להגאון אבי מוהר"ר אהרן שמואל

קאיידנאווער ז"ל וגם לשארי רבותיו שהיו מתפללין ולא היו מאריכין כלל בתפלה, והי' מלעיגים על שארי רבנים שהיו מאריכו בתפלה יותר מדאי.

ח. וכל מי שיראת אלהים בלבבו צריך להיות תמים עם ה' אלהיו ולהיות נקי מה' אלהים ומישראל כדי שלא יאמרו הבריות זה חסיד שומה שמאריך בתפלתו, ויהיה בכלל מחטיאי הרבים, רק בכל דרכיך דעהו והוא יישר את דרכך, ואז טוב לך יהיה סלה.

• האזינו •

פרק ק"א

גודל שכר המוכיחים ומזכים את הרבים

א. בזוהר פרשת תרומה (דף קכ"ח עמוד ב') הוא מפליג מגודל שכר של המוכיחים ומזכים את הרבים שמונעין את הרבים מן החטא ופועלין ד' דברים. בראש, כי ידוע הוא (קדושין דף מ' עמוד ב') דהעולם נידון מחצה על מחצה ועון אחד הוא מכריע בכף חובה לכל העולם ומצוה אחת מכריעה לכף זכות, וע"י התוכחות שהמוכיח מוכיח את הבריות אם שב אחד מישראל בתשובה שלימה נמצא שע"י העולם נדון לכף זכות ונמצא זכות הרבים תלוי בו.

ב. שנית, המוכיח מקיים מצות עשה הוכיח תוכיח וגו' וע"י התוכחה מתגבר הקדושה והס"א מוכרח להיות מוכנע תחת יד הקדושה.

המזכים את הרבים זוכים לראות בנים ובני בנים יראים ושלמים ג. השלישית, גורם שכבוד הקב"ה הוא מתעלה ומתרומם ושכרו יהיה שיזכה לראות בנים ובני בנים יראים ושלמים.

ד. הרביעית, הד' כי לאחר מותו מוליכין את נשמתו בתליסר תרעי של עולמות העליונים ולית מאן דימחה בידיה ועליו נאמר (מלאכי ב, ה) "בריתי היתה אתו החיים והשלום". ועוד שנוסף על שכרו גדול מאד והוא זה

כי מלאך אחד ושמו יהודעי"ת ממונ' על נשמתן של המוכיחין לשמ' והוא מביא דיוקנא' דההוא מוכיח אשר הוא מזכ' את הרבים בתוכחתו ומכריע את העולם מכף חובה לכף זכות, ובשעה שמביא ההוא ממונ' הדיוקנא' ההוא כדן מלכא קדישא מברך לההוא דיוקנא' בכל ברכאן דנתברך אברהם אבינו כד קריב עובדי ע"ז לעבוד' הקב"ה כמד"א ואת הנפש אשר עשו בחרן ומעלין לההוא דיוקנא' בשבעין עלמין הגנוזים דלא זכו בהו שום בר נש אחרא חוץ מאן דמזכה רבים ע"י התוכחה. ואם כן אם כך גודל שכר המוכיחים הוא קשה בעיני דאמר רבי עקיבא, תמה אני אם יש בדור הזה מי שהוא יודע להוכיח, וכי ר' עקיבא לא היה יודע שכר הנ"ל היה לו להוכיח את הרבים כדי שיהיה זכות הרבים תלוי בו, ולדרוש ברכים כי הוא היה מופלג בדורו. והגראה בעיני דראה רבי עקיבא גודל העונש של המוכיחים שמוכיחים שלא לשמה ומביישים את הבריות בפני רבים עפ"י דאית' במ"ד פ' בהר, "ולא עצר כח ירבעם עוד בימי אביה ויגפהו ה'", אמר ר' שמואל בר נחמני את סבור לומר שירבעם ניגף והלא לא ניגף אלא אביה ולמ' ניגף, ר' יוחנן אמר ע"י שחשדן ברכים הה"ד "ואתם המון רב ועמכם, שני עגלי הזהב אשר עשה לכם ירבעם" וכו' ומה אם המלך ע"י שהוכיח את המלך כמוהו ענשו הכתוב. הדיוט שמוכיח את הדיוט חברו עאכ"ו".

ולכן לא רצה רבי עקיבא להוכיח את הבריות בפני רבים כדי שלא לבייש אותן ברכים. וכל המבייש את חברו ברכים אין לו חלק לעוה"ב, ולכן אמר תמה אני אם יודע אדם בדור הזה להוכיח. ועכשיו ראיתי מוכיחים חדשים מקרוב באו ועומדין ודורשים ברכים ומביישינן את הבריות דרך פרט וכלל ואינם יודעין את עונשן, וה' נתן לי לשון למודים שחברתי זה הספר כדי שיקראו בו הבריות, ואין רוצה אני לבייש אותן ברכים כי כל איש יודע מרת נפשו במה שעיוות ויוכיח לעצמו לתקן את הפשעים והחטאים, וכדי שלא יאמרו הבריות אין הלומדים יודעים את מעשינו ואין חשים לראות אותנו דע כי בכל קהלה וקהלה יש בני אדם שיודעים בקלקולן של הבריות אך מפני החנופה שגוברת אומרים אוי לנו אם נאמר ואוי לנו אם לא נאמר, לכן את אשר עם לבבי עשיתי וכתבתי קצת בדברי הגדה שמושכין לכם של הבריות

ובדברי משל ומליצה ואקוה לאל שע"י הספר הזה מוכה אני את הרבים וזכות הרבים יהיה תלוי בי. ואני מבקש מכל היודע לקרות בזה הספר שישים דברי כחותם על לבו ועל זרעותיו, ויהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

• וזאת הברכה •

פרק ק"ב

א. במדרש רבה פרשת בראשית (פרשה כ, יב) וזה לשונו: "ויעש אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור" (בראשית ג, כא), בתורתו של רבי מאיר היה כתוב: "כתנות אור" – באל"ף. והוא תמוה, למה דוקא בתורתו של רבי מאיר היה כתוב "כתנות אור" באל"ף, ולא בשאר ספרי תורות. (עיין ספר "ברכת שמואל" שחיבר הגאון אבי, מורנו הרב רבי שמואל קאיינדנור ז"ל, בפרשת בראשית (דף ו, טור ג), עיין שם בשם הגאון מורנו הרב רבי ליב צונץ ז"ל מה שכתב, עיין שם).

והנראה לתרץ על פי מה ששמעתי מפה קדוש, הלא הוא האיש האלהי, מורנו הרב רבי העשיל צורף ז"ל, שאמר בשם מקובל אחד דבר נפלא ודבר נאה ומתקבל, והוא זה: דע, כי צפו בן אליפו בן עשו, הנכתב בתורה (בראשית לו, טו): "אלוף צפו", היא הקליפה ראשונה שבשבעים אומות, וכנגדו היא גם כן בקדושה (שמואל א, ט, ה): "ארץ צוף". אותיות דדין – כאותיות דדין. והוא היה מלך ראשון, וממשלתו היתה במדינת פולין ומרמו לפלוני, כי פלוני הוא אותיות פולין, שהוא גימטריא "צפו". ולכן נקראת מלכות אדום "מטרפולין" של שבעים אומות (מגילה דף ו' עמוד א'), כי המדינה הזאת היא יושבת תחת יד השר של אדום, והיא קליפה ראשונה.

ודע כי הקליפה של צפו היא באה מחמת חטא של אדם הראשון וחווה, ואילן שאכל אדם הראשון, חטא היה (ברכות דף מ' עמוד א'), כי חטא גימטריא כ"ב (תיקוני זוהר, תיקון מ"ז, דף ל"א ע"א), שפגם בחטאו בכ"ב אותיות של התורה.

קב וזאת הברכה - פרק ק"ב הישר עג

וכלל ואינם יודעין את עונשן, וה' נתן לי לשון למודים שחברתי זה הספר כדי שיקראו בו הבריות, ואין רוצה אני לבייש אותן ברבים כי כל איש יודע מרת נפשו במה שעיוות ויוכיח לעצמו לתקן את הפשעים והחטאים, וכדי שלא יאמרו הבריות אין הלומדים יודעים את מעשינו ואין חשים לראות אותנו דע כי בכל קהלה וקהלה יש בני אדם שיודעים בקלוקלן של הבריות אך מפני החנופה שנוברת אומרים אוי לנו אם נאמר ואוי לנו אם לא נאמר, לכן את אשר עם לבבי עשיתי וכתבתי קצת בדברי הגדה שמושבין לכם של הבריות ובדברי משל ומליצה ואקוה לאל שע"י הספר הזה מזכה אני את הרבים וזכות הרבים יהיה תלוי בי. ואני מבקש מכל היודע לקרות בזה הספר שישים דברי כחותם על לבו ועל זרעותיו, ויהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

• וזאת הברכה •

פרק ק"ב

א. במדרש רבה פרשת בראשית (פרשה כ, יב) וזה לשונו: "ויעש אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור" (בראשית ג, טא), בתורתו של רבי מאיר היה כתוב: "כתנות אור" – באל"ף. והוא תמוה, למה דוקא בתורתו של רבי מאיר היה כתוב "כתנות אור" באל"ף, ולא בשאר ספרי תורות. (עיין ספר "ברכת שמואל" שחיבר הגאון אבי, מורנו הרב רבי שמואל קאיידנור ז"ל, בפרשת בראשית (דף ג, טו ג), עיין שם בשם הגאון מורנו הרב רבי ליב צונץ ז"ל מה שכתב, עיין שם).

והנראה לתרץ על פי מה ששמעתי מפה קדוש, הלא הוא האיש האלהי, מורנו הרב רבי העשיל צורף ז"ל, שאמר בשם מקובל אחד דבר נפלא ודבר נאה ומתקבל, והוא זה: דע, כי צפו בן אליפו בן עשו, הנכתב בתורה (בראשית לו, טו): "אלוף צפו", היא הקליפה ראשונה שבשבעים אומות, וכנגדו היא גם כן בקדושה (שמואל א, ט, ה): "ארץ צוף". אותיות דדין – כאותיות דדין. והוא היה מלך ראשון, וממשלתו היתה במדינת פולין ומרמו

לפלוני, כי פלוני הוא אותיות פולין, שהוא גימטריא "צפו". ולכן נקראת מלכות אדום "מטרפולין" של שבעים אומות (מגילה דף ו' עמוד א'), כי המדינה הזאת היא יושבת תחת יד השר של אדום, והיא קליפה ראשונה.

ודע כי הקליפה של צפו היא באה מחמת חטא של אדם הראשון וחודה, ואילן שאכל אדם הראשון, חטה היה (ברכות דף מ' עמוד א'), כי חטה גימטריא כ"ב (תיקוני זוהר, תיקון ט"ז, דף ל"א ע"א), שפגם בחטאו בכ"ב אותיות של התורה.

וידוע שחטא של אדם הראשון היה במדה של הוד, שהיא מדה השמינית, וח' פעמים כ"ב עולה גימטריא קע"ו, כמנין "צפו". וזהו סוד חודה, שחטא בא על ידה, כי היתה נבראת ממדת הוד, שהיא מדה שמינית, ועל ידה היה הפגם של כ"ב אותיות, וכזכר לעיל.

והנה הנעלם מן "חודה" כזה: ח"ת וא"ו ה"א. קח הנעלם מן "חודה" במילואה כזה: ת', א"ו, א' - הוא גימטריא ת"ח. לרמז, שבשנת ת"ח לאלף השישי יהיה תגבורת הקליפה של צפו, שהיה ראוי להיות הגאולה בשנת "בזאת יבא אהרן אל הקודש" (ויקרא טז, ג), ובאותו שנה הרבה עקידות היו בארץ פולין וליטא, כידוע ומפורסם מגזירות רעות ודינים קשים, הנעשים בארץ פולין וליטא בשנת "זאת", שנהרגו כמה רבבות מישראל על קדושת השם. והנעלם מן "זאת" כזה: זי"ן, אל"ף, ת"ו והוא: י"ן ל"ף ו', שהוא גימטריא "צפו", שהוא גרמז בסוד "פלוני". וזהו הסוד (ידימה א, ד) "מצפון

א) ידוע שנהגו לומר סליחות ביום כ' סיון, יש נהגים להתענות ביום זה. תענית כ' סיון קבעוהו אחינו בני פולין.

ועיקר ויסוד תענית זה של כ' סיון שהיה עת צרה ליעקב גזרות ושמדות גדולות בשנת ת"ח ות"ט לאלף השישי. תשפך דמן של אומה קדושה הישראלית במים המוגרים ארצה, והגדולים אשר היו בארץ ברוד ההוא גזרו על זה תענית וקבעו בבית לדורות יום אחד בשנה, ועל הגזירה של שנת ת"ח ות"ט יסדו הגאונים רבותינו שהיו קרוב לזמן הנ"ל סליחות שונות.

רבינו הגאון שכתב בהן (בעל הש"ך ז"ל, ונדפסו בסוף סליחות באמשטרדאם שנת ת"א. ומקדם כתב רבינו הש"ך מאמר הנקרא בשם מגלה עפה סיפור מעשה הגזירות רעות שאירעו בעונותינו הרבים בארץ אוקריינא וואלין ופארלייא וליטא). גם רבינו בעל תוספות יום טוב חיבר סליחות לכ' סיון ונדפס בפראג.

קב וזאת הברכה - פרק ק"ב הישר עה

תפתח הרעה", כי "צפון" הוא גימטריא "פולין", "לימא", ולכן היה הגזירה דוקא במדינה זו ובשנת ת"ח דוקא, ודברי פי חכם חן. והנה יש בידי עוד דברי כבושים, שאין אני רוצה לגלותם בפני כל אדם, כי אם לצנועין, מה שקבלתי מן האיש האלהי, מורנו הרב רבי העשיל צורף ז"ל.

ודע כי "צפון" שהוא בגימטריא "פולין", "לימא" הוא מנין רכ"ו, בסוד (ע"פ תהלים קיט, פה) "כרו לי שיחה", בעלילות שקרים ובהריגות צדיקים.

עין מגן אברהם סימן תק"פ מק"פ דביום כ' סיון היו הרבה צרות וגזרות קשות, והרבה נהגין לומר סליחות חל"ק: בשנת ת"ח נחרבו הרבה קהילות גדולות באותה השנה כמ"ש בסליחות שחבר בעל הש"ך על כן נהגים להתענות בכל מלכות פולין.

ובסוף מפה"ק אהב ישראל כתב ח"ל כ' סיון הוא התחלה עד יו"כ, אם מקיים זה בראוי, אזי יוכל לקיים יו"כ בראוי ונכון. וסימנך כי יד על כ"ס י"ה, כ"ס ר"ת כ' סיון, י"ה יום הכיפורים עבלה"ק.

ובספר ילקום אהב ישראל (עמוד קס"ה אות נ"ח) הביא שכ' סיון אמרו הגה"ק מאפמא זצ"ל בהתעוררות גדולה והיה דרוש באותו יום דרוש גדול להתעוררות, והיו היללות והבכיות בבית המדרש או יותר מתשעה באב.

ובספה"ק ישמח משה על מגילת אסתר כתב על פסוק (שם מ', כ"ח) וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים זכרם לא יסוף מזרעם, ותכתוב אסתר בת אביהל וגו', הנה כפל הענין במילות שונות. ונ"ל עפ"י מה ששמעתי, כי המסודות היא תי"ו ותכתוב גדולה, וח' של חור' גדולה הוא ת"ח, רמז שאותה הגזירה שהיתה או ראוי להיות נכתב על שנת ת"ח והבן. ועפ"י א"ש הרמז ששמעתי כי יד על כ"ס הוא ר"ת כ' סיון עד כאן שמעתי, כי שייך לזה מלחמה לה' בעמלק כי הלא היא גזירת עמלק בג'ל וישמע חכם ויוסף לקח דאף שהי' נגור או כלי' ח"ו ובת"ח לא הי' כלי', נ"ל שהכלי' הי' נגור בדרך זה כמה נפשות מישראל שהיו ראויים להיות ב"ג באדר ששברו אויבי היהודים, נגור שנפשות במצן זה יתרגו, וממילא הי' כלי' ח"ו, אח"כ בשניתם על הרעה ומדת הדין אינו חוזר בריקניא ניתן לו אלו נפשות בפזוק כי כמה הריגות הי' כמבואר בספר שבמ יחודה, רק שגרמו ת"ח שהוא הי' הרג היותר גדול והרוחה הי' שאם הי' או בפעם אחד הי' נשכח וזכר ישראל ח"ו משא"כ על אופן זה, וע"כ השמחה, והנה פורים הוא ע"ש הפורים להרג ולאבדן, וע"כ אמר ימי הפורים האלה ר"ל שניתנו להרג ולאבדן לא יעברו מתוך היהודים ר"ל לא יפסרו בלא כלום כי גבה דילי' בעוה"ז, רק ההרוחה הוא זכרם ר"ל של היהודים זכרם לא יסוף מזרעם, כדי שלא יסוף זכר זרע ישראל, ועל זה מפרש והאך זה, ותכתוב אסתר בת אביהל ת' וח' גדולה שכתבה על ת"ח בג'ל והוא פלאה בס"ד עכ"ד.

וקליפה של עשו הוא ידוע בספרים (עין מחדש שוחר טוב קכ, מחדש שמואל, מז) שהוא נקרא "חזיר מיער" (תהלים פ, ד), ולכן אות ע' של "יער" היא גדולה בספר תהלים (שם), לרמוז שתולין בו כל הע' אומות, והיא ע' של עשו, שמרמו על "כתנות עור" – בעי"ן, שהיה קודם החטא "כתנות אור" – באל"ף, כידוע להמקובלים (עין עין חיים, שער מ"ט, פרק ד. ספר הליקושים, דף ו'). ולכן לעתיד יתוקן החטא, ויהיה הסוד "כתנות אור" – באל"ף, כמו שהיה קודם חטא אדם הראשון.

ורבי מאיר היה מזרע נירון קיסר (עין גימין דף ג"ו עמוד א'), והיה מתחיל לתקן פגם של עשו בסוד "חזיר מיער" – בעי"ן. וכשתכתוב "חזיר מיאר" – באל"ף, הוא אותיות "מאיר". וכשיתוקן עשו, אז יהיה "כתנות אור" – באל"ף. ולכן היה בתורתו של רבי מאיר כתוב "כתנות עור" באל"ף כזה: "כתנות אור", וקל להבין. וזהו הסוד: "חזיר" הוא גימטריא רכ"ו, כמנין כרה, ועם האל"ף של "מיער", שהוא עתיד להיות "מיאר" – באל"ף, הוא רכ"ו, כמנין "כרו לי שוחה". והאומות שכורים שוחה תחתינו, יהיו לעתיד בטלין כשתבוא הגאולה, כשיתוקן החטא, ויהיו "כתנות אור" – באל"ף, וקל להבין.

והנה נחזור לענינינו, כי "מצפון תפתח הרעה" (דמיה א, ד), ולכן כשתבוא הגאולה, תהיה הגאולה תחילה במדינות צפון, שהוא פולין, ליטא, כמו שאמר הכתוב (שיר השירים ד, טו) "עורי צפון ובואי תימן", כי בתחילה יהיה התעוררות הגאולה מצד צפון, ואחר כך "ובואי תימן", ואחר כך יזכה כלל ישראל לרב טוב הצפון לצדיקים.

והנה כתבנו לעיל, דמכח חטא אדם הראשון נעשה מן אות אל"ף אות עי"ן, וזהו בתיבות "כתנות עור", שהיה צריך להיות "אור" – באל"ף, ולכן "נרגן מפריד אלוף" (משל טו, כח), כמבואר ענין זה בכמה ספרי מקובלים (עין

קב וזאת הברכה - פרק ק"ב הישר עז

של"ה ח"א, מאמר בית דוד, דף פו.), והאבות תיקנו חטא ופגם זה על ידי שלש תפילות: שחרית, מנחה, ערבית - שהן ראשי תיבות "שמע".

אברהם יצחק יעקב חיו כמנין בש"ר - וזהו הסוד בשר בשדה מריפה לא תאכלו

והנה ידוע (עין וחדר חלק א', דף קס"ז עמוד א', ותיקוני זוהר בסופו, תיקון י', דף קמ"ז עמוד ב'), שמכת חטא אדם הראשון גברו שתי קליפות: שור וחמור, וחמור הוא קליפת ישמעאל, ושור הוא קליפת ארום, ותיבות "ארום", "ישמעאל" הן גימטריא תק"ב, כמנין השנים שהיו האבות חיים בעולם הזה, כי אברהם היה חי קע"ה שנים, יצחק - ק"פ שנים, יעקב - קמ"ז שנים, קע"ה וק"פ וקמ"ז - צרפם יחד - יהיו תק"ב שנים, כי האבות הן בקדושה נגד הקליפה. וזהו הסוד (שמות כב, ל) "ובשר בשדה מריפה לא תאכלו", כי "בשר" הוא גם כן גימטריא תק"ב, וקל להבין.

ב) שמי"ע בגימטריא שחיסה, מ'קה, ע'רוב.

ג) [אמר המעתיק: מובא בס' ברכת אברהם על הפסוק (במדבר כג, ח) "מה אקב לא קבה אל-מה אזעום לא זעם ה'", דתיבת אזעום ר"ת א' אלופי של עולם, ו', רמו ליסוד קדושת ישראל, ומובא מהבעל שם טוב זצ"ל על פסוק בזעם תצעד ארץ, זע"ם ראשי תיבות זביחה עירובין מקדויות, וגם ראשי תיבות זעם ת'צעד ארץ (כי הב' הוא רק אות השימוש ואינה מגוף התיבה) עולה כמנין ת"פ, רומז לנזירות ת"ח ות"ם שהיו אז נזירות כלי' ח"ו על אחב"י במדינת פולין וליטא כמבואר כאן בפנים הספר.

וזה לשון ספר "אגרות לחם שלמה" מהגאון משאמלו"א זצוק"ל, דף מ"ד ע"א (שם) אות יוד משמה דהבעש"ט ז"ע שאמר עה"פ חבוקק ג' בזעם תצעד ארץ, זע"ם נופריקין זביחה עירובין מקה, שג' דברים אלו הם ראשים ונחוצים מאד שצריכין לישראל דהיינו שחיפה כשר/ה משו"ב יד"ש, ושיהי' עירובין בעיד, ומקה כשרה, ועי"ז יצעד ויקומם הארץ. ולע"ד יש לדמו זה במ"ש בחדת שמשון שופטים י"ד ומע"ז יצא מתוק, מקה עירובין זביחה, ע"י אלו נשפע שפע לישראל. ויל"ד בפ' שופטים ונגש הכהן ודבר אל העם ואמר אלהם שמע ישראל כו', וכ' רשי"ז אפי' אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד כדאי אתם שישיע אתכם, עין בסופה מ"ב ע"א לשון חז"ל בשם רשב"י, ורשי' שינה בלשון אחר. ויל' דרמו בלה"ק אפי' אין בכם אלא קריאת שמ"ע, נופריקין שחיפה מקה עירובין, כדאי אתם שישיע אתכם. ונרל"פ בזעם תצעד ארץ, עפ"מי"ש בסה"ק אה"י (אהוב ישראל, פ' בראשית) בשם הארז"ל דמשי"כ בפ'

עמלק גימטריא"א ר"ם

והנה זה ידוע, ש"ראשית גוים עמלק" (במדבר כד, כ), מזרע עשו הרשע, ויש לו אחיזה באל אחר, כי "עמלק" הוא גימטריא ר"מ – כמנין "אל אחר" (שמות לד, יד), שהוא גם כן גימטריא ר"מ, וכנגדו בקדושה הוא "רוח הוי" (שופטים יא, כג). והנה כנגד שתי קליפות שור וחמור, יש בקדושה משיח בן דוד, שהוא יתגבר על הקליפה של חמור בסוד (זכרה מ, ט): "עני ורוכב על החמור", ומשיח בן יוסף איקרי "שור", כמו שאמר הכתוב (דברים לג, ז): "בכור שורו הדר לו".

והנה איתא בזוהר (עין חלק ג' דף קכ"ד עמוד ב', חודד חדש רות, דף ק"א ע"ב), כי מבין שתי הקליפות הנזכרות לעיל, דהיינו מקליפות שור וחמור, יצא קליפה אחת הנקראת "צפע", כי "משורש נחש יצא צפע" (ישעיה יד, כג), ו"צפע" גימטריא "עמלק" – ר"מ, ולכן צריכין אנו לכתוב בספר תורה במי עפץ (עין גיטין דף י"ט עמוד א') שהוא אותיות "צפע" בהיפוך אתוון, וזוהו אנו מכניעין הקליפה של צפע, מה שאנו כותבין הספר תורה במי עפצין.

ונחש הוא ראשי תיבות: נחש, חמור, שור – שהן שלש קליפות הראשונות שבשבעים אומות. וקליפות "שור" "חמור" גימטריא "צדעת". ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה פ"ב, ד) הני סלעין דנחש היא צדעת, ולפי שהנחש דיבר לשון הרע, גלקה בצדעת.

והנה קליפת צפו בן אליפז, בן עשו, שהשר שלו הוא סמא"ל ולילית הרשעה, עשו בקמרוגם חורבן גדול בארץ פולין וליפא כמו שכתבתי לעיל (בר"ה והנה הנעלם), ולקחו השונאים בעוונותינו הרבים הספרי תורה שנכתבים בקדושה על גבי העור מצד בשר, שהוא גימטריא תק"ב, ולא על גבי דוכסוסטום, שהוא מצד השערות, ונכתב דוקא במי עפץ, שהוא נגד קליפת

בחקותי והארץ אזכור ר"ל והש"ת זכור מה שהארץ חסאה ושינתה מאמרו של הקב"ה שאמר שתוצא הארץ עץ פרי עושה פרי והארץ שינתה ותוצא עץ עושה פרי. וזה מליצת זכות על ישראל כשחמאו ח"ו בין שנברא מדבר שחמא, א"כ אין חידוש שחמא האדם עכ"ד עיי"ש. וזה בזעם, כשיש זעם מהקב"ה ח"ו, או תצעד ארץ, ללמד זכות עלינו והבין.

עמלק. ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עבודה זרה דף י"ח עמוד א') בספר תורה שנשרף עם רבי חנינא בן תרדיון, אותיות פורחות והקלף לחוד נשרף. וכן בגזירות פולין היו נשרפים כמה אלפים ספרי תורה, שאותיותיהן פרחו, והקלף והעפץ נשרף. והשונאים אינם יודעים, שמכח זה אין להם שום אחיזה בקדושה, כי התורה צייתה (שמת כב, ל) "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" – באכילה הוא אסור, אבל מותר לכתוב על גבי עור נבילה וטריפה, ובוזה היה להם אחיזה בקדושה, ואחר שנשרפו הספרי תורה – מאותו היום נתמעטו כח הקליפות הנזכרות לעיל, ויפריח כח שור וחמור שבקדושה, שיבואו תרין משיחין: משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, והמקדש של מעלה ירד למטה.

בית המקדש יעמוד על ארבעה הרים: הר סיני, הר הכרמל, הר תבור, הר חרמון

ב. על כן כדי לסיים בדברי נחמה, אכתוב קצת בבנין של בית המקדש שעתידי לעמוד בירושלים: יהיה שמונה עשרה מילין על שמונה עשרה מילין, ויהיה בנוי מכל אבנים טובות ויקר, ושלושה חומות יקיפוהו: אחת – חומה של כסף, ואחת – של זהב, ואחת – של אבנים טובות מאירים בכל מיני צבעונים. וכל חומה תהיה רחבה שש אמות, וחוצץ לשלש חומות יהיה חומת אש סביבו, ואלף וארבע מאות ושמונה ושמנים מגדלים של אבן יקר יהיה שם, ובין מגדל ומגדל יהיה מאה ועשרים שערים, וכל שער ושער יהיה מאבן יקר, ואלפים ושלוש בריכות מים חיים יצאו מתחת ההרים שהבית המקדש יהיה עומד עליהם, והבית המקדש יהיה בנוי על ארבעה הרים, ואלו הן: הר סיני, הר כרמל, הר תבור, הר חרמון.

בית המקדש השלישי ירד בנוי ומשוכלל מן השמים

ג. וקרתא בירושלים יהיה ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. וכשירד המקדש של מעלה למטה, או אחר כך יקבל הקדוש ברוך הוא נפוצות ישראל, ואז נשורר שיר חדש, וישמח ישראל בעושו, ובני ציון יגילו במלכם, והשמן והקליפות יבוטלו מן העולם בביאת משיחנו, כי הכל יהיה

פ קב וזאת הברכה - פרק ק"ב הישר

מתוקן, והיצר הרע יהיה בטל, ואז נזכה כולנו ל"כתנות אור" באל"ף, כמו
שאמר הכתוב (ישעיהו, ס, ט): "והיה לך ה' לאור עולם", אמן, כן יהי רצון.

